

UNITED NATIONS
United Nations Interim
Administration Mission
in Kosovo

NATIONS UNIES
Mission d'Administration
Intérimaire des Nations
Unies au Kosovo

PROVISIONAL INSTITUTIONS OF SELF GOVERNMENT

KUVENDI I KOSOVËS
СКУПШТИНА КОСОВА
ASSEMBLY OF KOSOVO

TRANSKRIPT

NGA SEANCA PLENARE E KUVENDIT TË KOSOVËS,
E MBAJTUR MË 23 DHE 24 QERSHOR 2005

SA PLENARNE SEDNICE SKUPŠTINE KOSOVA,
ODRŽANE 23. I 24. 06. 2005. GODINE

QERSHOR – JUNI

2005

*KUVENDI I KOSOVËS
СКУПШТИНА КОСОВА
ASSEMBLY OF KOSOVO*

RENDIDITÉS

1. Miratimi i procesverbalit të seancës së mëparshme;
 2. Shqyrtimi i procesit të përbmbushjes së standardeve për Kosovën;
 3. Shqyrtimi i dytë i Projektligjit për kërkesat teknike për produkte dhe vlerësim të konformitetit;
 4. Shqyrtimi i dytë i Projektligjit për tokat bujqësore;
 5. Shqyrtimi i dytë i Projektligjit për shërbimet e shoqërisë informatike;
 6. Shqyrtimi i parë i Projektligjit për investimet e huaja;
 7. Shqyrtimi i parë i Projektligjit për Metrologjinë;
 8. Shqyrtimi i parë i Projektligjit për Mjekësinë Ligjore;
 9. Shqyrtimi i parë i Projektligjit për Duhanin;
 10. Shqyrtimi i parë i Projektligjit për përdorimin e gjuhëve;
 11. Shqyrtimi i parë i Projektligjit për Inspektoratin Shëndetësor;
 12. Shqyrtimi i parë i Projektligjit për grevat;
 13. Shqyrtimi i parë i Projektligjit për procedurën e dhënieve të koncesioneve;
 14. Miratimi i propozim-Marrëveshjes për sigurinë e investimeve Kosovë-Turqi;
 15. Shqyrtimi i propozim-vendimit të Qeverisë së Kosovës për emërimin e anëtarëve të Agjencisë për Prokurim Publik;
 16. Shqyrtimi i propozim-vendimit të Qeverisë së Kosovës për emërimin e anëtarëve të Bordit për Rregullatorin e Energjisë;
 17. Shqyrtimi i propozim-vendimit të Qeverisë së Kosovës për emërimin e anëtarëve të Komisionit të Pavarur për Miniera dhe Minerale;
 18. Shqyrtimi i propozim-vendimit të Qeverisë së Kosovës për emërimin e anëtarëve në Bordin e Pavarur për Ankesa;
 19. Shqyrtimi i kërkesës së Grupit Parlamentar të PDK-së për zëvendësimin e një anëtari në Komision për Gatishmëri Emergjente;
 20. Shqyrtimi i kërkesës së Partisë Demokratike Serbe dhe Komisionit për të Drejtat dhe Interesat e Komuniteteve për zëvendësimin e një anëtari të këtij komisioni;
 21. Përgjigja e Ministrit Qemajl Ahmeti në pyetjen e deputetit Gazmend Muhamxheri lidhur me zbatimin e Ligjit për rrugët.

**KUVENDI I KOSOVËS
СКУПШТИНА КОСОВА
ASSEMBLY OF KOSOVO**

DNEVNI RED

1. Usvajanje zapisnika sa prethodne sednice;
2. Razmatranje procesa oko ispunjavanja standarda za Kosovo;
3. Drugo razmatranje Nacrtu zakona o tehničkim zahtevima za proizvode i ocenu podobnosti;
4. Drugo razmatranje Nacrtu zakona o poljoprivrednom zemljištu;
5. Drugo razmatranje Nacrtu zakona o uslugama informatičkog društva;
6. Prvo razmatranje Nacrtu zakona o stranim investicijama;
7. Prvo razmatranje Nacrtu zakona o metrologiji;
8. Prvo razmatranje Nacrtu zakona o sudskej medicini;
9. Prvo razmatranje Nacrtu zakona o duvanu;
10. Prvo razmatranje Nacrtu zakona o upotrebi jezika;
11. Prvo razmatranje Nacrtu zakona o zdravstvenoj inspekciji;
12. Prvo razmatranje Nacrtu zakona o štrajku;
13. Prvo razmatranje Nacrtu zakona o postupku davanja koncesija;
14. Usvajanje Predliga sporazuma o sigurnosti investicija Kosovo-Turska;
15. Razmatranje predloga odluke Vlade Kosova o imenovanju članova Agencije za javnu nabavku;
16. Razmatranje predloga odluke Vlade Kosova o imenovanju članova Regulatornog borda za energiju;
17. Razmatranje predloga odluke Vlade Kosova o imenovanju članova nezavisne Komisije o rudnicima i mineralima;
18. Razmatranje predloga odluke Vlade Kosova o imenovanju članova Nezavisnog borda za žalbe;
19. Razmatranje zahteva Parlamentarne grupe PDK o zameni jednog člana u Komisiji za emergentsku pripravnost;
20. Razmatranje zahteva Srpske Demokratske Stranke i Komisije za prava i interese zajednica o zameni jednog člana ove Komisije;
21. Odgovor Ministra Qemajl Ahmeti na pitanju poslanika Gazmend Muhaxheri u vezi sprovođenja Zakona o putevima.

**KUVENDI I KOSOVËS
СКУПШТИНА КОСОВА
ASSEMBLY OF KOSOVO**

AGENDA

1. Approval of minutes from the previous meeting;
2. Deliberation of the process on fulfillment of standards for Kosovo;
3. Second reading of the Draft Law for technical requirements for products and assessment of conformity;
4. Second reading of the Draft Law on Agriculture lands;
5. Second reading of the Draft Law for services of informatics associations;
6. First reading of the Draft Law for foreign investments;
7. First reading of the Draft Law for Metrologies
8. First reading of the Draft Law on Forensic Medicine;
9. First reading of the Draft Law on Tobacco Law;
10. First reading of the Draft Law on use of Languages;
11. First reading of the Draft Law on Health Inspectorate;
12. First reading of the Draft Law on Strikes;
13. First reading of the Draft Law on Procedure for the Award of Concessions;
14. Approval of the proposal Agreement for security of investments Kosovo-Turkey;
15. Deliberation of proposal-decision of Government of Kosovo on nomination of members to the Agency of Public Procurement;
16. Deliberation of proposal-decision of Government of Kosovo on nomination of members to the Energy Regulatory Board;
17. Deliberation of proposal-decision of Government of Kosovo on nomination of members to the Independent Committee of mines and minerals;
18. Deliberation of proposal-decision of Government of Kosovo on nomination of members to the Independent Board of Claims;
19. Deliberation of request by the Parliamentary group of PDK for replacement of a member to the Committee of Emergency and Preparedness;
20. Deliberation of request by Serbian Democratic Party and the Committee of Community rights and interests for replacement of a member to that Committee;
21. Response of Minister Qemajl Ahmeti to the question presented by deputy Gazmend Muhaxheri related to implementation on Draft Law on roads.

**KUVENDI KOSOVËS
СКУПШТИНА КОСОВА
ASSEMBLY OF KOSOVO**

RENDI I DITËS

1. Shqyrtimi i gjendjes ekonomike në Kosovë,
2. Shqyrtimi i rekomandimeve për çështjen e pensionistëve në Kosovë.

DNEVNI RED

1. Razmatrane ekonomskog stanja na Kosovu,
2. Razmatrane preporuke o pitanjima penzionera na Kosovu.

AGENDA

1. Deliberation of economic situation in Kosovo,
2. Deliberation of recommendation for pensioners in Kosovo.

TRANSKRIPT

NGA SEANCA PLENARE E KUVENDIT TË KOSOVËS,
Ë MBAJTUR MË 23 DHE 24 QERSHOR 2005

Seanca u mbajt në Sallën plenare të Kuvendit të Kosovës.

Seancën e kryesoj Akademik Nexhat Daci, Kryetar i Kuvendit të Kosovës.

Bashkëkryesues: Xhavit Haliti, anëtar i Kryesisë së Kuvendit të Kosovës.

Seanca filloi punën në orën 10,13.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Mirëmëngjesi. Mirëseardhje të gjithë deputetëve të Parlamentit. Mirëseardhje Kryeministrit dhe ministrit Çeku. Mirëseardhje po ashtu të gjithë mysafirëve ose vëzhguesve.

Në saill janë të pranishëm 85 deputetë dhe mund të punojmë në mënyrë normale. Do t'ju lutja t'i përdorni kartelat identifikuese sepse vetëm 78 deri më tanë janë të pasqyruar në monitor. Si duket, me ardhjen e deputetëve po shtohet numri i të pranishmëve. 93 aktualisht janë të pranishëm.

Materialet për këtë Seancë ju janë shpëmdarë me kohë. Besoj se të gjithë deputetët i kanë marrë dhe studiuar.

Dhe, pa humbur kohë, fillojmë me procedimin e rendit të ditës.

- Miratimi i Procesverbalit nga Seanca e mëparshme.

Mendoj se procedura është e njohur, po qe se ka vërejtje ato të bëhen me shkrim, por nëse ndokush ndien nevojën – ato mund t'i paraqes edhe gojarisht.

E ka fjalën profesor Alush Gashi, shefi i Grupit Parlamentar të LDK. Urdhëroni profesor.

DEPUTETI ALUSH GASHI:

Ju faleminderit zoti Kryetar. Grupi Parlamentar i Lidhjes Demokratike të Kosovës, kërkon që pika 15, 16 dhe 18 të propozuar për shqyrtim për Seancën e sotme, të shtyhen përmes seancën e ardhshme, që do të mbahet pas disa ditësh. Ne na nevojitet edhe pak kohë përmarrje të vendimit apo pjesëmarrje në debat përmes pika të rendit të ditës. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit. A ka ndokush nga ndonjë grup tjetër që dëshiron të pranoncohet apo pajtohen që t'i shtyjmë këto pika.... Gjylnazja e ka fjalën, në emër të Aleancës përmes Ardhmërinës së Kosovës.

DEPUTETJA GJYLNAZE SYLA:

Faleminderit zoti Kryetar. Megjithatë, ne – Grupi Parlamentar i Aleancës konsideron se duhet shqyrtuar këto pika të rendit të ditës sot. Faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

A dëshiron ndokush tjetër të paraqitet për diskutim? Meqenëse nuk ka, mendoj që duhet të merret dhë aprovohet propozimi i Lidhjes Demokratike të Kosovës me një sqarim të shkurtër. Një pjesë e kësaj tematike është nga Qeveria e kaluar. Megjithatë, është kërkesë e Grupit Parlamentar më të madh... por do ta dëgjojmë së pari Ministrin përkatës – Ethem Çeku. Urdhëroni Ministër.

MINISTËR ETHEM ÇEKU:

Faleminderit zoti Kryetar. Megjithë nevojnë që ne të kemi sa më shpejt këto borde të krijuara, pranojmë propozimin nga deputeti Gashi që të shtyhen këto pikat për një seancë të ardhme dhe në seancën e ardhshme të debatojen dhe miratojen propozimet që duhet miratuar në Parlament. Faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit Ministër. Unë mendoj se duhet të hiqen nga rendi i ditës, edhe me pëlqimin e Qeverisë. Prandaj procedura kërkon të votojmë.

Kush është për këtë propozim që të hiqen nga rendi i ditës pikat e propozuara? Le të numërohen, ju lutem, votat. Ju faleminderit.

Kush është kundër? Të numërohen votat, ju lutem.

Rezultati i votimit është ky: 61 deputetë janë për propozimi që të hiqen pikat e propozaura nga rendi i ditës; 4 deputetë janë kundër, prandaj konsideroj që pikat e rendit të ditës 15, 16 dhe 18 shtyhen për shqyrtim në seancën e ardhshme të radhës. Ju faleminderit.

Edhe një informatë. Kur të kalojmë në pjesën tjetër të punës, pas pauzës, do të bëjmë edhe një tentim që votimi të jetë elektronik për shumë arsyë, sepse e thjeshtëson procedurën, e qartëson këtë dhe çdo deputetë prezantohet në ekran dhe të shpresojmë se do të jemi të suksesshëm edhe pse shancat janë fare të vogla.

Kam edhe një propozim. Pika e tetë e rendit të ditës duhet të hiqet nga shqyrtimi në këtë Seancë të sotme, meqë në mëngjes ka arritur një shkresë nga Përfaqësuesi special, zoti Petersen, i cili konteston – në fakt – përbajtjen e këtij ligji si pjesë e rezervuar dhe nuk ndihmon çështjen. Prandaj, ju lutem që të aprovohet edhe ky propozim i heqjes së pikës 8.

Kush është të hiqet nga rendi i ditës pika 8? Ju faleminderit. Është shumica absolute.

Kush është që të mbetet në rend dite? Faleminderit. 8 janë për mbetje në rend të ditës. Prandaj, edhe pika e tetë e rendit të ditës hiqet nga shqyrtimi sotëm. Ju faleminderit.

Procedojmë me pikën e parë të rendit të ditës:

- Shqyrtimi i procesit të përbushjes së standardeve për Kosovën.
- Urdhëroni, zoti Hysaj.

DEPUTETI YLBER HYSA:

E kam kërkuar fjalën me kohë, më duket se duhet ta çojë dorën që të hetohem, por dua ta kontestoj rendin e ditës. Në mbledhjen e fundit-të Parlamentit jemi marrë vesh për një gjë shumë të rëndësishme – për formulën kompromisi për çështjen e decentralizimit. Qeveria nuk e ka përfillur

këtë marrëveshje, madje e ka tejkular afatin prej 2 javësh në 5 javë dhe sot po shohim tendencën që të injorohet ky institucion pikërisht ku është arritur kjo formulë e rendësishme e kompromisit.

Dëshirojmë që këtë çështje ta shtrojmë në rend dite, ose të na bëhet shpjegimi apo të sillet materiali ose të konstatohet se Qeveria në mënyrë të njëanshme heq dorë nga konsensusi i arritur dhe botërisht ta pranojë se nuk dëshiron të veprojë sipas konsensusit por krye në veti.

Ju lutem të sqarohemi për këtë çështje.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Faleminderit. Një sqarim të vogël lidhur me këtë, në emër të Kryesisë. Kryesia, në mbledhjen e mbajtur të radhës, ka kërkuar që Qeveria – kur të jetë e gatshme, do të thotë në momentin dhe sipas vlerësimeve të Qeverisë – të dërgohet apo të jepet përgjigja. Deri më sot, në zyrën time nuk kam pas ndonjë përgjigje dhe besoj se ende nuk është gati apo ka ndonjë vendim tjetër të Qeverisë. Urdhëroni, edhe një herë përfjalë.

DEPUTETI YLBER HYSA:

Atëherë, këtu kemi Kryeministrin, e kemi Qeverinë dhe le ta bëjnë shpjegimin, pasi që ky material është përgatitur, i është dorëzuar Grupit të Kontaktit, në mënyrë të çuditshme vazhdohet me një traditë të tillë sipas të cilës gjithë të tjerët i marrin materialet e Qeverisë por jo Parlamenti, jo atë të cilët e kanë arritur këtë marrëveshje. Ky material madje është bërë publik edhe në media. Është e çuditshme pse injorohemi ne. Nëse injorohemi, ju lutem dhe konsiderojmë se duhet bërë një shpjegim publik. Këtu kemi Kryeministrin dhe le të urdhërojë e t'na tregojë pse nuk jemi të denjë ta kemi këtë material, ndërsa të tjerët mund ta kenë.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Kryeministri i Kosovës, zoti Bajram Kosumi. Urdhëroni zoti Kryeministër.

KRYEMINISTRI BAJRAM KOSUMI:

Faleminderit Kryetar i Kuvendit. Të nderuar deputetë, Është bërë një traditë pak e shpeshtë që shumë materiale dalin në media para se ta dijmë të gjithë ne, por edhe me këtë ka shkuar kështu.

Qeveria e Kosovës, në mbledhjen e kaluar, të martën e kaluar, ka miratuar dokumentin, në të cilin janë inkorporuar rekondimet e Kuvendit të Kosovës. Ne kemi miratuar atë dokument, është tash procedura zyrtare kur ai dokument duhet të vijë në Kryesinë e Kuvendit dhe ju në Kryesi të Kuvendit duhet të vendosni se çka duhet të bëni më tutje.

Sa i përket Qeverisës e Kosovës, Qeveria e Kosovës e ka përfunduar punën e vet në dokument dhe ju do të vendosni pastaj se si duhet proceduar më tej lidhur me atë dokument. Faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit Kryeministër. Besoj se kështu do të ngjajë, prandaj ne do të vazhdojmë me pikat e rendit të ditës, si vijon:

- Shqyrtimi i përbushjes së standardeve për Kosovën,

Me propozim tē Grupit Parlamentar tē Lidhjes Demokratike tē Kosovës, Kryesia e Kuvendit ka radhitur nē rend dite debatin lidhur me procesin e përbushjes sē standardeve, që është çështje mjaft aktuale pér Kosovën.

Pér këtë qëllim, Kryesia e Kuvendit ka kërkuar nga Qeveria që para deputetëve tē paraqitet një informatë pér procesin e përbushjes sē standardeve, e cila do tē jetë bazë pér debat tē sotëm.

Fjalën hyrëse do ta mbajë Kryeministri, zoti Bajram Kosumi. Lus Kryeministrin e Kosovës, zotin Kosumi, që t'i drejtohet Parlamentit,

KRYEMINISTRI BAJRAM KOSUMI:

Inderuari Kryetar i Kuvendit tē Kosovës, tē nnderuar deputetë, zonja dhe zotërinj, Në emër të Qeverisë, më lejoni tē shpreh fillimi shtetit pér interesimin dhe angazhimin e Kuvendit tē Kosovës që tē debatojë pér procesin e zbatimit tē Standardeve – projekt ky i cili dita ditës po tregon rezultate dhe suksese afatgjate pér shoqërinë e Kosovës.

Qeveria mirëpret këtë diskutim me shpresë se ky debat do tē pasurojë dhe do tē fuqizojë këtë projekt tē rëndësishëm pér tē ardhmen e Kosovës.

Më lejoni t'i them disa fjalë pér historinë e standardeve.

Të nnderuar deputetë, Standardet pér Kosovën janë publikuar nē Prishtinë më 10 dhjetor 2003 nga Përfaqësuesi Special i Sekretarit tē Përgjithshëm i atëhershëm dhe janë miratuar nē Këshillin e Sigurimit tē Kombeve tē Bashkuara më 12 dhjetor tē vitit 2003. Më pas, këtë dokument e kanë miratuar edhe Grupi i Kontaktit, Bashkimi Evropian si dhe institucionet tjera ndërkombëtare.

Standardet pér Kosovën kanë qenë rezultat i marrëveshjes UNMIK – Institucionet e Kosovës me qëllim tē krijimit tē një Kosove demokratike dhe multiethnike, e gatshme pér t'u përballur me sfidat e kohës. Ndonëse standardet me vete përbajnjë veprime dhe synime shumë tē dobishme pér tē ardhmen e Kosovës, qëndrimet e marrë nē këtë fazë – standardet para statusit, krijuan një situatë ku pjesa më e madhe e periudhës njëvjeçare u shënuat vetëm me debate tē shumta. Në atë periudhë u debatuat shumë pér atë se a mund Kosova t'i plotësojë standardet para statusit dhe se a do tē ndikojë ky plan nē zvarritjen e zgjedhjes së statusit final tē Kosovës. Ndonëse një progres nē fusha tē caktuara ka ekzistuar, kjo periudhë megjithatë do tē mbahet mend edhe si një periudhë e mungesës së bashkëpunimit ndërministror dhe mungesës së përqendrimit në rezultate konkrete.

Përveç kësaj, mekanizmat që do tē siguronin një kontinuitet tē veprimeve, kanë lënë shumëçka pér t'u dëshiruar.

Angazhimi i Nënsekretarit amerikan, zotit Mark Grosman pér përcaktimin e agjendës kohore pér realizimin e standardeve, si dhe më pas – angazhimi i Ambasadorit Kai Aide pér prioritizimin dhe dinamizmin e standardeve kanë qenë dy vendime tē rëndësishme që krijuan mundësinë pér projekte tē reja nē planin e standardeve tē cilat do tē sigurojnë progres. Dhe këtë e shfrytëzoj Qeveria Haradinaj dhe pastaj Qeveria që e udhëheq unë.

Që nga konstituimi i Qeverisë Haradinaj, qasja e Qeverisë së Kosovës ndaj standardeve ka ndryshuar rrënjosht. Ish kryeministri Haradinaj me shpalosjen e programit qeveritar para Parlamentit tē Kosovës tha: "Zbatimi i planit tē standardeve do tē jetë përkushtim operativ dhe ditor i Qeverisë, duke siguruar një bashkërenditje tē veprimeve dhe monitorim efektiv ndërinstitucional. Do tē sigurohet një bashkëpunim i ngushtë me UNMIK-un dhe institucionet

tjera të Kosovës, por edhe të tē gjitha organizatave dhe angazhimi i tē gjitha instrumenteve qeveritare dhe strukturat civile të shoqërisë së Kosovës". Kjo është pjesë e programit qeveritar.

Ish kryeministri Haradinaj, bashkë me UNMIK-un planin për standardin do ta shndërroje në projekt pune për Qeverinë e Kosovës. Më pas u dëshmua se shndërrimi në projekt pune qe dhe vazhdon të jetë njëra prej rrugëve më të mira, më të favorshme dhe më të mirëpritura, edhe për bashkësinë ndërkombëtare në lidhje me zgjidhjen e statusit final të Kosovës. Ky projektpune dhe mekanizmat që u krijuan për realizimin e tij, shpejtuan konsolidimin e demokracisë dhe të drejtave të njeriut në Kosovë dhe shpejtuan kohën për zgjidhjen e statusit final të Kosovës. Ky është progresi më i madh politik në realizimin e standardeve.

Që nga ky moment, Qeveria e Kosovës ka pas dhe vazhdon të ketë një dinamikë jashtëzakonisht të madhe rreth zbatimit të standardeve dhe arritjes së progresit dhe të rrjetes së shkallës së demokracisë në Kosovë. Standardet janë rruga të cilën ne e shohim si shteg nëpër të cilin ne duhet të kalojmë, në mënyrë që të sigurojmë një jetë më të mirë për qytetarët e Kosovës, por njëkohësisht edhe rruga për arritjen e qëllimeve shekullore të Kosovës.

Qeveria e Kosovës i kupton standardet si parametër që tregon shkallën e demokracisë në Kosovë. Standardet nuk i kuptojmë si një tabelë me detyra të imponuara nga bashkësia ndërkombëtare për Kosovën, por një indikator të shkallës së demokracisë dhe të lirive njerëzore. Sa më e lartë që të jetë shkalla e zbatimit të standardeve, aq më e lartë do të jetë shkalla e demokracisë në Kosovë. Përkushtimi ynë i përbushjes së standardeve është angazhim për përmirësimin e jetës së qytetarëve të Kosovës dhe përkushtim që të krijojmë një shoqëri bashkëkohore, demokratike dhe transparente, e cila do të jetë e aftë që të integrohet në Bashkësinë Evropiane si të gjitha kombet tjera në rajon. Duke plotësuar standardet për Kosovën, ne krijojmë institucione stabile dhe shtetin ligjor.

Më lejoni tash të them diç lidhur me mekanizmat që janë krijuar në këtë periudhë.

Një ndër veprimet e para të ndërmarrë në këtë periudhë ka qenë miratimi i standardeve prioritare dhe indikatorëve të propozuar nga UNMIK-u dhe grupet punuese të Qeverisë për standardet pranë institucioneve të Kosovës. Pas miratimit, është bërë menjëherë ristrukturimi i grupeve punuese të cilat kanë marrë përgjegjësinë kryesore për zbatimin e plotë të standardeve nëpër ministritë përfkatëse.

Standardi i parë – funksionimi demokratik i institucioneve, iu besua Ministrisë së Punës dhe Mirëqenies Sociale.

Standardi i dyte – sundimi i ligjit, iu besua Ministrisë së Shërbimeve Publike.

Standardi i tretë dhe i katërt – liria e lëvizjes dhe kthimet e qëndrueshme Ministrisë së Pushtetit Lokal.

Standardi i pestë – ekonomia, iu besua Ministrisë së Ekonomisë dhe Financave.

Standardi i gjashtë – e drejta prônësore, Ministrisë së Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor.

Trashëgimia kulturore iu besua Ministrisë për Kulturë, Rini dhe Sport, dhe

Standardi i shtatë – dialogu, është në kuadër të Kryeministrat të Kosovës.

Standardi i tetë – TMK-a është kompetencë e UNMIK-ut, nuk është në kuadër të kompetencave tona.

Secila nga këto grupe, çdo tri javë informon dhe raporton për progresin e arritur përpëra shteteve anëtare të Grupit të Kontaktit si dhe para faktorëve tjera ndërkombëtar të kyçur në procesin e zbatimit të standardeve.

Secili raport paraprakisht u dërgohet të gjithë pjesëmarrësve dhe raportet përpilohen në tri gjuhë: shqip – anglisht – serbisht.

Ky mekanizëm i kriuar ka treguar rezultate të shkëlqyeshme, sepse përveç arritje së një kontinuitet të veprimeve, gradualisht është ngritur edhe kualiteti i raporteve – raporte këto që kanë rrithë në masë të madhe transparencën e institucioneve përparrë qytetarëve dhe përparrë faktorit ndërkombëtar. Mbi të gjitha, është arritur një bashkëpunim i fuqishëm ndërmindistror dhe ndërinstitucional i cili ka rezultuar në ngritje të vazhdueshme të rezultateve si dhe në fokusimin e veprimeve.

Në nivel të komunave, Zyra e koordinatorit për standarde, bashkë me Ministrinë e Pushtetit Lokal, koordinon aktivitetet lidhur me zbatimin e standardeve. Mekanizmat që janë të vendosur, janë të ndryshëm, pikërisht për faktin se pothuaj secila komunë ka specifika të posaçme. Ministria e Pushtetit lokal organizon takime të rregullta mujore me kryetarët e komunave, kryeshefat e ekzekutivit, si dhe koordinatorët komunal për standarde – për të ngritur efektivitetin dhe orientimin në rezultate edhe në nivel komunal.

Në baza dymujore, ekipi i përbërë nga Ministria e Pushtetit Lokal dhe Zyrës për standarde – viziton secilën komunë veç e veç dhe bën vlerësimë të progresit në realizimin e standardeve në komunën përkatëse.

Tash më lejoni të flas për rezultatet e arritura – rezultatet konkrete.

Në këtë periudhë, kam parasysh periudhën gjashtëmujore, janë arritur rezultate shumë të mira në zbatimin e standardeve posaçërisht të atyre prioritare. Nga 67 standarde prioritare, gjysma e tyre janë plotësuar tërësisht, kurse të gjitha standardet tjera janë në fazën përfundimtare të implementimit. Në standardet prioritare asnjë pikë nuk është me ngjyrë të kuqe. Me ngjyrë të kuqe, do të thotë – kur nuk ka asnjë progres fare. Do të thotë, të gjitha pikat e standardeve prioritare janë me ngjyrë ose të verdhë, ose të gjelbërt dhe që do të thotë ose është duke u punuar ose duke përfunduar puna në to.

Ndonëse aktivitetet tona kanë qenë të fokusuarë kryesisht në standardet prioritare, duhet t'ju informoj se në kemi arritur rezultate të mira edhe në standarde tjera. Nga gjithsej 426 veprime – standarde tjera - 130 janë përmbyllur plotësisht, kurse vetëm 26 veprime nuk kanë filluar ende të zbatohen. Të gjitha tierat, janë në zbatim e sipër.

Në shumë raste, progresi i arritur shënon ndikim të menjëherëshëm dhe një gjë e tillë vërehet në jetën e përditshme. Shumë veprime do të kenë ndikim në jetën e qytetarëve në fazat e mëtejshme pasi që kemi të bëjmë me krijimin e mekanizmave që bëjnë të mundur rrjedhën e suksesshme të proceseve.

Në sot lirisht mund të themi se kemi institucione demokratike, funksionale, stabile dhe shumetnike. Në nivel qendror dhe në atë lokal, vazhdimisht krijohen mekanizma që mundësojnë jo vetëm një-rritje të efektivitetit të Qeverisë, por njëkohësisht edhe hapësirë të nevojshme për një kryeje shumë më të madhe të minoriteteve.

Të arriturat në standardin – funksionimi demokratik i institucioneve, nisin që nga miratimi dhe respektimi i Rregullores së Kuvendit, Rregullores së Qeverisë si dhe rregulloret komunale por njëkohësisht edhe në legjislacion, media dhe në shoqërinë civile.

Të gjitha ligjet e kërkuara në standardet prioritare janë miratuar në Qeveri. Tri nga këto janë në procedurë parlamentare dhe nuk është përmirësuar një përpjekje për t'u përcaktuar.

- Nga 15 ligje tjera, që dalin nga plani i zbatimit të standardeve, 7 ligje janë miratuar në Qeveri, kurse 8 ligje janë në procedurën përfundimtare dhe shumica e tyre do të aprovohen gjatë kësaj vëre.

Periudha e kaluar do të shënohet edhe si një periudhë, ku – edhe në aspektin e politikëbërjes – minoritetet kanë shënuar një dinamizëm të lakinueshëm të pjesëmarrjes së tyre në shoqëri. Ministria e kthimit është në fazën e operacionalizimit dhe të krijimit të strukturave të cilat do të mundësonin bartjen e plotë të kompetencave për procesin e kthimit.

Një progres i veçantë është arritur posaçërisht në respektimin e dygjuhësisë. Ministria e Transportit dhe Telekomunikacionit ka vendosur 650 shenja, në shumicën e territorit të Kosovës, në gjuhët zyrtare që përdoren në Kosovë.

Në Ministrinë e Shërbimeve Publike ose në Ministrinë e Pushtetit Lokal janë krijuar njësítë të cilat do të monitorojnë respektimin e dygjuhësisë në nivel lokal, si dhe në nivel qendror. Këto zyra, në baza periodike, do të raportojnë për respektimin e politikës gjuhësore që trjedh nga ligji për gjuhët, i cili është dërguar në Parlament për miratim.

Nga 24 komuna, që duhet të aprovojnë strategjinë për kthim, vetëm një komunë nuk e ka bërë një gjë të tillë, por edhe ajo pritet që për një kohë të shkurtër ta miratojë. Në nivel qendror, strategjia për kthim është përfunduar dhe është dërguar në UNMIK për ndonjë koment eventual. Përndryshe, kjo strategji pritet që të aprovohet edhe formalisht me 4 korrik.

Numri i të punësuarve minoritar në institucionet qendrore të Kosovës përbën 10.2% të të gjithë të punësuarve, kurse në nivel komunal, në shumicën e komunave, përqindja është më e lartë se sa përqindja proporcionale e popullatës së përgjithshme. Edhe në Kuvendin e Kosovës, përqindja e të punësuarve është më e lartë se 10.2%.

Një progres i veçantë është arritur në fushën e mediave. Ne sot në Kosovë kemi 111 media të licencuara, nga të cilat 72 emetojnë ekskluzivisht apo kryesisht programe në gjuhën shqipe, 33 në gjuhën serbokroate, 3 në atë bosnjake, 2 në gjuhën turke dhe 1 në gjuhën gorane. 21 nga 111 mediume emetojnë programe në më së pak edhe në një gjuhë minoritare. 10 stacione emetojnë pjesërisht programe në gjuhën rome dhe së pak 2 në gjuhën e hashkalive.

Përfaqësimi i minoriteteve në këtë mënyrë është shumë më i favorshëm në Kosovë sesa në të gjitha vendet e rajonit, njëkohësisht edhe në shumë vende tjera me traditë të gjatë demokratike. Përveç kësaj, Qeveria e Kosovës ka miratuar strategjinë për avancimin e mëtutjeshëm të mediumeve minoritare dhe zbatimi i saj është i paraporë që të fillojë në fund të këtij muaji.

Shërbimi Politor i Kosovës, është në fazë të arritjes së plotë të kompetencave dhe ne lirisht mund të themi se po krijohet një shërbim politor profesional dhe multietnik i gatshëm për shërbim në interes të qytetarëve të Kosovës por edhe të ballafiqohet me sukses me sfidat të cilat i dalin përpjaka çdo shërbimi politor në një shoqëri demokratike.

Gjykatat e Kosovës, gjykojnë në bazë të ligjit dhe deri më tani nuk janë shënuar raste që ndonjë vendim gjyqësor të jetë i bazuar në paragjykime etnike, racore, religioze apo politike. Incidentet ndëretnike, kanë shënuar një rënje të vazhdueshme dhe tanimë gati një vit në Kosovë nuk kemi pas ndonjë incident serioz ndëretnik.

Zonja dhe zotërinj, të nderuar deputetë, Deri tash përmenda të arriturat tonë në këtë periudhë, me qëllim që të krijoj një pasqyrë të natyrës së aktiviteteve që Qeveria e Kosovës ka ndërmarrë në 7 muajt e fundit. Por, këto suksese nuk janë

të tjerat. Përveç standardeve prioritare, janë realizuar shumë pika të tjera dhe më lejoni të perfundojnë se shkalla dhe niveli i ndryshimeve që janë bërë në këtë periudhë shtatëmuajore janë aq voluminoze që edhe për shumë shoqëri me traditë të gjata të demokracisë do të ishte një sfidë e vërtetë.

Tash, më lejoni të them pak fjalë për vlerësimet teknike dhe politike të standardeve.

Brenda 7 majorit tē fundit, mund tē theksoj se që tē dy vlerësimet kanë qenë vlerësime pozitive dhe vlerësime reale në përprojekjet dhe angazhimet tonë në zbatimin e standardeve që nga fillimi i punës së Qeverisë në dhjetor tē vitit tē kauar në bazë tē koalicionit LDK-AAK dhe partnerëve të tjerë tē koalicionit.

Vlerësimi i fundit, i Këshillit të Sigurimit, i mbajtur më 27 maj do të mbahet mend si një ndër takimet më pozitive që ka pas ky forum ndonjëherë për institucionet e Kosovës dhe punën e tyre. Në këtë takim, i caktuar shprehur mirënjojje punës tonë, por në të njëjtën kohë është shprehur mendimi se ka ende punë për t'u bërgë, gjë që edhe ne ndajmë të njëjtin mendim.

Gjithashtu, në këtë takim u konstatua fajësia e Beogradit për moskyçjen e qytetarëve serb dhe të një pjesë të politikanëve serb në institucionet demokratike të Kosovës.

Një ndër të arriturat më kapitale në këtë proces është edhe vendimi i Këshillit të Sigurimit për fillimin e vlerësimit gjithëpërfshirës të standardeve prioritare. Ne besojmë fuqishém se ky vlerësim do të jetë real – objektiv dhe si i tillë do të jetë pozitiv dhe do të hapë rrugë definitive bisedave për statusin final të Kosovës, moment ky i shumëpritur dhe besoi historik për gjithë ne.

Të mëdha e deputetë

Gjithashtu, më lejoni të përfundoj se ky progres nuk është gjithmonë i lehtë. Problemet ekonomike si dhe limitimet buxhetore po ngadalësojnë zbatimin e standardeve posaçërisht në nivel lokal. Shumë komuna janë ballafaquar me probleme të tillë, gjë që pothuaj e pamundëson atrimin e shërbimeve meritore për të gjithë qytetarët e Kosovës pa dallim përkatësisë dhe ctnikë.

Pengesat dhe obstruksionet e politikës zyrtare të Beogradit, si dhe influenca negative që ata bëjnë tek disa grupe politike serbe të Kosovës për moskyçjen në institucionet e Kosovës, si dhe fushatat e vazhdueshme mediale – kanë ndikuar në hezitimin e shumë qytetarëve serb që të kthehen në Kosovë. Përveç kësaj, ekzistimi i strukturave paralele dhe financimi i këtyre strukturave nga Beogradit në një pjesë të Kosovës e vështirëson edhe më shumë integrimin e minoritetit serb në institucionet dhe shqoërinë e Kosovës.

Qevëria e Kosovës përballet edhe me disa sfida tjera, si dinamika jo e kënaqshme e kthimit të refugjatëve; lëvizja e lirë në tërë territorin e Kosovës; në veçanti lëvizja e lirë e pakicës serbe, Gjithashtu, mosbardhja e fatit të personave të pagjetur që nga lufta ka ndikim negativ në shpejtësinë e zhvillimit të dinamikës së procesit të standardeve. Edhepse në kuadër të standardit për dialog ka filluar dialogu teknik me Beogradin për ndriçimin e fatit të të pagjeturve, ende nuk ka rezultate konkrete.

Dhe, përfundimisht, kur fasin përsfidat e ndryshme, duhet të kemi parasysh se problemet e grumbulluara me dekada, posaçërisht në të drejtën pronësore kërkohet një zhvillim gradual institucional të Kosovës në mënyrë që këto procese të kenë rezultate të dëshiruara. Në arritjen e përparrimeve të këto fusha, do të angazhohet në të ardhmen Qeveria e Kosovës.

Më lejoni tash të them diçka për Raportin e Ambasadorit Kai Aide. Siç e dini, Sekretari i përgjithshëm i OKB zoti Anan ka emëruar Ambasadorin Kai Aide emisar të posaçem për kryerjen e vlerësimit gjithëpërfshireh të standardeve. Në kemi përhëndetur këtë vendim dhe ne besojmë se

vlerësimi i ambasadorit Aide do të jetë real dhe si i tillë do hapë rrugën për fillimi ne procesit të definimit të statusit final të Kosovës.

Ndonëse ne ende nuk e dimë saktësish metodologjinë e punës së Ambasadorit Aide, në takimin që kam pas me të dhe ekipin e tij, ne kemi shprehur gatishmërinë tonë të plotë që ta ndihmojmë atë dhe ekipin e tij në të gjitha fushat.

Shfrytëzoj rastin e mirë që të fitoj të gjithë deputetët, të gjitha partitë politike dhe të gjitha OJQ që të marrin pjesë në këtë proces dhe të ndihmojnë Ambasadorin Kai Aide në hartimin e raportit gjithëpërfshirës për standartet.

Dhe, në fund të fjalimit, më lejoni të flas për të ardhmen e standardeve pas vlerësimit gjithëpërfshirës. Qeveria e Kosovës e ka të qartë se pavarësisht nga vlerësimi gjithëpërfshirës ne do të mbesim të përkushtuar në zbatimin e plotë të standardeve dhe do të vazhdojmë punën e filluar thollë të bindur se me implementimin e tyre ne do të ndërtojmë edhe më shumë demokracinë dhe lirinë në Kosovë.

Shumica e veprimeve në standarde prioritare janë realizuar. Një pjesë tjetër është në realizim e sipër. Janë disa standarde të larta, realizimi i të cilave nuk mund të kufizohet në aspektin kohor. Në rastin e fundit, ne kemi hyrë në procesin e realizimit të këtyre standardeve dhe kemi krijuar mekanizma që garantojnë realizimi ne plotë të tyre në të ardhmen. Për muajin qershor kemi hartuar dhe aprovuar planin e detajizuar të veprimit, ndërsa jemi në përfundim e sipër të planit detaj të punës në standarde deri më 31 dhjetor 2005. Gjithashtu jemi duke punuar me UNMIK-un për të gjetur forma-dhe veprime që do të mundësonin një zhvillim dinamik të zbatimit të standardeve.

Dhe, ajo çfarë është më e rëndësishmja – në fund – Qeveria e Kosovës është duke u përgatitur që pas vlerësimit gjithëpërfshirës të standardeve nga Ambasadori Aide dhe deri kah fundi i këtij viti standardet kalojnë në një fazë të re dhe në një cilësi të re. Qeveria është duke përgatitur projektin ideor për shkrirjen e standardeve për Kosovën në standarde për integrime evropiane. Në këtë mënyrë në do të vazhdojmë procesin e realizimit të standardeve brenda një projekti të ri e ambicioz jo vetëm për Qeverinë e Kosovës por për gjithë popullin e Kosovës, projekt të cilin do ta quajmë – Standardet drejt Evropës. Ju faleminderit për vëmendje.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACH:

Kryeministër, ju faleminderit. Para se të hapim debatin, t'ju informoj lidhur me këtë. Është një marrëveshje e arritur para fillimi që të respektohet Kregullorja e Kuvendit dhe në këtë aspekt, shefat e grupeve parlamentare kanë nga 10 minuta kohë për diskutim, deputetët 5 minuta, e në raste kur është e nevojshme do të ketë mirëkuptim. Prandaj, për të mos humbur kohë, fillojmë debatin e sotëm. Fjalën e ka zoti Alush Gashi, shefi i Grupit Parlamentar të LDK.

DEPUTETI ALIJUSH GASHT

Inderuari zoti Kryetar, Kryeministër dhe Ministër Çeku, të çmuar zonja dhe zotërinj deputetë, ju vëzhgues dhe mysfirë të respektuar,
Grupi Parlamentar i Lidhjes Demokratike të Kosovës, ka mirëpritur vendimin e Kryetarit dhe Kryesisë së Kuvendit që të marrë në konsideratë dhe radhit në rend dite për debat kërkesën e Grupit tonë që të shikohen të arriturat në prizëm të implementimit të standardeve që nganjëherë disa i quajnë – standarde për Kosovën, e ne i njohim si pjesë të procesit për jetë më të mirë dhe kompatibilitetin ndërkombëtar.

Falënderojmë zotëri Kryeministrin për vështrimin e tij lidhur me këtë çështje, e cila përfshin edhe kohën e implementimit të kësaj detyre ndërkontaktare për Kosovën dhe të dy pasardhësve të tij.

Fatmirësish, edhe nga fjala hyrëse, mund të kuptohet përrugën e mirë të cilën është duke ndjekur vendi ynë për t'iu bashkëngjitur familjeve të kombeve të lira dhe të suksesshme.

Zoti Kryetar, jemi të përcaktuar për institucionalizim të lirisë. Me punë të deritanishme qytetarët dhe institucionet e Kosovës kanë dëshmuar përkushtimin dhe pjekurinë për marrje të të gjitha përgjegjësive vendore dhe obligimeve ndërkombëtare për vazhdim të progresit në të mirë të paqes vendore dhe në fqinjësi, si dhe të prosperitetit për të gjithë qytetarët e Kosovës.

Eshtë kohë për plotësim të kërkesës që në emër të qytetarëve të Kosovës me eloquencë të posaçme e shtron President Rugova duke theksuar se është koha për njohje të pavarësisë së Kosovës, është koha që Kosova të bëhet shtet.

Institucionalizimi i paqes, sigurisë, prosperitetit dhe subjektivitetit ndërkombëtar të Kosovës është çështje ekzistenciale për Kosovën. Është lajm i mirë se edhe qendrat e vendosjes i mirëpresin dhe i njojin të arriturat e Kosovës dhe se përfaqësuesit e tyre dëshmojnë për progresin e vazhdueshëm dhe përkushtimin e qëndrueshëm të qytetarëve dhe prijësve të Kosovës në implementim të standardeve, proces i cili kërkon kultivim të vazhdueshëm.

Zonja dhe zotëriti.

Ndoshëta nuk ishte tallje por dëshirë kur zyrtarët e vendeve - të cilat me qindra vite ende nuk i kanë vënë pikë avancimin të standardeve në vendet e tyre - kërkonin nga ne që për një kohë të pakohë dhe me ndërhyrje të ndryshme të plotësojnë skernat e projektuar që sipas tyre kishin synim kuantifikimin e demokracisë. Kërkohet të bëhej matja e nivelit të demokracisë pa caktuar njësinë matëse. Dhe, kështu, pas shumë orvatjeve dhe sakrificave të ndryshme vendore, në mesin e të cilave dhe dezorientimi për një çast që pasoi me humbje jetërash, shkatërrim pronë dhe ftohje miqësie, fatmirësish këndellja pasoi si në qarjet vendore ashtu edhe ndërkombëtare dhe u intensifikuan përpjekjet e përbashkëta për jetë më të mirë për të gjithë qytetarët e Kosovës dhe hapje perspektive për shtet të Kosovës.

Ende me belbëzime, por dita-ditës zëshëm pranohen të arriturat në Kosovë në të gjitha lëmitë dhe tanj punohet në përmbyllje.

Zotëri Kryetar, në vendin tonë ekziston përsaktim për vazhdim të ndërtimit të demokracisë së qëndrueshme ku populli ka sovranitet mbi qeveri dhe legjislativ. Ai vend ku populli frikohet nga qeveria, është tirani. Ndërsa, vendi – ku qeveria kontrollohet nga populli dhe përfqaqësuesit e zgjedhur është demokraci. Vendi ynë ka popull të mrekullueshëm i cili në kohët më të vështira të historisë ishte dhe është sovran i mirë. Është angazhimi ynë i plotë në garantim dhe mbrojtje të të drejtave njerëzore të të gjithë qytetarëve të Kosovës pavarësisht a janë minoritet për shkak të përkatesisë etnike, bindjeve religioze, të ardhurave sociale apo thjeshtë humbës në debat politik, angazhohemi që t'i kenë të gjitha të drejtat e garantuara.

Eshtë obligim i shumicës që të mbrojë pakicat, por pritet nga pakicat që të janë konstruktive në proceset e gjithmbarshme të vendit.

Sundimi i ligjit dhe kontrolli civil i ushtrisë dhe policisë ka mbështetje të fuqishme në Kosovë. Ekziston angazhim i plotë për kthim në vendin e origjinës të të gjithë atyre që për arsyen legjitime e kanë lëshuar Kosovën.

Derisa ndihma ndërkombëtare për liri të lëvizjes brenda Kosovës është përmbytësore, liria e lëvizjes nga Kosova në vendet e hostas sa lirë është shumë restriktive.

Angazhimi ynë është që sa më parë të ketë lehtësime apo heqje të tërësishme të vizave në mënyrë që gjeneratat e reja të kenë mundësi të përfitimit teknologjik dhe intelektual. Është vështirë t'i shpjegohet perspektiva evropiane një të riu nëse një vend evropian - me demokraci të konsoliduar nuk e lejon t'i vizitojë të afërmët e vet gjatë pushimeve apo t'i mundësojë të masë dijen me kolegë të moshës dhe të profesionit. Presim kurajo më të madhe nga vendet evropiane për shkollim të rregullt dhe specializim të të rinjve tanë.

Ne do të vazhdojmë me kultivim të demokracisë përmarrje të pronësisë përvillimet në Kosovë, por është shumë e dobishme një hapje më e madhe në relationet bilaterale dhe multilaterale. Nevojitet një përkushtim më i fuqishëm ndërkombëtar në emancipimin ekonomik të Kosovës.

Të arriturat janë evidente në të gjitha standardet, apo detyrat e parashtuara nga bashkësia ndërkombëtare, por njëkohësisht jemi të ndërgjegjshëm se të gjitha këto kërkojnë përkushtim të vazhdueshëm i cili nuk do të mungojë në Kosovë. Do të veprojmë si vendet me demokraci të konsoliduar duke konsideruar vendin tonë si demokraci në transicion.

Me 4 korrik Amerika feston Ditën e Pavarësisë dhe mbi 250 vite të përkujdesit në vazhdimesi përdorim të brendshme dhe shtrirje të lirisë përtëj oqeaneve; mbi dy shekuj e gjysmë të kërkimit të përgjigjeve adekuate përrthana dhe kërkesa të ndryshme të kohës. Ne do të punojmë së bashku me ta:

Këto ditë kemi mësuar edhe nga Franca - vendi i Deklaratës universale të të drejtave të njeriut, ku në referendum përkujtoi se populli është sovran i jo qeveria dhe se është vendi i një demokracie të qëndrueshme. Ne do të punojmë së bashku.

Në Kosovë ekziston gatishmëri e plotë që sovran të jetë populli e jo qeveria dhe fuqimisht kerkohet që të njihet e drejta përvendosje dhe institucionalizim i qëndrueshëm i lirisë.

Zonja dhe zotërinj,
Me shumë mund dhe përkushtim kemi arritur deri në këtë shkallë të rëndësishme. Ju ftoj që të punojmë së bashku në fazën vendimtare që do të

(Ndërprije e shkurtër nga regjija)

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ia vazhdoni mundësinë, ju lutem, që ta përfundojë.

DEPUTETI ALUSH GASHI:

....që do të përcaktojë raportet e Kosovës me të tjerë përmarrje të rëndësishme. Kanë ardhur vitez tonë. Faktori shqiptar në Evropën Juglindore është i rëndësishëm - mbi të gjitha, si faktor i paqës dhe stabilitetit. Na pret punë por edhe një ardhmëri shumë e mirë. Ju faleminderit përvëmëndjen.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit. E ka fjalën zoti Jakup Krasniqi, le të përgatitet Gjylnaze Syla.

DEPUTETI JAKUP KRASNIQI:

Zotëri Kryetar, zotëri Kryeministër, zonja dhe zotërinj deputetë, të nderuar mysafrë që përcillni këtë debat,

Zotëri Kryetar, është bërë një praktikë që rendi i ditës nuk po miratohet në Kuvend dhe është mirë që çdo rend i ditës të jetë i miratuar nga Kuvendi.

Vërejtje tjetër, dua të them, është se ne pranuam këtë debat, edhe pse paraprakisht nuk kemi pas materialin dhe është mirë që të mos bëhen dallime në mes kërkesave të grupeve parlamentare. Dhe, kur ne kërkojmë që çështje tepër të ngutshme dhe të rëndësishme të futen në rend dite, gjithnjë janë arsyetimet se nuk ka material, jemi të papërgatitur.

Megjithatë, Grupi Parlamentar – edhe pse të bindur se kemi qenë të papërgatitur për këtë Seancë – ne pranuam debatin si proces demokratik.

Partia Demokratike e Kosovës në kontinuitet ka qenë dhe vazhdon të jetë e bindur se qytetarët e Kosovës ka kohë që i kanë përmbrushur të gjitha standartet për statusin e Kosovës - shtet të pavarur dhe sovran.

Bashkëpunimi i demokratëve të Kosovës me faktorin ndërkombëtar daton edhe para qershorit të vitit 99. Duke iu falenderuar atij bashkëpunimi, është krijuar realiteti i ri që po e gjëzojmë sot në Kosovë. Kosova, nga një vend ku ushtrohej dhunë, terror dhe gjenocid mbi shumicën e qytetarëve të Kosovës, një vend pa perspektivë për punë dhe jetë, është kihyer në një vend me perspektivë të rilindur, një vend ku po ndërtohet një shoqëri e re demokratike, një vend ku puna,jeta dhe demokracia kanë hapur shumë dritare jete dhe ardhmërie, ku të drejtat dhe liritë e njeriut, zhvillimi dhe përparimi janë synim dhe qëllim jetësor.

Brenda gjashë vitezë janë mbajtur 4 palë zgjedhje të lira demokratike, të organizuara dhe mbikëqyrura nga OSBE dhe administrata ndërkombëtare në Kosovë. Partitë politike, edhe pse kanë pas vërejtjet e tyre – edhe për sistemin zgjedhor – rezultatet janë pranuar. Gjatë këtyre vitezë përfaqësuesit politik kanë pranuar që: pakicat të janë të diskriminuara pozitivisht – me 20 vende të rezervuara në Kuvendin e Kosovës – standard ky vetëm në Kosovë dhe në asnjë vend tjetër të rajonit, edhe përberja etnike e këtyre vendave nuk ndryshon nga përbërja etnike e Kosovës; njihet e drejta e pronës si çështje e shenjtë; e drejta e kthimit të secilit në shtëpinë e tij; e drejta e arsimit dhe e kultivimit të kulturës kombëtare; e drejta e qarkullimit të lirë; e punës; e biznesit, e të tjera.

Qytetarët e Kosovës dhe Partia demokratike janë angazhuar për ta luftuar dhe denoncuar krimin e organizuar, ky i fundit i instaluar edhe në kabinetin qeveritar.

Jemi përcaktuar për sundimin e ligjit, që askush mos të jetë mbi ligjin, pa marrë parasysh pozitën e akçilit në hierarkinë e shoqërisë kosovare. Jemi përcaktuar për vlera kombëtare dhe evropiane. Jemi përcaktuar që të jemi shoqëri dhe shtet demokratik, i pavarur dhe sovran.

Kosova po bëhet një vend demokratik ku askush nuk do të diskriminohet mbi baza të dallimeve etnike, fetare ose racore. Kosova ka kohë që i ka përmbrushur të gjitha parametrat për të qenë shtet i pavarur dhe sovran.

Në legjislaturën e kaluar në Kosovë janë ndërtuar institucione demokratike, që kanë shënuar rezultate të mëdha në shërbime publike, profesionale dhe të paanshme. Në qeverinë e kaluar janë arritur të arritura të lëkrauveshme në hartimin e ligjeve, sa që shumica e ligjeve – që janë miratuar

edhe gjatë këtij viti - janë përgatitur nga qeveria Rexhepi. Qeveria Rexhepi ka pas rezultate të prekshme edhe në planin ndërkombëtar, gjë që i mungon Qeverisë së pas tetorit 2004. Qeveria e kaluar ka treguar se është qeveri e të gjithëve. Në ngjarjet e marsit 2004 është treguar se ishte me ndikim dhe autoritet ke qytetarët dhe brenda një viti arriti t'i eliminojë pasojat e protestave të dhunshme të marsit 2004. Qeveria Rexhepi ka respektuar ligjet në fuqi, ka respektuar konkursin si institucion, ka respektuar ligjin për shërbyesit civil, ka hartuar 12 procedura të rekrutimit të të drejtave të shërbyesve civil. Nga asnjë ministër nuk janë vërejtur diferençime mbi baza partiake dhe nepotizmi nuk ka qenë në shkallën që është në Qeverinë Kosumi. Në vend që të ndodhnin ndryshime pozitive, ka ndodhur e kundërtë. Në Qeverinë e kaluar ka pas punë e jo diferençime. Ka pas respektim të ligjeve e të procedurave e jo paligjësi. Kryeministri dhe shumica e ministrave nuk kanë thënë jemi mbi ligjin.

Qe gjashtë muaj në Kosovë nuk ka sundim të ligjit. Ka sundim të qeveritarëve që thonë "ligji jemi ne". Në Kryeministri dhe ministri nuk punohet. Atje bëhen diferençime mbi baza partiake, që kanë një kontinuitet të viteve të 80-ta. Diskriminimi në të gjithë kabinetin qeveritar bëhet mbi baza partiake e politike. Ligjet që më së shumti shkelen janë: Rregullorja 2001/36, Urdhëresa administrative e dalë nga ajo dhe të gjitha procedurat e rekrutimit të shërbyesve civil; Ligji i menaxhimit të financave publike dhe Ligji i prokurimit publik.

Parlamenti i Kosovës, i udhëhequr nga Daci, Presidenca njëpartiake dhe Qeveria Kosumi ka kohë që janë bërë frenuese e proceseve demokratike, shkelës të ligjeve - për çka duhet të përgjigjen para drejtësisë dhe keqpërdoruesit më të mëdhenj të buxhetit të konsoliduar të Kosovës.

Ne këtë rast, do të përmendja: pengimi i debatit në Parlamentin e Kosovës për çështjet më vitale për të sotmen dhe të ardhmen e Kosovës dhe të qytetarëve të saj; për kthimin e Parlamentit në servis të ekzekutivit në vend të monitorimit të saj; keqpërdorimi në administratën e Presidentit me mjetet e përgjimit, të veturave dhe të pallatit të bardhë; shkelje e ligjeve të përmendura nga ekzekutivi, nepotizmi si fenomen i shëmtuar, sundimi i ligjeve të mafisë përmes të besuarve të ministrave, usurpimi i përgjegjësisë administrative, mospërfillja

e konkursit si institucion, diskriminimi mbi baza politike. Po të numëroheshin të gjitha dobësitë e ekzekutivit me të inkriminuarit në krime e kontrabandë nga pjesëtarët e saj vargu i dobësive do të ishte i pafund. Vetëm kjo që kemi dëgjuar kohëve të fundit në media të shkruara elektronike Qeveria do të duhej të jepte dorëheqje, por pasi në Kosovë nuk ka përgjegjësi politike, nuk ka veprim të ligjit, natyrisht nuk ka as dorëheqje si akt moral.

Veç këtyre që u thanë, ne jemi të bindur se koalicioni qeverisës është bërë pengesë e arritjes së shumë standardeve për të ardhmen e Kosovës, si reformimi i administratës lokale - decentralizimi; formimi i strategjisë së bisedimeve me Serbinë. Për çka të bisedohej me Serbinë? Ne askush s'e dimë. Plotësimi i standardeve të sundimit të ligjit përluftimin e krimit, të zhvillimit ekonomik e të privatizimit e mbi të gjitha arritjes së konsensusit për Kosovën shtet të pavarur dhe sovran.

Megjithë dobësitë, institucionet e përkohshme të Kosovës, në këtë legislaturë Kosova dëshitet qytetarët e saj gjatë këtyre gjatë viteve kanë realizuar dhe meritojnë vlerësimin pozitiv të standardeve për t'i hapur rrugë njohjes ndërkombëtare të pavarësisë pasi më parë duhet të njihet nga ky Parlament.

Partia Demokratike e Kosovës, kërkon nga Parlamenti dhe nga komuniteti ndërkombëtar që vlerësimi i standardeve për statusin politik Kosova shtet sovran dhe i pavarur të vlerësohen pozitivisht, sepse këtë e meriton Kosova, e meritojnë qytetarët e saj - ata që edhe i kanë zgjedhur dhe këto institucione e meritojnë atë që kanë sakrifikuar shumë për Kosovën dhe linin që e gjëzojnë sot.

Ky Parlament duhet tē nxjerrē njē rezolutē qē konstaton realizimi ne standardeve pēr status dhe tē fillojē angazhimin pēr realizimin dhe harmonizimin e standardeve pēr integrimin nē Bashkimin Evropian. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit. E ka fjalēn Gjylnaze Syla, le tē bēhet gati zoti Surroi.

DEPUTETJA GJYLNAZE SYLA:

Faleminderit zotéri Kryetar. I nderuari Kryetar i Kuvendit, i nderuari Kryeministér, ministra tē nderuar, deputetē tē nderuar, myasfiré tē nderuar, Mē lejoni t'ia filloj me originēn e agjendēs sē standardeve para statusit. Standardet ishin njē invencion i bashkēsisē ndērkombētare nē kohēn kur bashkēsia ndērkombētare nuk kishte njē ide tē qartē dhe as plan tē qartē pēr tē ardhmen e Kosovēs. Ishte e qartē se konsensusi politik pēr zgjidhjen e statusit nuk ekzistonte. Standardet ishin shtyrje pēr zgjidhjen e statusit pēr mē vonē. Mē vonē u bē e qartē se standardet, siç ishin pērshkruar, nuk ishin praktike pēr realitetin e Kosovēs. E vērteta ishte se pa status standardet e parapara nuk do tē mund tē pērbusheshin. Pēr kēte arsy, megjithē pērpjekjeve tē shumta tē qeverisē nē atē kohē, progresi nē standardet ishte i ngadalshēm. Andaj, u bē e qartē se do tē krijoħet agjendē politike realiste e standardeve dhe kēshu u zhvillua ideja pēr standardet prioritare.

Gjatē udhēheqjes sē Qeverisē nga Kryeministri zoti Ramush Haradinaj, ai zhvilloi vizonin pēr pērdorimin e dyfishtē tē standardeve nē dobi tē secilit. Sē pari, si çelēs pēr hapjen e bisedimeve pēr statusin, dhe e dyta si udhērrefyes pēr zhvillimin e shoqērisē vērtetē tē lirē, demokratike, tē drejtē dhe nē linjēn evropiane.

Pēr njēqind ditē, zoti Ramush Haradinaj politikēn e standardeve para statusit e ktheu nē strategjnē politike pēr Kosovēn. Ai u pērqendrua nē mēnyrē kēmbēngulēse nē standardet prioritare, por nuk i harroi edhe standardet tjera. Kēshu na bēri tē gjithēve tē kuptojmē se standardet nuk duhet t'i refuzojmē ose t'i pērjetojmē si tē padēshirueshēm. Por, pērkundrazi, t'i mbēshtesim dhe mirēpresim sepse janē nē interesin jetik tē vetē popullit tē Kosovēs si dhe tē realizimit tē aspiratave tē kētij populli pēr integrimin nē Bashkēsinē Evropiane dhe strukturat euroatlantike.

Pērkushtimi dhe pērpjekjet e Qeverisē Haradinaj u vazduan nga Qeveria e tanishme e udhēhequr nga Kryeministri zoti Bajram Kosumi. Zbatimi i standardeve edhe mē tej ngeli prioritet i Qeverisē sē Kosovēs. Vetē shqyrtimi i standardeve nga ana e PSSP dhe Raporti i Sekretarit tē pērgjithshēm nē Kombet e Bashkuara tregoi pēr progresin esencial tē standardeve nē Kosovē, qē ēshiē nje indikacion i qartē i bashkēsisē ndērkombētare se procesi politik ēshiē nē zhvillim.

Por zbatimi i standardeve kārkon pērkushtimin dhe pērgjegjēsinē e tē gjithēve. Nuk janē standardet vetēm pērgjegjēsi e Qeverisē. Standardet janē pērgjegjēsi edhe jona, e kētij Parlamenti, e pozitēs dhe opositēs, e tē gjithē qytetarēve tē Kosovēs, dhe jo vetēm tē shumicēs. Nuk janē standardet vetēm pērgjegjēsi e shqiptarēve pēr lirinē e pronēs, pēr lirinē e lēvizjes, çeshtjen e pronēs, pēr kthimin e tjera, pēr arsy se kjo çeshtje ēshiē edhe mungesa e lirisē se lēvizjes edhe nē veriun e Mitrovicēs.

Tē nderuar deputetē,

Kjo ēshiē njē kohē serioze dhe ne jemi tē angazhuar nē punē serioze. Duhet t'i jap njē mbēshtetje tē pakufishme Qeverisē tē procedoje mē tutje dhe nē mēnyrē tē pērshpejtar dhe dinamike nē zbatimim e standardeve. Standardet janē nē tē mirē tē popullit dhe duhet tē mbēshtetet nga institucionet pa hezitime.

Të gjitha partitë politike duhet të mbështesin institucionet në përbushjen e standardeve. Opozita duhet të jetë gjithashu kritike dhe konstruktive por edhe të jep kontributin e saj për mbështetjen e procesit të standardeve.

Inkuadrimi i minoritetit serb në institucione duhet të mbështetet, por edhe në jetë. Gjithashu duhet të bëhen përpjekje për integrimin e minoritetit serb në shoqëri dhe t'i jepet fund krijimit të enklavave etnike.

Procesi i decentralizimit duhet të mbështetet nga të gjitha partitë politike dhe të shkojë përparrë pa ngecje. Nuk duhet të lejohet blokimi i këtij procesi i cili është kyç për vlerësimin e implementimit të standardeve.

Procesi i transferimit të kompetencave duhet të intensifikohet. Institucionet e Kosovës dhe UNMIK-u duhet të bashkëpunojnë më tepër në fushën e sigurisë dhe sigurimin e lëvizjes së lirë në Kosovë.

Në veçanti, dua të dëshiroj një angazhim të bashkësisë ndërkombëtare dhe të Qeverisë në fushën e ekonomisë për arsy se të dhënat nga terreni janë alarmante.

E përgëzoz zotin Kryeministër dhe Qeverinë për raportimin për procesin e zbatimit të standardeve dhe më gëzon fakti se Qeveria nuk e ka hartuar një plagë shumë të dhembshme për shoqërinë tonë që është çështja e personave të pagjetur dhe të rrëmbyer gjatë luftës së fundit. Duhet të angazhohemi më shumë në mbylljen e kësaj plage. Mos të harrojmë se personat e pagjetur dhe të rrëmbyer gjatë luftës dhe familjet e tyre kanë të drejtë të dijnë se ku ndodhen trupat e më të dashurve të familjarëve. Do të thotë është proces dhe është një plagë për të cilën duhet të mendohet.

Gjithashu, mos të harrojmë obligimin që kemi ndaj pensionerëve. Ata duan një jetë denjëtoze dhe kanë të drejtë ta kenë këtë.

Ju fitoj të gjithëve të angazhohemi në procesin e mëtejshëm të zbatimit të standardeve sepse standartet dhe statusi duhet konsideruar si ndërveprim komplementar. Faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit. E ka fjalën zoti Surroi, le të përgatitet Mahir Jagxhillar.

DEPUTETI VETON SURROI:

Të nderuar zonja dhe zotërinj, edhe një notë pozitive në vlerësimin pozitiv të Kryeministrit është se si duket punët i kemi mirë me standarde meqenëse 4 ministra i kemi në Monako, duke i shqyrta standartet. Shpresoj se së paku do t'i rregullojnë telefonat mobil me praninë e tyre atje në Monako.

Dua të përgëzoz, në emër të ORA-s Lidhjen Demokratike të Kosovës - Grupin Parlamentar për iniciativë e këtij debati, më duket se është i rëndësishëm, është i rëndësishëm për shoqërinë sot por do të jetë i rëndësishëm për shoqërinë nesër edhe më shumë.

Konteksti politik i përgjithshëm i shqyrtimit të standardeve është evolimi natyral të cilin e kemi pasur nga ideja fillestare, siç e ceku edhe zonja Syla, të mungesës së politikës prap edhe shpikjes së standardeve para statusit, deri te fazë e standardeve dhe statusit dhe këtu duhet të përgëzoz Qeverinë Haradinaj dhe Kryeadministratorin e Kosovës, të cilët i dhidhë një vuillnet dhe një

fokusim kësaj çështjeje deri në fazën ku gjendemi sot, e sot gjendemi në fazën e standardeve pas statusit. Këto, dhe jo vetëm këto standarde, do të na përcjellin edhe pas përcaktimit të statusit të ardhshëm të Kosovës.

Dy janë konsekuençat themelore të një qasjeje të tillë të standardeve pas statusit. E para është se rrjedha e deritanishme e implementimit të standardeve nuk besoj se do të mund të kushtëzojë hapjen e negociatave për përcaktimin e statusit të Kosovës dhe së dyti, në masë të madhe analiza e implementimit të standardeve dhe analiza e funksionalitetit të shoqërisë në Kosovë do të kushtëzojë epilogun e bisedimeve për statusin e Kosovës. Do të thotë, ndonëse nuk do të mund të pengohet procesi negociator, në masë të madhe do të ndikohet në atë se çfarë do të jetë statusi përfundimtar i Kosovës, prandaj standardet fitojnë edhe një peshë plotësuese.

Këtu kemi një lëvizje plotësuese dhe si shoqëri do të ishte mirë që edhe pas përcaktimit të statusit të angazhohemi jo për më pak por për më shumë standarde për të implementuar posaçërisht ato që quhen kriteret e Kopenhagës që janë pjesë parahyrëse në Bashkimin Evropian.

Në Kosovë, besoj se Raporti i Aides do të mund të vlerësojë së paku një gjë pozitive, në mesin e shumë gjëra, po një kulminative – e ai është se ekziston konsensusi shoqëror në Kosovë për t'i zbaruar këto standarde, ekziston konsensus edhe në pushtet, edhe në opozitë – se këto janë standarde për Kosovën dhe do të janë të këtilla në ardhmëri. Posaçërisht është inkurajuese që kjo Qeveri, në masë të madhe, i është përcaktuar trajtimi të minoritetave, ndonëse e ka kuptuar standardin si trajtim të vetëm problemeve minoritare dhe në këtë formë e krijon – e përbush ndoshta një modalitet të formës, në masë të madhe edhe të përbajtjes karshi minoritetave, por ende mbetet shumë për t'u arritur.

Problemi themelor i Kosovës në përbushje ne standardeve është se Kosova gjendet në fazën e kalimit prej demokracisë zgjedhore në demokraci funksionale. Kosova i ka kaluar të gjitha këto cikle të veta zgjedhore por ende, më duhet të them – nga aspekti i vështrimit tonë – se nuk ka institucionë të këtilla funksionale. Funksionimi i institucioneve demokratike lë shumë për të dëshiruar. Ne jemi të gjithë dëshmitarë të Kuvendit dhe fjalosjeve ndonjëherë, edhe nervozës ndonjëherë dhe të gjitha këto rrjedhin në fakt nga mosrespektimi i Rregullores, nga shkeljet e përhershme të Rregullores, nga një menaxhim i dobët i Kuvendit të Kosovës nga ana e Kryesisë dhe Kryetarit të saj. Është dashur që të ketë intervenim politik të zyrave të huaja në mënyrë që të hapen debatet në Kuvendin e Kosovës dhe ky nuk është sekret, është sekret publik.

Janë dy probleme të theksuara të cilat i ka krijuar kjo mënyrë e punës e mbledhjes një herë në muaj në Kuvend. E para është mungesa e debatit, e debati dhe konsensusi duhet të arrihen në Kuvendin e Kosovës. Për këtë kemi treguar kapacitet si anëtarë të Kuvendit. Dhe problemi i dyte është mungesa e lidhmërisë natyrore në mes të Kuvendit dhe Qeverisë. Në sot, si anëtarë të Kuvendit, nuk jemi mbikëqyrës të punës qeverisëse. Ekziston një mungesë transparency në lidhmërinë tonë mes Kuvendit dhe Qeverisë dhe kjo krijon mundësinë që fenomenet negative të zhvillohen dhe të evidentohen si të tillë edhe në raportin e Aides, por edhe në këtë raport të Kuvendit.

Fenomeni i parë negativ evidëntë është keqmenaxhimi i parasë publike. Parafolesi zoti Krasniqi përmendi disa nga shkeljet në proceset e tenderimit e të tjera. Fenomeni i dyte është një lloj tolerance e cila po krijohet në shoqërinë ndaj korruptionit dhe kjo tolerancë ndaj korruptionit ka rrezik në këtë fazë të bëhet institucionalizim i korruptionit. Një shoqëri, e cila toleron për një kohë korruptionin, lejon që ai të hyjë në institucionë të shoqërisë dhe të bëhet pjesë përbërëse e funksionimit.

Dhe, çështja e tretë evidente, e cila nuk u përmend këtu – janë strukturat paralele të sigurisë. Nuk ekzistojnë, zonja dhe zotërinj vetëm struktura paralele serbe, nuk ekziston vetëm MUP-i i Serbisë dhe shërbimet e veta sekrete këtu në Kosovë por ekzistojnë edhe shërbime sekrete partiake dhe ato në masë të madhe ndikojnë në jetën politike në Kosovë.

Ajo çka për mua do të ishte një vlerësim, është se kemi hyrë në fazën e sklerozës, bile para lindjes, të institucioneve demokratike dhe kjo fazë e sklerozës kërkon përvetësimin e çfarë është forumi përvetësimi i krijuar një lloj konsensusi në këtë shoqëri meqenëse nuk po mund të mbërrihet në institucion.

Dhe përfund, çdo standard dhe çdo veprim e standardi në fakt është matshëmëria e efikasitetit të qeverisjes demokratike në Kosovë. Në fund matet jo me raporte që i dërgohen Kombeve të Bashkuara por matea me xhepin e qytetarit. Nëse i parallelizojmë këto, nëse shohim sa kemi bërë përvetësimin e çfarë është, atëherë do të shohim se jemi në një bilanc negativ. Kosova është i vëtrni vend në Evropë sot, zonja dhe zotërinj, i cili parashikon që të ketë rritje negative të bruto-prodhimit kombëtar. Bile, as Bjellorusia nuk e ka të ketille. Kosova është i vëtrni vend, i cili jo se do të zgjedhje papunësinë e enorë çfarë e ka, por do ta rrissë në vitet e ardhshme.

Efektshmëria e qeverisjes në fund duhet të matet me parametrat ekonomik dhe prandaj kemi propozuar një mbledhje të jashtëzakonshme ku do të flasim përvetësimin e çfarë është. Ju faleminderit,

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Zoti Mahir Jakxhillar e ka fjalën.

DEPUTETI MAHIR YAGCILAR:

Saygideğer başkan, değerli Bakanlar ve milletvekilleri

Standardlar genel anlamda, kapsamlı, geneide kabul edilmiş ve daha iyiliği amaç edinen bir kavramdır.

Bizim Örnekte Standardlar, Kosovanın bütün vatandaşları için daha güzel yaşam koşulları, toplulukların var olması, Kosova statüsünün çözümlemesini ve Evro-Atlantik süreçlerine katılması demektir.

Standardlar, bizim için, daha güzel yaşam için ve dünya süreçlerine katılım için yerine getirilmeli ve erişilmeliidir. Standardların yerine getirilmesi, tümüüzün görevidir, çoğunkul topluluğunun tarihi sorumluluğu ve kendi geleceği ve Kosova'nın geleceği konusunda azınlıkların sorumluluğu konusundaki yeteneğidir.

Türk topluluğu açısından Standardlar, daha güzel yarınlar ve Kosova statüsünün çözümlemesidir. Dolayısıyla Kosova'da, birçok alanda saptanan standardların gerçekleşmesi konusunda günden güne iyileşmenin kaydedildiğini ileri sürüyoruz. Ancak, bu konuda, Uluslararası topluluğun da olumlu değerlendirmeye bulunmasını hepimiz istiyoruz.

Türk topluluğu Standardları, tüm vatandaşların eşit haklı olması, serbest devinim, Türk dilinin hakeştili kullanılması, Türk dilinde eğitim, kültür zenginlikleri ve derneklerine destegi sunulması açısından değerlendirilmektedir. Diğer standardları ise, Kosovanın diğer vatandaşları gibi değerlendiriliyor.

Kosovadki Türk topluluğu, devinin özgürlüğün tam anlamıyla sahiptir ve tam anlamıyla Kosova toplumuna entegre olmuştur.

Türk dilinin hakeşitli kullanılmasından söz edilince, gün geçtikçe ileleme kaydedilmektedir. Bu konuda Prizren Belediyesi ve Kosova Meclisi önde gelmektedir. Bizim amacımız, tam standard olarak, bunun enstitüler sayesinde ve Yasalar yoluyla çözümlenmesidir. Dillere ait Yasa ile bu konunun memnun edici bir şekilde çözümleneceğine inanıyoruz, bundan başka duruma göre politik kuvvet açısından muamele edilmesi değil, Prizren Belediye Statüsünde, Türk dilinin Prizrende resmi dillerden biri olacağının beyan edileceğine inanıyoruz. Türk dilinin, Türklerin en yoğun yaşadığı Priştine, Mitroviça, Viçitirin ve Gilan belediye statüslerinde de hak etiği yere sahip olacağına ümit ediyoruz.

Eğitim standarı, birçok alanda yerine getirilmiştir, Türk dilinde eğitim okuloncısı, ilkokul, ortaokul ve fakülte ayarında mevcuttur. Dersler, ortak standartlarla ortak okullarda yapılmaktadır. Eğitim Yasası ile öngörülen şekilde yani Kosova eğitim plan ve programlarına göre kitapların yayımlanmaması ve yokluğu en büyük sorunu oluşturmaktadır.

Kosovada, Türklerle ait olan çok sayıda kültür mirasları bulunmaktadır. Öyle ki biz, cami, hamam, köprü, eski binalar ve tesisler gibi bu tarihi konutların korunmasına ilgi göstermektediriz.

Aynı zamanda, Türklerin kültür sanat derneklerine de daha büyük destekin sunulmasını bekliyoruz, çünkü bu dernekler, topluluğumuzun var olmasına en çok etki eden etmendir.

Bu standartların da plana göre gerçekleşeceğine inanıyoruz ve herkesin memnun kalmasını bekliyoruz.

Daha güzel bir yaşam için gerekli olan bütün standartların gerçekleşemsine ulaşarak belirli faktörler tarafından da standartlar konusunda olumlu not alacağımıza inanıyoruz. Böylece, tüm vatandaşları ile birlikte Kosova yaşayacak ve Avrupa Birliği seviyesine ulaşacaktır. Faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Faleminderit Mahir. Dëgjuam fjalën e Kryeministrit, mendimet e grupeve parlamentare, janë paraqitur një numër i pjesëmarrësve për diskutim nga deputetët. Unë po ju propozoj një pauzë ne mënyrë që t'mos i ndajmë deputetët për fazën e dytë të deputetëve. Propozoj pauzë 15 ose 30 minutëshe. Ju mendoni për 30 minuta? Në rregull. Atëherë në orën 12 do të vazhdojmë punën e Seancës. Ju faleminderit.

(Vijoi pauza)

(Pas pauzës, Seanca vazhdoi punën)

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Deputetë t'nderuar, po vazhdojmë punën. Fjalën e ka profesor Fatmir Sejdiu dhe le të përgatitet Emrush Xhemajli.

DEPUTETI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti Kryetar. Inderuar Kryeministër, t'nderuar kolegë deputetë, Unë nuk do t'ndalem në pjesën e historikut të idesë për standarde për Kosovën, qofshin ato si standarde para statusit qoftë si standarde me status apo si një cilësim nganjëherë që kemi dëgjuar si

nevojë e blerjes së kohës në mungesë të një vizioni për një dinamikë më të shpejtuar për statusin e Kosovës. Do të ndalem në atë që kujtoj e gjetëm edhe në ekspozenë e përgjithshme të Kryeministrit por edhe të diskutantët tjera parafolës, standardet si proces, i cili vazhdon dhe si nevojë e domosdoshme e qytetarëve të Kosovës për një jetë më të mirë të tyre, standardet që nuk do të përfundojnë me momentin e përcaktimit të statusit të Kosovës konform vullnetit politik të popullit të saj, por standarde që hapin shtigje në rrugëtimin e mëtejmë të integrimit të Kosovës në mekanizmat ndërkombëtar dhe para se gjithash në Unionin Evropian. Kjo pjesë e standardeve që ne i kemi kuptuar kësijoj dhe që janë të cilësuar kësijoj është pjesë kujtoj e preokupimit paralel edhe të shteteve në transicion, posaçërisht të Evropës Juglindore, në të cilën hapësirë jemi edhe ne dbe që gravitojnë natyrisht përi integrime sikur edhe vetë Kosova.

Nga ajo që dëgjuam nga Kryeministri dhe mendoj duke përcjell paralelisht proceset e deritanishme të përbushjes së tyre, qoftë në qeverinë paraprake Rexhepi, qoftë në këtë fazë të punës dhe aktivitetit të përgjithshëm të Qeverisë Kosumi, mendoj se janë elemente që në përbledhjen e tyre të përgjithshme nxjerrin një konstatim se është bërë punë e suksesshme në të gjitha pikat qenësore që janë pjesë e pikave të kompetencave të drejtpërdrejta të institucioneve të Kosovës, dhe në këtë paralelisht mendoj po ashtu si pjesë e përpjekjes që institucionet e Kosovës të inkurajuara edhe nga institucionet ndërkombëtare kanë zënë hap në ushtrimin e funksioneve apo në përbushjen e standardeve në ato pjesë që janë të rezervuara.

Pjesa e përbushjes së standardeve si tërësi, natyrisht se ka kompleksitetin e vet duke pasur pikërisht parasysh këtë që fola më herët edhe në lanushinë apo në njëfarë mënyre gërtshetimin e institucioneve që duhet t'i ushtrojnë dhe këtu flas përi institucionet e Kosovës në njérën anë, përi institucionet ndërkombëtare si institucione që kanë kompetencia të rezervuara nga fushat më të ndjeshme që janë pjesë e standardeve, sidomos tek sundimi i ligjit, tek liria e lëvizjes, te kthimet e qëndrueshme, tek ekonomia – posaçërisht duke pas parasysh çështjen e transformimit të ekonomisë së Kosovës dhe rolin apo funksionin që ka Agjencia Kosovare e Mirëbesimit, te të drejtat pronësore, që është po ashtu e lidhur me këtë dhe në dy fushat tjera po ashtu te çështja e dialogut që është pjesë e nxitjes dhe inkurajimit të përbashkët por edhe të TMK-sës dhe transformimit të saj.

Dhe, një faktor i tretë, që dashtë e padashtë në fazën e tanishme ka shkaktuar pasoja – çështja e ndërhyrjeve të vazduheshme të politikës së Beogradit në strukturat paralele ekzistuese që kanë qenë në Kosovë deri në këtë fazë dhe në njëfarë mënyre dekurajimin e pjesëtarëve të komunitetit serb para se gjithash përi integrimin e tyre në proceset vendimarrëse, posaçërisht në institucionet e Kosovës. Në këtë bazë, nëse kemi parasysh pikërisht pjesën e standardit të parë – çështjen e institucioneve demokratike funksionale, mendoj se institucionet e Kosovës kane kapacitet që në periudhën e parë dhe në këtë periudhë sukseshtë hapin jo vetëm të ndërtimit të tyre, në kuptimin e ndërtimit si funksion....

(Ndërpërje e shkurtër nga regjia)

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ia vazhdoni që të përfundojë deputeti diskutimin...

DEPUTETI FATMIR SEJDIU:

... si institacione për mekanizëm, votë assesi, por si institacione që të lejojnë dhe implementojnë politikat e tyre dhe në këtë drejtim mendoj se rezultatet janë të mira.

Një proces i posaçëm që duhet të kihet parasysh në fazën e mëtejshme, dhe këtu thërras posaçërisht nevojën e përshpejtimit të bartjes së proceseve të përgjegjësive në institucionet – është çështja e sundimit të ligjit, një rregullat më të rëndësishme, duke pas parasysh pikërisht ndjeshmërinë e saj – në institucionin e gjyqësisë, të prokurorisë dhe institucionet e tjera paralele të cilat gjenden dhe veprojnë në Kosovë dhe që deri tash, siç e dëmë, në krahësim me fazën e mëhershme, derisa ato kanë qenë në bashkëqeverisje, në këtë fazë ato janë rikthyer dhe ende gjenden në pushimet përfundimtare dhe përfaqësues special. Në këtë drejtim, pikërisht do të apeloja, ajo që është edhe pjesë e standardit në lexim në esencë, se sundimi i ligjit dhe zbatimi i tij nuk ka të bëjë përzervatë të posaçëm për entitetë të caktuara. Sundimi i ligjit ka nevojën e shtrirjes së realizimit të tij apo zbatimit të tij për të gjithë qytetarët e Kosovës dhe me këtë nuk ka nevojë që nganjëherë të ketë qasje apo edhe sforsime që ky të bëhet vetëm në aspekte, të themi, të një segmenti të caktuar apo ta quajmë të ngrijës së zhurmës për ndonjë shkelje eventuale që mund të jetë diku apo diku tjetër. Dhe, segmenti i posaçëm në këtë drejtim do të jetë posaçërisht funksionimi i institucioneve të sigurisë. Ato nuk mund ta kenë dhe nuk duhet ta kenë vetëm rolin e evidentuesit dhe të marrësit apo dhënesit të statistikave – se a kanë ndodhë incidente apo s'kanë ndodhë por paraprakisht duhet të jenë mekanizma të cilët krijojnë politikë të preventivës dhe kjo posaçërisht na bën të marrim shkasin e fundit – kalimin apo mundësitet e kalimit në Urën e Britanisë – veriu dhe jugu i Mitrovicës si pjesë të pandashme të Kosovës. Derisa janë bërë veprime shumë të mira, në anën tjetër prapë tolerohet sikur gati një rikthim apo riinstalim i disa strukturave të cilat kanë qenë dje struktura që i kanë sjellë dëm Kosovës dhe që janë të instrumentuara nga jashtë Kosova.

Dhe, e fundit. Pajtohem plotësisht me atë që është pjesë e vrojtimeve pozitive të Grupit të Kontaktit rreth standardeve dhe debatit që ishte në Këshillin e Sigurimit.

Mendoj se Qeveria e Kosovës do të ketë parasysh këtë fazë të veprimit të saj dhe standardet në këtë vazhdë apo në këtë aktivitet t'i plotësojë në dinamikën e vet duke pas parasysh se pjesa tjetër e tyre si pjesë e nevojës së jetës apo begatise së saj të jetë një proces që vazhdon: pavarësia e Kosovës dhe përcaktimi i statusit të saj final konform vullnetit të popullit të Kosovës pra që është ajo vete është po ashtu pjesë e një objktivi që inkurajon dhe lehtëson proceset më shumë. Ju faleminderit.

Dhe, më falni zoti Kryetar, kam edhe një propozim. Kuvendi ka nevojë të dalë me një dokument të mbështetjes së këtij procesi në fazën e gjertanishme dhe inkurajimin e Qeverisë përmë tej.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Faleminderit. E ka fjalën zoti Emrush Xhemajli, le të bëhet gati profesor Kuçi.

DEPUTETI EMRUSH XHEMAJLI:

Inderuari Kryetar i Kuvendit, inderuar Kryeministër, përfaqësues të kabinetit qeveritar, të inderuar kolegë dhe kolege deputetë, të respektuar të pranishëm,
Në përgjithësi përkrahu raportin e Kryeministrit lidhur me reformat në Kosovë dhe përgjithësisht këtë debat që po bëhet sot.

Lëvizja Popullore e Kosovës ka pikëpamjen se kushtet përkatesisht standardet përvetime-ndosje për të krijuar union shtetesh me Shqipërinë apo për t'u bashkuar me kë të dojë populli i Kosovës që ka plotësuar me luftë e drejtë çlirimtare që e ka bërë. Megjithatë, edhe kushtet shëtesh – të standardet që janë kërkuar, përkatesisht bërrja e reformave shoqërore që po quhen standarde, jashtë mundësive ekonomike të vendit shpeshherë, Kosova kryesishët i ka rritur dhe ka potencial dhe vullnet të bëjë reforma të vazhdueshme drejt standardeve sa më të larta jetësore. Përmë-teper, nuk ka vend në rajon që për një kohë aq të shkurtër ka ecur me ritëm të tillë të shpejtë përmë arritjen e

standardeve. Pra nuk ka asnjë vend në rajon si në Kosovë në të cilën është folur dhe është punuar në kushte të vështira për reforma përkatësisht standarde.

Për arsyet që dihen, në disa drejtime jemi ende larg, por në disa të tjera, si në fushën e legjislacionit në Kosovë janë adaptuar standarde aq të larta saqë nuk i kanë jo vetëm vendet e rajonit por asnjë nga vendet që janë të përfshira në standardet e Kosovës. Kështu që Kosova, e them me plotë bindje, se do të jetë në mos eksportuese, së paku rrezatuese në rajon i standardeve sa i përket diskriminimit pozitiv të komuniteteve pakicë në të gjitha institucionet në fushën e përdorimit të gjuhëve, në fushën e kulturës si dhe të trajtimit në veprimtari dhe në punë.

Kosova, para, gjatë dhe pas luftës në vazhdimësi ka kërkuar dhe kërkon të respektohet vullneti politik i banorëve të Kosovës për liri, demokraci dhe vetëvendosje demokratike si të drejtat natyrore të ligjshme e të patjetërsueshme dhe standard i aplikueshëm ndërkombëtarisht. Kjo do të ishte formë deduktive që do të përcaktonte pastaj zhvillimin e lirë dhe të shpejtuar të vendit dhe të shoqërisë sonë. Por, siç dihet, bashkësia ndërkombëtare çështjes së Kosovës iu qas në formë tjetër, në formë induktive e hap pas hapi. Kjo qasje shkaktoi shumë përplasje, disa herë të dhembshme e tragjike, por marrë në përgjithësi populli i Kosovës, institucionet, subjektet politike e shoqëria civile treguan dhe janë duke treguar maturi të madhe. Fatmirësishët shpejt u dëshmua nga kjo kohe për t'u deklaruar se a do të njohë apo jo standardin e të gjitha standardeve – të parin standardin e lirinë dhe vetëvendosjen. Duhej precizuar kohën. Vlerësimi i reformave nga organizmat vendosës ndërkombëtar tani po ndodhë dhe ky vlerësim duhet të jetë pozitiv sepse qasja, ritmi, një pjesë e madhe e punës ka qenë edhe e bashkësisë ndërkombëtare dhe tani duhet të hapet çështja e statusit të vendit për çka janë caktuar kornizat e njohura.

Për mendimin tonë, kufizimet e vëna në këtë kornizë, janë kufizime politike, administrative, gjithsesi artificiale dhe në kundërshtim me mënyrën demokratike të vendimmarjes, përkatësisht me vazhdimin e dënimit për popullin tonë që të mbyllët në kornizat as kthim në 99-tën pa u shpjeguar se çka do të thotë kjo – jo kthim në 99-tën dhe as bashkim e unione tjerë. Edhe ky përkufizim i fundit, është një barazim i padrejtë i projekteve agresive serbe për dominim në Shqipërinë dhe për formë tjetër të vetëvendosjes. Vetëm standardi themelor, sipas mendimit tonë: njolja e vullnit të lirë politik të popullit të Kosovës, të shprehur në formë demokratike, mund të sjell rend e qetësi, paqe të qëndrueshme, respekt të ndërsjellë pakicë-shumicë, zhvillim ekonomik.

(Ndërpërje e shkurtër nga regjia)

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ia vazhdoni ju lutem mundësinë për diskutim.

DEPUTETI EMRUSH XHEMAJLI:

...zhvillim ekonomik dhe me një fjalë arritje e standardeve të dëshiruara nga të gjithë ne. Ju faleminderit shumë.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit Hajredin Kuçi, le të përgatitet Sabri Hamiti.

DEPUTETI HAJREDIN KUÇI:

Faleminderit zoti Kryetar. Inderuar Kryeministri, deputeti, zonja dhe zotërinj, Unë do të përqendrohem në gjërat kryesore rrëth standardeve lidhur me implementimin e tyre më shumë sesa në vlerën e tyre.

Pikësëpari, mendoj se trajtimi edhe nga ana e Qeverisë paraprake dhe kësaj se standardet janë diçka që duhet t'i takojnë çdo qeverie demokratike, e jo si diçka që imponon dikush tjetër - mendoj është një orientim i mirë dhe orientim pozitiv edhe për Kosovën sot por edhe sidomos për Kosovën në të ardhmen.

Natyrisht, në kuptimin e rëndësishëm së standardeve, ne jemi paraqitur si konkurrues pozitiv njëri me tjetrin, në kuptimin e asaj se kush do të bëjë më shumë e jo kush do të jetë frenues i këtyre standardeve. Ne ndoshta është dashur dhe duhet të bëjmë më shumë në perceptimin e qytetarëve lidhur me standardet. Derisa shumica në Kosovë perceptim për realizimin e standardeve ka se me këtë fitohet statusi i dëshiruar i Kosovës, pakica ndoshta ka një perceptim pak më ndryshe. Mendon se me realizimin e standardeve do të ketë frenim në kuptimin e zhvillimit të të drejtave të tyre apo edhe pengim në pavarësimin e Kosovës. Mendoj se duhet të bindet sidomos pakica se plotësimi i standardeve është një jetë më e mirë edhe sot edhe në të ardhmen e Kosovës pa marrë parasysh a do të jetë Kosova shtet i pavarur apo edhe diçka më shumë.

Në kuptimin e vlerësimit të standardeve duhet të jemi të kujdeshëm të gjithë, në radhë të parë çfarë vlerësimi do të jep bashkësia ndërkombëtare për këto standarde. Në radhë të dytë, duhet vëre institucionet të bëjnë një vlerësim të brendshëm për standardet dhe mbi të gjitha duhet të jemi të kujdeshëm çfarë vlerësimi do të jep qytetarët për realizimin e standardeve. Pra, me fjalë të tjera, me këto standarde a po ndryshon kualiteti i jetës në Kosovë.

Në kuptimin e implementimit të standardeve, mendoj që duhet përvëç vullnetit, që mendoj ekziston nga të gjithë në Kosovë të jemi të kujdeshëm a kemi aftësi profesionale për realizimi ne këtyre standardeve dhe a kemi aftësi buxhetore. Natyrisht se kërkohet që njerëzit përfusha të caktuara të jepin mendimin e vet, të kemi një angazhim më të madh të njerëzve në fusha të caktuara dhe të kemi një mbështetje buxhetore ndoshta në raste të caktuara më shumë apo për investime buxhetore ekstra nëse mund t'i quajmë.

Në këtë drejtim - implementim kërkohet një koordinim, që unë do ta quaja në radhë të parë në mes të pozitës dhe opozitës në Kosovë, pastaj kërkohet një koordinim në mes institucioneve qendrore dhe lokale dhe një koordinim me qytetarët e Kosovës. Une, personalisht, e kuptoj se ka nevojë të sqarohen qytetarët e Kosovës për këto standarde. Nuk i parapëlqej shumë tubimet ku duhet qytetarëve t'u tregohet se kemi nevojë të funksionojnë në mënyrë demokratike institucionet oscarkullimi i lirë i individëve. Mendoj se qytetarëve duhet t'u jipet mundësia për realizimin e kësaj të drejtë, nga se edhe institucionet, edhe shteti, edhe ligji krijojnë mundësi, ndërsa është e drejtë e qytetarëve që t'i shfrytëzojnë ato mundësi.

Gjatë kohës së implementimit, me siguri Qeveria dhe të tjerrët do të janë të kujdeshëm që këto standarde në momentin e implementimit të inkorporohen njëkohësisht standardet që kërkohen për Union Evropian ngase nuk duhet të kemi qasje të tillë të cilat në një mënyrë e më pastaj kërkijnë revidim të standardeve të njëjtë. Pra, edhe në kuptimin e inkorporimit të sistemit ekonomik, edhe juridik, edhe politik ne mund ta kryejmë si thotë fjalë populllore - një rrugë e dy punë. Pra, t'i perfundojmë standardet që kërkohet nga ne momentalisht, por njëkohësisht të janë në përputhje të plotë me standarde evropiane që mund të kërkohen për ne pas 5 ose 10 viteve.

Dhe, krejt në fund, do ta mbështetja mendimin edhe të Grupit tonë Parlamentar edhe të të tjerrëve që u tha se ky Kuvend duhet ta nxjerrë një deklaratë – rezolutë apo akt tjetër juridik që do të shprehte një vlerësim pozitiv për punën e deritanishme në realizimin e standardeve dhe do të jepte një mbështetje për realizimin e mëtutjeshëm të standardeve. Faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit shumë. E ka fjalën profesor Hamiti, le të përgatitet Sabit Rrahmani.

DEPUTETI SABRI HAMITI:

Nuk e di a është lehtë tash apo vështirë të diskutohet në mënyrë problematike dhe problematizuese pas këtyre diskutimeve krejt rozë që kanë ndodhë sot. Për shembull Gashi ka lavdrue Rugovën, Krasniqi Rexhepin, Syla Haradinajn, Vetonin Haradinajn e Petersenin, natyrisht edhe Bajram Kosumi vëvveten – sepse është duke udhëheq, kështu që mua po më duket që është një situatë e bisedës rozë. Megjithatë, unë do t'i them tri-katër mendime rreth kësaj teme që është shumë e madhe dhe që sillet në jetën politike e institucionale të ne në dy vitet e fundit. Jam njëri që gjithmonë kam shpreh mendimin rreth kësaj norme që me anglisht po i quajnë standarde e faktikisht janë norma të sjelljes, të zhvillimit dhe unë e konsideroj se edhe nëse janë nisur si kushtëzim në të vërtetë janë nevojë për një shoqëri demokratike dhe nuk duhet ta kenë karakterin e detyrimit sepse me detyrim nuk mbërrihet kurgjo në një shoqëri vërtetë demokratike. Shkurt, mendoj se zbatimi i normave ose standardeve është kushi që ta sjellë Kosovën nga një Kosovë ta quaj paralele në një Kosovë normale dhe kjo është alfa dhe omega e zhvillimit tonë. Pse them paralele? Them paralele sepse ne kemi institucionalisht pushtete paralele që është UNMIK-u e Qeveria e Kosovës në disa lëmi të ekonomisë edhe një e tre Agjencia e Mirëbesimit. Ne kemi struktura paralele politike që kanë organizim etnik qyshtjanë strukturat e serbëve në Kosovë. Dhe që është diçka edhe më e çuditshme, unë mendoj që tash edhe ne vetë kemi filluar të iniciojmë strukturime paralele çfarë unë e quaj forumin politik të Kosovës, i cili ka mbajt një mbledhje, s'është konstituar ende por krejt ajo që unë lexoj, nëpër gazeta dhe interpretimet ai është vullnetarisht që krijohet një strukturë paralele brenda institucioneve të Kosovës. Dhe mua më vjen keq që protagonistë deputetë të këtij Kuvendi ju duket se këto bangë nuk janë të fuqishme boll që t'i paraqesin idetë e veta por ju duhet të bëjnë – ta krijojnë një protagonistëm të panevojshëm në Kosovë, sepse janë të njejtë njerëz që ne i kemi këtu. Njëri më duket s'është, tjerët janë krejt këtu – të partive, që donë me bë atëfarë forum politik e me vendosë për Kosovën. Ky protagonist, me qëllim unë po them kështu, u pa edhe në diskutimet në adresime të njerëzve. Ne nuk kemi institucionë demokratike nëse mendojmë se e mbrojmë një njeri që është në krye të institucionit demokratik, kudo qoftë ai.

Prandaj, mendoj se standardi numër një – norma numër një është funksionimi i institucioneve demokratike. Dy, është sundimi i ligjit. Tre, ose një – ose i pari, është krijimi i Kosovës normale që unë po e quaj – standardi qysht të doni – jo Kosovë paralele, e cila do të mbështetet në standardin universal të vetëvendosjes. Dhe, të gjitha këto janë të kushtëzuara.

Kosova, duhet të jetë e pavarur nëse ne domë të jemi vend demokratik dhe vend që rrezaton stabilitet në rajon. Vetëm e pavarur, kurgjo tjetër. Pse? Sepse, formulimet që ne i kemi dëgjuar kohëve të fundit, i përmendi shumë në mënyrë të çoklueme zoti Xhemajli. Ato përkufizime që thotë: "Kosova mbas caktimit të standardit përfundimtar, nuk ka të drejtë të bashkohet me kërkend". Shqip, i bjen përparrë mundet. Domethënë interpretimet janë lepeza shumë e gjerë dhe ju lutem shumë mos i mermi formulat-si formula magjike se kanë sherre të mëdha brenda formulimeve. Domethënë, institucionet e Kosovës, që janë institucionë të zgjedhura, duhet ta luajnë rolin e vet rreth standardeve – normave që ta bëjnë Kosovën vend normal, vend të standardeve, vend të pavarur dhe demokratik. Faleminderit.

Dhe, zoti Kryetar, dy vërejtje të vockla për veprimtarinë. Zoti Surroi u ankua këtu që kemi mbledhje veç një herë n'javë. Zoti Surroi dhe Partia e tij dhe të gjitha këto i kanë çue të dy duart para një muaji për një rregulllore të Kuvendit ku thuhet: Parlamenti në mënyrë të rregullt mbledhet një herë në muaj. Jam njëri prej tyre që e kam kontestuar, kërkush tjetër s'e ka kontestue. Domethënë, kjo normë – zbatojmë normë.

Dhe, ju zoti Kryetar, atje ju thotë se diskutimet zgjasin 10 minuta me të renë. Nëse ne sot jemi marrë vesh të diskutojmë 5, në rregull. Faleminderit shumë.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Faleminderit. E ka fjalën Sabit Rrahmani, le të bëhet gati Teuta Sahatqija.

DEPUTETI SABIT RRAHMANI:

Ju faleminderit zoti Kryetar. I nderuari zoti Kryetar, i nderuar Kryeministër, të nderuar ministra, të nderuar kolegë dhe kolege deputete, të nderuar mysafirë, Do të ishte shumë e padrejtë nga ana ime, kur është fjalë për standardet, se nuk mund të them nuk është bërë asnjë në lidhje me zbatimin e standardeve të parashtruara nga bashkësia ndërkombëtare. Por nuk do të ishte edhe e drejtë edhe nga Qeveria të mendojë se janë kryer të gjitha pikat, këtë e pranoi edhe vetë kryeministri kur tha se disa janë kryer dhe disa janë në përfundim e sipër.

Unë mendoj se ka progres pozitiv dhe është arritur injaft dhe jemi optimist që së bashku do të arrimë rezultate të duhura dhe bashkësia ndërkombëtare do të bindet që jemi të gatshëm të kontribuojmë në të mirë të të gjithë qytetarëve të Kosovës.

Nga e gjithë ajo që u tha, është e vërtetë se pika që ju përmendët zoti Kryeministër, lidhur me problemet ndëretnike – është shumë e vërtetë se nuk ka tensione ndëretnike e ndoshta kjo është pikë kyçë për zbatimin dhe implementimi ne standardeve, ku vetë bashkësia ndërkombëtare ka qenë prezent që tash e një vit nuk ka probleme ndëretnike, që është për lavdi edhe për institucionet e Kosovës edhe për Qeverinë që ju e udhëhiqni.

Këtu disa deputetë, si zoti Krasniqi, zoti Kuçi dhe zoti Xhemajli thanë se ka diskriminime pozitive. Është shumë e vërtetë. Me vetë rezervimin e 20 vendeve për komunitete pakicë, është e vërtetë se komunitetet janë diskriminuar pozitivisht, por kjo ka qenë edhe vetë në t'mirë të komunitetit shqiptar duke parë parasysh se komunitetet pakicë me deklaratat e tyre pozitive kanë ndihmuar proceset pozitive dhe kjo ka qenë edhe vetë në t'mirën e komunitetit shqiptar, dhe bashkësia ndërkombëtare këto i ka vërejtur shumë mirë.

Zoti Hamiti përmendi lavdërin e disa personave këtu. Është shumë e vërtetë, por unë në këtë rast do ta lavdëroj komunitetin shqiptar, i cili pas luftës ka qenë i gatshëm që të bashkëjetojë, bashkëpunojë dhe bashkëveprojë me të gjitha pakicat të cilat e kanë pranuar realitetin e ri të krijuar në Kosovën e pasluftës, në mesin e tyre që jemi edhe ne pjesëtarët e komunitetit hashkali.

Është për mu lavdërua, por është për mu lavdërua edhe vetë komunitetet pakicë të cilët nuk i kanë braktisur institucionet e Kosovës, por i kanë pranuar si institucione legitime dhe të vendit të tyre, duke marrë parasysh që këto komunitete pakicë dhe këta liderë të komuniteteve pakicë që janë këtu sot Kosovën e njohin si vend të tyre dhe asnjë vend tjetër.

Ka mëngësi, duke marrë parasysh të gjitha sferat, ku Qeveria ka kompetenca të rezervuara, por e dimë shumëmirë që Qeveria ka mundësi ndikimi, ndoshta jo në mënyrë të drejtëpërdrejtë por së

paku të sugjerojë administratën e UNMIK-ut në ato pikë ku shihet se pengohet e drejta e një pjese të qytetarëve të Kosovës.

Zoti Kryeministër, ju e keni Ministrinë e Kthimit të Kosovës. Është shumë normale që edhe nga vetë kthimi i qëndrueshëm ndoshta do të varet edhe vetë statusi final i Kosovës. Por unë ju kisha sugjeruar: Meqenëse Kosova përballet me kampin e Plementinit... Ju keni thënë vetë, në nominimin tuaj për Kryeministër që deri në kohën e vjeshtës ai kamp do të zhduket, por unë vetëm desha t'ju njoftoj se ai kamp sa e sa shtohet, meqenëse të hënën është kthyer një aeroplan nga Gjermania dhe 3 familje të komunitetit hashkali ka qenë dashur të vendosen në kampin e Plementinit për arsyen se i kanë shëpitë e uzurpuara kurse një familje prej tyre e ka shtëpinë e djegur. Ky nuk është standard. Kthehet prej Gjermanisë në kamp drejt përdrejt! Nuk është standard. Domethënë, unë shumë e çmoj një hap që kabineti juaj e ka bërë të hënën dhe ka lajmëruar zyrën e UNMIK-ut – intervenova për një familje që të mos kthehet nga Gjermania edhe brenda një ore kabineti juaj së bashku me zyrën ligjore të UNMIK-ut për kthim e ka ndal një familje në Gjermani. Ky është një rast i mirë që t'i shkëmbejmë informacionet të cilat familje mund të kthehen nga Gjermania, të cilat familje nuk mund të kthehen, a e kanë shtëpinë e uzurpuar, a e kanë shtëpinë e djegur apo nuk kanë shtëpi fare, ai duhet të vendoset në kamp dhe kështu kampi ripërtërihet, kurrrë nuk do të zhduket ai kamp përderisa t'i ktheni njerëzit nga rajoni – nga Serbia, Malëzia, Maqedonia dhe ta zhdukni kampin e Plementinit, zoti Kryeministër ju kisha preferuar juve dhe ministrit për kthim që mos të nguteni me kthimin nga Gjermania. Ne jemi për standarde, jemi për sovranitet të plotë të Kosovës. Kthimi nga Gjermania nuk do të ndikojë në zbatimin e standardeve. Të jeni të bindur se të gjitha komunitetet pakicë sot do të janë në gjendje që të nënshkruajnë pavarësinë e Kosovës – sovranitetin e plotë nëse varet pavarësia apo statusi final i Kosovës nga kthimi. Ne jemi në gjendje tash të nënshkruajmë. Kosova nuk ka buxhet ekonomik dhe nuk ka planprogram të mirëfillt ekonomik që të mund t'i ndihmojë të gjitha ato familje që kthehen. Kjo është nën nje.

Nën dy. Te arsimi, zoti Kryeministër. Ne jemi shumë, shumë, shumë mbrapa. Qe 15 vite pjesëtarët e komunitetit hashkali për shkak të zhvillimeve ekonomike brendapërbrenda familjes së tyre nuk mund t'i vazhdojnë mësimet në Universitetin....

(Ndërpërje e shkurtër nga regjia)

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Vazhdojani ju lutem mundësinë e ta përfundoj.

DEPUTETI SABIT RRAHMANI:

Shumë shkurt. Ju kisha preferuar që të merrni disa sugjerime. Ministria e Arsimit së paku të regjistrojë disa studentë në universitetë pa kushte të komuniteteve pakicë. Sot në një emision të Radiotelevizionit të Kosovës një student shqiptar thotë: nëse nuk regjistrohem unë do të largohen nga Kosova. Edhe tanët, nëse nuk regjistrohen ata do të largohen. Nëse ka mundësi, një numër simbolik, dy apo tre të regjistrohen pa kushte në universitetë.

Është fjalë edhe te punësimi, do ta përfundoj zoti Kryeministër. Në këtë Kuvend, në këtë ndërtesa të Kuvendit dhe në të gjitha ministritë që ju i udhëhiqni nuk ka të punësuar asnjë pjesëtar të komunitetit hashkali as në administratë, por nëse ka nevojë – as si pastrues. Ju kisha lutur këtë ta merrni parasysh. Ne kemi besim të plotë te Kuvendi, te Qeveria, te institucionet qendrore dhe lokale. E dimë që na përkrahni, por mundësishët ta bëni një akt human që së paku një numër simbolik t'i punësoni në Qeveri. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit. E ka fjalën Teuta Sahatqija, le të përgatitet Xhezair Murati.

DEPUTETJA TEUTA SAHATQIJA:

Ju faleminderit. I nderuari zoti Kryetar, e nderuara Qeveri, të nderuar deputetë. Para se të filloj të flas për standardet, kisha dashur vetëm shkurtimi të përgjigjës në mendimin që ORA nuk e ka lexuar këtë rregulloren dhe pasi që ka aprovuar rregulloren nuk e di çka shkruan. Vetëm desha me përkujtuar që në kreun 9, nën 4 thotë; Seanca e Kuvendit, në kushte të rregullta mbahet së paku një herë në muaj. Domethënë ky është minimumi që nuk e kufizon maksimumin. Do të thotë minimum një herë, ndërsa numri maksimal i seancave nuk është i kufizuar.

Tash do t'isha koncentruar më tepër në standarde dhe shpreh mirënjohjen time Grupit Parlamentar të LDK për këtë iniciativë shumë të qëlluar dhe do të dëshiroja që më shpesh të kemi kësua iniciativa dhe debate të tillë për temë aktuale të rëndësishme.

Unë nuk do të flas për historinë e standardeve dhe nuk do të flas për të gjitha standardet pasi shumë parafolësit e mi u koncentruan në këtë. Do të koncentrohem vetëm në standardin e pestë – në standardin e ekonomisë.

Standardi i ekonomisë, është faktikisht standard i cili prek çdo qytetar në një mënyrë, si arsimtarin, mjekun, policin, nxënësin, pensionerin, shtresën shumë të rrezikuar të popullit, padrejtësish të lënë jashtë çdo interesimi të shoqërisë.

Të gjithë mund ta ndiejmë përditëmérinë e tyre, efektet e standardit të pestë – standardet e ekonomisë. Është pozitive dhe gjë e mirë se askush nuk e konteston plotësimin e standardeve. Së paku në këtë aspekt, është plotësuar konsensusi dhe të gjithë jemi për plotësimin e standardeve.

Por, në ndërkohtë, si zhvillohet situata ekonomike, si është situata ekonomike në Kosovë? Në qoftë se flasim për biznesin privat, do të shohim se biznesi privat ballafaqohet me një të t hënë injorim nga ana e institucioneve, të cilat nuk janë të gaishëm të dëgjojnë për problemet e tyre dhe nuk bëjnë mjaft që ky sektor shumë i rëndësishëm të zhvillohet.

Të mos flas për sektorin shoqëror. Sektori shoqëror vazhdon agoninë e pafund, e cila ka nisë qysh dhjetë vjet para luftës dhe fatkeqësisht e njëjtë gjë vazhdon edhe tash pas luftës.

Për privatizimin, e dimë se Agjencia për privatizim deri tash më shumë ka marrë nga ky buxhet i vogël i Kosovës sesa që janë rezultatet dhe mjetet e mbledhura nga shitja e ndërmarrjeve shoqërore.

Shpresojmë se ligjet për investime të huaja dhe ligji për koncesione të cilat do të shqyrtohen në këtë seancë do të ndihmojnë në tërheqjen e investimeve dhe në rritjen e buxhetit të Kosovës. Por, këto mendoj nuk janë të mjaftueshme dhe për rritjen e ekonomisë të buxhetit, të mirëgenies së qytetarëve të Kosovës do të duhej të merren edhe hapë tjerë. Disa prej hapave që kisha cekur janë: punimi i një strategie të mirëfilltë të zhvillimit ku do të caktoheshin prioritetet, ku do të parashihen cilat lëmi të ekonomisë do të kenë prioritet të zhvillohen. Tjetër është, luftimi i vërtetë i korrupsionit, luftimi i ekonomisë gri e cila e ngulfat biznesin – biznesin e mirëfillt, si dhe sigurimi i mekanizmave të cilët do të ndihmojnë ndërmarrjet kosovare të jenë konkurrente në krahasim me rajonin.

Statusi i Kosovës është padyshim gjëja tepër e rëndësishme për të cilën gjë çdo qytetar i Kosovës lufton dhe punon në mënyrën e vet.

Ekonomia nuk duhet ta pres statusin. Është e qartë se statusi do të jetë një ndihmë jashtëzakonisht e madhe për ekonominë në të cilin rast do të hapeshin trugë të reja më të lehta, më të ...

(Ndërperejje nga regjia)

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Vazhdojani, le ta përfundojë.

DEPUTETJA TEUTA SAHATQIJA:

Faleminderit... për zhvillimin e ekonomisë. Por, do të duhej që për atë të punojmë më tepër në mënyrë që ta parandalojmë rënien kontinuale të standardit – të standardit ekonomik të qytetarëve dhe të mbare Kosovës dhe të fillojmë me një dinamizëm të ekonomisë dhe fillimin e ngritisë së mirëqenies. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit. E ka fjalën Xhezair Murati, le të përgatitet Enver Hoxhaj.

DEPUTETI DŽEZAIR MURATI:

Poštovani predsjedničë, premijere, ministri i kolege,
Današnja rasprava na neki način predstavlja jedno zajedničko mišljenje – i stav da nakon ovoga na Kosovu niti teče med i mljeko, kako bi neki možda hteli da kažu ali niti ima trnja kako opet neki žele to da prikažu. Međutim, činjenica je da imamo jedan ogroman pomak u svemu ovome time što sve više većinska zajednica, narod dakle, ne institucije shvata da odgovornost za položaj manjinskih zajednica prvo leži na većinskoj zajednici što se sve više shvata i na tome da manjinske zajednice sve više shvataju da moraju ne samo da prihvate realnost nego da se u okviru toga i sami daju doprinos.

Bošnjačka zajednica je odmah nakon rata, ne čekajući ništa da s neba padne, uložila maksimum napora – korak po korak – da da zajednički doprinos sprečavajući bilo kakvu podelu ili enklavizaciju s obzirom na razliku u govornom jeziku koji postoji. Mislim doprinos je bio taj što se prema Kosovu nikad nije odnosila opoziciono nego uvek ga osećajući svojom zajednicom i domovinom. U tome je veliki doprinos zajednice Bošnjaka u ostvarenju standarda s njene strane a za uzrat, normalno, imamo pozitivne korake kako institucija tako i zajednice koji su sve veći kako vreme odniče.

Danas šest godina nakon rata, možemo sumirati da smo postigli zapažene rezultate u ostvarenju tih standarda u tome što smo izvršili transformaciju obrazovanja od predškolskog do fakultetskog nivoa. Ne možemo biti, iako smo manjina, megolamani i da smatramo da sad treba da imamo iz sve grupe fakulteta. Tu nema realnosti, imamo dva odeljenja fakulteta. To sigurno je mnogo više nego ništa i daleko možda od potreba ali zato postoje načini kako da recimo naši studenti, u jednom manjem broju, na oredjenim fakultetima slušaju recimo nastavu na albanskem a da se nadju mehanizmi kako da je polažu na maternjem jer time ne otkrivamo vruču vodu, što bi se reklo. Mi pamtim 70-te i 80-te godine kada je i većinska zajednica imala takav slučaj, kada su recimo profesori dolazili iz tirane i kada je došlo do velikog skoka recimo nivoa obrazovanja i tako dalje, tako da danas desetak profesora iz Novog Pazara ili Sarajeva, ili profesora iz većinske

zajednice koji poznaju dobro jezik recimo bosanski – zašto ne bi smo na taj način podigli nivo recimo potrebe nivoa obrazovanja kao jedne od krucijalne oblasti opstajanja našega. Kultura je oblast za manjine, normalno uz ekonomiju, kamen temeljac opstajanja i mi smo tu napravili korake time što smo osnovali nova kulturno-umetnička društva i ove godine dobili čak i odredjene donacije za njihov rad. To je skromno, ali je više nego ništa i mi moramo biti zadovoljni. Naravno imamo nizi nevladinih organizacija iz naše zajednice koji se bave specifičnostima kulture naše zajednice koje opet čine napore uz pomoć institucija da ostvare neka od pitanja koja su uglavnom specifična za manjinske zajednice.

Ja mogu ovom prilikom da kažem, i iz diskusija nekih kolega od ranije, se vidi da smo problem izbeglica kao problem koji opterećuje kosovsko društvo uspeli da internacionalizujemo time da su i Evropske institucije uz napore Vlade, uz napore resornih ministarstava uspeli ovaj problem da aktualizuju i da razdvoje problem izbeglica sa prostora bivše Jugoslavije i problem izbeglica, recimo manjinskih zajednica pa čak i većinske zajednice koji se nalaze tamu gde su zbrinuti, da ne budu stihiski i tako dalje. Mi smo svedoci ovih dana da se ovaj problem shvata i u Evropi.

Problem analize standarda ne mora da bude kamen spoticanja. On sve više postaje transparentan, nema tabu-tema koje ne iznosimo ovde i mislim da s vremena na vreme treba da izradimo mehanizme kako da to efikasno kontrolisemo i podnosimo javno i transparentno ovde u ovoj najvećoj kosovskoj instituciji.

S toga, kažem da zajednica koju predstavljam, može biti zadovoljna ili nezadovoljna jednakom onoliko....

(Ndërpërje nga regjia – teikalim i kohës për diskrimin)

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Vazhdojani le ta perfundoje deputeti diskutimin..

DEPUTETI DŽEZAIR MURATI:

Evo, upravo da kažem i završavam. Dakle, mi smo zadovoljni sa postignutim. Sigurno da ima mnogo toga što stoji pred nama, ali mi ćemo načinom kako radimo poslednjih meseci, sigurno stići tamo de je želja većine gradjana a samim tim i želja gradjana zajednice koju predstavljam. U tom slučaju, predlažem da ne budemo, kada su pitanju analize ovih tema da oko toga stvaramo odredjene tenzije, nego jednostavno da bude ovo jedan kontinuiran proces iznošenja preko Skupštine dokle smo stigli. Na kraju, evo već smo krenuli na takav način. Hala vam.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Faleminderit Enver Hoxhaj, le tē përgatitet Fadil Geci.

DEPUTETI ENVER HOXHAJ:

Inderuari zoti Kryetar, i nderuari Kryeministër, tē nderuar zonja dhe zotëri, Besoj që pjesa më e madhe e kolegëve tē mi përmendën problemet kryesore dhe në parim a ne shpeshherë jemi tē prirë që ta matmi suksesin ose me numra ose me statistikë, ose edhe me shifra. Zakonisht, progresin e një shoqërie, është i një natyre kualitative, kështu që kualitetin e kanë siguruar qytetarët e Kosovës, tē cilët këto pesë vite kanë qenë tē përkushtuar vërtetë për një ambient tē qetë dhe për një ardhmëri tē sigurt tē Kosovës.

Debati im do të përfshij dy sugjerime dhe njëri është i natyrës afatshkurt dhe njëri është i natyrës afatgjatë. Sugjerimi i parë, është më tepër një shqetësim personal i cili mendoj se duhet të bëhet shqetësim edhe i kësaj ndërtese, edhe i këtij Kuvendi, po edhe i institucioneve të Kosovës.

Në Kosovë, ka kaluar koha, kur qytetarët kanë qenë të rrezikuar nga plumbat. Në Kosovë ekziston edhe më tutje një grup i cili ka ardhmërinë të rrezikuar nga një lloj plumbi tjetër – e këtu e kam fjalën për kampin Zhitkovac, në veri të Mitrovicës, ku në vitin 1999 UNHCR ka themeluar një kamp mbi një vend ku janë hundë mbetjet e mineraleve të plumbit. UNMIK-u në vitin 2000 ka hartuar një raport të brendshëm dhe që nga viti 2000 UNMIK-u dhe administrata ndërkombëtare në Kosovë ka qenë jashtëzakonishë mirë e informuar që qytetarët që jetojnë në atë kamp, sidomos komuniteti i hashkalijve, i romëve dhe egjiptasve – dhe fëmijët deri në moshën 6 vjeçare dhe nënët shtatzënë – janë të rrezikuar në shëndetin e tyre.

UNMIK-u, deri më tash, e ka neglizhuar këtë problem edhe pse organizatat e ndryshme kanë bërë presion përmes raportave të ndryshme që ky problem të adresohet. Në korrik të vitit të kaluar, Organizata Botërore për Shëndetësi ka hartuar një raport ku ka konstatuar se fëmijët deri në moshën gjashtëvjeçare dhe nënët shtatzënë po edhe të gjithë qytetarët që jetojnë nga këto komunitete në këtë kamp e kanë të rrezikuar shëndetin. Shembull konkret, është edhe vdekja e një vajze të moshës trivjeçare – Gjenita Mehmeti.

Institucionet e Kosovës nuk kanë pas qasje në veriun e Kosovës. Institucionet e Kosovës, përmendimin tim, nuk kanë mund ta kenë edhe përgjegjësinë për fatin e këtyre qytetarëve, mirëpo zhvillimet të cilat u paraqiten në prill të këtij viti – ku veta Kryeministri, nëse s'gaboj ka nënshkruar edhe një marrëveshje me donator që ka qenë i pranishëm në nënshkrimi ne një marrëveshjeje me donator që ndodh procesi i kthimit të këtyre refugjatëve nga pjesa veriore e Mitrovicës në pjesën jugore - në njëfarë forme e tregojnë edhe përkushtimin e institucioneve tonë që të kontribuojnë në zgjidhjen e këtij problemi.

Arsyeja pse e adresoj, është e thjeshtë. Çështja e banorëve në këtë kamp dhe në dy kampe tjera, nuk është çështje e kthimit thjeshtë. Është çështje shëndetësore, është çështje humanitare. Prandaj, unë kérkoj nga Kuvendi i Kosovës, kérkoj nga Qeveria e Kosovës, nga institucionet e Kosovës që ta ushtrojnë autoritetin e mundshëm mbi UNMIK-un dhe mbi të gjithë aktorët e tjerë institucional që kjo çështje humanitare vërtetë të zgjidhet sa më shpejt, që kjo çështje humanitare mos të adresohet në kuadër të standardit të kthimit, meqë kemi të bëjmë me shëndetin e njerëzve.

Mund të them se shtypi botëror deri më tash, si Nju-Jork tajmis ose Interneshenell herd tribjun, ose edhe organizatat e profilit të Emnosti Interneshenell ose organizatat tjera janë marrë me një çështje të tillë, kërkesa ime e vetme është që të Qeveria e Kosovës të ndihmojë në evakuimin dhe mos ta trajtojë si problem të kthimit.

Mendoj se shembull i mirë i fshatit Hade duhet të shërbejë si një shembull i mirë se çfarë ndodhet edhe me këta qytetarë që janë po ashtu qytetarë të Kosovës.

Sugjerimi i dytë, është më tepër i natyrës afatgjate. Ne, përmendimin tim edhepse është herët, do të duhej ta shtrojmë pyetjen: çfarë do të ndodhë me mekanizmin për implementimin e standardeve pas një raporti të mundshëm pozitiv të zotit Kai Aide dhe pas definimit të statusit final të Kosovës.

Unë mendoj se Kosova duhet të ketë edhe më tutje standarde...

(Ndërprerje nga regjija)

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju lutem, ia jepni mundësinë ta përfundojë diskutimin.

DEPUTETI ENVER HOXHAJ:

Unë mendoj se Kosova duhet të ketë edhe më tutje standarde të brendshme. Standard mbi standard, duhet të jetë - kuptohet në rrafshin afatgjatë - integrimi i Kosovës në Bashkimin Evropian, mirëpo mbi të gjitha duhet të kemi standard për rini, duhet ta dimë qartë se në çfarë forme do të duhej të dukej ardhmëria e rinisë deri në vitin 2010 ose 2015. Duhet të kemi standard për edukimin, duhet të kemi standard për shëndetësinë. Ose, në fund të fundit duhet të kemi edhe standard përlustë kundër varfërisë dhe standard përanalafizmin. Prandaj, sugjerimi im është që këto institucione që në këtë kohë do të duhej vërtetë të mendojnë se cili do të jetë roli, cili do të jetë funksioni, cili do të jetë misioni i mekanizmit aktual që merret me implementimin e standardeve dhe se si ky mekanizëm edhe në të ardhmen të kontribuojë që Kosova të jetë një vend modern dhe që Kosova të jetë një vend normal si edhe vendet tjera të Bashkimit Evropian. Faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit. E ka fjalën Fadil Geci, le të bëhet gati Zyli i Merxha.

DEPUTETI FADIL GEĆI:

I nderuar zoti Kryetar Daci, i nderuan Kryeministri dhë ministrat, të nderuar deputetë, Viti 2005 duket se për popullin e Kosovës do të jetë vit i rëndësishëm për të ardhmen e tij. Në këtë vit ne do të myllim me sukses në etapë të gjatë të përpjekjeve tona përliri dhe pavarësi. Në fakt, tash e disa vjet rresht, ne kemi dhënë provime të vështira, të rënda, të përgjakshme, provime të rrezistencës ndërsa tash jemi në fazën e kurorëzimit të kësaj sakifice. Por kemi edhe disa provime tjera të cilat na i ka vënë bashkësia ndërkombëtare - që janë standaret për Kosovën.

Sot standaret dikush i quan pengesa e dikush nxitje drejt statusit përfundimtar të Kosovës. Unë mendoj se standaret duhet të konsiderohen si një provim i bashkësisë ndërkombëtare përvavarësinë e Kosovës. Ne duhet të dëshmojmë edhe si popull, por edhe si institucione se jemi të gatshëm dhe të astë të kalojmë me sukses provimin e bashkësisë ndërkombëtare dhe kështu të zgjidhim njëherë e përgjithmonë statusin e Kosovës që është pavarësia e Kosovës.

Populli i Kosovës dhe institucionet e zgjedhura të saj, çdoditë po dëshmojnë se janë përliri dhe të drejta përliri të gjithë qytetarët e Kosovës kudo që jetojnë. Por, këtë përkushtim përliri dhe të drejta të barabarta duhet ta tregojnë të gjithë qytetarët e Kosovës. Nuk mund të plotësohen standaret e Kosovës përderisa në rrethoja të jashtme të ndërtësës së Parlamentit të Kosovës edhe më tutje janë të vëra fotografitë e atyre shqiptarëve të cilët më parë janë masakruar e më pas janë varrosur nëpër varreza masive në Serbi. Gjithashtu, nuk mund të ketë lëvizje të lirë të qytetarëve të Kosovës nëse dikush edhe më tutje këtë liri të lëvizjes e gjuan me gurë e me plumbë apo proteston kundër kësaj lëvizjeje të lirë. Metodat e tillë të kufizimit të lirisë së qytetarëve të Kosovës janë zbatuar nga regjimi i shkuar serb. Fatkeqësishët metoda të këtilla të veprimit po veprohen edhe sot në pjesën veriore të Mitrovicës. Shtrohet pyetja: a mund t'i plotësojë Kosova këto standarde, pra të lëvizjes së lirë? Sigurisht se mund t'i plotësojë por më parë duhet të hiqen pengesat në Urën e Mitrovicës, ashtu siç duhet të largohen edhe rrethojat me tela nëpër enklavat serbe.

Në Kosovë janë të lirë të lëvizin të gjithë ata qytetar të cilët janë sakrifikuar përliri dhe të cilët e duan linnë e Kosovës. Ata që sot e gjuajnë lirinë e Kosovës me gurë dhe me plumbë janë kundër

lirisë së Kosovës, kundër pavarësisë dhe kundër integrimeve dhe planeve të Kosovës. Por ne, bash shot, së bashku me bashkësinë ndërkombëtare nuk kemi kohë të humbim duke pritur këtë kategori të qytetarëve të Kosovës të cilët e kanë humbur rrugën dhe drejtimin. Ata mund të na vonojnë paksa në këto procese, por nuk mund të na pengojnë në realizimin e synimeve tona. Falemndreit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Faleminderit Zylfi Merxha dhe le të përgatitet Sala Ahmetaj.

DEPUTETI ZYLFI MERXHA:

Faleminderit zoti Kryetar, i ndruar. Kryesi i ndruar, Kryeministër, ministra të ndruar, zoja e zotëri deputetë, myssafirë të ndruar,

Sot e kemi temën për standarde dhe dëgjuam zotëri Kryeministrin se standardet janë veç jemi kah i sosim, i kemi përmbrushur, na kanë mbet edhe shumë pak. E ajo pak që na ka mbet, sigurisht edhe atë do ta kryejmë. Mua po më vjen çudi, kur ne si romë, asnjëherë nuk dëgjuam edhe do delegatë ose do njerëz që janë kompetent për të folë për ta, por falënderoj profesor Hoxhaj që sot tregoi për Zhirkovacin. Aty kemi edhe tre llogorë tjerë ku janë 2000 romë - hashkali - egjiptas të sëmurë dhe e di që ka qenë Kryeministri aty dhe ka dhënë një shumë prej 200 mijë euro për të bërë diçka, por ende kurgjo nuk është bë. Ditëpërditë ata prej sëmundjes edhe po vdesin. Mirëpo, sigurisht të ardhmen, se krejt menjëherë nuk bëhet, do të bëhet edhe ajo...

Unë tash kisha me kërkuar diçka prej këtyj Parlamenti. Duke ditur se kemi pas para lufte televizionin, radion, gazeten, shkollën fakultative në gjuhën romë kurse sot prej krejt këtyre, vetëm e kemi televizorin - me gjysmë ore. Tha Kryeministri se dhjetë radio janë në gjuhën romë. Unuk po i di ku, të shkoj t'i përshtendes. Unë e kam lyp që 14 muaj dhe kam bër një projekt zotni komesarit dhe të cilit para 3 ditëve i kam thënë ama frekuencionin vetë do ta financoj se s'ka donator për mua, s'ka mbet kërkund për romë. Më vjen çudi që standardet kur po duhet me i mbush krejt kompetencat hazët janë, vetëm po më vjen çudi qysh qeveria po i harron romët.

Unë, sigurisht qe dy muaj ditë, e kam bër një kërkesë që t'më pranon zotri kryeministri. Për dy muaj ditë s'ka gjet dhjetë minuta kohë e ta pije një kafe me mua dhe ta njoftoj me standarde, dhe më gjerësish që do të kishte me bë me ne romët sepse dihet që ne romët i kemi mbush standardet. Qysh i kemi mbushë? Asnjë rom nuk është në burg. A kanë me hëngër a s'kanë me hëngër, kërkush kërkujt s'po i pengon. Janë të lirë, dalin lirisht mirëpo duhet Qeveria pak më shumë me u interesua për romët sepse ne jemi më të shkelur, edhe hashkalit edhe egjiptasit e kanë shkollën, e kanë gjuhën dhe i kanë të gjitha. Mos të them për punësim, se punësimi është problem në tërë Kosovën jo vetëm për ne romët, mirëpo do të vjen një ditë dhe edhe ajo do të bëhet për ne, por mos na harroni se vërtetë jemi të mramët në Kosovë si minoritet romë dhe kurritësi kërkund nuk jemi. A nuk e di zoti Kai Eide kur do të vjen, po t'i kisha me thënë këto fjalë qysh do ta pranojë mbushjen e standardeve nuk e di. Faleminderit.

KRYESUESI XHAVIT HALITI:

Faleminderit. E ka fjalën Sala Ahmetaj, le të përgatitet Gazmend Muhamxheri.

DEPUTETJA SALA AHMETAJ:

I ndruari kryesues, i ndruar Kryeministër, të ndruar deputetë,

Nacioni standard së pari duhet të shikohet si vlerë demokratike që do të mund të zbërthehej në vlerë shoqërore. Po edhe vlera edhe standardi - janë çështje e marrëveshjes. Prandaj, edhe diskutimi për to është dhe i ndërthurur edhe me elemente të tjera, siç janë: etnia, kombi,

legjitimiteti, të drejtat e njeriut, etnokultura e tjera. Të gjitha këto janë çështje statusore dhe çështje vlerash të cilat edhe në vendet më me traditë demokratike nuk janë rregulluar gjithmonë në mënyrën më të kënaqshme. Kriteri i vlerës standard, edhe në Evropë është pafundmërisht i ndryshëm, i shfaqur herë me përsosmëri juridike e praktike - sikur në Skandinavi, herë me mohim më të vrashdët të të drejtave elementare të etnive - siç është Greqia ose me të drejta dhe liri të pjeshtës për etnitë - siç është Italia e ndonjë tjetër.

Në kontekstin e Kosovës, si do të duhej t'u qasemi standardeve. A duhet të janë ato një dokument juridik, një manifest apo një vlerë morale. Nëse është dokument juridik, mbi cilat parime do të mbështetet? Mbi lirinë si vlerë universale; Mbi barazinë si vlerë demokratike dhe qytetarësue; Mbi të drejtat e njeriut, apo mbi disa privilegje? Këtë pyetje e shtrojmë, sepse disa standarde më shumë po paraqiten si kushtëzim për statusin e jo si kërkesa dhe synime për t'u bërë vlera demokratike. Për mua dhe për shumicën e qytetarëve të Kosovës, standardet duhet të shikohen si përpjekje përinstitucionalizm të lirisë dhe përfunksionalizm të demokracisë. Madje, edhe për normëzim të jetës, për normëzimin e shoqërisë dhe normëzimin e vlerave. Standardet duhet të shtrohen dhe të përbushen si tërësi dhe si domosdoshmëri, se pari për vetë qytetarët e Kosovës me qëllim që të kenë një shoqëri që kultivon vlera, që normon jetën dhe që përfillë standardet. Por secili standard mund të shfaqet i niveleve të ndryshme, varësisht nga kriteret. Përsosmëria e përfilljes së kritereve varet nga ata që i hartojnë. Shtrohet pyetja: cili standard është më i rëndësishëm për Kosovën? Liria e individit; respektimi i ligjit; lufta kundër korruptionit; barazia gjinore apo kultivimi i vlerave kombëtare? Të gjitha këto janë standarde për Kosovën, normimi dhe jetësimi i të cilave do të bënin atdheun tonë të tillë çfarë e duam - pa qytetar të përbuzur por edhe pa qytetar të privilegjuar. Për t'u arritur këto, a do t'na ndihmojë përkushtimi apo idealizmi?

Realiteti ynë është i rëndë sepse përballemi me 70% të papunë dhe me varfëri të skajshme, dhe me një shoqëri që synon modernizmin, por që ende përballet me mentalitet provincial dhe patriarchal. Me këto rrëthana, duket i vështirë përparrimi. Por, standard duhet të jetë ndërgjegjësimi dhe vetëdijesimi ynë dhe i qytetarëve; se atdhe nuk është vetëm shtëpia dhe obori im, por atdhe është tërë Kosova; se atdhe nuk është vetëm fëmija im; vetëm partia ime; vetëm pasuria ime - por atdhe dhe standard duhet të janë të gjithë fëmijët e Kosovës, e gjithë pasuria e Kosovës. Standard parësor duhet të jetë vetëdija për shtet ligjor. Ju faleminderit.

KRYESUESI XHAVIT HALITI:

Faleminderit. Fjalën e ka Gazmend Muhamxheri, le të bëhet gati Qibrije Hoxha.

DEPUTETI GAZMEND MUHAMXHERI:

Zonja dhe zotërinj,

Ky Kuvend sot po shqyrton përbushjen e standardeve nga ana e Qeverisë. Ne duhet të pyesim veten a po i përbush këto standarde Kuvendi i Kosovës dhe sa po kontribuojmë në si deputetë në përbushjen e këtyre standardeve.

Detyrë parësore e këtij Kuvendi është nxjerra e ligjeve, mbikëqyrja dhe kontrolli i punës së Qeverisë, detyrimi i Qeverisë që të paraqesë dhe të arsyetojë gjithçka që konsiderohet e dyshimtë në veprimtarinë e përfaqësuesve të saj. Ky Kuvend nuk po e kryen funksionin e vet, punën, obligimin dhe detyrën e vet.

Në standardin e parë - funksioni i institucioneve demokratike, në pikat 6.8, 6.9, 6.10 janë shqyrtuar qartë obligimet për Kuvendin e Kosovës: miratimi dhe zbatimi i Rregullores së punës të Kuvendit, në përputhje me normat e pranueshme ndërkombëtare. Rregullorja më në fund është miratuar, ashtu çfarë është, mirëpo zbatimi i kësaj Rregulloreje lë edhe shumë për të deshiruar.

Publiku i gjere kosovar, ky Kuvend, Komisioni përkatës, komuniteti ndërkombëtar që bën monitorimin e punës të këtij Kuvendi - janë dëshmitarë të shkeljes së procedurave të punës nga përgjegjësi kryesor për zbatimin e kësaj Rregulloreje. Domethënë, ky standard i mbetet Kuvendit për ta zbatuar në punën e tij të ardhme.

Standard tjetër, dedikuar këtij Kuvendi, është transparenca dhe përgjegjshmëria. Për të jetësuar këtë standard ky Kuvend duhet të mbikëqyrë punën e Qeverisë. Këtë detyrë nuk po e kryen. Nuk ka kontroll të shpenzimeve buxhetore të Qeverisë në mënyrë që ato të jenë transparente dhe të përgjegjshme. Punëtorët e arsimt dhe të shëndetësisë paguajnë tatim vjetor në të ardhurat e tyre të vogla me vlerën e një rrugë të tyre mujore. Ne kemi për detyrë të kujdesemi që këto para të shfrytëzohen ashtu si duhet e jo të përfundojnë në xhepat e qeveritarëve.

Në bazë të Rregullores së Kuvendit, opozita ka kërkuar një komision hetimor për të hetuar shpenzimet e dyshimta të Qeverisë për dhjetorin e vitit 2004. Pozita kërkoi që këtë punë ta kryejë Komisioni për buxhet dhe financa dhe t'i jepë vlerësimet këtij Kuvendi. Kanë kaluar katër muaj, ende nuk kemi raport për shpenzimet buxhetore të vitit 2004. Kjo flet qartë për mungesën e transparencës dhe përgjegjësisë në institucionet tonë. Është muaji i gjashtë që Kryesia e Kuvendit nuk ka raport mbi shpenzimet e kryera nga Kuvendi dhe Sekretaria e Kuvendit.

Standard tjetër është që ky Kuvend nuk bën kontrollimin e zbatimit të ligjeve nga ana e Qeverisë. Komisionet funksionale nuk po kontrollojnë zbatimin e ligjit nga ana e ministrive përkatëse. Ligjet janë shpallur, por nuk ekzekutohen. Shembull është Ligji për rrugët, i shpallur para dy vjetëve, i cili ndalon ndërtimet burzë rrugëve magjistrale dhe regionale. Qytetarët e Kosovës janë dëshmitarë të mijërave ndërtimeve joligjore të kryera gjatë këtyre dy viteve. Me këto ndërtime po rrezikohet zgjerimi i këtyre rrugëve në të ardhmen, jeta e banorëve dhe pasuria e qytetarëve.

Të shpresojmë se në muajt e ardhshëm grupet parlamentare do të angazhohen që të funksionalizojnë punën e Kuvendit dhe të përbushin detyrat që iu janë besuar. Përveç nxjerrjes së ligjeve, të merren me mbikëqyrjen e punës së Qeverisë në mënyrë që ajo të jetë e paanshme, transparente dhe e përgjegjshme. Ju faleminderit.

KRYESUESI XHAVIT HALITI:

Faleminderit zoti deputet Fjalën e ka Qibrije Hoxha, le të përgatitet deputeti Ferid Agani.

DEPUTETJA QIBRIJE HOXHA:

Faleminderit. Inderuar kryesues, të inderuar kolegë deputetë, i inderuar Kryeministër, Vlerësimi i standardeve nga Sekretari i përgjithshëm i Kombeve të Bashkuara është inkurajes për qytetarët e Kosovës dhe institucionet demokratike të dala nga vota e lirë. Konsideroj se vlerësim i standardeve është inkurajes sepse është real, sepse është konfirmim i përcaktimit të paluhatshëm të qytetarëve të Kosovës përmarrje të plotë të përgjegjësive për të jetuar në demokraci dhe paqe gjë që natyrshëm rezulton në vullnetin e njerëzve për të jetuar në shtetin e pavarur të Kosovës.

Plotësimi i standardeve nuk e konsideroj ndonjë viktimit të përmarrje të plotë, që nënkuption gatishmëri përmarrje të plotë të përgjegjësive për të jetuar në demokraci dhe paqe gjë që natyrshëm rezulton në vullnetin e njerëzve për të jetuar në shtetin e pavarur të Kosovës.

Statusi i zgjidhur i Kosovës do të jetë përparsë edhe në lidhje me parandalimin dhe eliminimin e dukurive negative shoqërore, si korupsioni, parregullsitë tjera, aplikimi i demokracisë në të gjitha instancat shoqërore, zhvillimi ekonomik e tjera.

Të taprohet tani, në këtë fazë në të cilën gjendet Kosova me akuza për dukuri të cilat mund të luftohen vetëm me mekanizma të cilët do të dalin nga institucionet shtetërore të Kosovës ashtu si ndodh në të gjithë botën, e konsideroj veprim të pamataur nga kushdoqoftë dhe pa vizion të duhur – vizion që do të duhej të ishte në dobi të statusit përfundimtar të Kosovës. Këtë e them duke marrë parasysh përcaktimin e institucioneve të Kosovës për bashkëpunim me institucione kombëtare dhe ndërkombëtare për parandalimin e dukurive negative të ndryshme në shoqëri.

Përpjekjet e përbashkëta përritjen e standardeve nga të gjithë që jetojnë në Kosovë do të janë në dobi të vetë neve, pra që jetojmë këtu në Kosovë. Pengesat që bëhen në realizimin e standardeve nga qeveritë e shteteve tjera, si ajo e Beogradit, frenojnë proceset demokratike jo vetëm në Kosovë por edhe në zhvillimin e demokracisë në rajon. Standartet janë një proces të cilit duhet dhe po i bindet pjesa dërmuese e qytetarëve, kurse pengesat që bëhen nga individë apo grupe njerëzish, ngado që vijnë këto, shkojnë vetëm në dëm të demokracisë, të interesit të Kosovës e po ashtu edhe në dëm të proceseve globale demokratike. Ju faleminderit.

KRYESUESI XHAVIT HALITI:

Faleminderit zonja deputete. Fjalën e ka zoti Ferid Agani, le të përgatitet Ramadan Kelmendi.

DEPUTETI FERID AGANI:

Inderuari kryesues, inderuari Kryeministër, të nderuar deputetë dhe anëtarë të kabinetit qeveritar, të respektuar të pranishëm,
Standardet për Kosovën në shikim të parë kanë reflektoj një qëndrim nënçmues të faktorit politik ndërkombëtar ndaj shoqërisë tonë që ndaj përfaqësuesve të saj politik.

E vërteta ka qëndruar dhe qëndron ndryshtë. Konsideroj se politika – standardet për status, që natyrishit do të evuilojë kah politika standardet për integrime evropiane dhe integrime euroatlantike në të vërtetë ka paraqitur kontribut konkret për procesin politik dhe për proceset e zhvillimit të gjithëmbarshëm të Kosovës.

Fakti se i dërguar special i Sekretarit të përgjithshëm të Kombeve të Bashkuara Kai Aide plotësimin e standardeve do ta vlerësojë në kuadër të kornizës së gjendjes së përgjithshme politike, ekonomike dhe sociale në Kosovë paraqet moment inkurajes për qytetarët e Kosovës që shpresë se kushtet e përcaktuara nga bashkësia ndërkombëtare nuk janë dizajnuar me qëllim që të krijojnë pengesa por që të shërbejnë si forcë shtyse të proceseve.

Vlerësimi pozitiv i përpjekjeve dhe rezultateve në procesin e përbashkëtës së synimeve tona civilizuese të sublimuara në terren standartet nga ana e faktorit ndërkombëtar është jetik për qytetarët e Kosovës. Që të arritmë sukses të plotë në këtë rrafsh, është e domosdoshme që në mënyrë parësore të jemi të besueshëm në angazhimet tona. Kjo ka rëndësi edhe më të madhe në situatën kur për shkaqe në radhë të parë objektive disa prej standardeve nuk do të jemi në gjendje që t'i plotësojmë në afate të shkurtra kohore, ashtu siç u tha edhe nga zoti Kryeministër dhe disa parafolës.

Besueshmëria e angazhimeve tona politike nuk mund të sigurohet vetëm me retorikë politike dhe shpresa të pabazuara se qëllimet dhe synimet tona në mënyrë të natyrshme do të kuptohen drejt. Besueshmëria do të fitohet atëherë kur përpjekjet e të gjitha institucioneve dhe subjekteve politike të Kosovës në mënyrë parësore do të janë të drejtuara kah plotësimi i nevojave jetike të qytetarëve dhe jo përritjen e poenëve politik.

Është vështirë që të sigurohet besueshmëria e veprimeve politike në rrafshin ndërkombëtar atëherë kur kjo besueshmëri fillimisht nuk ekziston te qytetarët e Kosovës. Besueshmëria tek qytetarët, e

Kosovës do të fitohet vetëm atëherë kur marrëdhënjet e faktorit institucional dhe politik do të cilësohen me korrektësi, tolerancë dhe respekt të ndërsjellë, filluar me Kuvendin si institucioni më i lartë politik. Atëherë, kur vëmendjen tonë fillimi shqiptar do ta përqëndrojmë në respektimin e të drejtave të njeriut që janë të lidhura me secilin standard që e synojmë.

Qëllimi i diskutimit tim është që të theksoj rëndësinë e rrafshit të marrëdhënieve ndërmjetëzore, të rrafshit ku veprimtaria politike si në aspektin vendor ashtu edhe në aspektin ndërkombëtar me të vërtetë ndodhë dhe ku korren fryte të kësaj veprimtarie. Në komunikimet tona duhet të mbizotërojnë mendime dhe ndjenja pozitive. Në këtë mënyrë do të arrijmë më lehtë unitetin aq të përfolur dhe me siguri do të rrissim shkallën e besueshmërisë së veprimeve tona edhe kur përbushja e standardeve është në pyetje. Ju faleminderit.

KRYESUESI XHAVIT HALITI:

Faleminderit zoti deputet. E ka fjalën deputeti Ramadan Kelmendi, le të përgatitet Berat Luzha.

DEPUTETI RAMADAN KELMENDI:

Inderuari kryesues, inderuari Kryeministër, të nderuar deputetë, ministra dhe të pranishëm tjere, Në diskutimin tim do të përqëndrohem në dy çështje me rëndësi, e para ka të bëjë më standarde dhe lirinë e lëvizjes, pasi që vij nga pjesa ku kjo është mëse e vështirësuar dhe kushtëzuar, pra veriu i Kosovës. Dhe, e dyta, shoh shumë të arsyeshme të bëj një sqarim rrith ngritjes së një problemi të kampit të Zhikovecit, në pjesën veriore, po kjo që e ngriti deputeti Enveri dhe Zylfiu.

Që nga momenti kur Këshilli i Sigurimit i Organizatës së Kombeve të Bashkuara miratoi standarde për Kosovën, institucionet demokratike të Kosovës, duke filluar nga Presidencia, Qeveri, Kryesia e Kuvendit, Kuvendi i Kosovës, ministrite si dhe institucionet e pushteti vendor u mobilizuan duke manë veprime konkrete për realizimin e standardeve për Kosovën dhe këto janë evidente. Natyrisht, ndonëse koncepti i standardit mund të kuptohet në kuptime të ndryshme në aspektin politiko-juridik dhe më tepër u dedikohet shteteve në kuptimin e plotë të organizimit juridik, populli i Kosovës – shumicë i saj, i pranoi ato në mënyrën më serioze dhe të singertë dhe përmes institucioneve të saj të përkohshme qeverisëse dhe në bashkëpunim me UNMIK-un, KFOR-in – në masë të madhe i ka realizuar, i ka bërë realitet dhe më mirë se shumë shtete të pranura ndërkombëtarisht, edhe pse në varësi nga objektiviteti i vlerësimit të tyre, ne kemi shumë fakte dhe argumente, dëshmi që prova të cilat tanimë i kanë vlerësuar pozitivisht edhe shumë diplomatë dhe politikanë botëror. Për këtë, vërtetoj sa vijon:

Zgjedhjet dhe institucionet demokratike funksionale, të qëndrueshme, konform standardeve ndërkombëtare duke argumentuar përfaqësimin adekuat të të gjitha minoriteteve, kemi pranuar dhe përkrahim lëvizjen e lirë të të gjithë qytetarëve pa kufizim; Institucionet e përkohshme vërtëqeverisëse të Kosovës respektojnë të drejtën e minoritetit për lëvizje dhe këtë e garantojnë dhe mundësojnë, që shihet kudo; Kosova si shoqëri demokratike organizon jetën politike-juridike dhe të drejtën e lëvizjes së qytetarëve konform standardeve të Unionit Evropian.

Në këtë drejtim, do të ndalem prapë shkurtazi për të argumentuar përbushjen e standardit të lëvizjes së lirë të qytetarëve në Kosovë. Fillimi i Kuvendi i Kosovës ka miratuar Rezolutën me të cilën i ka ftuar dhe garantuar të gjithë qytetarëve të Kosovës kthimin në shtëpi dhe pronat e tyre, lirinë e lëvizjes së lirë. Në këtë drejtim, edhe liderët politik në Kosovë u kanë bërë thirje minoritarëve, në veçanti serbëve dhe të tjerëve të shfrytëzojnë lëvizjen e lirë dhe të kthehen në shtëpitë dhe pronat e tyre, pa frikë, duke iu mundësuar qasje të barabartë në të gjitha shërbimet publike dhe institucionet e shoqërisë civile dhe lëvizje. Lëvizja e lirë e qytetarëve të të gjitha nacionaliteteve është prezent dhe vërehet në të gjitha qytetet, në institucionet dhe rrugët e Kosovës

dhe kjo nuk mund tē mohohet, nē pērjashtim tē lagjeve veriore tē Mitrovicēs, ku banon populata shumicē shqiptare, pērkrah presioneve qē bēn qeveria e Beogradit mbi minoritetin serb qē lēvizja e lirē e qytetarëve tē pērdoret pēr interesat e tyre politike, ngase koncepti i politikēs sē Beogradit ndaj Kosovës nē pērgjithësi dhe ndaj pērbushjes sē standardeve tē lirisë sē lēvizjes nuk ka ndryshuar dhe nuk është nē harmoni me proceset e reja demokratike nē Kosovë dhe nē Evropën juglindore rrëth këtij koncepti. Këtë e vërtetojnë edh protestat tani tetëditorë tē serbëve nē Mitrovicë, tē cilët pengojnë lēvizjen e lirë tē qytetarëve shqiptar pēr nē veri – Urën e lumi Iber edhe pse mbikëqyret nga KFOR-i dhe Shërbimi Policor i Kosovës. Strategjia e kthimit drejt përsëdrejti nē kuptimin dhe pērbajtjen e saj tē standardeve tē lēvizjes sē lirë tē qytetarëve dhe tē drejtës shumë mirë shfrytëzohet nga minoriteti serb por nuk publikohet nē nivelin e shfrytëzimit tē saj. Nëpër rrugët e Kosovës gjithnjë e më shumë vërehen lēvizje tē lira tē serbëve si dhe regjistrimet e automjeteve me regjistrimet tē vjetra, por edhe ato qē ndërrohen nē Urën e Ibrit me KS.

Së fundi, pēr tē gjithë ata qē e pranojnë realitetin e ri nē Kosovë, tē vërtetën lehtë e kanë tē kuptojnë dhe tē konstatojnë se Kosova ka pērbushur standardin e lēvizjes sē lirë....

(Ndërpërje nga regjja)

KRYESUESI XHAVIT HALITI:

T'i mundësohet diskutimi edhe pēr dy-tri fjalë, ju lutem.

DEPUTETI RAMADAN KELMENDI:

Dhe një çështje tjetër. Pēr lēvizje tē qytetarëve nē Kosovë jashtë vendit, është vështirësuar dhe kushtëzuar nē shumicën e rasteve pēr shqiptarët.

Kërkoi falje, është me interes tē përgjithshëm tē saktësitet, tē dihet çështja qē u ngrit nga deputeti Enveri dhe Zylfiu pēr Kampin e Zhitkovcit, sepse unë jetoj atje, jetoj nē pjesën veriore dhe rrëth atij kampi – pse është krijuar dhe si është krijuar, nuk dua tē hyj atje. Fatin e tyre e përfjetojmë tē gjithë, por mjetet e informimit, edhe sot këtu nuk e thonë tē vërtetën. Në atë kamp, natyrish teta nuk është rrezikuar nga plumbi qē thuhet, sepse po tē ishte rrezikuar ajo do tē viente pēr fshatin Shupkova-Zhitkovic qē është serb, Rudar qē është serb, Kelmend qē është shqiptar, Lisiç qē është shqiptar dhe shumë fshatra tjere. Mjetet e informimit dhe dikush tjetër e kanë ngritur mbi bazën e kuptimit politik pa tē drejtë. Të gjithë ata qē jetojnë aty kanë kushte tē vështira, por tē gjithë mbledhin plumbin e mbetur nga Kombinati "Trepça" e shkrijnë, e përpunojnë dhe e bien nē jug dhe e shesin. Është shumë e vërtetë qē ai duke u përdorur me dorë mund tē helmohet, por po tē ishte aq alarmues, unë nuk do tē isha sot këtu sepse aty kam lind dhe aty jetoj shumë afër. Ju faleminderit,

KRYESUESI XHAVIT HALITI:

–Faleminderit zoti deputet. Fjalën e ka deputeti Berat Luzha, le tē bëhet gati Ylber Hysa, nëse është këtu.

DEPUTETI BERAT LUZHA:

Të nderuar qeveritarë tē pranishëm, të nderuar kolegë deputetë,
Qeveria gjithsesi do tē duhej tē përgatiste një material bazë pēr diskutim. Kohë ka pas mjaft qē nga futja nē rendin e ditës pēr këtë mbledhje tē pikës pēr standartet.

Për të qenë korrekt edhe fjalë e Kryeministrit do të duhej t'u shpérndahej paraprakisht deputetëve. Përndryshe, si mund ta dimë se sa janë të përbushura standartet, në cilin nivel janë ato, ku ka pas sukses dhe ku ka pas ngecje. Si duket, Qeverisë nuk i intereson mendimi i Kuvendit, prandaj vjen e papërgatitur – sa përsy e faqe. Kuvendi është i injoruar nga Qeveria për standartet dhe jo vetëm për standartet.

Ajo që më shyrë të marr fjalën është përmendja në fjalën e Kryeministrit të një komune e cila nuk e paška miratuar strategjinë përkthim. Mendoj se kemi të bëjmë me një keqkuptim pasi komuna e Kaçanikut, për të cilën aludohet, e mirëpret kthimin në pronat e veta të çdo qytetari të saj. Në këtë komunë bëhet fjalë përkthimin e gjithsej 24 familjeve serbe, të cilat mund të kthehen në çdo kohë kur ato të dëshirojnë.

Organet komunale kanë shprehur rezerva të veta përkthimin edhe të atyre personave që kanë bërë krimë, për të cilët komunarët kanë thënë se nuk mund të garantojnë përsigurinë e tyre. Faleminderit.

KRYESUESI XHAVIT HALITI:

Faleminderit zoti deputet. E ka fjalën Ylber Hysa, le të përgatitet deputeti Nimon Alimusaj.

DEPUTETI YLBER HYSA:

Të nderuar, ndoshta do të jetë vështirë të vazhdoj të kthehem në realitetin kosovar pas shumë fjalëve, fitova përshtypjen sikur kur jemi duke jetuar në Zvicër, por me përpjekjet që të bisedojmë seriozisht për standartet, unë dua të përqendrohem në një aspekt, besoj të rëndësishëm të standardeve – është ky standardi i shtatë që ka të bëjë me dialogun dhe i cili në fakt është aq i lidhur me standartet se në fakt standartet në një mënyrë ose tjetër kanë të bëjnë me dialogun dhe të dyjet kanë të bëjnë në mënyrë kompatibile me diçka që ne synojmë të arrijmë e ky është statusi i favorshëm final i Kosovës dhe në këtë aspekt kisha dashur që të theksoj se Qeveria duket se nganjëherë me tur dhe nganjëherë me turp i është qasur, me një hezitim – i është qasur kësaj çështjeje kaq të rëndësishme dhe dua të përsëris edhe një herë pyetjen që e kam shtruar në këtë Parlament, në kohën kur është zgjedhur Qeveria Kosumi, në të cilën kam dashur të dij nëse bisedimet teknike janë strategji e vetme e dialogut që duhet të bëjë kjo Qeveri me Beogradin apo është pjesë e një strategjie tjetër të cilën ne ende nuk e kemi parë, madje kemi parë gatishmërinë e Kryeministrit në publik i cili ka theksuar se është në gjendje të takohet me zyrtarët në Beograd ndërsa nuk ka qenë i gatshëm që me ne të ndajë ndonjë platformë se si mendon ta bëjë këtë dialog.

Me sa di unë, herën e fundit, pikërisht në këtë sallë kemi marrë vesh se në njëren nga këto seanca Kryeministri të vijë dhe t'na tregojë se si mendon ta bëjë dialogun me Beogradin. Ne ende nuk kemi marrë përgjigje dhe shpresojmë se kjo do të bëhet. Ne konsiderojmë se kësaj çështjeje me rëndësi duhet t'i hyhet me më shumë energji. Ne nuk i kemi borxh Beogradit. Na ka borxh Beograđi. Andaj, konsiderojmë se këtij aspekti duhet t'i qasemi në mënyrë më inteligjente dhe më energjike.

Sa na përket neve në opozitë, jemi të gaishëm të ndihmojmë. Dhe, në këtë aspekt, mesa shihet pjesë e këtij standardi është edhe një bashkëpunim rajonal dhe konsiderojmë se në këtë aspekt Qeveria ka mund të bëjë shumë më shumë dhe mbështetur në raportin të cilin e ka bërë i deleguari – i posaçëm në mbledhjen e fundit në Nju-Jork shihet se njëra nga arritjet ka të bëjë nga bota stomatologjike, përmenden marrëveshjet dypalëshe që përfunduan me edukimin universitar mjekësor dental me Shqipërinë dhe Republikën ish-Jugosllave të Maqedonisë. Konsiderojmë se kjo Qeveri, nëse ka pas probleme me Beogradin, e ka pas një atmosferë në rajon më të favorshme në mënyrë që të promovojë vlera dhe interesa të rëndësishme që kanë të bëjnë më Kosovën. *

Dhe, për një aspekt tjetër, në po këtë reportim që bëhet nga i deleguari i posaçem theksohet se çështja e dialogut gjithsesi duhet të ketë mbështetjen e popullit të Kosovës. Në mënyrë që ta ketë këtë, inkurajoj Qeverinë që të fillojë me debat këtu dhe pastaj në mënyrë progresive besoj kjo mbështetje, po të jetë ndonjë platformë në rregull dhe e qëndrueshme, do të arrihej.

Duke respektuar këtë institucion, Qeveria besoj do t'i ndihmonte vetes, sepse ne në mënyrë të qartë kemi bërë të ditur se jemi të gatshëm ta ndihmojmë Qeverinë dhe jo ta pengojmë në arritjen e kësaj çështjeje kaq me rëndësi. Ju faleminderit.

KRYESUESI XHAVIT HALITI:

Të faleminderit zoti deputet Fjalën e ka deputeti Nimon Alimusaj, le të bëhet gati deputeti Hajredin Hyseni.

DEPUTETI NIMON ALIMUSAJ:

Inderuari kryesues, inderuari zoti Kryeministër, ministra dhe kolegë deputetë, Në fazën, në të cilën po hyn sot Kosova, pra në fazën kur po afrohet zgjidhja e statusit përfundimtar të Kosovës – standardet kanë një poshë tepër të madhe për Kosovën, qoftë kur i marrim ato si u tha si kushtëzim qoftë kur i marrim ato si nevojë e demokracisë. Nëse i marrim standardet në këtë kuptimin e parë dhe shumëherë e kanë atë kuptim, kujtoj se të gjithë jemi të një mendjeje se njohja e pavarësisë së Kosovës nuk mund as nuk duhet të jetë peng i asnjërit nga standardet e parashtruara e aq më pak nga ndonjë standard siç është decentralizimi i cili kërkon një kohë shumë të gjatë.

Që në fillim dua të konstatoj se përmua puna e deritashme për realizimin e tyre, që kanë bërë deri më sot institucionet qendrore dhe lokale të Kosovës, ka shënuar rezultate të cilat janë shumë të dukshme dhe të cilat nuk mund të mos shihen.

Fillimi i do të ndalem në realizimin e disa pikave të standardeve numër 1, 3 dhe 4, siç është barazia gjuhësore dhe e drejta e shkollimit në gjuhën amtare, si dhe trashëgimia kulturore. Çështja e gjuhës, në shtetet multietnike – multigjuhësore i kalon kufijtë e problemit komunikativ dhë kalon në terrenin e asaj që unë do ta quaja demokraci gjuhësore. Me demokraci gjuhësore unë kuptoj barazinë gjuhësore, të drejtë përdorin e gjuhës amtare, të drejtë e të gjitha komuniteteve për të ruajtur, mbrojtur dhe promovuar identitetin e tyre gjuhësor. Nuk ka dyshim se gjuha është pjesë integrale e individualitetit të popullit që e flet. Zgjedhja ideale e problemit të demokracisë gjuhësore do të ishte nëse të gjithë e kanë të drejtë përdorur gjuhën e tyre në arsim dhe edukim. Mirëpo, kjo zgjedhje ideale realisht nuk është plotësisht e mundur sidomos në ato vende me shumë gjuhë dhe këtë nuk e kanë arritur edhe disa popuj me demokraci shumë të zhvilluar.

Megjithatë, në Kosovë, me ligjet që ka hartuar Ministria për Arsim, Shkencë e Teknologji, të gjithë nxënësve të etnive të ndryshme u është garantuar përsaqësimi në arsim të obliguar dhe në atë të mesme. Përmë tepër, serbëve të Kosovës u është legitimuar e drejta në gjuhën e tyre nga UNMIK-u edhe në shkollimin superior të tyre me legitimimin e universitetit të Mitrovicës. Ndërsa, për studentët, sepse këtu u bë fjälë nga disa minoritete, për studentët në gjuhën boshnjake janë të hapura drejtimet në Fakultetin e Edukimit dhe në atë të Biznesit në Pejë. Përvitin 2004-2005 në Universitetin e Prishtinës përmë disa fakultete janë rezervuar vende, përmë çka edhe u kërkua nga një deputet këtu, për studentë boshnjak, romë, hashkali, egjiptas, Domethënë, vendet veç janë të rezervuar pa ndonjë parakusht. Janë bërë përpjekje dhe janë arritur disa rezultate të sigurohen tekste të grupeve të tjera etnike në gjuhën e tyre amtare, sidomos në arsimin fillor. Mësimi intensiv në komunitetet rom, hashkali e egjiptas po bën jetë që nga viti 2001 dhe deri më tash kanë vijuar mijëra nxënës – filloj: mësimi sot zhvillohet në 7 komuna, përmë të cilën nga Ministria përkatëse janë

siguruar 250 000 euro. Një zgjidhje të mirë të problemit të përdorimit të gjuhëve ka ofruar edhe Projektligji për përdorimin e gjuhëve, i cili së shpejtë do të procedohet në këtë Kuvend.

Një çështje tjetër e ndjeshme ku provohet mirë demokracia e një vendi multiethnik dhe multikultural, është edhe mbrojtja dhe ruajtja e diversiteteve të trashëgimisë kulturore. Ministria përkatëse që i referohet kjo kërkesë ka bërë, kujto, një punë të mirë në këtë sférë.

Është për t'u përshëndetur veprimi i ministrit Haraqia për nënshkrimin e Memorandumit...

(Ndërprenje nga regjija)

KRYESUESI XHAVIT HALITI:

Ju lutem, edhe një minut...

NIMON ALIMUSAJ:

... për fillimin e meremetimit të monumenteve të shkatërruara gjatë trazirave të marsit. Në ndërkohë, është një e dhënë shumë interesante, kur në Paris u mbajt një Konferencë donatorësh për ruajtjen e monumenteve të Kosovës, për krejt Kosovën janë siguruar 10 milion euro, kurse vetëm për monumentet e rrënuara gjatë atyre trazirave janë garantuar diku rrëth 30 milion euro. Kjo Ministri është në fazën përfundimtare të renovimit të shtëpive të dëmtuara gjatë marsit të vitit të kaluar. Në këtë fazë është duke u implementuar projekti i renovimit të hapësirës së nënkalasë në Prizren, gjegjësisht renovimi i 49 shtëpive të minoriteteve serbe. Janë këto të arritura të cilat nuk mund të heshten as kur bëhet vlerësimi nga faktori ndërkombëtar. Ju faleminderit,

KRYESUESI XHAVIT HALITI:

Ju faleminderit zoti deputet. Fjalën e ka zoti Hajredin Hyseni, le të përgatitet Besa Gaxherri.

DEPUTETI HAJREDIN HYSENİ:

Inderuari kryesues, zoti Kryeministër dhe ministra të pranishëm, të nderuar deputetë, Më vjen mirë që Qeveria raporton para bashkësisë ndërkombëtare për standardet qdo tri javë, ashtu sikur tha Kryeministri, por do të ishte mirë që Qeveria ta bënte të njëjtën edhe ndaj Kuvendit të Kosovës dhe mos ta anashkalonte atë si institucion vendimarrës.

Sot Kosova, shikuar dhe bazuar nga një e kaluar e afërt të saj, e cila ishte nën një shtypje të vazhdueshme sistematike që bëhej mbi popullatën shumicë shqiptare, falë ndryshimeve që erdhën nga lufta për lirë ka ecir me një riem mjaft të shpejtë në përbushjen e kushteve që bashkësia ndërkombëtare i ka kërkuar, të cilat kushte ishin edhe synim i vetë këtij populli.

Pra, mund të themi se standardet që bashkësia ndërkombëtare i ka kërkuar nga Kosova t'i përbush, kanë qenë kushtimi parime të përgjithshme të qytetarëve të këtij vendi. Po ashtu, mund të themi se Kosova sot është një vend i qetë dhe stabil krahasuar me vendet e rajonit dhe vendet që e rrethojnë atë.

Sot në Kosovë banojnë dhe jetojnë qytetarë të ndryshëm të botës pa më të voglën frikë se po u ndodh diç në jetën e tyre. Gjithashu, komunitetet organizojnë jetën e tyre duke gëzuar të drejtat dhe liritë e përgjithshme që mbretërojnë në Kosovë. Përashtim mund të themi bën komuniteti serb, i cili vazhdon të instrumentalizohet për qëllime politike dhe po bëhet viktima e një qëndrimi politik iracional të Beogradit dhe që nuk po mund ta pranojë realitetin se Kosova duhet të jetë e

pavarur, se është në të mirën e qytetarëve të saj, sepse është në të mirën e tè rajonit dhe në të mirën edhe tè vetë Serbisë, e cila do tè lirohej nga iluzionet se do ta mbajë Kosovën tè robëruar dhe do ta ndihmonte tè lirohej nga mitet pér tè parë realitetin në shekullin 21 dhe se popujt duhet tè jenë tè lirë në përcaktimin e fatit tè tyre.

Kur është fjalë pér lëvizjen e lirë, mund tè themi se sot në Kosovë ky standard është plotësuar gati tèrësisht. Përjashtimi bën Mitrovica, në tè cilën nuk mund tè lëvizin lirshëm shqiptarët nga veprimet e komunitetit serb që dirigohen nga Beogradë dhe tè cilat pamundësojnë një jetë tè qetë edhe në atë pjesë tè Kosovës që faktoqësish nuk qeverisët nga institucionet e saj tè zgjedhura legitime.

Mund tè themi se Kosova, krahasuar edhe me vendet që e rrëthojnë, sa u përket komuniteteve dhe tè drejtave tè tyre avancon tè drejta që komunitetet në Kosovë i gjëzojnë pa përjashtim, duke i tejkaluar edhe limitet dhe kuotën ndërkombëtare që i zbatojnë tè shitet demokratike.

Të kujtomë se serbët kanë tè rezervuar vende në Parlament. Në cilin vend tè botës është një praktikë e tillë? Pse nuk i shfrytëzojnë ata këto tè mira? Dhe konstatimi është: sepse vazhdojnë tè manipulohen nga Beogradë.

Të nderuar deputetë,

Edhepse standardet në Kosovë kanë një konotacion më shumë politik, ato duhet kuptuar edhe si qëllim i mirëqenies së përgjithshme tè tèrë qytetarëve tè saj e që në realitet këtu mund tè themi se kemi deformime tè shumta nga ata që janë tè thirrur t'i përbushin këto, siç është Qeveria dhe institucionet që janë pjesë tè saj. Për shembull, standardi i pestë – ekonomik, i cili i determinon edhe tè gjitha standardet tjera, është në një gjendje tè rëndë natyrisht për shkak tè mosdefinimit të statusit final por edhe për shkak tè menaxhimit tè dobët tè Qeverisë dhe mosaftësishë së saj sepse sot kriter për t'u punësuar në institucionet e Kosovës në vende më tè rëndësishme nuk është përkushtimi dhe profesionalizmi por nepotizmi, përcaktimi partiak dhe lidhjet me pushtetarët. Si mund tè shpjegohet fakti se Qeveria pas zgjedhjeve për konkurs fare bie në institucione dhe punëson me qindra njerëz, përpos stafit politik. Si mund tè shpjegohet fakti se Ministria e Shërbimeve Publike largon nga puna njerëz duke u bazuar në përcaktimin partiak, me çka dëshmohet se Qeveria me sjelljet e saj pengon funksionimin e institucioneve demokratike, që edhe shumë parafolës konstatuan se është kusht thelbësor në realizimin e standardeve tjera. Dhe derisa institucionet veprojnë kundër ligjeve dhe vazhdojnë tè sillen në mënyrë tè papërgjegjshme standardet do tè janë vazhdimi si barri që bashkësia ndërkombëtare do tè kërkojë tè plotësohen. Mendoj se duhet tè ndërpitet kjo praktikë dhe që vërtetë tè përbushen standardet, sepse është në tè mirën tonë. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Faleminderit. E ka fjalën Besa Gaxherri, le tè përgatitet Kolë Berisha.

DEPUTETJA BESA GAXHERRI:

Faleminderit i nderuar Kryetar i Kuvendit tè Kosovës. Zoti Kryeministër, deputetë, kolegë tè nderuar dhe ju ministra,

Për të qenë më konkrete, do tè ndalem vetëm në standardin e pestë – për ekonominë, pasi që edhe më me kompetencë flas nga Komisioni i buxhetit.

Të nderuar kolegë,

Standardi i ekonomisë është një ndër standardet që kushtëzon arritjen e standardeve në përgjithësi për një shtet demokratik e stabil. Për t'u përbushur ky standard kërkohet vërietë angazhim i tere

(Ndërpërje nga regjia)

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ia zgjatni kohën e paaparë pér diskutim.

DEPUTETJA BESA GAXHERRI:

Pjesa e postës. Në kompani - PTK këto ditë ka marrë kodin e vet dhe është radhitur në listën e postave të njohura ndërkombëtarisht. Por, kjo postë bën vetëm shtijen e produkteve të telefonisë fiksë dhe telefonisë mobile, si dhe dërgimin e letrave dhe pakove. Tani, kur Posta e Kosovës - pra shërbimet postare është e njohur ndërkombëtarisht, duhet të jipen të gjitha shërbimet të cilat i kryejnë bankat komerciale, sepse Qeveria duhet ta ketë parasysh se posta në të ardhme të afërt duhet të jetë nën menaxhimin e Qeverisë së Kosovës. Është e pakuptueshme pse Qeveria nuk i jap shërbimet e transaksioneve të ndryshme Postës së Kosovës kur ajo i kërkon këto.

Viti 2005 e tutje kërkon angazhim permanent pér sanim, seriozitet, përgjegjësi, sepse si një shtet i ri, më pretendim pér t'u integruar në BE duhet të ketë në radhë të parë një zhvillim ekonomik stabil.

Standardi i pestë - ekonomia është në rrugë të mirë të realizimit të obligimeve ndaj popullit të Kosovës, duke i shfrytëzuar të gjitha mundësitë pér integrim të të gjitha komuniteteve që jetojnë në Kosovë pér një mirëqenie dhe një të ardhme të sigurtë. Faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit. E ka fjalën Kolë Berisha, le të bëhet gati Xhevjet Neziraj.

DEPUTETI KOLË BERISHA:

Inderuari Kryetar Daci, Kryeministri Kosumi, qeveritar dhe deputetë të nderuar, Dy vite më parë kur ish kryeadministratori i Kosovës Mihail Shtajner para institucioneve të përkohshme veta qeverisës së Kosovës promovoi të ashtuquajtura standarde pér Kosovën, pothuaj se të gjithë vendorët, duke pas parasysh rrëthanat nën të cilat atëbotë gjendej Kosova ose rolin destruktiv të Beogradit dhe të gjendjen zero të zhvillimit ekonomik të vendit si dy prej faktorëve kryesor që bëjnë të pamundshme përbushjen e këtij standardi, ishim skeptik. Për ne ishte fare e qartë se një numër i konsiderueshëm i serbëve vendor e në veçanti i atyre të cilët gjatë dy dekadave të fundit të shkullit të kaluar në emr të të ashnuquajturës ndihmë kadrovike kishte ardhur në Kosovë, kurse tani pas nënshkrimit të marrëveshjes teknike, të njohur si marrëveshje e Kumanovës, bashkë me forcat ushtarako-policore dhe paramilitare serbe ishte tërhequr nga Kosova do të manipulojë lehtë dhe do të instrumentalizojë shumë shpejt me propagandën tashmë të njohur zhurmëmadhe serbe e Beogradit zyrtar.

Është vërtetë vështirë dhe gati e pamundur ta bindesh dikë që të kthehet, ta pranojë realitetin e ri dhe të riintegrohet në institucionet veta qeverisës së Kosovës kur ai paraprakisht e di se nga politika shoveniste - e cila edhe sot vazhdon ta udhëheq Serbinë - të shpallet tradhtar dhe do t'i kërcnohet edhe humbja e kokës.

Element tjetër që vazhdon të jetë pengesë në përpjekjet tona pér ta krijuar një ambient të sigurt dhe tolerant, që do të nënkuonte përbushjen e plotë të standardeve të kthimit, në njëren anë është ndjenja e fajt tek një pjesë jo aq e vogël e të zhvendosurve pér krimin e kryer mbi finjët e tyre

shoqënsë kosovare në krye me institucionet e Kosovës për gjithsesi edhe përkrahja e faktorit ndërkombëtar. Primare, apo esencial, është pavarësia e Kosovës sepse do të hapte dyer për kompletim të legjislacionit me theks të veçantë ligjin mbi pronën, qasjen e institucioneve monetare ndërkombëtare, sigurimin në shkallë më të lartë për investime, qasjen e drejtëpërdrejtë dhe krejtësisht ndryshe të menaxhimit të pronës dhe të ndërmarrjeve publike, si dhe proceset e privatizimit. Por, përkundër sfidave dhe mungesës së kompetencave, në përbushjen e këtij standardi është arritur shumë, duke u përgendruar në prioritetet apo në standardet e kësaj fushë, siç është legjislacioni themelor ekonomik është në fuqi dhe zbatohet; institucionet dhe shërbimet të Qeverisë funksionojnë; procesi buxhetor funksionon dhe i plotëson të gjitha kërkesat ligjore për vitin 2005 në pajtueshmëri të plotë me rregulloren fiskale të buxhetit si dhe me Ligjin mbi menaxhimin publik financiar dhe kontabilitetin, duke plotësuar të gjitha kërkesat për shpaljen nga PSSP, duke i dhënë vëmendje të duhur fushave të rezervuara, duke marrë parasysh rekomandimin e FMN dhe partnerëve tjerë zhvillimor; Statistikat ekonomike janë në dispozicion dhe publikohen rregullisht duke përfshirë GJDP-inë inflacionin, tregtinë dhe papunësinë; Privatizimi në këtë fushë, AKM pra, ka mbështetjen e plotë të institucioneve të Kosovës për proces; Mbikëqyrja e skemave komerciale, pensionale, bankare dhe të sigurimit është e besueshme dhe efektive; Faturimi në Kosovë, për shërbime publike, është i përafërt me nivelin e fqinjëve; Të ardhurat tatimore mbulojnë plotësisht buxhetin periodik dhe një pjesë të investimeve publike; Treguesit e pajtueshmërisë tatimore po përmirësohen dukshëm; Rritja e të ardhurave vjetore është e lirë nga ndikimi politik.

Këto janë, në vija të trasha, disa nga prioritetet e arritura në standardin e ekonomisë. Por, çfarë duhet ndërmarrë urgjentishë? Po ndalem vetëm në disa fusha të ekonomisë, siç është buxheti: bartja e plotë e kompetencave në hartimin dhe shpërndarjen e buxhetit të konsoliduar të Kosovës. Me vetëm disa shembuj tek tabela e dytë – organizata buxhetore e fuqive të rezervuara, të cilën nuk dua ta elaboroj që t'mos marrë kohë, por po them vetëm këtë – tek tabela numër 3 – zyrat lokale të komuniteteve, ku bëhet ndarja buxhetore në përqindje të veçantë në këtë destinacion i cili është në disproporcional me përqindjen e komunitetit nëpër komuna të Kosovës, e cila mënyrë e ndarjes buxhetore prishë ndarjen e drejtë e të mirë apo procedurën e ndarjes buxhetore, duke bërë diskriminim në shumicën.

Fusha tjeter, siç është privatizimi. Ky proces duhet të kalojë urgjentishët në kompetencat e vendorëve. Anipse këtë vit, me rastin e ardhjes së zotit Ryker, përfaqësues i Shtyllës së katërt të UNMIK-ut, të cilin e falenderojmë për kontributin e tij dhe që dallon nga paraardhësit e tij për një bashkëpunim shumë më të singertë, megjithatë ky proces duhet të ndryshojë në esencën e tij. Ndërmarrjet të cilat po privatizohen, shumica prej tyre janë konservuar, pa filluar ndonjë prodhim apo afarizëm biznesi, duke shkaktuar papunësi dhe importe të mallrave. Pra, në kriter të këtij procesi duhet të jetë prodhimi dhe afati i fillimit të punës si dhe kriteret tjera të cilat nuk aplikohen. Fondet nga privatizimi gjithsesi duhet të qarkullojnë në bankat e Kosovës për Kosovën. Ngrijja e këtyre fondave nuk donë koment për ekonominë e Kosovës.

Ndërmarrjet publike. Ne aktualisht në Kosovë kemi afër 54 ndërmarrje publike të cilat i menaxhon AKM. Po ndalem në 4 prej tyre, siç është KEK-ii, Aeroporti, Hekurudha dhe PTK. Tri të parat subvencionohen nga Buxheti i Kosovës për shkak të menaxhimit të keq dhe jo të drejtë nga AKM. Ndërsa, absurdi tjeter tek PTK, e cila ka të hyra të mëdha e të pastra nga populli i Kosovës, pra kompania më profitabile e vendit, vepron si monopol që gjashtë vite. Këtu mendoj unë, Qeveria ka qenë neglizhente e cilë është dashur të kyçet më shumë, më fuqishëm sidomos këto ditë kur po bëhet korporatizimi i kësaj kompanie – fazë kjo para privatizimit.

Qeveria duhet të jetë më këmbëngulëse, për konkurrencën lojale për licencim të operatorëve të rinj. Njekohësishët duhet urgjentishët të japë shërbime të reja shërbimit postar.

shqiptar dhe në këtë kontekst edhe frika e arsyeshme nga ndonjë hakmarrje eventuale dhe në anën tjetër është revolta, millefi dhe urtejtja po ashtu e arsyeshme e viktimës ndaj viktimiduesit.

Dhe faktori i tretë, por jo edhe i fundit, që e vështirëson punën tonë sa i përket përbushjes së këtij standardi, ishte dhe vazhdon të mbetet edhe më tutje faktori ekonomik dhe kjo dëshmon përmbyrëndë jo fort adekuat me të cilën fillimisht hartuesi i këtyre standardeve i është qasur problemi të kthimit të të zhvendosurve.

Per një kthim të suksesshëm duhet të kesh me çfarë t'i joshësh të shpërndarurit. Duhet të keshë çfarë t'u ofrohet atyre - refugjatëve. Në të vërtetë, duhet t'u ofrohet diçka më tepër se ajo që iu ofrohet sot në Serbi ose në vende tjera ku ata janë të vendosur. E çfarë mund t'u ofrojë atyre një Kosovë me rritje enorme të shkallës së papunësisë, kryesisht të të rinjve. Kujtojmë se ky Kuvend, por edhe subjektit kompetente në nivel të UNMIK-ut e në veçanti emisari special i Sekretariatit të përgjithshëm të OKB i cili pritet që këto ditë të fillojë punën në Kosovë, me rastin e vlerësimit të standardeve të ketë parasysh këta faktorë me të cilët janë përballë dhe vazhdojnë të përballë institucionet e Kosovës.

Megjithatë dhe përkundër vështirësive të theksuara, rezultatet në përbushjen e standardit të katërt nuk janë zero, siç pretendojnë t'i paraqesin disa. Përkundrazi, ato janë evidente dhe të prekshme. Falë në radhë të parë vetëdijes së lartë shtetkrijues të qytetarëve të Kosovës e në veçanti të popullatës shumicë të saj, e cila duke kuptuar se pos kushteve të tjera kthimi në Kosovë i të zhvendosurve ose thënë me gjuhën zyrtare - standardi i katërt - është njëri ndër standarde më kryesore, mospërbushja e të cilat ka përfshirë vlonimin përkatësish shtyrjen e ditës aq shumë të pritur përfshirë formal të pavarësisë së Kosovës - ajo gjeti forcë, i la më një anë plagët ende të freskëta shpirtërorë dhe fizike dhe u angazhua përkujtimi e një ambienti tolerant dhe të sigurtë përfshirë atë që kanë lind, janë rritur dhe kanë jetuar dhe vepruar në Kosovë, por që në rrëthana të caktuara janë larguar përkohësisht nga Kosova.

Unë këtu do të marr vetëm një shembull ilustrativ që dëshmon përkushtimin dhe vetëdijen e lartë të qytetarëve të Kosovës, e në veçanti atë të strukturave udhëheqëse në të dy nivelet përbushjen e këtij standardi - standardit të katërt.

Në komunën time të lindjes, në Klinë, përkundër faktit se kryetari i saj zoti Manaj tanë gjashtë vjet pas luftës ende nuk di përfati ne djalit, të vellait, të nipit, të tre djallarëve dhe të dhëndrit - me angazhimin e tij ai ka arritur që në komunën që ai dhe stafi i tij e drejton sot pa kurrrarë frike të jetojnë mbi 73 familje serbe të kthyera. Jemi të bindur se ky nuk është rast i vetëm në Kosovë dhe ka edhe komuna tjera të tillë, përvëç asaj siç u tha këtu përvëç një komune që ngelë në këtë drejtim.

Te gjitha këto duhet t'i ketë parasysh edhe ky Kuvend, edhe organet tjera kompetente përvlerësimin e standardeve në praktikë të cilave veç jemi këto ditë. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Faleminderit. E ka fjalën Xhevdet Neziraj, le të bëhet gati Xhavit Haliti.

DEPUTETI XHEVDET NEZIRAJ:

I respektuar Kryetar i Kuvendit të Kosovës - akademik Daci, i respektuar Kryeministër, ministra dhe kolegë deputete,

Përbushja e standardeve nga ana e qeverive Bajrami Rexhepi – tē them – dhe Kosumi është në rrugë të mbarë që tē realizojmë edhe statusin përfundimtar të Kosovës ashtu siç dëshirojmë dhe dëshirojnë qytetarët e Kosovës.

Standardet e parashtuar nga ana e bashkësisë ndërkombëtare janë standarde të cilat duhet, jo Qeveria e Kosovës, por çdo qeveri që t'i realizojë, sepse do ta parafrazoj një Amerikan përliri dhe tē drejta tē njeriut ku ai jep një deklaratë se – dëshiroj tē jetoj në një vend ku nuk do tē ketë diskriminim përkah etnia, raca dhe gjërat tjera.

Edhe ne, tē gjithë qytetarët e Kosovës, dëshirojmë që tē krijojmë një rrëth, në shoqëri të tillë ku nuk do tē ketë diskriminim në një aspekt por tē krijojmë një shtet modern ku respektohen të drejtat e njeriut.

Integrimi i bashkësive etnike për tē cilat mjaft po diskutohet – ka këtu mjaft kompetenca që janë në anën e UNMIK-ut por edhe kompetenca që ka Qeveria e Kosovës. Kompetencat tē cilat i ka pas bashkësia ndërkombëtare, unë them tē drejtë se ajo para saj ka bërë ndarjen e komuniteteve minoritare, në komunitete tē cilat i ka privilegjuar ata tē cilët flasin gjuhën joshqipe dhe komunitetet minoritare tē cilat flasin shqip dhe tē cilat nuk ju ka ndihmuar asgjë. Unë them se institucionet vendore, sidomos Qeveria, duhet t'iu kushtojë rëndësi këtyre komuniteteve tē cilat janë anashkaluar edhe në sistemet e mëparshme, prandaj ajo ka bërë çmos që t'i realizojë ato detyra të këtyre komuniteteve, mirëpo me siguri se ka has në shumë vështirësi.

Para do dite, në Komisionin për komunitete kemi fituar policinë nga UNMIK-u dhe kryeshefi i polisë nga UNMIK-u nuk vjen që tē raportojë për numrin dhe përbërjen etnike të polisë, për arsy se me siguri do tē hasë se ai numrët është plotësuar me komunitete minoritare mirëpo disa e kanë privilegjuar, disa kanë qenë më të privilegjuar se sa komunitetet tjera. Ta marrim shembull në komunën e Gjakovës, ku komuniteti egjiptas është mbi 7 mijë nuk është asnjë pjesëtar në Shërbimin Policor të Kosovës, ndërsa kur në komunën e Pejës ku përafërsisht jemi tē barabartë me komunitetin bosnjak janë mbi 100 pjesëtarë tē komunitetit bosnjak në Shërbimin Policor të Kosovës dhe dilet me shifër se është plotësuar numri në Shërbimin Policor të Kosovës me minoritetet, por me tē cilat minoritete. Do tē thotë se duhet që edhe kjo ndarje tē bëhet në mënyrë proporcionale.

Qasjen e ndërmarrjeve publike, si në KEK, në Postë, në RTK. Këtu kemi probleme të shumta. Bjën fjalë në RTK, ne nuk kërkojmë që tē kemi emision në gjuhë, për arsy se flasim gjuhën shqipe, por tē kemi qasje në ato emisione. Unë personalisht kam bërë kërkësë kohën e fundit me një redaktor të Radiotelevizionit të Kosovës në lidhje me informimin e popullatës tē cilat janë tē them në gjendje të frikshëm që tē kthehen nga diaspora dhe tē informohemi dhe as që ftohem nga ai redaktor në Radiotelevizionin e Kosovës, kur dihet se edhe ne si qytetarë tē Kosovës paguajmë dhe participojmë në Radiotelevizionin si media publike. Atëherë, nëse janë media të pavurura dhe publike, duhet t'i ftojnë tē gjithë qytetarët, tē gjitha subjektit që tē informohen njerëzit.

Në lidhje me standardin e ekonomisë. Unë them se duhet tē angazhohemi më tepër në këtë standard. Tani janë tē afuara ligji mbi konsensionin dhe ligji mbi investimet e huaja. Unë them se janë dy ligje mjaft me rëndësi tē cilat do tē hapin një perspektivë dhe për një zhvillim më tē shpejtë tē ekonomisë kosovare. Mirëpo, privatizimi dhe metoda se si është bërë privatizimi në Kosovë, tē themi, është një prej metodave më të gabuara që është bërë në ndonjë vend. Dhe, nëse fillojmë me këtë trend që tē bëhet privatizimi, me siguri do tē zgjasë edhe 100 vite dhe nuk do tē ...

(Ndërprerje nga regjia)

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DASI:

Ju lutem zgjatjani mundësinë për diskutim....

ДЕПУТЕТ XHEVDET NEZIRAJ:

... Do ta marr shembull vetëm komunën e Gjakovës ku u detyruan ta shpallin edhe republikë autonome për arsy se nuk është privatizuar asnjë ndërmarrje. Këtu nuk është çështje e personave por është çështje e ndërrimit të rregullores dhe privatizimi të fillojë mbarë.

Në lidhje me kthimin. - Ne jemi të interesuar që kthimi të bëhet në radhë të parë brenda Kosovës, sepse kemi njerëz të shpërndigjulur nga një vend në një vend tjetër. Jemi të interesua që të kthehen njerëzit që janë në ish republikat por ne do të krijojmë kushte për të kthyerit – për të gjithë. Mirëpo, në fund jemi të interesuar të kthehen njerëzit nga diaspora, të cilët jetojnë, kuptohet në kushte më të mira por edhe janë në kohë të gjatë dhe janë integruar në ato vende. Prandaj, me këtë do të përfundoj dhe besoj se komuniteti ynë do të kontribuojë dhe ka kontribuar në përbushjen e këtyre standardeve dhe të realizohen të gjitha këto standarde e të zgjidhet njëherë e përgjithmonë problemi dhe statusi i Kosovës sepse do të jetë edhe më lehtë edhe për komunitetet minoritare të integrohen në shoqëri. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Faleminderit. E ka fjalën zoti Xhavit Haliti, le të përgatitet Fatmire Kollçaku.

DEPUTETI XHAVIT HALITI

Zoti Kryetar, Kryeministér, tē nderuar deputetë,

Është mirë që kemi hap sot debatën për standardet, megjithë vërejtje te shumta që po jepen. Krijohet përshtypja që ne jemi shumë afër përbushjes së tyre, kur të tjerët, realisht ata që na i kanë vënë për barre për t'i përbushur na thonë se ju s'do të keni mundësi t'i përbushni asnjëherë sepse janë të paarritshme – veçanërisht në kushtet në të cilat jeton Kosova dhe duke u mbështetur në kompetencat që kemi.

Megjithatë, them se raporti i lexuar nga Kryeministri, më ka krijuar përshtypje se ne jemi në rrugë të mbarë. Në anën tjetër, fjalët e deputetëve kanë nxjerrë shumë probleme të cilat vërtetë kërkojnë një debat. Prandaj, do të tha se për të ardhmen kur Kryeministri raporton në Kuvend do të duhej që reportin t'uashpërndajë deputetëve dhe në bazë të reportit të diskutohet dhe jo të diskutojmë pa fund për shumë cështje dhe të mos kërkojmë për asnjë llogari.

Në qoftë se jemi në rrugë të mbarë të përbushjes së standardeve unë mendoj se kemi edhe shumë pengesa, kemi edhe shumë mangësi në përbushjen e tyre. Atëherë, pse në këtë raport nuk janë përmendur fare dobësitë tona, pse nuk është përmend fare se cilat janë pengesat në përbushjen e standardit të parë, cilat janë pengesat në standardin e dytë, cilat janë pengesat në përbushjen e standardit të tretë e kështu me radhë, dhe cilat do të ishin detyrat tona.

Ne, e kemi plotë gojën me luftën kundër krimit, kundër korrupsionit, si pjesë e standardeve të domosdoshme, por realisht deri më sot askush, sepse akuzat janë se të korruptuar janë politikanë dhe në qoftë se është kështu, askush deri më sot nuk tha se cili politikan nga zyra e tij ka urdhëruar hapjen e tranit të doganës, cili politikan dhe cili drejtës dogane ose cila-drejtori dogane lejon futjen e mallrave në Kosovë me faturë të dyfishta dhe pse i lejon këto dhe në llogari të kujt. Po merremi me do cështje vec me propagandë që asnjë veprim konkret nuk është bërë deri më tash në këtë

aspekt sepse mendoj që kjo është çështje e buxhetit të Kosovës, çështje e cila na mundon të gjithëve.

Nga diskutimet që janë bërë, pata përshtypje se ne i kemi përbushur të gjitha standarde deri më tash dhe po kërkjmë disa standarde shtesë të cilat nuk janë të përshkruara në tëtë standarde e parashtruara nga PSSP zoti Shtajner më herët dhe të cilat i kemi pranuar si tonat dhe duhet për to të angazhohemi.

Unë mendoj se nga ky debat Kosova dhe qytetarët e saj kanë nxjerr një mesazh se bashkë me institucionet e Kosovës duhet edhe ata të angazhohen në përbushjen e këtyre standardeve, por do të tha se mediat do të duhej të kishin një angazhim më të madh veçanërisht mediat elektronike të cilat, u tha se janë njëqind e sa këtu, së bashku me deputetët e nivelit qendror, Qeverinë, nivelet lokale komunale të bënë emisione të veçanta dhe të përhershme me qëllim që të mobilizohen të gjithë dhe t'i kthjellojnë lidhur me obligimet që kemi në përbushjen e standardeve sepse nganjehëre nga diskutimet krijuhet përshtypje që për t'u përbushur këto standarde na detyron dikush me dhunë ose kemi një presion shumë të madh të dhunshëm dhe gjoja nuk janë interes yni.

Më vjen shumë keq që sot nuk janë prezent njëri nga grupet e deputetëve serb. Po aq më vjen keq që asnjëri nga deputetët serb sot nuk e kanë marrë fjalën lidhur me çështjen e standardeve problem i cili lidhet edhe me çështjen e kthimit të tyre. Do të tha se ndoshta problem më i madh lidhur me këtë çështje është pse ministri për kthim nuk është dhe nuk raporton lidhur me situatën që kemi për kthimin e serbeve në Kosovë, për problemet që i kanë ata dhe vërtetë t'i shohim dhe dëgjojmë të gjithë këto probleme.

(Ndëmrerje nga regjia)

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ia mundësoni diskutimin Xhavitit, ju lutem.

DEPUTETI XHAVIT HALITI:

Duke dëshiruar që vërtetë çështjet që u ngritën këtu, po ato kërkesa për standarde shtesë, të merren seriozisht dhe duke dëshiruar që vërtetë mediat të ushtrojnë kompetenca të veta dhe ndikimin e vet që kanë në opinion të jenë pjesë ndihmëse në përbushjen e standardeve dhe së bashku të dalin nga situa, edhepse sipas asaj që dëgjuam deri më tash – thotë se shumica janë të përbushura dhe uroj që të vlerësohen ashtu siç kemi punuar dhe siç do të dëshironim të vlerësohen standarde nga Përfaqësuesi special i Sekretarit të Përgjithshëm. Faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit. E ka fjalën Fatmire Kollçaku, le të përgatitet Sanije Aliaj

DEPUTETEJA FATMIRE MULHAXHA-KOLLÇAKU

Zoti Kryetar, zoti Kryeministër, ministra, deputetë dhe mysafrë të nderau, Futja e fermi standarde për Kosovën në fillim kishte krijuar një përcpcion të gabuar në opinionin e gjërë se kemi të bëjmë më standarde ekskluzivisht dhe për plotësimin e tyre për një bashkësi të caktuar etnike. Në fakt, nuk mund të ketë standarde të dyfishta. Institucionet kanë përgjegjësi që të themelojnë politika që do t'u mundësojnë pjesëtarëve të të gjitha bashkësive që të jetojnë, punojne dhe udhëtojnë të lirë kudo në Kosovë, përndryshe do të kemi getoizim. Kjo kërkon një kormizë të quartë ligjore, menaxhim të përgjithshëm të buxhetit dhe politikëbërje ekonomike transparente. Në

fakt ne ballafaqohemi në Kosovë me dy sfida: si të ndalim pjesën më produktive të shoqërisë së sone kosovare, do të thotë të rinxjtë, nga migrimi në shtetet tjera dhe në anën tjetër – si t'i krijojmë kushtet përkthimin e të gjithë atyre që dëshirojnë të kthehen në realitetin tonë të ri kosovar.

Në fakt, cilat garancione ne i krijojmë, sa i përket sundimit të ligjit, sa i përket institucioneve?

Të gjithë ne që nuk kemi privilegjë të qarkullojmë në Kosovë me vetura luksoze dhe të rrëthuara me truproja të shumta dhe shpeshherë të zhveshur nga realiteti, e kuptojmë se nuk ka edhe aq vend për optimizëm, siç u dëgjuva nga disa parafolës. Institucionet që pretendojnë të janë demokratike dhe funksionale, duhet të bëjnë shumë më tepër në luftimin e klaneve, lidhjeve farefisnore, kriterieve partiake kurvështë, po mendoj, caktimi i funksioneve vendimmarre. Kërkohet nga qytetarët të bashkëpunojnë në zbardhjen e krimit. Vie nga Rrafshi i Dukagjinit dhe e dijmë se shumë prej krimave nuk janë zbardhur ende. Kërkohet nga bashkëqytetarët tanë që të identifikojnë personat e korruptuar nëpër institucionet që dihet kemi faktikisht një institucionalizim të korruptionit dhe në të gjitha nivelet që funksionon si një zinxhir, funksionon si zinxhir i përbërë nga shumë hallka prej bazës deri në institucionet më të larta. Cilat janë garancitë që ne ia jepim personit i cili do të bashkëpunoj, të cilat do t'i sigurohet se nuk do të jetë i izoluar, që nuk do ta humbë punën, që nuk do të maltrohet psiqijsht apo eventualisht edhe të privohet ngajeta. Si mund ta shohim të rinxjtë tanë perspektivën në një shtet i cili buxhetin e vitit të ardhshëm e parashtet më të vogël sa i përket punësimit. Si mund ta shohim një i ri perspektivën sa i përket reformave përfshirë cilat, mund të them, bëhet shumë pak sa i përket reformave në arsim, ndërsa në anën tjetër privilegjohen disa shkolla private, licencohen pa kriteri dhe krijuhet një eliti të them "elite" në thoza, e menjëherë në fakt e atyre që kanë mundësi të paguajnë. Nuk jam kundër shkollave private, por të dijmë në çfarë shteti jetojmë dhë në çfarë kushtesh ekonomike është popullata jone. Duhet të krijojmë kushte edhe në arsimin publik, kushte të mirëfillta reformash dhe të krijojmë kuadro të afta. Si mund ta kemi një perspektivë në shëndetësi kur qdo vit buxheti i ndarë nga buxheti i konsoliduar i Kosovës është më i vogël se në vitin paraprak, e mos të flasim që edhe ai që ndahet shpesh menaxhohet gabim.

Do të thotë, kjo ishte ajo e gjitha që pati t'ju them. Faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Faleminderit. E ka fjalën Sanije Aliaj, le të përgatitet Zef Morina.

DEPUTETJA SANIJE ALIAJ:

I nderuar zoti Kryetar i Parlamentit të Kosovës Nexhat Daci, i nderuar zoti Kryeministër, ministra, të nderuar deputetët dhe ju të pranishëm,

Para se t'i jap disa vlerësimë lidhur me seriozitetin e institucioneve të Kosovës për realizimin në të mirë të shoqërisë së Kosovës – të standardeve, dua të shpreh reagimin tim për deklarimin e një nga parafolësve në Seancën e sotme plenare, sepse bashkësia ndërkombëtare i ka ofruar shoqërisht dhe institucioneve të Kosovës projektin për standardet-si-rezultat i moskoncensusit të plotë përzgjidhjen e statusit final të Kosovës. Unë dua të them se institucionet dhe shoqëria e Kosovës ka bazën e fortë në verdiktin e popullit të vitit 1991 dhe ka konsensusin e plotë përcështjet kapitale e në veçanti për njohjen sa më parë formale të pavaresisë së Kosovës.

Për të kuptuar të vërtetën mbi lushtësinë shoqëria duhet gjurmuar tokën dhë historinë, e përfshirë shtetin duhet rrënuar digat që të tjerët i ngriten pa kontributin tonë. Gjatë këtij rrugëtimi, që nuk është i lehtë, institucionet duhet të ndërtojnë të mira me plotë begati – që krijojnë mirëqenie përfshirë të gjithë qytetarët e Kosovës.

Standardet janë kuptuar me mjaft seriozitet, si nga institucionet e Kosovës që qytetarët e saj. Është projekt gjithëpërfsirës dhe kërkon angazhimin e të gjithëve. Në këtë drejtim, e arritura më e madhe është organizimi dhe mbajtja e zgjedhjeve të dyta nationale, të vlerësuara si të lira e fer, me të cilat i treguan opinionit vendor dhe ndërkombëtar se dimë të çmojmë dhe kultivojmë vlera të demokracisë dhe dimë të bëjmë shtetin.

Në Komisionin përmbrrojtjen e interesave dhe të të drejtave të komuniteteve dhe kthim, në takim me përfaqësuesit vendor dhe ndërkombëtar, si dhe me rastin e vizitave që iu bëjmë pushtetev lokale nëpër komunat e Kosovës, me rastin e çështjeve të shtruara për zgjidhje në këtë Komision, vlerësimet janë këto: Të gjitha ligjet, të cilat kalojnë në procedurë të ketij Komisioni është konstatim se asnjëri nga nenet e përbajtjeve të këtyre projektillojeve nuk prek të drejtat dhe interesat e komuniteteve dhe sa i përket standardeve është vlerësim se institucionet e Kosovës punojnë me seriozitet në këtë drejtim, por është çështje që duhet punuar në proces përmes të realizuar dhe përmes të realizuar synimin tonë final.

Interesim të madh i kushtohet lirisë së lëvizjes dhe kthimit dhe unë kam konstatuar këtë gjendje. Kemi dy lloje të kthimit, njëri nga diaspora dhe kthimi i refugjatëve të luftës në mesin e të cilëve ka qytetarë të cilët dëshirojnë të kthehen, por nuk munden përmes shkaqe të ndryshme dhe ata të cilët kthehen kundër vullnetit të tyre.

Shqetësim përmes Komisionin është kthimi i refugjatëve nga diaspora – pa vullnetin e tyre, pa iu ofruar as kushte minimale përmes jetës, por edhe që rrithen krisen sociale në Kosovë.

Në Komision, në vazhdimësi kërkohet angazhim dhe trajtim i barabartë përmes kthyerit pa marrë parasysh cilit komunitet i takojne.

Në bazë të të dhënave që disponon Komisioni, nga 4.100 të zhvendosur si rezultat i dhunës së marsit 2004 kanë mbetur të zhvendosur edhe 1.573, kurse që nga viti 1999 numri total i të kthyerëve nga komuniteti është 12.727.

Synimi i Qeverisë përmes rindërtimin e plotë të të gjitha pronave të shkatërruara gjatë akteve të dhunshme të marsit 2004 është përbushur me këto të dhëna:

(Ndërprerje nga regjia)

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DADI:

Mundësojani deputetes ta vazhdojë diskutimin.

DEPUTETJA SANIJE ALIAJ:

Nga 897 shtëpi sa është dashtë të rindërtohen, 867 janë rindërtuar; Nga 635 përfitues të shumës fillojnë prej 2000 eurove, iu janë paguar 622 vetave.

Janë këto disa të dhëna në hollësi të nevojshme përmes të dhënuar se ka program gati ka përfunduar. Mirëpo, standardeve kérkon edhe angazhimin e pjesëtarëve të të gjitha komuniteteve. Abraham Lincoln thotë: „Ata që e mohojnë lirinë e të tjérëve, nuk e meritojnë atë përveten e tyre”. Duke u nisur nga kjo thënie e mençur, konkludojmë se përbushja e të gjitha standardeve është e rendësishme, sepse nuk ka liri të lëvizjes, kthim të qëndrueshëm pa siguri, nuk ka institucion pa zgjedhje të lira dhe demokratike, nuk ka zhvillim ekonomik pa buxhet të konsoliduar. Prandaj, institucionet e Kosovës punojnë në krijimin e njëdësit i cili ofron qasje të barabartë në shërbime sociale, publike, gjuhësore, media dhe arsim përmes të gjitha bashkësítës.

Kosovë, duke i siguruar heqjen e barrierave. Kjo argumentohet me faktin se ky Parlament ka miratuar mbi 20 ligje lidhur me standarde.

Në bazë të pasqyrës së të dhënave me të cilat disponoj, përpjekja e institucioneve për realizimin e standardeve meriton për t'u përgëzuar, por duhet punuar me përkushtim të madh në vazhdimësi.

Sfidë për institucionet e Kosovës është edhe më tej: të punojnë për miratimin e ligjeve me dispozita pozitive që janë në shërbim të qytetarëve; Komplementimi i kornizës ligjore për zhvillim ekonomik dhe ekonomi të tregut të lirë; të punohet me seriozitet më të madh deri në kthimin e të zhdukurit të fundit; të ndërtojnë politika për siguri dhe lëvizje të lirë të komuniteteve duke bërë vetëdijesimin politik për tolerancën; të punohet edhe më tej për kthimin e serbëve në institucion; të punohet edhe më tej për kthim të qëndrueshëm. Në Kosovë kanë të drejtë të gjithë të kthehen, të punojnë e të lëvizin të lirë të gjithë ata qytetarë që nuk friksohen nga vëtëvetja; të shpërndahen ligjet e miratuara në Parlamentin e Kosovës, të nënshkruar nga PSSP në komunën e Leposaviqit, Zveçanit dhe Zubinpotokut; nga Ministria e Shërbimeve Publike në këto komuna të organizohet trajnim i stafit administrativ lokal për funksionim të mirëfilltë të këtyre institucioneve lokale; të punohet në zhvillimin e strategjisë për zhbërijen e strukturave paralele.

Dhe, në fund, vlerësimi i stanardeve nga Grupi i Kontaktit, institucioneve të Kosovës dhe subjekteve politike, ka këtë vlerësim: Ka përparim substancial pozitiv. Prandaj, standartet janë synim për Kosovën. Përparimi që bëhet në përmbrushjen e këtij synimi do të jetë bazë e shqyrtimit të statusit final të Kosovës në këtë vit – njohen ndërkombëtare të shtetit të Kosovës. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit. E ka fjalën Zef Morina, le të bëhet gati Agim Krasniqi.

DEPUTETI ZEF MORINA:

Faleminderit zoti Kryetar. Zoti Kryeministër, ministra, zëvendësministra dhe kolegë deputetë, Paraqitura e stanardeve nga ish kryeadministratori i Kosovës zoti Shtajner, i cili ishte paraqitur dhe kishte paraqitur në tetë pikë, duke filluar nga 1 gjer në 8, në mars të vitit 2003 dhe që titullohej – standartet para statusit, ishte një lloj kushtëzimi për zgjidhjen e statusit të Kosovës. Në atë kohë, për qeverinë, ishte vështirë plotësimi i këtyre stanardeve, sepse ishte në pyetje pavarësia e Kosovës, pra ishim të obliguar se çdo veprim yni do të matë me milimetra ose me mikromëtrë. Dhe çështje tjetër që ishte dhe është ende sot aktuale, ishin kompetencat, të cilat i kishte ish qeveria Rexhepi dhe besoj se edhe Qeveria Kosumi ende nuk i ka ato kompetencia, më të cilat do të kishte mund t'i realizojë standartet.

Meqenëse u fol shumë dhe nuk dëshiroj t'i përsëris fjalët e parafolësve, unë dëshiroj të ndalem në një çështje. Pra, meqenëse standartet filluan të reduktohen dhe të fitet për standartet prioritare, mendoj se ndër standartet prioritare është standardi i jetesës së qytetarëve të Kosovës.

Nuk mendoj dhe nuk besoj se ka ndonjë vend në Evropë që mjetet apo parat e veta të vendit i transferon në vend tjetër pa asnjë interes, gjë që kjo ndodhë me Kosovën. Të gjithë e dimë që mjetet apo parat e frustit, parat e kompanive publike dhe parat e privatizimit nuk janë në Kosovë por janë jashtë Kosovës, gjë që vështirëson shumë jetën ekonomike të qytetarëve tanë. Është shumë e vërtetë se standard prioritari duhet të jë të liria e lëvizjes, duhet të jetë kthimi i të zhvendosurve, por nuk mendoj se do të ketë mundësi të bëhet kthimi në qoftës e standardi ekonomik është në gjendje çfarë është.

Mendoj se nē këtë drejtim Qeveria duhet tē punojë më shumë dhe tē jetë më këmbëngulëse tek PSSP dhe menjherë tē bëhet transferimi i kompetencave nē këto fusha nē mënyrë që vërtetë standardet tē plotësohen më shpejt dhe nē interes tē qytetarit. Sepse, nē qoftë se qytetari prej ditës nē ditë është më i varfér, është shumë vështirë tē plotësohen standardet tē cilat bashkësia ndërkombëtare i kërkon nga ne.

Nuk dua tē jam pesimist, por mund tē them seriozisht që disa standarde tē cilat ne na janë vënë, shumë vende, jo tē Evropës juglindore siç po e quajnë, por edhe tē Evropës qendrore nuk i plotësojnë.

Unë mendoj se raporti i zotit Kryeministër ishte më tepër i dëshirueshëm, sepse ende është larg realizimi i atyre standardeve tē cilat vërtetë qytetarët e Kosovës do ta bindin që ardhmëria e tyre është më e mirë nē një afat më të shkurtër. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit. E ka fjalën Agim Krasniqi, le tē bëhet gati Xhevati Bislimi.

DEPUTETI AGIM KRASNIQI:

Faleminderit zoti Kryetar. I nderuar Kryeministër dhe ministra, tē nderuar deputetë, Unë desha vetëm edhe një herë tē bëj pak me dije për opinionin se Grupi Parlamentar i LDK, kur e ka iniciuar këtë çështje që sot nē pikë tē rendit tē ditës tē jetë vlerësimi i përbushjes së standardeve këtë që lidhur me standardin numër 8 tē jetë i pranishëm sot nē Scancë plenare këtu edhe Komandanti i përgjithshëm i Trupave Mbrojtëse tē Kosovës Gjeneral Agim Çeku, mirëpo ai sot nuk është këtu, sepse Trupat Mbrojtëse tē Kosovës vazhdojnë tē mbeten kompetencia e autorizuar, vërtetë nën autorizimin e bashkësisë ndërkombëtare – KFOR-it dhe institucioneve tjera, kështu që sot nuk u prek aq shumë nga diskutuesit e mëparm standardi numër 8. Me siguri kishte me qenë më mirë që Gjeneral Çeku tē ishte këtu dhe ne do tē duhej tē ndërlidheshim në referimin apo raportimin e tij. Ajo mbetet për tē ardhmen sigurisht.,

Unë desha vetëm tē cek se standardi numër 8 edhe pës është nē rend dite i teti, nuk është më pak i rëndësishëm se standardet tjera. Është fjalë për një institucion tē rëndësishëm tē Kosovës së sotme dhe tē Kosovës së nesërme. Në kuadër tē këtij standardi ekzistonjë disa nënstandarde ose disa nënstandarde që me fjalë tjera quhen edhe qëllime prioritare, ku kisha me cek se Trupat Mbrojtëse tē Kosovës sot funksionojnë nē përputhje tē plotë me ligjin, se disa kushte dhe norma që janë këruar qysh më herët nga Trupat Mbrojtëse tē Kosovës nē funksion tē procesit tē përbushjes së standardeve veç janë përfunduar, disa tē tjera janë nē përfundim e sipër. Edhe vlerësimet e ndërkombëtarëve, edhe nē Këshillin e Sigurimit, edhe nē institucionet tjera vlerësimet janë pozitive nē përbushjen e standardeve. Prandaj, kisha për tē cekur se numri i objekteve që është këruar tē reduktohet është reduktuar për një tē tretën, numri i komponentës efektive, vërtetë edhe aktive është zvogëluar nē 3.052 respektivisht nē 3.022 dhe gjithashtu edhe numri i komponentës rezervë tē Trupave tē Mbrojtjes së Kosovës nē 2.000 anëtarë apo pjesëtarë.

Unë nē mesin e shumë normativave tjera që janë 8 këtu, nē kuadër tē standardit 8, kisha për ta potencuar vetëm komponentën apo segmentin e anëtarëve nē Trupat e Mbrojtjes tē Kosovës nga minoritetet, duke filluar nga minoriteti serb e minoritetet tjera. Kjo deri tanë nuk u përmend.

Në raportimet e deritashme ekziston e dhëna se 5.3% e përbjënjë pjesëtarët e nacionaliteteve të ndryshme joshqiptare dhe kuotat se do tē duhej tē përbushjet ky standard është 10%, kështu që kjo është një e arritur e mirë tanë për tanë për Trupat e Mbrojtjes së Kosovës. Trupat Mbrojtëse tē Kosovës po punojnë nē këtë drejtim dhe janë duke zhvilluar një aktivitet tē dendur përkrahur nga

institucionet e Kosovës, të përkrahur nga institucionet ndërkombëtare që edhe kjo komponentë të përbushet sa më parë.

Lidhur me përbushjen e kësaj komponente ose këtij segmenti në Trupat Mbrojtëse të Kosovës është formuar forca operative 8 - e ashtuquajtur, që nga viti 2004, e cila tani përfshin përfaqësuesit e të gjitha niveleve të stafit të Trupave Mbrojtëse të Kosovës, të zyrës së koordinimit të Trupave Mbrojtëse të Kosovës dhe të KFOR-it, kështu që shumë aktivitete të suksesshme janë organizuar dhe ndërmarrë nga EFO8 për të rekrutuar, mbajtur dhe mbështetur minoritetet.

Përveç kësaj, në priorititet e aktivitetit që zhvillojnë Trupat Mbrojtëse të Kosovës në drejtim të afirmimit dhe të nxitjes për t'i inkuduar pjesëtarët e minoriteteve në Trupat Mbrojtëse të Kosovës janë edhe këto aktivitete:

1. Aktivitetet informative për rekrutimin e minoriteteve, duke u marrë me pamfletet për rekrutimin e minoriteteve të informuar në tri gjuhë;
2. Letrat e ndryshme mujore në të tri gjuhë të Trupave Mbrojtëse të Kosovës;
3. Hapja e Web-faqës së TMK, gjithashtu në tri gjuhë dhe në kohë të pacaktuar - 24 orë, do të thotë online e shumë aktivitete tjera në këtë drejtim;
4. Njofitimet përmes mediave;
5. Hapja e zyrës së komuniteteve;
6. Hapja e zyrës për përkthime në të tri gjuhë e tjera.

Gjithashtu, në këtë drejtim, për të nxitur minoritetet për të marrë pjesë në Trupat Mbrojtëse të Kosovës janë në realizim e sipër dhe janë realizuar shumë projekte humanitare për

(Ndërprerje nga regjia)

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ia lironi mikrofonin ta përfundojë deputeti, ju lutem.

DEPUTETI AGIM KRASNIQI:

Do të thotë projekte që janë në realizim e sipër dhe që janë realizuar në shumë qytete dhe komuna të Kosovës, dhe nuk duan t'i përmendi tash, por duan vetëm ta përmendi përfundimin.

Edhe më tutje sfida kryesore e Trupave Mbrojtëse të Kosovës në përbushje të standardeve imbetet rekrutimi, mbajtja dhe mbështetja e minoriteteve në TMK, edhe përkundër faktit se si TMK TMK-ja ka qenë shumë aktive në këtë drejtim. Deri më tani ka rekrutuar mbi 5.3% nga 10% të minoriteteve dhe përmes EFO8-shit janë duke u zhvilluar shumë aktivitete për ta arritur këtë qëllim. Për të përbushur këtë qëllim, nevojitet edhe mbështetja si nga institucionet vendore ashtu edhe ato ndërkombëtare në aspektet politike dhe ato financiare si për shembull: institucionet ndërkombëtare mund të asistojnë në ndërtimin e besimit në mes minoriteteve dhe Trupave Mbrojtëse të Kosovës duke mbështetur edhe finanziarish implementimin e projekteve në terren siç janë projektet humanitare dhe të rindërtimit. Në këtë mund të asistojnë gjithashtu edhe institucionet vendore si ato qendrore dhe lokale duke dhënë mbështetjen e nevojshme në projekte të ndryshme humanitare. Ato gjithashtu mund të mbështesin TMK-ën duke pajisur njësitet me mijte dhe pajisje të nevojshme për të kryer detyrat e caktuara si për shembull formimin e brigadës të mbrojtjes civilë që kërkon mbështetje të vazdueshme financiare. Fjala është për një njësit që vëç formuar dhe promovuar si njësit i tillë.

Mbështetja financiare është e nevojshme edhe për të kompletuar njësitët e Trupave Mbrojtëse të Kosovës me pajisje esenciale për të përbushur misionin e zhvillimeve dhe trajnimeve specialistike dhe përbushjen e programeve të planikuara për obligimet e ndryshme të vazhdueshme të Trupave Mbrojtëse të Kosovës.

Krejtësisht në fund desha me cek se përkundër rezultateve që janë arritur dhe përkundër vullnetit të mirë dhe disponimit të mirë të institucioneve vendore dhe ndërkombëtare që të arrihet të nxiten minoritetet për t'u inkuadruar në Trupat Mbrojtëse të Kosovës, pengesa serioze mbeten pengesat nga Beograd duke përfshirë kundërshtimin e Beogradit dhe liderëve lokal serb të Kosovës që nga frikësimi deri te kërcënimet e ndryshme që ata të mos inkuadrohen në Trupat Mbrojtëse të Kosovës. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit. Para se t'i lirohet mikrofoni, do ta them një informatë, meqë e përmendet emrin e Gjeneral Çekut. Kryesia i ka dërguar një ftesë, por ka arritur përgjigja edhe përskaj gatishmërisë të Gjeneral Çekut dhe të stafit të tij që është i gatshëm gjithmonë të paraqitet në Parlament, është kompetencë e rezervuar e PSSP dhe strukturave të tij dhe është dashur ne t'i shkrusajmë kërkosë të veçantë atyre por përgjigja ka ardhë shumë vonë dhe ne nuk kemi pas mundësi për një ditë a dy, dhe është me rëndësi gatishmëria dhe unë falënderoj Agim që ishe mjaft preciz dhe i saktë për të titurat në këtë standard dhe për sfida e probleme ekzistuese.

E ka fjalën Xhevati Bislimi, le të bëhet gati Nazim Jashari.

DEPUTETI XHEVAT BISLIMI:

Zoti kryetar, zotërinj kolegë deputetë, zotërinj qeveritarë,
Standardet për Kosovën është thënë edhe nga bashkësia ndërkombëtare por thuhet edhe nga ne se janë shumë të rëndësishme, janë standarde që duhet t'i përbushim dhe për këtë s'kemi asnjë dyshim se duhet punuar për këtë çështje dhe të angazhohemi të gjithë për përbushjen e tyre.

Nga fjalë e Kryeministrat, të cilën fatkeqësishët nuk e kemi pas më parë as materialin tjetër, pata përshtypjen se këto standarde më shumë po shfrytëzojnë dhe janë zgjedhur për pakicat kombëtare veçmas për pakicën serbe në Kosovë. Unë mendoj se nuk duhet t'i jepet ky dimension standardeve. Standardet janë për Kosovën dhe duhet të zbatohen për Kosovën. Të drejtat e pakicave kombëtare nuk janë të drejta që i adhuron shumica ose që ua jepim atyre përmëshirë, por janë detyrim i shumicës që këto të drejta t'in garantojë pakicës, dhe secilës pakicë e jo vetëm një pakice. Para se shumica t'i garantojë këto të drejta për pakicat kombëtare në Kosovë, ajo duhet t'i fitojë të drejtat dhe liritë e veta, sepse shumica në Kosovë edhe sot ka plotë kufizime në liritë e saj, ka plotë kufizime në të drejtat e saj dhe kufizime të shumta në kompetencat e saj. Këtu përfshihen pra edhe institucionet e Kosovës, të cilat janë mjaft të kufizuara. Ta martim për shembull çështjen e sundimit të ligjit. Qeveria duhet paraprakisht dhe ky Kuvend të shpjegojnë se çfarë kuptohet me ligjin në Kosovë. Sundimi i ligjit në Kosovë është bërë fjalë shumë e lakuar nga institucionet, nga politikanët, nga mediat por ç'është ligji në Kosovë, çfarë kuptojmë me ligjin në Kosovë. Kosova dihet botërisht se qeverisët nga rregullore dhe urdhëresa të UNMIK-ut, prandaj është fjalë që të respektohen rregulloret dhe urdhëresat e UNMIK-ut apo është fjalë vërtetë që të respektohet dhe të sundojë ligji.

Po edhe në këtë pikë te çështja e sundimit të ligjit ose të rregulloreve të UNMIK-ut dhe urdhëresave të tij, Qeveria nuk është treguar shumë efikase, shumë e suksesshme. Ka shkelje sa të duash edhe të këtyre rregulloreve dhe urdhëresave ashtu siç janë nga qeveritarët dhe pushtetarët vendor. Këtu dikush i thuri himne popullit të Kosovës dhe pajtohem që populli i Kosovës duhet të

jetë sovran i Kosovës, por e vërteta është diçka krejt tjetër, prandaj ky popull dhe qytetarët e Kosovës nuk mund të ngopen me lugën bosh dhe me fjalë të mëdha e miradie për të. Duhet angazhime konkrete për realizimin e të drejtave të këtij populli dhe pastaj edhe të pakicave që jetojnë në Kosovë dhe mos t'na kujtohen kohë jo shumë të largëta që nuk do të dante t'i kujtonte kërkush në Kosovë, sepse me njëfarë mënyre qdo gjë është politizuar dhe po merr një dimension që nuk do të duhej ta kishte Kosova, populli i saj, pakicat e saj të paktën pas lufte.

Flitet për kthimin. Nuk besoj se ka shqiptar në Kosovë që është kundër kthimit. Por edhe kthimi këtu shihet dhe paraqitet me dy kute: në njëren anë ndahan miliona, insistohet që të kthehet pakica serbe ose të shpërmgulurit serbë nga Kosova, në anën tjetër insistohet pranë UNMIK-ut, pranë zyrave të huaja që të mos kthehen shqiptarët nga vendet ku kanë shkuar. Njësoj edhe për romët.

(Ndërpërje nga regjia)

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ia mundësoni diskutimin deputetit që ta përfundoje.

DEPUTETI XHEVAT BISLIMI:

Çështje tjetër është edhe çështja e dygujuhësisë, çështja e lëvizjes së lirë. Të gjitha këto çështje të rëndësishme por fatkeqësisht nuk janë të gjitha në dorën tonë, prandaj Qeveria duhet të insistojë pranë ndërkombëtarëve që të merren më shumë kompetenca, të ketë mundësi më të mëdha faktori shqiptar, institucionet vendore që të garantojnë lirinë dhe të drejtat për shumicën dhe për pakicat. Çështja e kampeve të hashkalive dhë romëve në Kosovë është çështje që nuk na nderon. Qeveria do të duhej urgjentisht të ndajë mjete për shpërbëren e këtyre kampeve, rregullimin e shtëpisë të kësaj pakice dhe t'i kushtojë vëmendje të duhur edhe kësaj pakice dhe çështjes së saj sepse kampet në këtë kohë vërtetë krijojnë një imazh shumë - shumë negativ për Kosovën dhe për të gjithë ne. Ju faleminderit për vëmendjen.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit. E ka fjalën Nazim Jashari, le të përgatitet Ramadan Musliu.

DEPUTETI NAZIM JASHARI:

Zoti Kryetar i Kuvendit, të nderuar përfaqësues të Qeverisë, të nderuar zonja dhe zotërinj kolegë deputetë, Është mirë që sot në Kuvendin e Kosovës po debatohet për një temë e cila është shumë preokupuese për të gjithë qytetarët e Kosovës, sepse realisht është një temë e cila është ekspluatuar shumë medialisht ka një vit e më tepër.

Çështja e standardeve dhe çështja e përbushjes së standardeve në Kosovë fatkeqësisht nga ana e koalicionit qeveritar po perceptohet si detyrë shiipie. Kjo nuk do të duhej ne asnjë mënyrë të ishte këshfu sepse standardet ose standardet demokratike të funksionimit të një shoqërie janë standardet të cilat realisht Kosovës i mundësojnë perspektivë dhe mundësojnë Kosovën të ecë përparrë ne shkullin 21 dhe të integrohet në komunitetin ndërkombëtar.

Mënyra se si po sillët koalicioni qeveritar lidhur me standardet flet më së miri seanca e sotme. Po që se lexojmë Rregullën 22.7 të Rregullores së re të punës thuhet: diskutimi në Kuvend nuk zgjat më shumë se 10 minuta për secilin deputet, nëse Kuvendi nuk vendos ndryshe, kurse ne të gjithë ishim dëshmitarë që Kuvendi nuk vendosi ndryshe, mirëpo këtu mikrofoni ndërpritet, thuhaja të

gjithë deputetëve ju ndërpren mikrofoni pa u bë 10 minuta. Dihet se zoti Daci ka pas një konsultim me shefat e grupeve parlamentare dhe se aty janë marrë vesh – në atë rrethin e tyre të ngushitë që diskutimi të zgjatë 5 minuta dhe sipas nevojës të zgjatet. Mirëpo, në qoftë se këtu në Rregullore të punës thuhet decidivisht që Kuvendi duhet të vendosë, unë nuk e di se cili forum joformal mund ta zëvendësojë Kuvendin, qofshin ata 5, 7, 10 – Kuvendi është Kuvend, i ka 120 deputetë dhe duhet të merr ai vendim a duhet të shkojmë me kohë më të shkurtër apo jo. Është pra kjo një mënyrë thjeshtë e qartë e shkeljes së Rregullores së re të punës dhe po shohim se si po funksionon Kuvendi apo si po përbushet standardi i parë i funksionimit të institucioneve demokratike funksionale. Në këtë mënyrë gjajej shembuj të plotë të këtillë ku shkelen procedurat, shkelen rregullat dhe rregulloret të cilat i kemi miratuar vetë.

E mbaj mend, me rastin e votimit të Qeverisë së zotit Haradinaj, kishim premtimin ose diku më vonë të zotit Bajram Kosumi se kampi i Plemetinit do të mbyllë diku deri në qershori dhe patëm këtu një intervenim nga ana e zotit Rahmani se kampi i Plemetinit jo që po shpopullohet por përkundrazi – po popullohet. Qershori është në përfundim e sipër. Pra premtimi i zotit Kosumi nuk po jetësohet. Dhe, nuk është ky premtim i parë i zotit Kosumi që nuk po jetësohet. E kemi pas edhe një premtim më herët të zotit Kosumi se do ta marrë Ministrinë e Bujqësisë po që se fiton zgjedhjet dhe atëherë u pat arsyuar se nuk e ka lejuar UNMIK-u ta marrë Ministrinë e Bujqësisë, kurse gjatë vizitës së Delegacionit kosovar në Bruksel ishte një vërejtje e drejtëpërdrejtë e zonjës Doris Pak, kryetare e Delegacionit të Parlamentit Evropian për Evropë juglindore se ua zë shumë për të madhe institucioneve të Kosovës që kanë lejuar që një serb ta udhëheqë Komisionin... Ministrinë e Bujqësisë, duke marrë parasysh se shumica e tokave punuese janë në zonat ku banon shumica shqiptare. Ajo e tha decidivisht se ky nuk është vendim i mençur dhe nuk e di pse Qeveria e Kosovës nuk e ka marrë këtë vendim.

Po ashtu, duhet të them se mënyra se si e prezantoi, e tha dikush nga deputetët, në mënyrë rozë përbushjen e standardeve, bile-bile edhe ngjyrat u përdorën – ngjyrat e semaforit, ku me të kuqe, ku me të verdhë, ku me të gjelbert – përbushja e standardeve – flet se Qeveria këtë detyrë ose këtë do ta quaja proces e ka procedua pikërisht si detyrë shtëpie dhe se ato ngjyra i ka vendos vetë dhe jo që i ka vendos dikush tjetër. Pra të kuqen e ka fshi krejt, sepse të gjitha punët kanë shkuan në rregull dhe nuk ka probleme me standarde, kurse ngjyra dominante janë e verdha dhe e gjelberë, disa i ka plotësuar dhe disa jo. Kurse unë mendoj se ky është një hesap që është bërë para kohe dhe se hesapet tek do të vijnë pastaj, sepse pikërisht Delegacioni i Kosovës në Bruksel hasi në një vërejtje shumë të fuqishme nga ana e Rainhard Pribe i cili qenka drejtë për Ballkanin perëndimor dhe i cili thotë se kam përshtypje se ne nuk jemi serioz kur themi se nuk mund të paragjykohet rezultati i vlerësimit të standardeve, por do t'ju kisha këshilluar të shohin se edhe shumë qeveri tjera në rajon dhe parlamente tjera janë dëshpëruar kur e kanë parë se kanë qenë gabim duke menduar se ne nuk mendojmë seriozisht. Pra, ajo se si ne perceptojmë përbushjen e standardeve është diçka krejt tjetër, por se mënyra se si të tjerët ta perceptojnë atë përbushje është diçka që tek më pastaj do të vijë. Prandaj, do të kisha pas dëshirë që Qeveria të jetë shumë më reale në vlerësimin e përbushjes së standardeve, do të kisha pas shumë dëshirë që ...

(Ndërpërje nga regjia)

Ia mundësoni deputetit të vazhdojë edhe përkakus që dëshirë përfundojë.

DEPUTETI NAZIM JASHARI:

Ja, edhe një herë u dëgjuar refreni – zgjatne mikrofonin, pra thuaja të gjithë kolegëve të mi sot iu ra ta dëgjojnë – zgjatnja deputetit mikrofonin, por sidoqoftë kjo është mënyra e funksionimit të Parlamentit tonë. Mua më vjen keq që është kështu por s'kemi ç'të bëjmë, duhet-të-pajlohem. E përfundova.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ramadan Musliu, le tē përgatitet Ragip Zekollı.

DEPUTETI RAMADAN MUSLIU:

I ndervari zoti Kryetar, i ndervuar zoti Kryeministër dhe anëtarë të kabinetit qeveritar, tē ndervuar kolegë deputetë,

Ky diskutim pér përbushjen e standardeve pér Kosovën po mbahet besoj në një rrethanë shumë të favorshme pas vlerësimit që i është bërë në Këshillin e Sigurimit, me ç'rast është emëruar edhe personi i cili do tē merret me vlerësimin e përgjithshëm. Prandaj, na lejon në njëfarë mënyre që të pozicionohemi në vlerësim dhe kemi tē drejtë tē japid edhe tē kualifikojmë siç u tha edhe me ngjyrën rozë, pér shkak se ai stadi fillostar i vlerësimeve është pozitiv dhe normalisht duhet tē mburremi me këtë. Mirëpo, ky diskutim po mbahet edhe në rrethana kur duhet tē bëhet edhe vlerësimi përfundimtar i përbushjes së standardeve e që na obligon tē jemi më tē mobilizuar dhe më përgjegjës në zbatimin e atyre që siç tha edhe zoti Kryeministër nuk e kanë ngjyrën jeshile. Normalisht se vlerësimi pér tē gjitha standardet nuk është bërë i njëjtë dhe as që do tē bëhet njëjtë, po as që do tē kërkohet që tē gjitha ta kenë ngjyrën jeshile sepse shumë standarde nuk varen nga faktori vendor, nuk varet prej nesh si Kuvend, nuk varen as prej Qeverisë pér shkak se ende ka kompetenca tē rezervuara tē cilat i pamë edhe sot, pér shkak se ishte kompetencë e rezervuar ne nuk e kemi sot këtu përfaqësuesin e TMK.

Mirëpo, duke qenë se jemi në një pozitë tē privilegjuar tē diskutojmë pas një vlerësimi pozitiv, kjo na bën me njëfarë mënyre tē kemi leje që ta shohim pozicionin e vërtetë në tē cilin ka punuar Qeveria. Nga diskutimet e deritashme dhe nga punimet e Kuvendit zakonisht Qeveria ka qenë një objekt i sulmeve tē njepasnjëshme, ndonjëherë tē arsyeshme e tē shumtën e herëve si me thënë tē paarsyeshme pér shkak se zakonisht kemi dhënë vlerësimë pér punën e Qeverisë pa ia filluar ende. Qeveria e Bajram Kosumit i ka 3 muaj që punon. Pér 3 muaj punë ne mund tē kërkojmë prej kësaj Qeverie ta luajë rolin e prestigjitorit – ta nxjerr lepurin prej sheshiri dhe tē thotë qe zotni ky është një prej standardeve që mund ta bëj dhe nxjerr si lepurin. E dyta, shqiptarët në Kosovë dhe në përgjithësi Kosova bashkë me pjesëtarët e tjerë se pér mua janë tē gjithë njëjtë nuk e kanë një traditë tē gjatë parlamentare. Ky është legjislationi i dyte. Me 3 vjet e gjashtë muaj nuk mund tē krijohet një traditë demokratike e mirëfilltë sikur e kanë shtetet tjera që e kanë me shekull, e që u përmend edhe SHBA shembull e tē mos përmendim Anglinë që e kanë me 6-700 vjet.

Tjetra, meqë është si me thënë një Kuvend me një traditë tē vogël parlamentare, pér mos me thënë as fare, edhe pér shkak tē një traditë tjetër se vijmë prej një sistemi totalitar – ligjet e tē cilat komplet janë jo funksionale, Qeveria ka pas një boshllék legjislativ. U përmend edhe prej Raportit të zotit Kryeministër se janë aprovuar kaq ligje, kaq ligje janë në procedim dhe po punohet në shumë ligje tē tjera. Aprovimi i çdo ligji tjetër kërkon edhe koston financiarë dhe prek në buxhet, që do tē thotë se përbushja e standardeve nuk është problem formal i një vullneti tē mirë: a po domë a s'po domë ta përbushim, por ai ka koston e vet.

Unë e di, kur është dhënë vlerësimi pér buxhetin pér arsim. Ekspertët e Fondit Monetar Ndërkombëtar vijnë me laps atje, llogarisin – thonë ju keni kaq nxënës, duhet tē keni kaq kuadër dhe kaq tē ndahet ky proporcional prej buxhetit dhe harron po e zëmë që, nëse duhet t'i përbushim standardin pér arsimin jë minoritetev duhet tē hapet shkolla pér shumë pak nxënës, pa marrë parasysh se sa nxënës kuadri duhet tē jetë pér tē gjitha lëndët dhe ajo kushton e hyn në buxhetin e përgjithshëm.

Tjetra, Qeveria ka funksionuar në rrethana tē një uniteti tē munguar, do tē kisha thënë, një uniteti që nuk ka qenë të kënaqshëm dhe i cili ka sjell deri te formimi i forumit politik, jo me zotin Hamit

që tha se gjithë pjesëmarrësit e forumit politik janë njerëz ose të Kuvendit ose të Qeverisë. Ai është një publikim, mirëpo arsyja është se meqë nuk arrihet një unitet i domosdoshëm, nëse uniteti nuk arritet edhe në këtë fazë prej të cilës do të varet e ardhmja e Kosovës, u në nuk e di se kurë na duhet, s'do t'na duhet kur ai unitet.

Tjetra, Qeveria ka punuar në rrëthana shumë të pavolitshme....

(Ndërprerje nga regjija)

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju lutem, ia lejoni deputetit ta përfundojë diskutimin.

DEPUTETI RAMADAN MUSLIU:

Do të përpigjem ta shkurtoj diskutimin, sepse kam mjaft. ... dhe në rrëthana kur ka trashëguar shumëçka nga qeveria dal pas lufte – qeveria e përkohshme. Nuk është faji i ministres Tërmkollit pse duhet t'i largojë një numër të punëtorëve por problemi është se jo vetëm ministritë por të gjitha institucionet duhet të profesionalizohen, të sillen profesionistët në vend të amatorëve dhe të atyre që janë të papunë.

Meqë jam i detynuar ta shkurtoj diskutimin, atëherë do të flas për problemin e standardit të së drejtës së lëvizjes të minoriteteve, integrimit, të kthimit. Unë besoj se këtu është problemi themelor kompleksi psikologjik që është krijuar të minoriteti serb. Si shembull ilustrativ po marr rastin e një kisha në Viti. Kisha në Viti, domethënë kisha ka vetëm një kishë ortodokse serbe, e cila është ruajtur deri te ngjarjet e marsit, pas ngjarjeve të marsit nuk ruhet. Pse deri në ngjarjet e marsit, e më nuk ruhet? Domethënë jo që nuk është prek, por me thënë të drejtën as para ngjarjeve të marsit e as më vonë nuk do të ishte ruajt por ka ekzistuar ai kompleksi psikologjik se mund të ndodh diçka. Tash u pa se nuk ndodh diçka, tash duhet një guxim përvëç kushteve të tjera të cilat u përmendën – shantazhimet e ndryshme prej Beogradit, obligimet dhe rreziqet e tjena. Duhet të thehet kompleksi psikologjik. Unë përshtendes aktin e klerikut serb at Sava i cili kërkoi falje për krimet. Ai është një distancim ndaj krimit që na bën me dije se duhet të jemi më njerëzor, nëse ndodh krimi duhet të distancohem nga krimi dhe normalisht iu jep të drejtë edhe të gjithë të tjerëve – popullatës e cila ka qenë disa dhunshëm e disa ndoshta i ka konvenuar mobilizimi kur është bërë i pjesëtarëve të njësive të cilat kanë marrë pjesë në lufë, por është detyrë si me thënë e popullatës që të kërkojë ndjesë.

Unë do të kisha pritur prej kësaj popullate të dalë me kërkesën që ata të kërkojnë kthimin e kufomave të të zhdukurve e që do të ishte një rast i mirë si me thënë për krijimin e një ure të komunikimit.

Në fund, mendoj se pasi gjendejmë në periudhën e para vlerësimit përfundimtar të përbushjes së standardeve, besoj se kërkohet një mobilizim më i madh dhe normalisht se deputetët, po më duket jemi shumë pak të lidhur me terrenin, ndoshta edhe për mungesë të kompetencave por unë për veit jam përpjekur që së paku brënda mundësive të mia të bëjmë vizitë në Viti bashkë me Ministrin Haziri lidhur me përbushjen e standardeve dhe normalisht kemi përshtendet të gjitha ato rezultate që janë arritur deri tash, sepse mund ta marr se i mbroj dhe do t'i mbroj edhe më tutje interesat e Vitisë dhe them se në shumë sféra janë të përbushura sidomos në kuadër të standardit të tjetë – ka rezultata të kënaqshme dhe mund të shërbejë si shembull. Faleminderit për vëmendjen.

KRYTARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Faleminderit. Ragip Zekoll. Jo, s'ta ka përmend emrin? Urdhëroni...

DEPUTETI SABRI HAMITI:

Unë kam pritur që krejt tjetërkush do të replikojë, por shummirë dhe unë e falënderoj kolegut tim Ramadan Musliu rrëth problemit të atij forumi politik që unë e quajta organizim paralel. Unë e mbroj këtë ide edhe një herë, dhe edhe një herë mendoj që nëse në institucionet e këtilla që i kemi nuk arrihet të formohet ajo që quhet unitet, e mua s'më thotë fjalë bashkurgjoi unitet, por marrëveshje për punë të mëdha të Kosovës, dyshoj se të njëjtë lojtari të dalin prej institucionit dhe në një terren tjetër, ta quajmë neutral ose terren të huaj të lojës, merrën vesh. Unë nuk i besoj kësaj forme të punës. E ardhma do të tregojë a do të jetë ashtu. Nën një.

Nën dy. Nuk mendoj se kyfarë uniteti mund të ndërtohet me institucione që unë edhe një herë po i quaj paralele ndaj institucioneve, ku hyjnë njerëz të institucioneve, ku një herë thuhet që janë institucione konsultative, masandej zhvillimi i tyre del që të bëhen organizime të veçanta të cilat po projektojnë edhe organe të veta ekzekutive - të cilat do të kenë financa të posaçme. Unë nuk di që quhet ndryshe substitut ose organizim nëse ka rregulllore të punës, nëse ka organ ekzekutiv dhe q'është më e keqja - unë mendoj që edhe një herë kyfarë organizimi, që unë prapë po e quaj paralel politik vendosës - prapë q'është nën Petersenin. Kjo q'është logjika ime, unë nuk di ndryshe të mendoj për këto probleme. Po them edhe një herë dhe po theksoj se q'është mirë që Kuvendi të mendojë fort-fort mirë përgjegjësitë e veta kur lejon që të kalojë shurdhazit në formimin e institucioneve të tilla paralele. Faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit. Ragip Zekoll. Urdhëroni Ragip.

DEPUTETI RAGIP ZEKOLLI:

Faleminderit zoti Kryetar. Inderuar Kryeministri, ministri, kolegë dhe ju që vëzhgoni punë e këtij Kuvendi, Unë do të flas për standardin numër 7 ku q'është dialogu i drejt-përdrejt dhe një prej çështjeve më të ndjeshme të këtij dialogu për çështjen e personave të zhdukur përkatësisht të pagjetur.

Ekzistojnë pak çështje që politikisht janë më komplekse, teknikisht janë më sfiduese dhe emocionalisht më të vështira sesa çështja e personave të zhdukur si pasojë e konfliktit të armatosur në Kosovë dhe një gjenocidi që ka ndodhur kundër njerëzimit, duke mështetur faktet qeveritë dhe duke dashur që akterët mos të janë në scenë dhe duke parë se familjeve gjithnjë e më shumë po iu humbet durimi atëherë institucionet e Kosovës janë detyruar që gjithsesi të bisedohen edhe për këtë çështje kaq të ndjeshme.

Duhet të them vetëm dy çështje të cilat vërtetë janë të vështira kur bisedohen për çështje të rezervuara dhe shpesh që edhe institucionet ndërkombe të cilat janë të instaluara në Kosovë nuk kanë shifra të sakta po edhe ne sot me përijashtim po them kushtimi që një çështjeje që jemi marrë vesh që në Kosovë të jetë një listë e konsoliduar për këtë çështje atëherë mund të bëjnë mjaft shumë faktet.

Çështja e këtij dialogu mund të jep rezultat me një strategji të përbashkët të punës së institucioneve relevante në Kosovë por duhet të them se kjo çështje ka hyrë në parim si shumë e ndjeshme por edhe tanë në takimin e fundit që kishim në Prishtinë me rezultate konkrete. Kur e them - me

rezultate konkrete, atëherë çështjet bisedohen jo vetëm me numra, jo vetëm me shifra por si të tilla që duhet t'u jepet përgjigje familjarëve, unë duhet të them se në Kosovë herën e fundit na ka munguar vetëm një dokument i cili është dasht të jetë i nënshkruar prej ndërkombëtarëve apo vendorëve sepse vërtetë përgjegjesi e kujt është që në Kosovë të thuhet që nuk ka burgje sekrete, që çdo qytetari mund t'i lejohet që të hyjë dhe kontrollojë çdo varrezë masive sepse është e drejtë e familjarëve ta kenë këtë të drejtë.

Me çështje të cilat janë nxitur dhe me rezultate të cilat i presim, atëherë kujtoj se na duhet ajo që thash strategjia e punës ku edhe ky institucion, çfarë është Parlamenti, t'na fuqizojë dhe t'na përkrahë për arsyet se vërtetë në momentet kyçë kujtoj se mund t'na mungojnë të dhënat.

Krejt në fund, mendoj se në këtë dialog janë shtruar çështje të cilat kanë irregulllore pune. Ato irregulllore pune janë miratuar nga të dy palët dho ajo çka është më e rëndësishmja, familjet kanë të drejtë mbi të gjitha. Kaluan 6 vite dhe ne ende vërtetë jemi në një situatë që mos t'i ofrojmë të dhëna përmes të dashurit e tyre dhe mendoj se një ditë do të jemi në një pozitë tejet të rëndë që vërtetë ato familje po e humbin durimin. Ju faleminderit shumë.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit. Më lejoni prapë ta shkel Rregulloren me lejen tuaj... E ka kërkuar zoti Krasniqi fjalën. Urdhëroni zoti Krasniqi.

DEPUTETI JAKUP KRASNIQI:

Une në fjalën time të parë, në emër të Grupit Parlamentar të Partisë Demokratike kërkoja që pas debatit Kuvendi i Kosovës të nxjerrë një dokument, atë e quajta rezolutë, dhe mendoj se në atë rezolutë do të duhej të thuhet se Kosova dhe qytetarët e saj i kanë përbushur standartet për definimin e statusit politik përmes shtetit të pavarur dhe sovran dhe njëkohësisht të kërkohet në atë dokument ose rezolutë nga bashkësia ndërkombëtare t'i vlerësojë pozitivisht standartet teknike dhe politike, të jepë një vlerësim politik përmes standartet edhe mbi bazën e vullnetit të qytetarëve të Kosovës dhe përfaqësuesve të zgjedhur nga qytetarët e Kosovës, se Kosova shtet sovran dhe i pavarur do të ketë mundësi shtesë përmes të filluar realizimin e standardeve përintegrimet në vendet verioatlantike. Dhe natyrisht, do të duhej se edhe Kuvendi i Kosovës të zotohej se do të angazhohet përmes standartet demokratizimin e institucioneve të Kosovës para se gjithash demokratizimin e punës dhe jetës në Kuvendin e Kosovës, se Kuvendi i Kosovës do të zotohej që përvëç miratimit dhe aprovimit të ligjeve do të angazhohet edhe përmes monitorimit të ekzekutivit përmes formimit të komisioneve hetimore dhe komisioneve të kontrollit dhe mendoj se ose të merremi vesh ta formojmë një grup i cili grup, grup i punës i cili do ta hartonte dhe do ta jepje formën përfundimtare këtij dokumenti. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit të gjithëve. Më lejoni, mbi bazën e debatit të zhvilluar nga më shumë se 36 folës deputetë të mundohem të rezymoj përmes një apo dy çështje që janë ravizuar në tërësi nga debati. Asnjë deputet në diskutimin e tij nuk e ka vënë në pikëpyetje suksesin në realizimin e standardeve në Kosovë, do të thotë një progres permanent dhe që këto standarde duhet të vazhdohen të realizohen. Ishte një kërkesë e 2-3 deputetëve që mendoj se mund ta përkrahim, që nga debati i zhvilluar të nxjerrët një deklaratë në përkrahje të progresit në realizimin e standardeve. Këtë deklaratë duhet nxjerrë nga Kryesia dhe do t'i jepet si informatë të gjithë deputetëve të Parlamentit të Kosovës dhe strukturave të interesuara në Kosovë. Besoj se kjo do të ishte forma më e përshtatshme dhe të shfrytëzohet i tënë debati dhe të ecim përparrë. Ju faleminderit. Nesër vazhdojmë me pjesën tematike ligjore, por në qoftë se ka vullnet mund ta vazhdojmë edhe pas dite.

Atëherë, nesër vazhdojmë punën e Scancës në orën 10. Ju faleminderit.

(Diskutimi i bashkëngjitur me shkrim i deputetit Mark Krasniqi – i përshkruar nga originali)

MARK KRASNIQI, deputet,

Diskutim i deponuar me shkrim ne seancen e Parlamentit me 23 qershor 2005

I nderuar kryetar i Kuvendit, i nderuar kryeminister, td nderuar ministra dhe deputete.

Zvillimi i procesit td permbushjes se standardeve, sipas vleresimit td faktorit nderkombetar dhe te paraqites se kryeministerit sot ne Parlament, ka kahje pozitive dhe rezultate konkrete, por jo td mjaftueshme, keshtu qe mbetet per td bere edhe perpjekje td vazhdueshme dhe konkrete per td arritur rezultatin perfundimtar te deshiruar. Permbushja e standardeve kualifikohet si arrite pozitive ne td miren e Kosoves, td lirise, sigurise, demokracise dhe mireqenjes ekonomike e kulturore per td gjithe banoret e saj.

Para se gjithash kerkohet siguria e levizjes se lire ne mbare hapesiren e Kosoves per td gjithe qytetaret e saj, por para se gjithash, per minoritetin serb. Meqenese standardet kane qellim td mire per td gjithe qytetaret e Kosoves, Where eshte e natyrshme qe te gjithe te inkuadrohen ne procesin e permbushjes se tyre. Kuptohet se shqiptaret, si popullsi me e madhe, duhet te kete angazhime adekuate ne kete drejtim. Sig u degjuar sot ne diskutimin e deputeteve qe perfaqesojne grupet etnike joshqiptare e joserbe, keto minoritetet nuk kane probleme per levizje te lire, kurse edhe me plotesimin e disa standardeve te tjera jane te kenaqura. Kuptohet se mbetet per te bere edhe shume9ka per Vi plotesuar td gjitha nevojat dhe kerkesat ne kete drejtim. Mirepo, komuniteti etnik serb nuk eshte inkuadruar ne procesin e permbushjes se ketyre standardeve, mgjithese nje pjese e madhe e tyre jane sajtar, para se gjithash, mu per permiresimin e jetes se tyre. Kur eshte qeshtja e levizjes se lire e tyre, zakonisht shqiptaret akuzohen si pengese rte kete drejtim dhe nuk permenden edhe serbet, te cilet ne menyre te organizuar dhe td padenuar nga askush, jane ata qe pengojne llevizjen e lire te shqiptareve ne territorin e komunave dhe fshatrave ku serbet perbejne shumicen e banoreve. Rasti konkret eshte Komuna e Zubin Potokut, pastaj fshati Gorozhdec i Pejes, Graganica afer Prishtines etj. Mitrovica eshte problem ne vete, ku ne pjesen e saj td veriut, ekstremistet serbe bejne edhe Ate kriminale ndaj shqiptareve, megjithese ata perbejne shumicen e popullsise edhe ne kete pjese te qytetit. Shqiptaret nuk mund te leqvizin lirisht, madje as nuk mund te kthehen ne shtepite e tyre. Tash gjashte vjet faktori nderkombetar, i cili eshte *pergjegjjes* per sigurine e td gjithe qytetareve td Kosoves, nuk eshte ne gjendje, ose nuk eshte i interesuar, ta zgjidhe kete problem. Levizja e lire duhet td jete e drejte e realizuar ne td gjitha pjeset e Kosoves per te gjithe qytetaret njesoj. Dallimi ne ndonje pjese td saj, madje vetem per serbet, mund te kW pasoja negative ne kete drejtim ne pjeset e tjera te saj pikorisht per serbet. Ne jemi per siguri dhe levizje td lire te gjithe njerezve qe jetojne ne Kosove, pa kurrfare dallimi etnik, fetar, regional, politik e tj. Nje standard tjeter, me shume rendesi, eshte qeshtja e kthimit, para se gjithash e serbeve, ne shtepile dhe ne pasunine e tyre. Prona private eshte e drejte themelore e qdo njeriut, prandaj edhe ne e respektojme kete te drejte. Edhe ne kete drejtim jane arritur rezultate evidente. Megjithate, mbetet edhe shume per fu bere. Mirepo, duhet te kemi parasysh disa faktore qe implikohen ne permbushjen e ketij standardi dhe ndikojne negativisht ne suksesin e perpjekjeve tona. Para se gjithash, ne UM drejtim duhet marrur ne konsideraste faktin qe nje numer i konsiderueshern i serbeve i kane shitur banesat dhe pronat e tyre, madje me qmime mjaft te volitshme per ate kohe. Megjithate, nderkohe nje numer i tyre kane derguar ankesa ne "Habitas" e gjetiu se *gjoja i paskan* shitur lire "nga presioni", siq e kane pasur zakon te ankohen gjithmone, duke e shitur nga disa here pasurine e tyre, me ndihmen e gjyqeve dhe te pushtetit serb ne ft! kaluaren. Perveq kesaj, ka raste kur serbi e ka usurpuar banesen dhe token e shqiptarit. Organi i pushtetit serb ia ka dhene vendimin perkates usurpuesit. Kuptohet, tash shqiptari-kerkon td drejtjen e vet. Siq dihet, shume koloniste serbe e malazeze kane marre pjese direkt ne gjenocidin e ushtrise dhe policise te

okupatorit serb ndaj shqiptareve. Ne jemi kunder -do hakmarrjeje, por aktoret e tille nuk mund ta ndine veten mire ne mesin e fqnjeve te tyre te dikurshem, te cileve okupatori serb u ka vrare meshkujt dhe u ka djegur shtepine. Ende eshte shume heret per Vu krijuar atmosfera e fqinjesise se mire. Ende ne Merdare, ne kufinini e Kosoves, po na mberrine eshtrat e qindra viktimave te terrorist serb, te djemve, vellezerve dhe prinderive tane, kurse me mijera te tjere ende jane ne varrezat masive diku ne Serbi. Askush ne Serbi, as nga serbet ne per gjithese, nuk eshte penduar, nuk e ka denuar, as nuk ka kerkuar falje per kete gjenocid ndaj shqiptareve ne Kosove. Jemi per tolerance e pajtim, por duhet te jemi realiste dhe ta shqyrtojme dhe ta kuptojme situaten nga aspekti i ndjenjave njerezore.

Numri i vogel i serbeve te kthyer eshte edhe nga fakti qe ne Serbi momentalisht standardi jetesor eshte me i mire se ne Kosove. Perveq kesaj, disa politikane serbe deklarojnë se ky standard do te konsiderohet si i plotesuar vetem kur ne Kosove te kthehen 300 mije serbe. Ne Kosove kurre nuk kane jetuar 300 mije serbe e malazeze. Numri i tyre eshte rritur vetem ne botimet e statistikes se rrejshme serbe, e jo ne realitet. Madje, ne regjistrimin e popullsisë me 1991 ne Kosove kane jetuar vetem 194 mije serbe e malazeze, e jo me teper. Falsifikimi i statistikes serbe gjithmonë eshte bëre ne favor td serbeve e malazezeve dhe ne dem te shqiptareve ne mbar territoret etnike shqiptare ne ish Jugosllavine. Megjithate, ne do te perpiqemi qe edhe standardi i kthimit te permibusjet ne kuader te mundesive dhe te realitetit konkret. Me ne fund, ne Kosove duhet te jetojne vetem ata qe ia duan te miren Kosoves si shtet i pavarur, suveren dhe demokratik, ku do td jene te lire e te barabarte td gjithe qytetaret e saj.

(Me kaq puna e Seancës të datës 23.06.2005 përfundoj)

Seanca vazhdoi punën me datën 24.06.2005 dhe filloi në orën 10.10.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Mirëmëngjesi. Mirëseardhje në vazhdim të Seancës plenare. Mirëmëngjesi ministrit. Po vazhdojmë me pikën e tretë të rendit të ditës:

- Shqyrtimi i dyte i Projektligjit për kërkesat teknike për produkte dhe vlerësim të konformitetit.

Miratimi në parim i këtij Projektligji është bërë më 24 mars 2005. Komisionet parlamentare e kanë shqyrtuar dhe Kuvendit i kanë paraqitur raporte dhe rekomandime, me amendamente si vijojnë.

- Komisioni për çështje gjyqësore, legjislacion dhe Kornizë kushtetuese ka vlerësuar se Projektligji për kërkesat teknike për produkte dhe vlerësim të konformitetit ka bazë juridike në Kornizën kushtetuese.

Komisioni për buxhet ka vlerësuar se dispozitat e Projektligjit për kërkesat teknike për produktet dhe vlerësim të konformitetit dhe amendamentet e propozuara nuk përmbyjnë implikime buxhetore.

Komisioni për të drejtat dhe interesat e komuniteteve ka vlerësuar se dispozitat e Projektligjit për kërkesat teknike për produkte dhe vlerësim të konformitetit dhe amendamentet e propozuara nuk cenojnë të drejtat dhe interesat e komuniteteve.

Amendamentet dhe rekomandimet janë të Komisionit funksional.

Do t'ju lus, meqë do të provojmë me votimin elektronik, kam një diskrepancë në mes monitorit tim – futni kartelat identifikuase. 84 deputetë janë të pranishëm, ndërsa 80 janë të regjistruar, e tanë 81. Ju lutem t'i përdorni të gjithë kartelat.

Në qoftë se ndonjë deputet ka harruar kartelën, mund ndoshta të përdorim.... Mirë, 83 deputetë të pranishëm, sikur që janë në monitor. Të vazhdojmë.

Amendamenti 1.

Në qoftë se kryetarët e komisioneve ose dikush në emër të komisionit ka për të sjaruar diçka ose për të thënë, le të paraqiten lirisht përmund ta kryejmë punën sa më cilësore.

Besoj se jeni të informuar se regjia i kryen të gjitha veprimet.

Lus regjinë të përgatitet për procesin e votimit dhe të votojmë tanë. Po ashtu, lus regjine ta prezantojë rezultatin e-votimit.

Kalon amendamenti 1.

Besoj se jeni duke parë rezultatin: 64 janë për dhe konsiderohet i aprovuar amendamenti.

(Ndërhyrje – konsultim)

Mirë, faleminderit.

Kalojmë në amendamentin 2.

Lus regjinë të bëhet gati dhe të votojmë.

Ju faleminderit. Të pranishém janë 83. 78 janë pér prandaj konsiderojmë është aprovuar amendamenti 2.

Edhe një herë po theksoj se amendamentet dhe rekomandimet janë të Komisionit funksional. Lus regjinë pér përgatitje pér votim.

Votojmë tani.

78 vota janë pér, kalona mendamenti 3.

Amendamenti 4.

Le të përgatitet regjia pér proces të votimit. Votojmë tani.

80 vota janë pér, kalon amendamenti 4.

Kundër janë 3, por këtë e ka çdokush në ekran. Ndoshta do të duhej pér shkak të transkriptit.

Amendamenti 5.

Përgatitemi pér proces të votimit. Votojmë tani.

79 vota janë pér. Kalona mendamenti.

Amendamenti 6.

Përgatitemi pér proces të votimit. Votojmë tani.

76 vota janë pér, kalon amendamenti 6.

Amendamenti 7.

Përgatitemi pér vendimmarrje. Votojmë tani.

79 vota janë pér, kalona mendamenti.

Amendamenti 8.

Përgatitemi pér vendimmarrje. Votojmë tani.

79 vota janë pér, kalon amendamenti.

Amendamenti 9.

Përgatitemi pér proces të votimit. Votojmë tani.

77 vota janë pér, kalon amendamenti.

Amendamenti 10.

Përgatitemi pér proces të votimit. Votojmë tani.

81 vota janë pér, kalon amendamenti.

Amendamenti 11.

Përgatitemi pér votim. Votojmë tani.

77 vota janë pér, kalon amendamenti.

Amendamenti 12.

Përgatitemi pér votim. Votojmë tani.

Urdhëroni Nerxhivane. E ka fjalën Nerxhivane Dauti.

DEPUTETJA NERXHIVANE DAUTI:

Para se të kalojmë në votim, kérkoj arsyetim nga propozuesi i këtyre dy amendamenteve lidhur me nenin 16 dhe nenin 17. Propozuesi ka kérkuar që gjobat të ngriten në një shumë shum të lartë prandaj kérkoj arsyetim pér çfarë arsyse propozuesi i cili është i njëjtë në dy amendamente, amendamenti 12 dhe 13 – cili është jasifikimi i tij pér ngrijjen e këtyre shumave të larta të gjobave, që konsideroj se nuk janë konform me standardin ekonomik që ekziston në Kosovë.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Faleminderit. Kryetari i Komisionit, ose dikush nga Komision? Zoti Xhemajli. Urdhëroni Bajrush.

DEPUTETI BAJRUSH XHEMAJLI:

Faleminderit zoti Kryetar. Edhe sot përfaqësoi Komisionin edhepse kryetari ka ardhur, por në kohën kur janë amendamentuar këto s'ka qenë këtu, kështu që po ia heqti këtë barë edhe kësaj radhe.

Sa i përket këtyre dy amendamenteve, kemi debatuar bukur shumë në Komision. Kemi menduar se për çështje të tillë përfshihet gjithmonë kemi shkuar në arsyetimin që gjobat të janë më të ulëta duke marrë parasysh rrethanat në Kosovë, duke marrë parasysh Ligjin e detyrimeve dbe ligjet tjera përfshihet do të thotë kemi debatuar por kemi menduar se këto janë më të arsyeshme në mënyrë që sa më pak të ketë lëshime në punët tjera. Kjo është, s'ka diçka tjeter. Faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Faleminderit. Profesoreshë, a jeni e kënaqur me përgjegjen?

DEPUTETJA NERXHIVANE DAUTI:

Duke marrë parasysh legjislacionin evropian dhe duke marrë parasysh faktin se me ligjestraturën e kaluar gjithmonë kemi shkuar në arsyetimin që gjobat të janë më të ulëta duke marrë parasysh rrethanat në Kosovë, duke marrë parasysh Ligjin e detyrimeve dbe ligjet tjera përfshihet do të thotë këtij lloji, unë mendoj se përfshihet fizik këto shuma të ngritura janë shumë të larta, ndoshta përfshihet juridik prapseprapë ka një lloj arsyretimi. Megjithatë, përfshihet fizik në këtë mënyrë si është shkuar, mendoj se nuk është e arsyeshme.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit. Urdhëroni, kryetar i Komisionit. Urdhëro Fatmir.

DEPUTETI FATMIR REXHEPI:

S'është me rëndësi ajo. Unë mendoj se në këtë rast deputetja Nerxhivane ka të drejtë, ky është mendimi im personal, se edhe herave tjera kur kemi shqyrtuar tema të ngashme nëpër projektlige, Komisioni nuk ka pas një qasje të tillë, prandaj unë lus deputetët përfshihet mirëkuptim sepse mendoj argumentet janë në anën e Nerxhivanës në këtë rast dhe nuk duhet të ketë dënimë të mëdha në këto procese. Faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ministri Dugolli. Urdhëroni Ministër.

MINISTRI BUJAR DUGOLLI:

Unë sa e shoh, në amendament kjo ngrijje është bërë përfshihet fizik, ndërsa amendamentin në vazhdim thotë se gjoba prej 50 deri 100 euro është përfshihet fizik dhe mendoj se nuk ka problem, por le të dallohen këto nga personi juridik në personin fizik dhe Komisioni ka pas parasysh personat juridik. Sido që të jetë, ne pajtohemë me atë vendimin e Komisionit që përfshihet fizik të janë gjobat më të larta, ndërsa përfshihet fizik të mbresin sikur është në amendamentin 16 dhe sikur është në ligj, jo të zëvendesohen të gjitha, ose të përgjithësohen të

gjitha domethënë edhe personat juridik dhe personat fizik. Ose kërkoj sqarim nga Komisioni a ka menduar për dy llojet apo vetëm për njérën, sepse në amendamentin, në nenin 16 sikur është në ligj përcaktohen dy kategori ndërsa në amendamentin 12 përcaktohet vetëm një sa e shoh unë. Faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit. Mendoj që mënyra më e mirë është vendimi elektronik. Dëgjuam arsyetimet. Unë po e vë në vendimmarje amendamentin 12.
Përgatitemi për proces të votimi. Votojmë tani.
Për janë 61 deputetë, kalon amendamenti 12.

Amendamenti 13.

Nuk ka komente. Përgatitemi për vendimmarje. Votojmë tani.
73 vota janë për. Kalon amendamenti 13.

Amendamenti 14.

Nuk ka komente. Përgatitemi për vendimmarje. Votojmë tani.
79 vota janë për, kalon amendamenti 14.

Amendamenti 15.

Përgatitemi për votim. Votojmë tani.
78 vota janë për, kalon amendamenti.

Dhe amendamenti 16 i fundit.

Përgatitemi për vendimmarje. Votojmë tani.

Shikoni para se ta vërtetojmë rezultatin në ekran dhe ta dimë cili është, ka koment Ministri, Urdhëroni Ministër Dugolli.

MINISTRI BUJAR DUGOLLI:

Ne kemi tash një praktikë që amendamenti i fundit, thuhet ky ligj hyn në fuqi pas miratimit nga parlamenti i Kosovës dhe nënshkrimit të tij nga Përsaqësuesi special. Prandaj, neni 20 sikur është në ligj, është i plotëkuptueshëm dhe ky amendamenti 16 edhe pse u ngutëm pak, por është i panevojshëm sepse është një dispozitë që përdorim çdoherë në fund të ligjit, prandaj nuk di pse është propozuar nga Komisioni funksional: "ditën e shpalljes". Ne kemi procedurë të shpalljes së ligjit, i cili vjen pasi të miratohet nga Parlamenti, prandaj neni si është në ligj është një dispozitë unike që ndiqet për ligje të Kuvendit. S'di si të vendosim tani. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Faleminderit. Intervenimi i Ministrave është me vend. Ne nuk kemi nevojë të përsërisim sepse është edhe në ligj edhe është vendim unanim i këtij Parlamenti. Prandaj, për dokumentacion dhe si vendim është që neni 16 është inekzistent prandaj edhe votimi ka qenë i panevojshëm.

Tani, ju lutem, ju fitoj në tërësi ta votojmë ligjin me amendamentet e aprovuara.

Përgatitemi për proces të vendimmarjes. Votojmë tani.

82 deputetë kanë votuar për ligjin, prandaj konsideroj se është aprovar ligji në shqyrtim. Ju faleminderit.

Vazhdojmë me pikën e katërt të rendit të ditës.

- Shqyrtimi i dytë i Projektligjit për tokat bujqësore.

Miratimi në parim i këtij Projektligji është bërë më 22 prill 2005.

Komisionet parlamentare e kanë shqyrtuar dhe Kuvendit i kanë paraqitur raporte dhe rekomandimet.

Komisioni për çështje gjyqësore, legjislacion dhe Kornizë kushtetuese ka vlerësuar se Projektligji për tokën bujqësore ka bazën juridike në Kornizën kushtetuese.

Komisioni për buxhet ka vlerësuar se dispozitat e Projektligjit për tokën bujqësore dë amandamentet e propozuara nuk përmbytjnë implikime buxhetore.

Komisioni për të drejtat dhe interesat e komuniteteve ka vlerësuar se dispozitat e Projektligjit për tokën bujqësore dë amandamentet e propozuara nuk cenojnë të drejtat dhe interesat e komuniteteve.

Amendamentet dhe rekomandimet janë të Komisionit funksional.

Amendamenti 1.

Përgatitemi për votim të amendamentit 1. Votojmë tani.

73 deputetë kanë votuar për, kalon amendamenti 1.

Amendamenti 2.

Nuk ka pyetje ose komente. Përgatitemi për votim. Votojmë tani.

78 deputetë janë për, kalon amendamenti 2.

Amendamenti 3.

Përgatitemi për vendimmarrje. Votojmë tani.

73 deputetë janë për, kalon amendamenti 3.

Amendamenti 4.

Përgatitemi për vendimmarrje. Votojmë tani.

74 deputetë janë për, kalon amendamenti.

Amendamenti 5.

Përgatitemi për vendimmarrje. Votojmë tani.

73 deputetë kanë votuar për, kalon amendamenti 5.

Amendamenti 6.

Nuk ka komente. Përgatitemi për votim. Votojmë tani.

Ka përfunduar procesi i votimit. 76 deputetë kanë votuar për, kalon amendamenti 6.

Amendamenti 7.

Përgatitemi për vendimmarrje. Votojmë tani.

Ka përfunduar procesi i votimit. 70 deputetë janë për, kalon amendamenti 7.

Amendamenti 8.

Përgatitemi për votim. Votojmë tani.

74 deputetë janë për, kalon amendamenti.

Amendamenti 9.

Përgatitemi për vendimmarrje. Votojmë tani.

Ka pérfunduar procesi i votimit. 75 vota janë pér, kalon amendamenti 9.

Amendamenti 10.

Përgatitemi pér vendimmarrje. Votojmë tani.
76 vota janë pér, ka kaluar amendamenti.

Amendamenti 11.

Përgatitemi pér vendimmarrje. Votojmë tani.
77 deputetë kanë votuar pér, kalon amendamenti.

Amendamenti 12.

Përgatitemi pér votim. Votojmë tani.
74 deputetë janë pér, kalon amendamenti 12.

Amendamenti 13.

Përgatitemi pér votim. Votojmë tani.
77 deputetë janë pér, kalon amendamenti.

Amendamenti 14.

Përgatitemi pér vendimmarrje. Votojmë tani.
78 deputetë janë pér, kalon amendamenti.

Amendamenti 15.

Përgatitemi pér vendimmarrje. Votojmë tani.
Ka pérfunduar procesi i votimit. Pér janë 76 deputetë, kalon amendamenti.

Amendamenti 16.

Përgatitemi pér vendimmarrje. Votojmë tani.
Pér janë 78 deputetë, kalon amendamenti.

Amendamenti 17.

Përgatitemi pér votim. Votojmë tani.
Ka pérfunduar procesi i votimit. Pér janë 76 deputetë, kalon amendamenti.

Amendamenti 18.

Përgatitemi pér votim. Votojmë tani.
Ka pérfunduar votimi. 78 deputetë janë pér, kalon amendamenti.

Amendamenti 19.

Përgatitemi pér votim. Votojmë tani.
Ka pérfunduar procesi i votimit. 77 deputetë janë pér, kalon amendamenti.

Amendamenti 20.

Përgatitemi pér vendimmarrje. Votojmë tani.
Ka pérfunduar procesi i votimit. 78 deputetë janë pér, kalon amendamenti.

Amendamenti 21.

Përgatitemi pér vendimmarrje. Votojmë tani.
Ka pérfunduar procesi i votimit. 78 deputetë janë pér, kalon amendamenti.

Amendamenti 22.

Përgatitemi pér vendimmarrje. Votojmë tani.

Ka përfunduar procesi i votimit. 78 janë për, kalon amendamenti.

Amendamenti 23.

Përgatitemi për vendimmarje. Votojmë tani.

78 deputetë janë për, kalon amendamenti.

Amendamenti 24.

Përgatitemi për vendimmarje. Votojmë tani.

Ka përfunduar procesi i votimit. 75 deputetë janë për, kalon amendamenti.

Amendamenti 25.

Përgatitemi për vendimmarje. Votojmë tani.

Ka përfunduar procesi i votimit. 78 deputetë janë për, kalon amendamenti.

Amendamenti 26.

Përgatitemi për vendimmarje. Votojmë tani.

Ka përfunduar procesi i votimit. 75 deputetë janë për, kalon amendamenti.

Amendamenti 27 dhe i fundit.

Përgatitemi për vendimmarje. Votojmë tani.

Ka përfunduar procesi i votimit. 77 deputetë janë për, kalon amendamenti 27.

Tani ju ftoj ta votojmë ligjin, me amendamentet e miratuara,

Votojmë tani. Ka përfunduar procesi i votimit. 83 deputetë janë për.

Konstatoj se ligji në shqyrtim është aprovuar. Ju falernnderit.

Vazhdojmë me pikën e radhës të rendit të ditës. Në rend dite është:

- Shqyrtimi i dytë i Projektligjit për shërbimet e shoqërisë informative.

Miratimi në parim i këtij Projektligji është bërë më 24 mars 2005.

Komisionet parlamentare e kanë shqyrtaar dhe Kuvendit i kanë paraqitur raporte dhe rekomandimet, me amendamente.

Komisioni për çështje gjyqësore, legjisacion dhe Kornizë kushtetuese ka vlerësuar se Projektligi për shërbimet e shoqërisë informative ka bazën juridike në Kornizën kushtetuese.

Komisioni për buxhet ka vlerësuar se dispozitat e Projektligjit për shërbimet e shoqërisë informative dhe amendamentet e propozuara nuk përmbyajnë implikime buxhetore.

Komisioni për të drejtat dhe interesat e komuniteteve ka vlerësuar se dispozitat e Projektligjit për shërbimet e shoqërisë informative dhe amendamentet e propozuara nuk cenojnë të drejtat dhe interesat e komuniteteve.

Ju informoj se amendamenteet dhe rekomandimet janë të Komisionit funksional.

Amendamenti 1.

Urdhëroni. Zoti Bajrush Xhemajli e kërkon fjalën. Urdhëroni Bajrush.

DEPUTETI BAJRUSH XHEMAJLI:

Faleminderit zoti Kryetar. Jam i obliguar nga Komisioni që t'i them pak fjalë para se të votohet, edhe pse nuk ka të bëj diçka lidhur me votimin. Ne, në raportin që ia kemi dërguar Kuvendit, pas amendamentimit të Projektligjt, në fund e kemi dhënë një vërejtje parimore dhe po e lexoj. Për këtë jam i obliguar sikur thash prej Komisionit. Thuhet: "Të lekturohen dispozitat në tërësi të Projektligjt e në veçanti amendamentet e propozuara nga zoti Ferid Agani, deputet, përvëç amendamenteve 1, 9 dhe 38 që janë miratuar në Komisionin funksional." Këto i keni parë sigurisht edhe ju, por ne kemi pas menduar që, më kalimin e kohës, cilësia e lektorimit do të rritet. Së paku ky ligj është një shembull që vërtetë jo që është ritut cilësia por ka rënë. Ne vërtetë kemi pyetur disaherë në Komision, madje i kemi thënë edhe Ministrisë për Telekomunikacion. A ka pas, a ka fare lektor në atë Ministri apo s'ka? Nëse ka, ndoshta fare s'e ka kryer punën, por nëse e ka kryer, e ka kryer shumë keq. Zoti Ferid Agani, me të drejtë na ka sjell me dhjetëra, afér 100 diku amendamente që jemi detyruar së paku t'i shqyrtojmë dhe të japid mendim se çka e si të procedojmë dhe na ka nxjerrë shumë punë, jo zoti Ferid Agani por na ka nxjerrë moslektorimi. Dhe, vërtetë unë në emr të Komisionit po thën kam vërejtje që të lekturohen gjithsesi se ma shumë na ka nxjerrë punë kjo çështje se sa vetë amendamentimi në gjërat tjera që janë shumë të rendësishme. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Faleminderit Bajrush. Një moment Fatmir, pastaj do ta jap fjalën. Unë mendoj se komisionet nuk e kanë për detyrë lektorimin ose diçka që është jashtë kompetencave. Në raste të këtilla, është mirë t'i kthehet propozuesit të ligjit pa humbur kohë, sepse disaherë gjatë edhe mandatit të kaluar dhe të ketij mandati shumë deputetë, në veçanti ata që janë të profesionit, kanë shumë vërejtje dhe siç e thatë – jo që nuk ka avancime por ka edhe kthime mbrepa. Prandaj, unë besoj se e keni autorizimin e Parlamentit në tërësi që komisionet, në qoftë se duhet të humbin kohë për lektorim të një çështjeje, atëherë le të kthehet ligji. E ka fjalën profesor Fatmir Sejdiu. Urdhëroni Fatmir.

DEPUTETI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti Kryetar. Nejse, këtu duhet një sqarim. Ndoshta duhet të kthehet ligji krejt edhe një herë, e para dhe çështja e dytë: Më kujtohet kur kemi proceduar në këtë Kuvend nga ana e Kryesisë këtë Projektligj ka qenë një vërejtje rrëth emërtimit të ligjit – është shoqëri "informatike" apo "informative". E di se edhe në seancën plenare është bërë bisedë në këtë aspekt, prandaj dëshiroj thjesht që Komisioni të japë një përgjigje: në cilin termi kanë mbetur emërtimet rrëth tij. Sepse, megjithatë, ka ardhur në një dallim të madh, mes asaj çka është "informative" dhe çka është "informatikë". Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Edhe një koment. Unë mendoj se në shqyrtim të parë ligjet nuk duhet të kalojnë, sepse tanë jemi në dilemë. Në Kryesi, ka qenë kjo vërejtje dhe në qoftë se komisioni nuk e ka përgjigjen dhe Parlamenti nuk është i quartë për çka voton; ndoshta duhet kthyer mbrepa ligjin. Urdhëroni ju nga Komisioni, edhe një herë: a bëhet fjalë për ligj për shoqëri "informative" apo "informatike". Profesionistet, edhe gjuhëtarët dhe të kësaj lëmie le t'na ndihmojnë.

Ju lutem, jemi në procedurë. Po yazhdojmë, por ligji nuk mund të sjellë për nenshkrim as te unë dhe unë nuk ia procedoj Përsaqësuesit spacial pa u sqaruar këto çështje. Edhe një herë e ka fjalën Bajrush Xhemajli. Urdhëroni Bajrush.

DEPUTETI BAJRUSH XHEMAJLI:

Komisioni ka vendosur që të jetë "informative", por këtu është një laramani, diku është "informative" diku "informatike". Për shembull, në propozim të rendit të ditës – "informatike". Në kemi menduar se informatika është një shkencë, por informative është një vepnim dhe çështja është për veprime. Tash, gjuhëtarët e dinë më mirë, unë s'do të isha hy në këtë, por Komisioni ka vendosur të jetë: "të shoqërisë informative". Vetëm këtë sqarim e desha. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Po vazhdojmë me punën. Unë thash, ligji nuk konsiderohet valit pa sqarimin e plotë profesional të këtyre çështjeve. Profesor Kuçi, a keni koment? Unë po ju ftoj. Urdhëroni.

DEPUTETI HAJREDIN KUÇI:

Faleminderit Kryetar. Unë mendoj se emërtimi i këtij ligji, e kam cekur edhe në Grupin tonë Parlamentar është joadekuat. Mund të kemi "shërbime informative" ose "informatike për shoqërinë", por jo "shoqëri informative", ose "shoqëri informatike". Mendoj se ky emërtim duhet të ndryshojë dhe të jetë "shërbimet informative" ose "informatike për shoqërinë". Jo shoqërinë me shndërrua në informative. Faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

E ka fjalën Fatmir Sejdiu.

DEPUTETI FATMIR SEJDIU:

Po zoti Kryetar, unë jam afer me këtë ide që zoti Kuçi e dha tash, por "për shoqërinë e informatikës" apo "të shoqërisë së informatikës", sepse "informative" ka një kuptim krejt tjetër. Dhe e dyta, me çka ka të bëjë edhe me ndërrimin e emërtimit, ka të bëjë edhe me dilemat e shumta në strukturën e tekstit. Unë mendoj se nuk kemi një humbje të madhe ta shtyjmë këtë çështje, të vjen teksti i spastruar me punën e përbashkët të Komisionit. Ky është edhe mendim i Grupit Parlamentar. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit. Vazhdojmë procedimin. Ligji nuk konsiderohet i përfunduar pa kaluar në redakturë dhe lekturë të nevojshme.

(Ndërpërje e shkurtër – konsultime me Kryesinë e punës)

Ju lutem, propozoj ta heqim nga rendi i ditës dhe ta shtyjmë këtë për seancën e ardhshme. A ka kush se mendon ndryshe? Jo. Ju faleminderit.

Kalojmë në pikën e gjashtë të rendit të ditës;

- Shqyrtimi i Pare i Projektligjit për investimet e huaja.

Projektligji iu është shpërndarë deputetëve më 5 maj 2005 dhe janë përmbrushur kushtet për shqyrtim dhe minatim të tij në párim.

Vërejtjet parimore do t'i referohen për shqyrtim Komisionit funksional, përgjegjës për raportim dhe komisioneve kryesore.

Ftohet Ministri Dugolli, që në emr të Qeverisë së Kosovës para deputetëve të Kuvendit të prezantojë Projektligjin. Ministër, foltoja është e juaja.

MINISTRI BUJAR DUGOLLI:

I nderuar Kryetar i Kuvendit, e nderuara Kryesi, të nderuar deputeti,
Para jush keni Projektligjin për investimet e huaja në Kosovë. Ligji për investimet e huaja luan një rol të rëndësishëm për zhvillimin e gjithmbashëm ekonomik të vendit dhe për zhvillimin e politikave zhvillimore në Kosovë. Në të njëjtën kohë, ky ligj paraqet një premisë të qëndrueshme juridike për përfshirjen e Kosovës në rrjedhat ndërkombëtare ekonomike dhe është bazë për rrjetin e eksportit dhe shtimin e aftësive konkurruese në ekonominë e vendit tonë.

Me këtë ligj do të rregullohet aktiviteti i investimeve të huaja, të personave fizik dhe juridik me qëllim të dinamizimit të zhvillimit ekonomik si dhe për zhvillimin dhe realizimin e politikës ekonomike të Kosovës.

Është me rëndësi të theksohet se kur janë në pyetje investimet e huaja, ligji niset nga parimi i trajtimit kombëtar, që do të thotë se investimet e huaja do të rregullohen sipas rregullativës vendore juridike dhe investitorë i huaj i nënshtrohet miratimit të autoriteteve vetëm atëherë kur një miratim i tillë i kërkohet edhe bizneseve vendore.

Projektligi është i ndarë në tre kapituj dhe përban gjithsej 38 nene, të cilat nga Grupi punues qeveritar, përgjegjës për përgatitjen e këtij versioni është konsideruar rregullativë e mjaftueshme por edhe adekuate për të rregulluar çështja e investimeve të huaja në Kosovë.

Projektligi rregullon në mes tjerash, çështjen e deponimit kontraktues dhe shitblerjen e palujshmërive, sistemin dhe koncesionin, si dhe çështjet që kanë të bëjnë me transferin dhe riinvestimin e fitimeve. Për më tepër, ky Projektligi ka përcaktuar edhe kriterin dhe rregullat për investitorët e huaj përsa i përket ndikimeve të investimeve në mjeshtin jetësor, kushtet e punësimit dhe mbrojtjes së pasurisë së investitorëve të huaj.

Përsa i përket sigurisë juridike, duhet të theksohet se ligji iu garanton investitorëve të huaj të drejtën në kompensim në rast të humbjes materiale, gjatë situatave të jashtezakonshme, apo nëse humbjet e shkaktuara kanë qenë rezultat i aktiviteteve joligjore të autoriteteve shtetërore. Kjo përbën një garanci të mjaftueshme juridike dhe institucionale për investitorët e huaj dhe është baza e fuqishme për nxitjen dhe promovimin e investimeve të huaja në të ardhmen në Kosovë.

Kreu i dytë i Projektligjit rregullon çështjen e kontratës për investime, si dhe evidentimin e investimeve të huaja, e cila realizohet nga agjencioni për promovimin e investimeve. Agjencioni për promovimin e investimeve do të jetë organ i formuar në kuadër të Ministrise së Tregtisë dhe Industrisë. Veprimitaria kryesore e agjencionit është promovimi i investimeve dhe mbështetja e personave fizik dhe juridik, vendor apo të huaj, me rastin e përzgjedhjes dhe realizimit të projekteve investuese në Kosovë. Për më tepër, agjencia do të ofrojë ndihmë komunitetit investues të huaj prenshëm në çështjet që kanë të bëjnë me bazën ligjore për investime, identifikimin e licencave të ligjshëm për investime si dhe çështjen që ka të bëjë me përgatitjen e dokumentacionit dhe ushtrimin e veprimitarisë së përzgjedhur. Sipas këtij kuadri normativ, është paraparë që agjencioni, në bashkëpunim me Ministrinë e Ekonomisë dhe të Financave të mund t'i propozojë Qeverisë lehtësimin doganore, do të thotë në fushën e lirimeve doganore për importet e pajisjeve.

kapitalin dhe importet në sektorët e caktuar, por vetëm në fushat që janë prioritare për zhvillimin ekonomik të Kosovës.

Po ashtu, Projektligji lejon edhe aplikimin e masave stimulative në raste të jashtëzakonshme me qëllim të zhvillimit sa më të qëndrueshëm ekonomik, punësim më të madh ose zhvillim të rajoneve më pak të zhvilluara ekonomikisht.

Rëndësia dhe domosdoshmëria e ndërtimit të një baze të qëndrueshme juridike për promovimin e investimeve në Kosovë dhe në këtë kontekst ngrija e agjencisë së investimeve si organ qendror për të mundësuar promovimin e klimës së përshtatshme të investimeve në Kosovë është e pakontestueshme.

Andaj, duke marrë për bazë këto që u thanë më lartë dhe nga diskutimet e djeshme ku rol të rëndësishëm duhet kushtuar edhe standardit të Kosovës për ekonominë – miratimi i këtij Projektligji nënkupton edhe hapa të mëtutjeshme në plotësimin e standardit 5 për ekonominë, që është edhe pjesë të këtij ligji, dhe janë të identifikuara edhe për plotësimin e këtij standardi.

Andaj, ky Projektligji është një Projektligj me prioritet, prandaj kërkoj që nga procedura e shqyrtimit dhe analizave parlamentare ky ligj të trajtohet si ligj me prioritet dhe të miratohet sa më shpejt për t'i hapë rrugë çështjes si u tha më lartë. Ju faleminderit për vëmendjen.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ministër, ju faleminderit.

Dëgjuam fjalën hyrëse dhe arsyetimin për Projektligjin në shqyrtim.

Hap debatin në parim. Ftoj grupet parlamentare që të paraqiten. Unë kam një listë të të paraqiturve, por lus deputetët që të kthehen në sallë. Në emër të LDK kush dëshiron të marrë fjalën. Zoti Fatmir Rexhepi. Urdhëroni Fatmir.

DEPUTETI FATMIR REXHEPI:

Faleminderit zoti Kryetar. Të nderuar kolegë dhe anëtarë të Qeverisë së Kosovës.

Projektligji për investimet e huaja për Kuvendin e Kosovës besoj është me rëndësi të veçantë për arsyen se Kuvendi do të ndërtojë edhe një ligj, i cili ka një rëndësi të veçantë për ekonominë e Kosovës sepse dimë të gjithë se ecuritë e tanishme, ngejetet në zhvillimin ekonomik kanë nevojë për ndryshime dhe për një dinamikë të re në këtë proces të zhvillimit të mëtutjeshëm të ekonomisë së Kosovës.

Roli i investimeve të huaja, po ashtu, në zhvillim ne vendit është shumë i madh, prandaj në kuadër të kësaj ne shohim mundësi të reja në ndërtimin e kapaciteteve, rritjen e prodhimit vendor, pjesëmarrjen në tregun e konkurrencës e kështu me radhë.

Ky Projektligj ofron garanci ligjore, legalizon dhe mbrojnë investimet e huaja. Me të përcaktohen rregullat e bazuara në praktika dhe standarde të nevojshme për investitorët të cilët marrin pjesë në tregun e Kosovës.

Projektligji është në funksion të mbrojtjes së pasurisë dhe investimeve, si dhe obligimeve kontraktuese që dalin për investitorët. Brenda Projektligjit po ashtu përcaktohen kushtet, të drejtat, lehtësimet drejt themelimit dhe funksionimit të këtyre kompanive që investojnë në Kosovë, si dhe siguron për kontratat dhe garancitë për transferin e kapitalit, të profitit të cilat janë si çështje e veçantë përvetë investitorët.

Unë parimi shoh se këtu duhet dhënë disa vërejtje lidhur me agjencionin - agjencionin për promovimin e investimeve dhe unë besoj se agjencionin nuk duhet të jetë një entitet juridik siç është në pikën 23.2 por duhet të jetë në kuadër të departamentit. Bashkë me veprimitarit që i përcaktohet, ajo duhet të jetë më ndryshe, të ofrojë informata dhe shërbime administrative për investitorët e huaj që nga regjistrimi e deri në përfundim të procedurave bashkë me lehtësitet që duhet t'i kenë investitorët e huaj.

Duhet të rishikohet pjesa normative që ka të bëjë me certifikimin për investitorët. Unë kam vërejtje se nuk duhet të jetë pra barrierë dhe pengesë për investitorët, por ato duhet të eliminohen plotësisht nga Projektligji, si dhe duhet të shikohet veprimitaria e agjencionit, që nuk duhet të lejohet në asnjë mënyrë që të kemi dallime, apo favorizime të mundshme e t'i lihet hapësirë në kuadër të këtyre investimeve që i bëjnë investitorët e huaj dhe investitorët vendas.

Brenda ligjit po ashtu shohim parime universale, të cilat janë ofertë e mirë dhe bindje për investitorët në mbrojtjen e kapitalit të tyre - të pasurisë në pajtim me konventat të cilat janë të njoitura për investitorët e jashtëm.

Prandaj, në emër të Grupit Parlamentar, në parim e mbështesim dhe do të marrim pjesë në procedim të mëtutjeshëm bashkë me vërejtjet të cilat i paraqita. Faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit. A dëshiron ndokush nga Partia Demokratike e Kosovës të paraqitet? Urdhëroni Bajrush...

DEPUTETI BAJRUSH XHEMAJLI:

Faleminderit zoti Kryetar. Ju përvendos të gjithëve - kolegë deputetë, përvendosje për Ministrin Dugolli.

Për rëndësinë e Projektligjit nuk do të ndalëm, meqë Ministri potencoi mjaft mirë rëndësinë, kështu që nuk kam ndonjë vërejtje në atë drejtim. Mirëpo, Grupi Parlamentar i Partisë Demokratike të Kosovës ka vërejtje të shumta sa i përket këtij Projektligji. Ato janë thelbësore dhe unë do të mundohem të them diçka nga ato më të rëndësishmet.

Besoj Kryetar, tanë i kemi dhjetë minuta në disponim...

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Në emër të Grupit po, e pastaj do të marrim vendim.

BAJRUSH XHEMAJLI:

Faleminderit. Duhet theksuar parimi se qëllimi në ligjin për investitorët e huaj është plotësim i dy elementeve, domethënë krijimin e rrëthanave të sigurta dhe një rend juridik të parashikueshëm për investitorët e huaj. Dhe pikërisht, këto dy elemente i mungojnë tërësisht në nenin i ku përcaktohen qëllimet e këtij ligji.

Nën dy. Sipas nenit 2, si investim i huaj konsiderohet vetëm një firmë biznesore, që është së paku 33 për qind në pronësi të investitorit të huaj. Ky përkufizim është shumë i ngushtë dhe si i tillë plotësisht i papërshtatshëm për të garantuar mbrojtje efektive të një investimi të huaj.

Propozimligji nuk merr parasysh se ka forma më të ndryshme të investimit të kapitalit të huaj, si për shembull: në pasuri të paluajtshme dhe të luajtshme, aksione ndërmarrjesh, pronësi intelektuale, konsensione, licenca, detyrime në të holla ose shërbime që në tërësi kanë nevojë për mbrojtje ligjore.

Përkufizimi i investitorit të huaj, i paraparë në nenin 2 është në kundërshtim me përkufizimin e investitorit në nenin 3. Po ashtu nuk ka nevojë që në dy nene të përkufizohet e njëjtë shprehje.

Pastaj – kriteret e parapara, në nenin 3 pika 4 dhe 5 për kompanitë që konsiderohen si investitor të huaj, nuk janë në pajtim me kriteret e të drejtës ndërkombëtare publike. E drejtës ndërkombëtare publike dhe praktika e shteteve pranon dy kritere, që përcaktojnë se a është një ndërmarrje e huaj apo vendore nën a) vendi ku ndodhet selia e ndërmarrjes; ose b) vendi ku është themeluar ndërmarrja. Preferohet që përkatesia e një ndërmarrjeje të përcaktohet në bazë të vendit ku është themeluar ndërmarrja.

Alineja 1 dhe 2 e nenit 4 mund të bashkohen, pasi të dy alinetë kanë të bëjnë me trajtim të barabartë të investitorit të huaj me investitorin vendor.

Shembujt e cekur në pikat 1 deri 4 të nenit 4 nuk janë të nevojshme dhe në këtë formë mund të sjellin keqinterpretim.

Në kundër të nenit 4 mungon dispozita e cila i garanton investitorit të huaj trajtimin në pajtim me minimumin e kërkuar nga e drejtës ndërkombëtare publike. Një dispozitë e tillë është e nevojshme pasi që legjislacioni vendor mund të parasheh një trajtim i cili është nën minimumin e kërkuar nga kjo e drejtë.

Neni 5, është i panevojshëm. Duke u nisur nga parimi i trajtimit të barabartë të investitorit të huaj me atë vendor si parim themelor të këtij ligji, investitori i huaj i ka në dispozicion të gjitha mënyrat e veprimit të paraparë me legjislacion vendor që i ka investitori i huaj. Për këtë arsy, nuk ka nevojë të përmenden në veçanti disa lloje të kontratave, që edhe ashtu janë të rregulluara me Ligjin përdetyrimin.

Tetë. Neni 6 është i panevojshëm, sepse përbajtja e tij rregullohet me ligj të veçantë përkonsensione, që do ta kemi në shqyrtimin e parë sot.

Nën nëntë. Duke pas parasysh parimin e trajtimit të barabartë të investitorit të huaj me atë vendor, nuk ka nevojë të veçohen të drejtë specifike, siç është bërë në nenin 7.

Neni 9 ka kuptim vetëm nëse standarde ndërkombëtare të kontabilitetit, të cekura në këtë nen, janë transformuar në legjislacionin vendor.

E njëjtë vlen edhe për nenin 10, ku duhet thëksuar se ligji përkates përmbytjen e pronësisë intelektuale duhet ta ofrojë mbrojtjen ligjore të kërkuar sipas standardeve ndërkombëtare.

Në këtë frysë, edhe standarde ndërkombëtare të cekura në nenin 12.2 dhe 16.2 duhet të janë transformuar në legjislacionin vendor.

Neni 11 është i panevojshëm.

Neni 13 nuk ofron mbrojtje ligjore të paraparë, pasi që ligjdhënsi mund ta ndryshojë dhe çvlerësojë këtë nen kurdoqoftë.

Nuk ka arsy e tē përcaktohen rregulla specifike tē arbitrazhit, ashtu siç është paraparë nē nenin 21 dhe kështu tē kufizohet fleksibiliteti i palëve.

Dhe, vërejtjen qendore e kam lën pér nē fund. Do tē thotë, më vjen mirë që me parafolësin kolegum jemi tē një mendje se krijimi i një agjencionit pér stimulimin e investimeve, kështu siç është me këtë Projektligji, është i panevojshëm. Para se gjithash, do tē kishte implikime tē mëdha buxhetore. Tjetra, parashihet kryeshefi me një bord tē tërë. Në vend tē këtij agjencionit do tē mjaftonte një departament i vogël nē kuadër tē Ministrisë së Tregtisë dhe Industrisë që t'i kryente punët e këtij agjencionit, do tē thotë punët që do t'i kryente një agjencion i tillë. Gjithsesi është ngatërruar shumëçka me këtë agjencion, prandaj duhet shkuar pér një zgjidhje më tē mirë që sigurisht kjo i mbetet Komisionit funksional.

Padyshim se nē këtë Projektligji ka shumëçka pér tē punuar dhe nē shumë aspekte do tē jetë vështirë tē riparohet dhe tē sjellët nē gjendje pér t'u aprovuar nē Kuvend. Prandaj, Grupi Parlamentar i PDK përkrah, por me rezerva shumë tē mëdha, procedimin e mëtutjeshëm pér tē shkuar nē shqyrtimin e dytë. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DASI:

Ju faleminderit. E ka fjalën Gjylnaze Syla, nē emër tē Aleancës. Urdhëroni Gjylnaze.

DEPUTETJA GJYLNAZE SYLA:

Faleminderit. I nderuar zoti Kryetar, i nderuar Ministër, tē nderuar zëvendësministra, deputetë tē nderuar,

Duke marrë parasysh nevojën imediate nē Kosovë pér zhvillimin ekonomik, Grupi Parlamentar i Aleancës pér Ardhmerinë e Kosovës përgëzon Qeverinë pér nxjerrjen e Draftligjit pér investime tē huaja.

Ky ligj ka pér qëllim stimulimin e investimeve tē huaja dhe têrheqjen e kapitalit tē huaj. Në këtë kontekst, rëndësi tē veçantë kanë investimet direkte. Investimet direkte janë shumë tē rëndësishme pér zhvillimin e ekonomisë së Kosovës sepse sjellin rezultate tē menjëherëshme pozitive nē shoqëri. Me fjalë tē tjera, kjo do tē thotë se sjellja e kapitalit tē huaj nē Kosovë nxitë punësimin, rrith buxhetin shtetëror dhe nxitë zhvillimin teknologjik. Pér shkak tē këtyre përfitimeve, nē ekonomisë globale sot bëhen gara pér krijimin e kushteve tē volitshme pér investime tē huaja direkte. Një garë e tillë zhvillohet edhe nē Evropën lindore dhe nē Ballkan. Në këtë garë shtetet kanë gjend mënyra dhe kanë ndërmarrë masa tē ndryshme pér têrheqjen e investimeve tē huaja direkte, siç janë: lehtësimet tatimore; lirimi nga ngarkesa tatimore pér një periudhë tē caktuar; lirimi nga taksat doganore; ofrimi i infrastrukturës pér investime; kredi i deri te ofrimi i tē drejtave monopoliste pér sektorë. Masa tē tillë kanë marrë edhe shtetet fqinje. Dua tē përmendi Maqedoninë, kështu që nē Maqedoni investorët e huaj janë tē liruar têrësisht nga tatimi nē fitim pér 3 vite tē para pas investimeve. Në Serbi dhe Kroaci janë tē parapara lehtësimet tatimore pér investime tē huaja deri nē shkallën më tē ulët, por edhe nē shtetet e zhvilluara, si Gjermania, Holanda dhe Britania e Madhe aplikohen politika lehtësuese tatimore.

Grupi Parlamentar i Aleancës mirëpret iniciativën e Qeverisë pér krijimin e agjencionit pér promovimin e investimeve ashtu siç është paraparë nē Projektligji. Ky agjpcion, do tē jetë një agjpcion i specializuar që do tē bëjë vlerësimin dhe do tē këshilloje Qeverinë pér potencialin e investimeve, pér politikat pér têrheqjen e investimeve, por gjithashtu do tē jetë nē kontakt tē drejtpërdrejtë me investorët.

Mungesa e kapitalit, është njëra ndër shkaqet kryesore për mosinvestime në Kosovë. Kjo duhet të ndryshojë. Kosova ka mungesë të investimeve direkte për shkak të mungesës së ...

(Ndërrim fajlli – ndërprerje e shkurtër)

... Në Projektligj për investime të huaja, iu janë siguruar investitorëve të huaj të drejtat e njëjtë me investitorët vendor. Ky është një hap i drejtë, por jo i mjaftueshmë. Përveç sigurisë së trajtimit jodiskriminues, duhet të hartojmë politika të volitshme dhe privileguese për investitorët e huaj.

Grupi Parlamentar i Aleancës për Ardhmërinë e Kosovës përkrah në parim Projektligin për investime të huaja, por propozon masë shtesë në raport me politikat doganore dhe fiskale për investitorët e huaj. Makineria e dedikuar për investime duhet të lironet nga taksat doganore, si dhe lënda e parë për prodhim. Më konkretisht, propozojmë: lirimin nga detyrimet tatimore për investime të huaja për pesë vjet në mënyrë që të jemi konkurrent me vendet përreth; Lirimin nga dogana për teknologjinë investuese dhe garancitë institucionale për investime direkte. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit. E ka fjalën Teuta Sahatqija, nga ORA. Urdhëroni.

DEPUTETJA TEUTA SAHATQIJA:

Faleminderit. Inderuari zotëri Kryetar i Kuvendit, inderuari Ministër, të nderuar deputete të Kuvendit,

Rol të rëndësishëm në zhvillimin ekonomik të Kosovës dhe në kyçjen e saj në rrjedhat ndërkombëtare të këmbimit dhe shtimit të aftësisë konkurruese të ekonomisë sonë do të luajnë investimet e huaja.

Prandaj, duke pas parasysh rëndësinë e investimeve të huaja, shihet nevoja e mbulimit të kësaj lëmje me ligje të cilat do të rregullonin kushtet dhe mënyrat për investime të huaja, ashtu që ato të legalizohen në harmoni me rregullat dhe funksionimin e ekonomisë së tregut, të mbrohen dhe favorizohen por edhe të kufizohen sjelljet e papërgjegjshme të cilat janë në kundërshtim me praktikat e mira afarishtë e të cilat do të rezikonin rregullat e tregut dhe të ekonomisë së tregut.

Në Projektligin në fjalë, inkurajohen investitorët e huaj me mbrojtjen e pasurisë dhe investimet e tyre, sigurimin juridik, masat stimulative, lehtësirat doganore, zgogëimin e bazës tatimore, kompensimit të dëmit – të cilat janë masa që duhet të joshin investitorët e huaj për të investuar mjete të tyre në ekonominë kosovare.

Sa i përket strukturës së neneve të caktuara, kemi vërejtje në disa prej tyre, sikur është te agjencioni, të neni numër 20 – këshilli drejtues i cili vetëm aty përmendet dhe askund nuk definohet pura e tij, kompetencat e tjera, por mendoj se ka mjaft bazë në të cilën Komisioni funksional përkaloës do të ketë mundësi të rishikojë dhe punoje në këto nene.

Prandaj, ne si Grup Parlamentar, në parim përkrahim Projektligin për investimet e huaja. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Faleminderit. E ka fjalën Xhezair Murati në emër të Grupit 6+ Urdhëroni Xhezair.

DEPUTETI DŽEZAIR MURATI:

Parlamentarna grupa 6+, analizirajući ovaj zakon, smatra da je za početnu fazu privrednog razvoja, u kojoj se nalazi Kosovo, on veoma neophodan i svakako da je poslednji momenat za njegov ulaz u pravnu legislaturu Kosova.

Nužnost stranog ulaganja je neophodna. Svi znamo u kakvoj smo privrednoj situaciji. Međutim, da li su baš Hrvatska i Kosovska privreda najsličnije s obzirom da je ovaj zakon po hrvatskom uzoru, što vrlo očigledno je za one koji znaju hrvatski jezik i specifičnosti, mogu da primete. Koliko je u toku sa medjunarodnim standardima zajedno? Mislim da je znak pitanja i pokazaće današnja parlamentarna rasprava.

Smatramo neophodnim da se detaljnije razmotri zaštita kapitala, dakle ulagača; bezbednost njena - da se detaljnije razmotri, i mi smatramo da je agencija za promocije investicije manje potrebna, ono što je kolega Džemajli izrekao - mislim da je manje neophodna ili ko je od kolega, ja se izvinjavam ne mogu se setiti. Zatim, nedovoljno su obradjene podsticajne mere za ulaganje, za konkretna ulaganja na Kosovu. Svaki ulagač želi da zna čisto kako može biti podstaknut za veću dobit i mi smatramo da će nakon detaljne analize ovog zakona on biti dobra osnova za jedan dobar zakon, sa više razmišljanja o specifičnostima kosovske privrede i trenutku ove faze našeg razvoja, i mi u načelu ovaj zakon prihvatom - kao Parlamentarna grupa 6+.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Xhezair, ju faleminderit. Vazhdojmë me debat. E ka fjalën Ramadan Kelmendi, le të përgatitet I bush Jonuzi. Urdhëroni Ramadan.

DEPUTETI RAMADAN KELMENDI:

Inderuari Kryetar, inderuari Ministër, të nderuar deputetë dhe të pronishëm tjerë, Duke përkrahur në parim, më lejoni t'i paraqes disa sugjerime t'mia në këtë propozimligj. Mbështetur në shkallën e tanishme të zhvillimit ekonomik në Kosovë, nevoja për investime të huaja dhe vendore, është mëse e domosdoshme për të arritur dhe për të pasur qëllimin e caktuar në këtë drejtim të investimeve të huaja, të cilët dëshirojnë - së pari garanci dhe mbështetje ligjore dhe procedurë të përcaktuara paraprakisht të mbështetur në funksionimin e ekonomisë së lirë të tregut.

Në këto rrethana, është mëse e domosdoshme që me ligj të rregullohen stimulimi i investimeve të huaja duke i legalizuar dhe afirmuar ata në Kosovë. Shoqëria jonë, duke mos pas përvojë në këtë drejtim, vlerësoj se është bërë mirë që propozimligji ka marrë në konsideratë ligje të ngjashme në rajon dhe praktikën e Unionit Evropian për të krijuar një mbështetje të mirëfillt investuesit e huaj tek ne.

Vlerësoj se me këtë propozimligj është mëse e domosdoshme:

1. të përcaktohen paraprakisht të drejtat dhe obligimet e investitorëve të huaj;
2. Mbrotja juridike e investimeve;
3. Mbrotja e pasurisë së investuar;
4. Kompensimi i dëmeve eventualisht të shkaktuara;
5. Procedurat dhe kompetencat landore territoriale të zgjidhjes së kontesteve juridike pranë pranë gjykatave kompetente;
6. Raportet doganore dhe lehtësítë në këtë drejtim.

Në veçanti nuk është siguruar mbikëqyrja e procedurave dhe të kualiteteve të investimeve që bëjnë investitorët e huaj në Kosovë. Posaçërisht, propozimligji duhet të ketë mekanizmin juridik dhe procedural me të cilin do të siguron:

Funksionalizimin e pajisjeve të reja bashkëkohore dhe teknologjike, dhe jo çdo investim dhe çfarëdo lloji; punësim më të madh dhe siguri të aftësimit dhe riaftësimit të punëkërkuesve të ri në ato ndërmarrje investuese për t'u punëuar; ruajtja e ambientit si komponentë e rëndësishme; caktimi i kompetencave për zgjidhjen e kontesteve; caktimi i përgjegjësisë në arsyeshmërinë e 30% të investimeve të huaja; barazinë e investuesit të huaj me vendor dhe në veçanti propozimligji duhet të saktësojë fushat në të cilat investitorët e huaj nuk mund të bëjnë investime fare.

Ndonëse për ne janë të qarta kontratat për lezing dhe franzhezing, duhet sqaruar deri në fund rolin dhe efektin e këtyre kontratave në propozimligji. Lënia e mundësise që investitorët e huaj të mbajnë libra afarist - kontabilitetin në pajtim më rregullat ndërkombëtare, ndoshta nuk është aq keq apo të shtetit nga vijnë, është paksa e rrezikshme dhe mund të sjellë pasoja të padëshirueshme dhe të paparashikueshme si dhe mënjanon mbikëqyrjen e investimeve të huaja nga afarizmi ekonomik kosovar, si dhe kontratat për investime të huajve duhet përcaktuar me ligj se ku mund të nënshkruhen dhe vulosja duke përcaktuar kompetencat e agjencisë për promovimin e investimeve, si dhe për evidentimin e investimeve të huaja që duhet të nxirret dhe miratohet rregulla e posaçme nga Ministria e Tregtisë dhe Industrisë.

Vlerësoj se dispozita e nenit 33 të propozimligjit do të ishte mirë të definojë se masat e propozuara nga kryeshefi i agjencisë pasi të shqyrtohen nga Ministria për ekonomi e financa, të miratohen nga Qeveria e Kosovës për të krijuar një rregullsi procedurale në sferën e investimeve të huaja.

Në terësi vlerësoj se me arsyetimet që u dhanë këtu, vërejtjet dhe sugjerimet që u paraqiten – ky ligj meriton në fazën e parë të miratohet dhe të plotësohet me amendamente. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit. Dhe, i fundit, Ibush Jonuzi. Ftoj deputetët që të kthehen në sallë se do të marrim vendim. Urdhëro Ibush.

DEPUTETI IBUSH JONUZI:

Inderuari Kryetar, Ministër, zëvendësministra dhe deputetë të respektuar,
Gjatë shqyrtimit të projektligjeve, natyrisht themi se janë të një rëndësie të veçantë dhe padyshim edhe Projektligji për investime të huaja është i një rëndësie shumë të madhe sepse rregullon me ligj zhvillimin ekonomik dhe ngritjen e politikave zhvillimore në Kosovë.

Me këtë Projektligj bëhet rregullimi, sigurimi dhe stimulimi i investimeve të huaja, krijohen mundësi më të mëdha të aplikimit të pajisjeve të reja dhe teknologjive bashkëkohore, bëhet rritja e produktivitetit, konkurrencës, përmirësimi i kualitetit të prodhimeve, si dhe rritja e shkallës së sigurisë në punë. Me këtë Projektligj bëhet krijuimi i rrethanave më të favorshme për rikualifikime të të punëuarve dhe të atyre të cilët presin për punësim – kur dihet shkalla e lartë e papunësisë që është problemi i madh dhe obligim për të krijuar rrethana më të favorshme për zbutjen e këtij problemi. Prandaj, kjo mund të bëhet vetëm duke krijuar hapësira të investimeve të huaja. Gjendja ekzistuese, na obligon që sa më parë që të jetë e mundur të aplikohet ligji për investime të huaja, i cili do të ndikojë pozitivisht për të hyrat buxhetore në Kosovë.

*Duke pas parasysh mundësitë e mëdha-për investime të huaja në shumë fusha, në parim përkrah Projektligjin për investime të huaja dhe mendoj se me disa plotësimë që mund të bëhen në fazën e amendamentimit, dhe duke pas parasysh vërejtjet dhe sugjerimet që u dhanë në diskutimet e mëparshme, mendoj se Projektligji mund të jetë mirë i punuar por edhe duhet punë mjaft e madhe. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Faleminderit. E ka fjalën Ministri Dugolli për një sqarim. Urdhëroni Ministër.

MINISTRI BUJAR DUGOLLI:

Faleminderit kryetar. Në rend të parë, falënderoj të gjithë deputetët për kontributin e dhënë në diskutim të këtij Projektligji të rëndësishëm. Desha të sqaroj diçka që i përket çështjes se agjencionit për promovimin e investimeve. Ne deri tash kemi pas një, të them, jokoordinim të mjaftueshëm mes autoritetave vendore dhe ndërkombëtare në këtë lëmi dhe ka ndodh që të vijnë investorët, të sillen nëpër qytet dhe të mos kene një shtëpi ku ata do të drejtohen për të marrë informacione, këshilla, udhëzime për të investuar në Kosovë dhe për këtë ne kemi fakte. Prandaj, si rezultat i kësaj dhe pikës së standardit 5 ku decidivisht thuhet se Ministria e Tregtisë dhe Industrisë duhet të punojë në themelin e agjencionit për promovimin e investimeve dhe Kryeministria me ndërtimin e agjencionit antikorruption - dy agjencione që lidhen me standardin 5 iu kemi dhënë prioritet, kemi bërë diskutime me Shtyllën e katërt, i kemi harmonizuar qëndrimet dhe presim që sa më shpejt Përfaqësuesi special të na lejojë që të punojmë në këtë drejtim. Unë shpresoj se edhe Parlamenti do ta dijë rëndësinë që e ka ky agjencion. Ky agjpcion, domethënë Ministria ka marrë premtim nga AER-i se do të ketë financim për ndërtimin dhe financimin e këtij agjencionit në hapa të parë. Prandaj, ndërtimi i agjencionit nuk do të jetë shumë i komplikuar dhe i rënduar për buxhetin e Kosovës, por rëndësia e saj është shumë e madhe, prandaj dëshiroj komisionet ta kenë parasysh këtë dhe ne do të jemi të gatshëm me bisedua në procedurat e mëtutjeshme me komisionin. Faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit. Dëgjuam debatin. Asnjë grup parlamentar ose deputet decidivisht nuk ka qenë kundër. Shkojmë në proces të vendimmarjes për aprovim në parim të Projektligjit. Përgatitemi për votim. Votojmë tanë.

Ka përfunduar procedura e votimit. Të pranishëm 72 deputetë ose kanë votuar 72. 71 deputetë janë deklaruar për aprovim në parim. Ju faleminderit.

Konstatoj se ka kaluar në shqyrtimin e parë Projektligji.

Informoheni se këtë ligj duhet ta shqyrtojnë në procedurë të mëtejshme: Komisioni për ekonomi, tregti, industri, energetikë, transport dhe telekomunikacion si Komision funksional dhe referues; Komisioni për gjyqësi, legjislacion dhe Kornizë kushtetuese; Komisioni për buxhet dhe Komisioni për komunitete.

Propozoj të kemi një pauzë 25 minutëshe dhe në orën 12 ju lutem të jemi në sallë dhe të vazhdojmë punën lidhur me pikat tjera të rendit të ditës. Ju faleminderit.

(Vijoi pauza)

(Pas pauzës, Seanca vazhdoi punën)

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju lutem do të vazhdojmë. Kalojmë në pikën e shtatë të rendit të ditës:

- Shqyrtimi i parë i Projektligjit për metrologji.

Projektligji iu është shpërndarë deputetëve më 9 maj 2005 dhe janë përmbrushur kushtet për shqyrtim dhe miratim të tij në parim.

Vërejjet parimore do t'i referohen për shqyrtim Komisionit funksional përgjegjës për raportim dhe komisioneve kryesore.

Floj Ministrin Dugolli që në emër të Qeverisë së Kosovës, para deputetëve të Kuvendit, të prezantojë Projektligjin. Ministër foltorja është e juaja.

MINISTRI BUJAR DUGOLLI:

I nderuari Kryetar, e nderuar Kryesi e Kuvendit, të nderuar deputetë,
Më lejoni që shkurtimishi të theksoj disa aspekte të rregullimit të Projektligjit për metrologjinë. Ky ligj do të rregullojë sistemin e metrologjisë në Kosovë dhe është një ligj sistemor për këtë fushë.

Sistemi i metrologjisë në Kosovë nënkupton metrologjinë shkencore, industriale dhe ate ligjore. Në veçanti ligji ka për qëllim të sigurojë matje të sakta në përputhje me matjet ndërkombëtare, realizimin dhe përdorimin e etalonëve, të materialeve referente, përdorimin, verifikimin dhe kontrollin metrologjik, të mjeteve matëse si dhe zhvillimin e infrastrukturës metrologjike.

Sistemi i metrologjisë dhe rregullimi juridik i saj është në të njëjtën kohë edhe një premise përritjen e besueshmërisë së qytetarëve, për mbrojtjen e shëndetit të popullatës, mbrojtjen e konsumatorit, mbrojtjen e mjedisit, sigurinë e përgjithshme si dhe mbrojtjen e resurseve natyrore.

Nga ana strukturelle, ligji është i ndarë në dhjetë kapituj dhe përban gjithsej 83 nene, të cilat janë konsideruar nga Grupi punues si bazë e mjaftueshme për rregullimin e duhur në fushën e metrologjisë në Kosovë.

Kapitulli 1 i ligjit përcakton qëllimin dhe objektin e rregullimit, gjersa kapitulli 2 përcakton fushëveprimin e organeve legale të metrologjisë në Kosovë. Më konkretisht ligji përcakton themelimin e institutit e metrologjisë së Kosovës si institucion që funksionon në kuadër të Ministrisë së Tregtisë dhe Industrisë dhe është përgjegjës për vendosjen dhe udhëheqjen e sistemit e metrologjisë në Kosovë, përfshire edhe fushën e metaleve të çmueshme.

Kapitulli 3 i Projektligjit përcakton njësitë matëse ligjore, përdorimi i të cilave është tanimë i rregulluar me ligjin për njësitë matëse, i cili është në fuqi në Kosovë. Në kontekst të njësive matëse, ligji mbështetet në njësitë matëse të sistemit ndërkombëtar, të cilat janë të publikuara në ligjin për njësitë matëse.

Kapitulli 4 trajton çështjen e metrologjisë shkencore. Do të thotë trajton aplikimin e etalonëve, si dhe laboratorëve kombëtar të kalibrimit.

Kapitulli në vijim – kapitulli 5 trajton çështjen e metrologjisë industriale, fushën në të cilën kryhet kalibri i etalonëve dhe mjeteve matëse, vërtetohet konformiteti i mjeteve matëse bazuar në specifikat teknike si dhe vërtetohet karakteristika e materialeve referente.

Sic u theksua më lartë, ligji trajton edhe çështjen e metrologjisë ligjore. Mjetet matëse ligjore sipas ligjit janë ato mjete të cilat përdoren për matjen në tregtimin e mallrave dhe shërbimeve, mbrojtjen e shëndetit të njerëzve dhe të shtazëve, sigurinë e përgjithshme, mbrojtjen e pasurisë, mjedisit dhe resurseve natyrore, mbrojtjen në punë, mbrojtjen e konsumatorëve, mbrojtjen nga fatkeqësítë e tjera.

Në vijim në vija të përgjithshme rregullon edhe çështjen e pasimit në treg të mjeteve matëse, përdorimin e njësive matëse, verifikimin e mjeteve matëse ligjore, certifikatat dhe shenjat e konformitetit të lëshuara jashtë vendit, matjet zyrtare, testimin e konformitetit, shënimin e parapaketimeve dhe shishevci si enë matësc dhe çështjeve tjera relevante për sistemin e metrologjisë në Kosovë.

Në kreun 6, ligji përcakton mënyrën e financimit të institutit të metrologjisë së Kosovës. Në këtë aspekt, ligji përcakton tri forma të kompensimit të aktiviteteve të institutit të metrologjisë së Kosovës, financimin nga buxheti i konsoliduar i Kosovës, kompensimet e veprimitarive metrologjike dhe nga financimi e burimet tjera në përputhje me ligjin.

Fare në fund, në kapitullin e 7, ligji rregullon punën e inspektimit metrologjik. Më konkretisht, kjo ka të bëjë me rregullimin e aktivitetit të mbikëqyrjes së aplikimit dhe zbatimit të ligjit, dispozitave tjera dhe akteve në përgjithësi në veprimitarive metrologjike, si dhe mbikëqyrjen në punën profesionale të metrologëve të autorizuuar, personave juridik të autorizuar dhe shërbimeve metrologjike të autorizuara.

Të nderuar deputetë, duke pas parasysh rëndësinë e rregullimit juridik të sistemit të metrologjisë në Kosovë dhe nevojën evidente për krijimin e një baze të mirëfillt ligjore për metrologjinë, propozoj që pas procedurës së analizimit dhe shqyrtimit ky Projektligj të miratohet në Kuvend. Me këtë Projektligj Kosova do të avancojë kuadrin e saj ligjor në përgjithësi kurse sistemi i metrologjisë së Kosovës do të fitojë një kornizë adekuate juridike për veprim dhe zbatim me akte të veçanta. Ju faleminderit për vëmendjen.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ministër, ju faleminderit. Hapim debatin në parim.

Në emër të LDK e ka fjalën Nurishahe Hulaj. Urdhëroni Nurishahe, foltorja është e juaja.

DEPUTETJA NURISHAHE HULAJ:

I nderuari Kryetar i Kuvendit, të nderuar ministra e deputetë,

Paraqitja e Projektligjit për metrologji, është përgjigje ndaj nevojës për të pasur një ligj i cili do të ndihmojë në rregullimin e sistemit të metrologjisë së Kosovës, dhe i cili përfshin: Metrologjine shkencore; metrologjinë industriale dhe metrologjinë ligjore.

Qëllimi i Projektligjit për metrologjinë është që të vendosë arritjen e besueshmërisë, të rezultateve të majes të aplikuara për mbrojtjen e jetës, shëndetit të popullatës, kafshëve, mbrojtjen e mjedisit, konsumatorëve, sigurinë e përgjithshme si dhe mbrojtjen e resurseve natyrore, pra projektligji që gërshtohet me kompleks çështjesh të rëndësishme për Kosovën. Gjithashtu, Projektligi paraqitet me prioritet që rregullojnë bazën ligjore në pajtueshmëri dhe standarde ndërkombëtare, në bashkëpunim dhe koordinim në mës ministrive dhe organizatave. Ligji është përpunuuar me njohës të mirë të çështjes që mbulojnë këtë lëmi.

Ligji ka deklaratën financiare që kërkon sistem të krijimit fillestar të metrologjisë së Kosovës, në përputhje me sistemet e pranuara ndërkombëtare. Për këtë janë të nevojshme kapacitetet njerëzore dhe teknologjike, realizimin e etalonëve të Kosovës dhe mirëmbajtjen e tyre, sigurimi i krahasueshmërisë së etalonëve dhe sigurimi i etalonëve të punës për verifikimin e matjeve matëse ligjore. Për tu realizuar këto, me ligj parashihet krijimi i një laboratori qendror për metrologji, verifikimi i mjeteve matëse ligjore dhe mbikëqyrja inspektyuese. Për të gjitha këto kërkohen mjeje teknike-teknologjike, kërkohen kuadro, kërkohet objekti, kërkohet vendi, kërkohen trajnime plotësuese. Andaj, unë kam për obligim që të përcjell ledhe kërkuesat e Institutit të metrologjisë së Kosovës.

Prizren dhe kisha për të cekur këtu, meqenëse ligji është i paraqitur në 10 kapituj, por unë do të folsha vetëm për kapitullin 2, nen 6 ku thuhet se selia e institutit metrologjik të Kosovës duhet të jetë në Prishtinë. Kërkesat e qytetit të Prizrenit, të institutit metrologjik në Prizren dhe kërkesat e deputetëve të Prizrenit janë që selia e institutit metrologjik të jetë në Prizren pasi që Prizreni i plotëson të gjitha kushtet për të vazhduar punën në këtë institut. Arsyeshmëria të cilën mund ta them këtu është se ka parametrat ekzistues bazik. Ky institut posedon lokacionin me sipërsfaqe prej 8 ari, objekti i institutit ku zbatohet metodologjia për tërë Kosovën dhe ka sipërsfaqe prej 500 metra katror, bodrumin, katin e parë dhe sipas llogarisë statistike i ndërtohet edhe mbindërtimi. Instituti i metrologjisë së Kosovës në Prizren ka stafin punues, në përbërje prej 5 inxhinierëve të diplomuar, 1 teknik, 1 punëtorë ndihmëse. Prej këtyre 3 inxhinierëve të diplomuar të makinerisë, 1 me përvojë 25 vjeçare më metrologji, 1 me titull metrolog i lartë - këshilltar i pavarur i certifikuar dhe 1 metrolog i ri, një inxhini i diplomuar i elektroteknikës me titull metrologe e lartë - këshilltar i pavarur e certifikuar, 1 inxhini i teknolog i diplomuar, metrologe e lartë - këshilltar i pavarur e certifikuar, 1 teknik i makinerisë, kontrollor i lartë i certifikuar. Instituti posedon këto etalonë dhe pajisje: etalonët e gjatësisë, etalonët e masës, etalonët e vëllimit, etalonët për verifikimin e pastërtisë së punimeve prej metaleve të çmuara, pajisje për hulumtimin e llojit matës të peshojave me ngarkesë mbi 9 mijë kilogram. Instituti posedon këto laboratoriume: laboratoriumin e gjatësisë, laboratoriumin e masës, laboratoriumin e metaleve të çmuara. Instituti i metrologjisë legale të Kosovës bën kontrollin dhe vulosjen e laboratoreve të autorizuara të masës, energjise elektrike, të ujit dhe të shpejtësisë. Etalonët dhe pajisjet me të cilat është i pajisur instituti kanë një vlerë prej 300 mijë euro, prandaj deklarata financiare në pikën 6 është e pabazë për arsyen se instituti i metrologjisë së Kosovës me selia në Prizren ekziston, ai zbaton metrologjinë në Kosovë, është profitabil dhe nuk është barë e Qeverisë. Andaj, ne kërkojmë që selia të jetë në Prizren, të jetë nën mbikëqyrjen qeveritare dhe i imbetet punë e komisionit që do të amendamentojë këtë ligj të rregullohet kjo çështje.

Ne, si Grup Parlamentar të Lidhjes Demokratike të Kosovës, në parim e përkrahim këtë ligj. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit shumë. Në emër të Partisë Demokratike – Grupit Parlamentar Afrim Arzuallxhiu. Urdhëroni Afrim.

DEPUTETI AFRIM ARZUALLXHIU:

Faleminderit. Inderuari zoti Kryetar, të nderau ministra prezent dhe deputetë, Lidhur me Projektligin për metrologji, për të cilin ekspozonë paraqiti Ministri Dugolli mendon se është një përkthim i Projektligjit të njëjtë të Kroacisë, i cili sigurisht është hartuar në pajtim me dokumentin D-1 të Organizatës Ndërkombëtare të Metrologjisë Legale. Prandaj, Grupi Parlamentar i PDK mendon se ky Projektlig, si i tillë, mund të aprovohet në parim, me vërejtjet që pasojnë.

Në këtë dokument ka shumë të dhëna të pasakta dhe mohim të realitetit të metrologjisë legale të Kosovës. Qysh në fillim, në memorandumin shpjegues hasim në kundërshtime, mohime dhe injorime. Në pikën 5 thuhet se në grupin punues për shqyrtimin e Projektligjit, pas hartimit të parë nga Departamenti për tregti dhe industri janë përfshirë në mes tjera shpërndarët e përpunimit të institutit të metrologjisë legale të Kosovës, kurse veç në pikën 6 mohohet ekzistencë e institutit të metrologjisë legale të Kosovës dhe kerkohet që të ndërtohet sistemi i metrologjisë në përpunim me sistemet e pranuara ndërkombëtare, krijimi i laboratoreve qendror për metrologji, verifikimi i mjeteve matëse ligjore, mbikëqyrja inspektuese, paga për punëtorë, lokacioni, inventari për laborator, për stafin, për pajisje – në një vlerë prej 98 mijë eurove dhe më arsyetimin se IMK do të

jetë institucion i cili do të krijojë të hyra në buxhetin e Kosovës. Krejt këto veç ekzistojnë në institutin e metrologjisë legale të Kosovës në Prizren. Pyes: zotërinj për çfarë arsyenjë mohim dhe injorim i tillë i një instituti, i një institucionit ekzistues të metrologjisë legale të Kosovës me seli në Prizren. Pse nuk përmendet fare se një institucion i tillë ekziston në Prizren me traditë 59 vjeçare dhe në vitin e ardhshëm do të kretnojmë 60 vjetorin dhe që kanë kuadër sikur që zonja parafolëse përmendi dhe mos të përsëris me lokacione, me të gjitha. Faktikisht ka krejt infrastrukturën e nevojshme, përfshirë cilësinë e Projektitligj kërkohen mjete të konsiderueshme. Mos të përsëris edhe përpunën të cilën e kryen, që përmendi zonja Nurishahe. Ky institut posedon pajisje në vlerë prej 300 mijë eurove. Ky institucion ekziston në Kosovë dhe selinë e ka në Prizren. Ai zbaton metrologjinë në Kosovë. Është profitabil dhe nuk është barrë e Qeverisë. Instituti, me punën dhe angazhimin profesional ka arritur të jetë i pranuar nga institucionet metrologjike të Evropës me të cilat ka kontakte dhe bashkëpunim të rregullt, siç është ai i Gjermanisë, Shqipërisë, Turqisë, Kroacisë, Sllovenisë, Bosnës dhe Maqedonisë. Por, fatkeqësisht i papranuar është i injoruar ende nga vendorët.

Në shtetet e civilizuara, institutet me tradita të tillë respektohen dhe ndihmohen, sepse ato shënojnë shtetësinë e një populli. Mirëpo, fatkeqësisht te ne ndodh e kundërtë. Jo vetëm se nuk respektohet tradita por shkohet aq larg sa edhe mohohet dhe injorohet ekzistencë e një instituti të tillë në Prizren dhe çohen e zhbjnjë atë të Prizrenit dhe e themelojnë një të njëjtin në Prishtinë pa kurrfarë nevoje. Kjo është njëjtë sikur njeriu që ka në funksion një veshkë, çohet një i mençur dhe kërkon t'i ndërrojë anën apo vendin e veshkës. Për ne, ky tentim i zhbërgjes apo i degradimit të institutit të metrologjisë legale të Kosovës me seli në Prizren është i papranueshëm.

Duke marrë parasysh gjérat që i ceka dhe problemet tjera të krijuara në këtë periudhë – pas luftës, nga ana e personelit të Ministrisë për Tregti dhe Industri me institutin ekzistues të metrologjisë legale të Kosovës në Prizren, duke marrë parasysh degradimin e një instituti në një degë të një divizioni në kuadër të Ministrisë për Tregti dhe Industri, degradimit të drejtorit, suspendimin e drejtorit nga lista e rrogave, dorëzimi i etalonit të kombit për vëllim në servis dhe pastaj uzurpimi nga ana e Ministrisë për Tregti dhe Industri, e kështu me radhë, kopjimi i vulave e tjera.... Dhe, duke marrë parasysh edhe faktin se as Ministri Dugolli premtimet e dhëna

(Ndërtimi nga regjia)

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju lutem, ja mundesonı yazdımının nəc diskutim

DEPUTETI AFRIM ARZUJAII XHIII-

Në emër të Grupit jam duke folur. Duke marrë parasysh edhe faktin se Ministri Dugollë premtimet e veta në Prizren nuk i përbushi, ne mendojmë se ky institucion nuk duhet të jetë në suazë të Ministrisë për Tregti dhe Industri, por duhet të jetë në kuadër të Qeverisë dhe direkt nën mbikëqyrjen e Kryeministrit siç është edhe në Kroaci, Zvicër, Gjermani dhe në shumë vende tjera. Ky institucion është institucion shtetëror. Referenca e punëve është shumë e gjere dhe lidhet me të gjitha ministritë. Ka vula shtetërore, e kështu me radhë. Prandaj, mendojmë se është e preferueshme të jetë direkt nën kompetencat e Kryeministrit dhe Qeverisë. Instituti nuk duhet të jetë nën kompetencat e njëre zve që nuk ia dinë vlerën.

Vërejtjet tona konkrete në Projektligj janë për këto nene: Në nenin 5.1 shkruan dhe është "Instituti i metrologjisë së Kosovës", në vazhdim të tekstit IMK. Propozojmë të jetë: "Instituti i metrologjisë legale të Kosovës me seli në Prizren" që përmirësojë përgjegjësinë e institutit.

Titulli para nenit është "Instituti i metrologjisë së Kosovës". Propozohet të jetë "Instituti i metrologjisë legale të Kosovës".

Neni 6.1, është "IMK është institucion në kuadër të Ministrisë për Tregti dhe Industri", propozojmë të jetë "Instituti i metrologjisë legale të Kosovës me seli në Prizren është institucion në kuadër të Qeverisë së Kosovës gjegjësisht zyrës së Kryeministrit të Kosovës dhe është përgjegjës..." dhe vazhdon teksti.

Neni 6.2, shkruan: "IMK është me seli në Prishtinë", propozojmë dhe duhet të jetë "IMLK (domethënë Instituti i metrologjisë legale të Kosovës) është me seli në Prizren".

Neni 6.3, shkruan në tekstin: "IMK për zbatimin e detyrave nga fusha e metrologjisë ligjore do të ketë dy njësi regionale, njësinë regionale të metrologjisë në Prishtinë dhe njësinë regionale të metrologjisë në Prizren". Propozojmë dhe duhet të jetë "IMLK me seli në Prizren për zbatimin e detyrave nga fusha e metrologjisë ligjore, shkencore dhe teknike do të formojë njësitë e veta në Prishtinë, kur do të krijohen kushtet, infrastruktura, pajisjet, kuadri e tjera".

Neni 6.4, duhet të fshihet.

Neni 6.5 shkruan: "Me IMK udhëheq drejtori i IMK", duhet të jetë "me IMLK udhëheq drejtori i IMLK me seli në Prizren".

Neni 6.6 është "me njësitë e IMK udhëheqin shefat e njësive", duhet të jetë "me njësinë e IMLK që do të formohet do të udhëheq shefi i njësisë".

Neni 6.7 shkruan "IMK përgatit udhëzime administrative për rregullimin dhe funksionimin e brendshëm të IMK të cilat i nënshkruan ministri". Propozojmë të jetë "IMLK me seli në Prizren përgatit udhëzimet administrative për rregullimin dhe funksionimin e brendshëm të IMLK të cilat i nënshkruan drejtori i institutit".

Neni 9.1 shkruan "MTI me propozimin e drejtorit të IMK themelon këshillin metrologjik", në vazhdim të tekstit "këshilli me më së shumti 7 anëtarë". Propozojmë të jetë "IMLK me seli në Prizren me propozim të drejtorit të institutit themelon këshillin metrologjik" në vazhdim të tekstit "këshillin me më së shumti 15 anëtarë".

Neni 55.2 shkruan "Drejtori i IMK i paraqet ministrit raport mbi punën". Propozojmë të jetë "Drejtori i IMLK i paraqet kryeministrit reportin mbi punën".

Neni 80.2 shkruan "të gjitha vendimet mbi autorizimet e laboratorëve të certifikuar të metrologjisë shfuqizohën në ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji". Propozojmë të jetë "Të gjitha vendimet mbi autorizimin e laboratorëve të certifikuar të metrologjisë mbeten valide deri në kalimin e afatit të validitetit të tyre".

Neni 82.1, "në ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji IMLK me seli në Prizren do të transformohet në IMK njësia në Prizren sipas nenit 6.3.2". Propozojmë të jetë "në ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji, IMLK me seli në Prizren kalon në kuadër të Qeverisë dhe kryeministrit".

Dhe nenit 82.2 duhet të shlyhet.

Nëse këto vërejtje nuk dot ë merren parasysh dhe përkundër asaj do të vazhdohet me tendencën e zhberjes apo të degradimit të institutit të metrologjisë legale të Kosovës me seli në Prizren. Diskutimin tim do ta përmbyll me thënien e profesorit të respektuar të fizikës Skender Skenderi i

cili në librin e tij të fundit – Sistemi ndërkombëtar i njësive SI, kur flet për prototipet ndërkombëtare të mjetave matëse dhe ruajtjes së tyre, në mes tjera shqiptarët: Këtë detyrë në Kosovë e ka instituti për metrologjinë legale me seli në Prizren...

(Ndërpjegje nga regjia)

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Dy herë nga dhjetë minuta, i keni tejkular, megjithatë vazhdoni. Le t'i jipet mundësia dhe urdhëroni....

DEPUTETI AFRIM ARZUALLXHIU:

Ju lutem, dy herë nga dhjetë minuta nuk i kam tejkular sigurisht. Këtë detyrë në Kosovë e ka instituti për metrologjinë legale me seli në Prizren, i cili si duket, përfundimisht shkatërrohet përmes ta ndërtuar të njëtin me dhjeta vjet - që të jetë në këtë nivel që është ky. Një ndër sukseset e para të Qeverisë sonë të koalicionit! Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Afrim, ju faleminderit. Unë do t'ju lutja juve të tjerëve. Është shqyrtim në parim, e pastaj në komisione krejt këto çështje duhet të detajizohen sipas mendimeve E ka fjalën Genc Gorani, besoj në emr të ORA-s.

DEPUTETI GENC GORANI:

Faleminderit zoti Kryetar. I ndenuari zoti Kryetar, i ndenuari Ministri, të ndruar zonja dhe zotërinj deputetë, Për mendimin e Grupit Parlamentar ORA ky Projektligji në përgjithësi është hartuar konform modeleve bashkëkohore të këtij ligji në shtetet evropiane.

Miratimi dhe zbatimi i dispozitave të parapara do të sjellë përfitime të jashtëzakonshme ekonomisë kosovare në shumë aspekte. Një nga përfitimet është po ashtu edhe mbrojtja e konsumatorit dhe rregullimi i tregut kosovar. Rrjedhimisht, cilësia, kapaciteti dhe pavarësia e institucionit implementues të këtij ligji do të janë me rëndësi strategjike për Kosovën. Ky institucion sipas këtij ligji tek duhet të themelohet.

Unë këtu do të hyja në një argumentim i cili është paraqitur nga parafolësit e mi në mënyrë shumë të detajuar. Për këtë arsy, do ta shkurtoja atë pjesë të përshtimit i cili ka qenë shumë objektiv dhe i thuktë. Rrjedhimisht, zonja dhe zotërinj, këtë institucion Kosova e ka që sot, është instituti për metrologji i Kosovës dhe është me seli në Prizren. Ky institucion është i konfirmuar ndërkombëtarisht me personel të certifikuar për aktivitetet përkatëse dhe i ka shërbyer shoqërisë kosovare gati gjashtë dekada. Gjashtë dekada me përkushtim dhe profesionalizëm të vazhdueshëm, i nënshtruar kritereve dhe kontrollimeve ndërkombëtare. Është një shembull i funksionimit të sukseshëm shtetëror të Kosovës. Në një shkresë të muajit shkurt, kabineti i Qeverisë Haradinaj figuron konkludimi se, citoj: "Nga kontaktet me personelin udhëheqës të institutit kemi krijuar përshtypjen se kemi të bëjmë me personal me kredibilitet moral dhe profesional, që janë në gjendje të bëjnë diferençime të qarta në mes interesave partikulare dhe atyre shtetërore". Por ja, Qeveria Kosumi, e cila është deklarativisht është vazhduese e politika të Qeverisë Haradinaj, nëpërmjet sponsoruesit të këtij Projektligji kërkon që selia e këtij institucionit të shpërndulet në Prishtinë. Kjo kërkesë është plotësisht e paarsyeshme dhe për më tepër do të paraqet një ngarkesë të jashtëzakonshme për buxhetin dhe ashtu të ngarkuar të Kosovës.

Kundër kësaj dispozite është shprehur edhe këshilli i institutit për metrologji legale të Kosovës në përbërje të të cilat në mes 18 ekspertëve vendor është edhe një zëvendësministër i kësaj Qeverie.

Dy. Denisa në shtetet evropiane, të cilave iu referohemi si modele për këto çështje, siç janë Zvicra dhe Kroacia, ky institut i përgjigjet drejtësorejt këshillit të ministrave të qeverisë, sponsoruesi i këtij Projektligji – Ministria e Industrisë dhe Tregtisë synon ta degradon në një departament banal në kuadër të Ministrisë në fjalë.

Si përfundim: Grupi Parlamentar ORA e përkrah Projektligjin në parim, por do t'i parashtrojë dy amendamente dhe kororaret pranë Komisionit përkatës funksional.

Nën 1. Konfirmimi që instituti për metrologji legale i Kosovës të mbetet me seli në Prizren;

Nën 2. Që ky institut të jetë i akredituar si agjencion pranë këshillit të ministrave të Qeverisë.
Ju faleminderit për vëmendje.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit. Me vonesë është paraqitur Aleanca. Mazlum Kumova e ka fjalën. Urdhëroni Mazlum, besoj në emr të Aleancës.

DEPUTETI YMER HALIMI:

Çka u ba me këto kartela, mua me Mazlumin gjithë po na ndërrohen – profesor? Po më duket e ka rrökë Prizreni kësaj radhe. Faleminderit zoti Kryetar Daci. Të nderuar ministra, të nderuar deputetë,

Me Projektligjin për metrologjinë synohet të tregullohet veprimi metrologjik në Kosovë duke përfshirë metrologjinë ligjore, industriale dhe shkencore në përiputhshmëri me standarde e shteteve evropiane dhe etalonët e sistemit ndërkombëtar.

Ky Projektligji është bazik dhe prek shumë sféra atë interesit të qytetarëve të Kosovës. Prandaj, Grupi Parlamentar i AAK e ka shqyrtau me vëmendje dhe në parim mbështet për procedim në Kuvend por ka ca vërejtje të vogla. Tek neni 2, te definicionet dhe kuptimi i termave shkruehet instituti i metrologjisë të Kosovës. Thënë të drejtën, jam konsultuar me disa kolegë në Universitet dhe ata me të drejtë ishin se këtu duhet të thuhet: instituti për normim dhe metrologji i Kosovës. Sepse vetëm me këtë emërtim përfshihet e tërë veprimitaria e institutit.

Tek neni 2, po ashtu – është një shprehje: "gjurmimshmëria", që nuk përdoret në shkencën e matjeve dhe duhet të zëvendësohet me termin "hulumtim" ose "kërkim rezultati", por "gjurmimshmëri" - nuk ka kuptim me gjurmua diçka të tillë.

Në nenin 6 pikë 2 shkruan "IMK është me seli në Prishtinë". E vërtetë se u tha shumë për këtë pikë se instituti është me seli në Prizren, bila po thonë se edhe 58 vjet atje ka punë. Atëherë pse thuhet ose pse prejudikohet që të vjen në Prishtinë kur ka një jetë aq të gjatë, aq të frytshme, aq të ndershme.

Grupi Parlamentar i yni mendon se nuk është e qëllueshme intelektuale e shkencore të përqendrohet vetëm në Prishtinë. Prandaj, le t'i takojë edhe Dukagjinit diçka e mirë.

Ky Projektligji përcakton mjaft mirë fushat e veprimit të institutit. Lekturimi duhet bërë gjithsesi, ju lutem. Prandaj, Grupi Parlamentar në vazhdim do të jetë i angazhuar që kësë Projektligji ta pasurojë mirë. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit shumë. Unë besoj se diskutuesit tjerë nuk do të debatojnë më për këtë çështje. Në emër të Grupit 6+ e ka fjalën Mahiri.

DEPUTETI MAHIR JAGCILAR:

Faleminderit zoti Kryetar.

Sayın Meclis Başkanı, Sayın Bakanlar, Değerli milletvekilleri

6+ Parlamento Gurubu adına hepinizi selamlayarak, Meteoroloji Yasasıyla ilgili gurubumuzun tutumunu açıklaşmak istiyorum.

Gurubumuzun diliçincesine göre, böyle bir Yasanın getirilmesi olduğu gibi, Kosovadaki meteorolojinin düzenlenmesi de oldukça önemlidir.

6+ Parlamento Gurubu olarak bu Yasayı prensipte kabul ediyoruz, fakat Kosovadaki meteorolojinin siyaseti ile yönetimi konusıyla ilgili bazı ciddi ve önemli uyarılarımız var.

Her devletin en önemli enstitülerinden birini, Meteoroloji Enstitüsü ve bu enstitünün seviyesi oluşturmaktadır. Bundan ötürü de sözkonusu enstitünün Kosova Hükümetine aktarılmasını öneriyoruz.

İkinci önemli uyarılarımızdan biri, sözkonusu enstitü merkezinin Priştine'ye taşınmasıdır. Diliçinemize göre, Enstitünün Merkezi Priştine'de kalmalıdır. Yasanın finansı açıklamasına göre, bu Yasanın masrafları 98.000 Eurodur ve aynı zamanda "Kosova Bütçesi için gelirler sağlayan enstitü olarak Kosova Meteoroloji Enstitüsünü gözönünde bulundurarak, yukarıda belirtilen masraflar en kısa bir süre içerisinde telafi edilecektir" denilmektedir. Acaba neden Bakanlık bunu masraf olarak gösteriyor? Çünkü bildiğimiz kadariyla hem Meteoroloji Enstitüsü, hem de bu enstitünün binası mevcut, bununla birlikte sözkonusu enstitüde çalışanlar kendi maaşları ile diğer masraflarını kendi çalışması ile katkılarıyla sağlamaktadır. Aksine, eğer bu Enstitünün merkezi Priştine'ye taşınırsa, işte o zaman ek işçiler için maaşların sağlanması, yeni binanın inşa edilmesi ve yeni donatımın sağlanması için ek masraflar gerekecek ve bu masraflar kuşkusuz ki öngörülen 98.000 Eurodan birkaç misli artmış olacaktır. Acaba böyle bir durumda bunun yapılması gerekli mi?

Prensipte Yasanın belirli maddeleriyle ilgili de uyarılarımız var. Örneğin, 2.2, 5.1, 20.2 ve 82.2.

Toplantıda yürüttülen tartışmalar sayesinde ve ileride yapılacak olan değiştirmeler önerileriyle, sözkonusu Yasa en iyi bir şekilde kazanmış olacak ve pratikte uygulanacaktır.

Bundan ötürü gurup olarak bizler bu Yasayı prensipte kabul ediyoruz ve bu Yasanın Meclisinin belirli komisyonlarına sunulmasını istiyoruz. İlginize teşekkürler!

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit. Hatixhe Hoxha, le të bëhet gati Ibush Jonuzi.

DEPUTETJA HATIXHE HOXHA:

Zoti Kryetar, të nderuar deputet,

Do të dëshiroja të paraqes para jush disa vërejtje në Projektit gjin për metrologjinë dhe vërejtjet tonë kanë të bëjnë me nenin 2 te definicionet dhe kuptimi i termave

Metrologja ligjore.- Mendojmë se është më mirë të quhet "rrregullativa ligjore për matjet metrologjike".

Metrologja industriale.- Në sqarimet që jepen thuhet se kjo është pjesë e metrologjisë dhe se me të vendoset gjurmueshmëria e rezultateve të matjes.

Pastaj, kemi vërejtje tek definicionet që u përmenden ma herët "gjurmueshmëria", "parapaketimi" e të tjera.

Në nenin 9, bëhet fjalë për "këshillin e metrologjisë". Edhe unë mendoj se këshilli i metrologjisë duhet të ketë më shumë anëtarë, për faktin se me këtë ligj mbulohen apo se ligji përfshin shumë fusha dhe kemi të bëjmë më një spektër të gjerë të nomenklaturës profesionale si të prodhimit, shkencës, teknologjisë. Prandaj edhe është në interes që në përbërjen e këshillit të tritet numri i anëtarëve.

Mendojmë se kjo është në të mirë të një perfshirjeje më të madhe të një spektri të ekspertëve të fushave përkatëse që i referohen këtij ligji.

Në nenin 12, ku flitet për laboratorët kombëtar për kalibrim. Mendojmë gjithashu se është me interes që në ligj të thuhet se në rast se në Kosovë nuk ka një laborator për kalibrimet, të cilat nuk mund të bëhen në Kosovë, atëherë mund të autorizohet një laborator jashtë Kosovë për kalibrimet që s'mund të bëhen tek ne.

Neni 15 - certifikimi i materialeve referente. Mendojmë se është më mirë të thuhet "certifikimi i etalonëve referent".

Neni 19 - mjetet matëse ligjore. Ky nen duket se është paksa i paqartë.

Neni 22, ku bëhet fjalë për ndërpërjën e vlefshmërisë së vërtetimit, gjegjësisht nen 22 paragrafi i) – thuhet: "ka skaduar validiteti i vërtetimit". Ne mendojmë se është më mirë të thuhet "ka kaluar koha" ose "intervali kohor".

Neni 26 - përdorimi i mjetave matëse ligjore të instaluara të cilat janë riparuar. Vërejtja jonë është se mendojmë që këtu s'kemi të bëjmë me instalime.

Edhe unë mbështies në parim këtë Projektligj. Faleminderit.

KRYESUESI XHAVIT HALITI:

Faleminderit. Fjalën e ka deputeti Ibush Jonuzi, le të përgatitet deputetja Teuta Sahatçija.

DEPUTETI IBUSH JONUZI:

Zoti kryesues, ministra, deputetë të ndesuar dhe të gjithë të pranishëm,
Para veti kemi Projektligjin për metrologjinë. Në përpilimin e tij kanë marrë pjesë ekspertë të lëmisë teorike dhe të përvjohës së gjatë praktikë. Matja është një prej veprimeve më të vjetra të njeriut dhe paraqitet çdoherë me ndeshje interesash. Që ky interes të jetë sa më i besueshëm, reciprokisht lind nevoja e krijimit të rrregullativës. Kjo rrregullativë – normim, është avancuar me zhvillimin e shoqërisë qysh prej sistemit metrik për matje i cili paraqet bazën e sistemit ndërkombëtar bashkëkohor të njësive SI. Qëllimi kryesor i metrologjisë është ngritja e vëtëdijes mbi metrologjinë që vendos marrjen e përgjithshme të metrologjisë dhe të kormizës referuese. Kjo tamë ka një rëndësi të veçantë, por nuk jemi në procesin e adaptimit me infrastrukturën e

metrologjisë evropiane. Shkenca e metrologjisë është zhvilluar paralelisht me nevojat e institucioneve ekonomike, laboratorëve dhe të lëmive të tjera që përdorin metrologjinë.

Nga Projektligi i ofruar, mësojmë se nregullohet sistemi matës unik i cili përfshin metrologjinë shkencore bazike, industriale dhe ligjore, të harmonizimit me direktivat e Bashkësisë Evropiane dhe të Unionit Evropian.

Në parim përkrah Projektligjin për miratim. Ju faleminderit.

KRYESUESI XHAVIT HALITI.

Faleminderit. Deputetja Teuta Sahatqija, le të përgatitet deputeti Fadil Kryeziu.

DEPUTETJA TEUTA SAHATQIJA:

Faleminderit. Zoti kryesues, i nderuari Ministër, të nderuar deputetë, Qasja ndaj këtij instituti nga ana e Ministrisë po flet për një joseriozitet, gjë të cilën po e shohim prej diskutimeve prej të gjitha partive.

Po më vjen mirë që kjo çështje e rëndësishme, të cilën Grupi ynë e vërejti dhe paraqiti në seancën e marsit, u aktualizua dhe mesa shoh ka një konsensus të pakontestueshëm në të gjitha partitë.

Në Kosovë kemi mungesë të instituteve profesionale, kemi mungesë të traditës në shumë lëmi. Kemi mungesë të përfaqësimit të atyre instituteve të cilat ekzistojnë në rrjedhat ndërkombëtare të pranuara nga bashkësia ndërkombëtare. Kemi mungesë të stafit profesional të aftësuar përbartjen e këtyre punëve, kemi mungesë të ligjeve që i mbulojnë shumë lëmi. Prandaj, të kesh diçka prej këtyre në kushtet tona, institute që kanë traditë me përvojë gjashtë dekadash, staf profesional të aftësuar përtulluar me sfida të punës dhe në rrjedha me institutet simotra të bashkësise ndërkombëtare, numër enorm të madh të mjeteve matëse të kontrolluara gjatë këtyre viteve – është fat, me të cilin, ne duhet të krenohemi.

Ky institut që ekziston në Prizren ka staf, ka laboratore, ka pajisje të sofistikuara të cilat nuk kam nevojë tashti t'i përmend se ato vëtëm u dëgjuan nga parafolësve, prandaj kontrollimi i pompave të benzinës, i metaleve të çmuëshme, i njehsorëve elektrikë, i peshoreve dhe shumë veglave tjera matëse nëpër terë territorin e Kosovës ka qenë garanci përkonsumentorët se atë çka paguajnë edhe e marrin, pasi vuja nga ky institut ka siguruar besueshmëri maksimale.

Ky institut do të ketë rëndësinë edhe më të madhe në të ardhmen përkësport të prodhimeve tona në tregjet e jashtme, të cilët pranojnë vëtëm produktet, të cilat i plotësojnë standarde ndërkombëtare dhe të certifikuara nga një institut me renome. Një institut të tillë e ka çdo shtet, e ne kemi fat që e kemi. Nuk duhet të nisemi prej fillimit e ta themelojmë.

Çdo institut i metrologjisë në rajon, shikon të gjitha shtetet e rajonit, shikon: Sloveninë, shikon Vinçën – edhe në botë, pasi ka të bëjë me shumë precizë, me saktësi në shumë decimalë duhet të vendosë laboratore të veta në një vend i cili është larg kryeqendrës pasi që kryeqendra ka zhurma të ndryshme, siç janë afërsia e elektranës, distribucionet elektroenergetike, transformatorët e mëdhenj, të cilët me zhurma elektromagnetike, dridhje e tjera, afërsia e transmetuesve të fuqishëm siç janë radiotelevizionet, provайдерët e internetit, radiopajisjet nga shfrytëzues të mëdhenj – i maskojnë rezultatet e sakta. Prandaj, Prishtina definitivisht nuk mund për shkak të kërkuesave themelore teknike të jetë vend përvendosjen e laboratorëve përmatje precize.

Te Grupi punues, i prezantuar në dokumentin e Projektligjit ka dy emra pa tituj. A donë to thotë se këta persona kanë marrë pjesë në punimin e ligjit e nuk kanë tituj akademikë, apo i keni harruar se çfarë tituj kanë? Gjithashtu, janë 8 prej 18 që nuk kanë as emër as titull, vetëm shkruan – përfaqësues. Mos ndoshta nuk i keni pyetur për emra si quhen?

Mendojmë se duhet mjaft gjëra të ndryshohen, por nuk do të kisha hyrë më tepër në detaje, pasi vërejtjet tona do të mundohemi t'i paraqesim në formë të amendamenteve në Komisionin funksional.

Gjithsesi pajtohem me të gjithë parafolësit se selia e IMLK të mbetet në Prizren. Prandaj, Grupi ynë Parlamentar në parim e përkrah Projektligjin për metrologji. Ju faleminderit.

KRYESUESI XHAVIT HALITI:

Faleminderit zonja deputete. E ka fjalën deputeti Fadil Kryeziu.

DEPUTETI FADIL KRYEZIU:

Unë, pajtohem me ju, ekziston mundësia të bëjmë një grup joformal ose edhe formal të Prizrenit! Sidoqoftë, unë dëshiroj të vë vetëm disa çështje që konsideroj se nuk janë përmend, sepse rëndësia dhe vlera e këtij instituti përkatësisht e kësaj sfere të jetës ekonomike dhe shoqërore si dhe ky ligj që e bën përafërsisht, do të thosha, kompatibël me legjislacionin e vendeve të përparuara demokratike.

Çështja e parë që vë në spikamë ka një tendencë jo vetëm nga kjo Qeveri, përfat ishte edhe në Qeverinë Rexhepi që angazhoheshin që çdo gjë të koncentrojmë në Prishtinë, prandaj nuk është vetëm meritë e kësaj Qeverie. Kishte një qasje diçka më liberale në këtë drejtim Qeveria Haradinaj.

Çështja e dytë, që e kontestoj grupin punues, u përmend dhe s'po kthehem në emra, ka emra këtu që fare nuk kanë marrë pjesë në hartimin e këtij Projektligji, ndërkëq përshkuhen si pjesëmarrës ose hartues të këtij Projektligji.

Çështja e tretë është kostoja e këtij çmimi. Nuk është e vërtetë se kjo do të kushtojë vetëm 98 mijë euro, ose vetëm nëse është menduar se të bartet komplet edhe materia përkatësisht të gjithë laboratorët që ekzistojnë në Prizren.

Çështje tjetër që është me rëndësi të përmendet, është se në nenin 12 pikë 1 krijuhet mundësia që aplikuesit etalonë mund të jenë, e para po them pikë e parë, edhe persona juridik. Kjo natyrisht se është e mundshme, por në tërë ligjin fitet për institutin e metrologjisë në Kosovë natyrisht të autorizuar përfshirë këto, në këtë pikë vihet në plan të dytë domethënë që mund të aplikojnë edhe persona tjerrë juridik qofshin institucionale tjera që mund të merren me lëmi të përafërtë e tjera.

Përfundimisht, unë mbështes sugjerimet e kolegëve të mi që ky institut të mbetet natyrisht në Prizren përfshak të kushteve objektive që ofron dhe traditës së punës, pastaj të kuadrit të specializuar që disponon dhe në kuptimin e asaj se lehtëson Qeverinë dhe buxhetin e konsoliduar të Kosovës. Dhe, njëkohësisht, duke qenë se ky institut po theksoj metrologji – jo meteorologji, që mund të kuptohet nga ndokush, do të duhej të ishte edhe në kuadër, domethënë të përqendrohet edhe në kuadër të Kryeministrisë sepse në njëfarë forme ky institut është si një lloj pikë referenciale dhe përfshin jo vetëm Ministrinë e Tregtisë dhe Industrisë por edhe atë të Shëndetësisë, edhe atë të Mbrojtjes së Mjedisit e të tjera. Ju faleminderit në vëmendje.

KRYESUESI XHAVIT HALITI:

Faleminderit. Ky ishte diskutim i fundit lidhur me Projektligjin në fjalë. Ministri e ka kërkuar fjalën. E ka fjalën Ministër Dugolli.

MINISTRI BUJAR DUGOLLI:

Faleminderit kryesues. Unë iu kam thënë punëtorëve të Ministrisë që janë në institutin e metrologjisë legale në Prizren se loboni në Parlament dhe shoh se paskan lobuar të gjitha grupet parlamentare. Më vjen mirë për këtë lobim që e kanë bërë. Sido qo të jetë, unë pash këtu nga disa se pat diskutime konstruktive, por nga disa nuk ishin konstruktive. Ministria nuk e ka degraduar institutin. Ministria, të cilën tani unë e udhëheq, pas pengesave – mosmarrëveshjeve që kanë filluar në mandatin e kaluar, unë nuk i marr si ministër i tregtisë, këtë e kam përgjigje ndaj deputetit të PDK që foli në emër të Grupit, prandaj mendoj se në Parlament nuk duhet të ketë diskutime të tillë. Duhet të çmohet puna edhe e mëhershme nga Qeveria edhe e tanishme, por nuk jam pjesë e këtyre lojërave që janë bërë më herët – si ministër. Përkundrazi, e kam avancuar çështjen e këtij instituti për t'i ia dhënë vendin e vet të merituar.

Çështja se a do të quhet instituti i metrologjisë legale apo instituti i metrologjisë së Kosovës, këtë e kanë përcaktuar ekspertët të cilët kanë qenë në grup punues dhe mendoj se çdo shtet e ka një institut kombëtar të tillë. Legale nënkuption një pjesë e cila është e paraparë në ligj. Nuk është industrial dhe shkencore. Prandaj, për shkak se janë tri lëmi, instituti duhet të quhet i Kosovës dhe i ka tri lëmi të cilat i rregullon – njëra prej të cilave funksionon në Prizren ndërsa dy tjera nuk funksionojnë ende. Unë shpresoj, sa i përket mjeteve – mjetet shihen se janë përlaborator, për çështje tjera dhe Ministria ka financuar, i ka ble pajisjet, janë pajisje më të sofistikuara për përkës institut, Ministria e Tregtisë dhe Industrisë investon çdo herë, çdo vit në këtë institut sepse është institut që është në kuadër të Ministrisë së Tregtisë. Ne nuk e kemi qit në kuadër të Ministrisë. UNMIK-u në të 2000-tën i ka dhënë licencën për të vazhduar punën, në 2001-tën e ka transferuar tek Departamenti i Tregtisë dhe Industrisë pranë Këshillit të përkohshëm administrativ, dhe në kohën kur është themeluar Ministria – ministri i kaluar e ka orientuar në Departamentin e Industrisë pranë Ministrisë së Tregtisë dhe Industrisë. Prandaj kjo çështje është e rregulluar nga bashkësia ndërkombëtare dhe ne kemi bërë një vazhdimësi. Nuk duhet t'i jipet vëtëm karakter regional - provincial. Unë e respektoj çdo propozim që vjen nga Parlamenti për ta rregulluar këtë çështje, por jam i obliguar të respektoj edhe qëndrimin e Qeverisë dhe të Grupit profesional i cili e ka paraparë kështu. Sido që ju të parashihni, ne do të punojmë ta zbatojmë këtë ligj, prandaj duhet të kemi kujdes në prononcime të tillë që ne si menaxhment i ri i kësaj Ministrie nuk i pranojmë përfajë tona dhe unë shpresoj se në diskutimet që do të bëhen në Komision do të dominojë arsyaja dhe të gjendet zgjidhja më e përshtatshme për të funksionuar ky sektor që është i rëndësishëm. Ne do të jemi prezent në Komision dhe do ta japim kontributin, duke përfshirë edhe punëtorët e institutit që do të ftohen për të marrë pjesë qoftë në dëgjim publik, qoftë për çështje tjera. Ju faleminderit.

KRYESUESI XHAVIT HALITI:

Faleminderit. Për replikë është lajmërua Afrim Arzuallxhiu.

DEPUTETI AFRIM ARZUALLXHIU:

Faleminderit. Nuk di çka është degradim nëse nuk është degradim kjo çka po ndodh me institutin e metrologjisë legale të Kosovës në Prizren. A nuk është degradim që po transformohet prej Prizreni në Prishtinë? Kjo ka ndodh, po ndodh tash. Ky propozim është nga këshilltarët apo nga Ministria për Tregt dhe Industri. Këto tash po ndodhin. Greva e punëtorëve të metrologjisë u bë në këtë periuudhë. Ju keni qenë prezent, keni biseduar me personelin e institutit. Të gjitha detajet, të gjitha

problemët i dini. Tash mos të elaborojmë arsyet. Ju i dini vetë mirë të gjitha problemet me të cilat ballafaqohet personeli i institutit, për të cilat unë s'desa me folë gjatë, sepse kishte me marrë kohe. Është degradim, dhe unë ende qëndroj prapa asaj.

KRYESUESI XHAVIT HALITI:

Faleminderit. Për fjalë është paraqitur Sabri Hamiti.

DEPUTETI SABRI HAMITI:

Faleminderit zotni kryesues. Unë në thelb dojsha të kërkoja nga ministri të japë shpjegime dhe ai i dha disa shpjegime, por unë megjithatë do të jap përshtypjen time për një mënyrë të folunit këtu, që nganjëherë po na bën me qeshë, nganjëherë edhe me qajt, faktikisht.

Nuk është mirë... Ne jemi këtu duke diskutuar në Parlament dhe normalisht të folunit e ka edhe elementin bindës brenda dhe argumentin, veç – nganjëherë sot, sidomos rrëth këtij ligji, kur u bisedua – mua më bëri përshtypje të keqe që njerëzit po flasin fjalë të mëdha të pamatura: shtetësi, provon shtetësinë e Kosovës gjashtëdhjetë vjet e sende tjera që janë të papjekura dhe unë mendoj se s'është mirë në këtë formë një lobim – një merak për ta mbrojtur një tezë – të kalojë në sférën emocionale, e cila po prodhon efekte, unë do të thosha qesharake politike.

Nëse ky institut e ka provue shtetësinë e Kosovës që gjashtëdhjetë vjet, allahile te mbarojme si Kullën e Afelit dhe le të rrinë atje ku është. Domethënë, me të vërtetë unë mendoj se duhet të jetë një maturi e argumentit. Bindja në të folun është e domosdoshme, e di, veç jo në këtë rrëshqitje. Faleminderit zoti kryesues.

KRYESUESI XHAVIT HALITI:

Të faleminderit zoti deputet. Për fjalë është paraqitur deputetja Sala Berisha-Shala.

DEPUTETJA SALA BERISHA-SHALA

Inderuari zoti kryesues, të nderuar deputetë dhe anëtarë të Qeverisë,

Unë diskutimin do ta filloja me një thënie – frenët e shkencës janë matjet dhe Projektiligji në fjalë na vjen në kohën e duhur, në momentin e duhur që do ta plotësonë një vakum ligjor. Nuk do të zgjatem shumë të elaboroj rrëth Projektiligjit sepse kontributin tim do ta jap në Komisionin funksional atje gjatë amednamentimit, por nuk më pëlqen ky debat që u zhvillua këtu me disa kunderthëmie, me qëndrimet e Ministrat që të mbrojë Projektiligin në fjalë dhe shumica e deputetëve ishin në të kundërtën e asaj të Ministrat. Nuk më pëlqen edhe logjika prej të cilës niset Qeveria dhe Ministri, logjika e zhberjes së institucioneve për ta bërë një tjetër. Domethënë, problemeve duhet t'u qasemi me logjikën e funksionalizimit të atyre institucioneve, në këtë rast të institutit përmes metrologjinës së Kosovës e jo në logjikën e zhberjes përmes tij bërë një tjetër. Ju faleminderit.

KRYESUESI XHAVIT HALITI:

Faleminderit. Konsideroj se nuk ka tjerë të paraqitur përmes diskutuar lidhur me ligjin. Meqenëse se s'ka tjerë të paraqitur, sipas Rregullores unë e vë në votim në parim Projektiligin në fjalë dhe mendoj se gjatë shqyrtimit të mëtutjeshëm mund të jepen vërejtje të duhura përmes amendamenteve.

Shkojmë sipas votimit elektronik. Lus teknikën të jetë e galshme. Fillojmë tash.

Okej. Konsiderojmë se Projekti është miratuar me 77 vota për, 1 kundër dhe 2 abstenime. Faleminderit.

Në bazë të Rregullës 23 pika 6 dhe Rregullës 35 pika 2 Kuvendi ngarkon për punë të mëtejme këto komisione: Komisionin për ekonomi, tregti, industri, energetikë, transport dhe telekomunikacion si Komision funksional dhe referues; Komisionin për gjyqësi, legjislacion dhe Kornizë kushtetuese; Komisionin për buxhet dhe Komisionin për komunitete.

Komisionet në fjalë duhet që në afatin jo më vonë se 2 muaj nga shqyrtimi i parë të Projektligjit në Kuvend të Kosovës t'i paraqesin raport me rekomandime Kuvendit. Ju faleminderit.

Pika e tetë e rendit të ditës është shtyer. Arsyet lidhur me këtë janë dhënë dje.

Vazhdojmë me pikën e nëntë të rendit të ditës:

- Shqyrtimi i Projektligjit për duhanin.

Para se të fillojmë me shqyrtimin e kësaj pike, do të doja të theksojë një të metë të Qeverisë që vazhdon të mos e fton e të jetë prezent ministri, por ka dërguar zëvendësministrin dhe unë do të kërkoj deklarim nga deputetët, sepse këtë rregull po duket e kemi shkel edhe më herët, dhe pyes se a janë dakord që ligjin në fjalë ta prezantojë zëvendësministri, meqenëse ministri qenka në udhëtimi zyrtar dhe e ka dërguar atë, apo mendoni ndryshe.

Unë mendoj se edhe kësaj here duhet të shkojë kështu, me vërejtje Qeverisë dhe me vërejtje që Rregullorja t'i përcaktojë këto çështje ashtu siç do të jepja vërejtje për zëvendësministrat që janë ulur në kartiget e deputetëve ku s'e kanë vendin.

Pra, për ta prezantuar Projektligin, ia japim fjalën zëvendësministrit Astrit Ajeti.

ZËVENDËSMINISTRI ASTRIT AJETI:

Inderuari zoti kryesues, i nderuar zoti Ministër, të nderuar zëvendësministra, të nderuar deputetë, Së pari më lejoj ta përshëndes fillimin e procedurës parlamentare për miratimin e Draftprojektligjit për duhanin, i cili do të jetë një plotësim i legjislacionit të nevojshëm në lëmin e shëndetësisë. Se bashku me ligjet e tjera, në lëmin e shëndetësisë dhe një numër të akteve nënligjore të nxjeria nga Ministria e Shëndetësisë ky Draftprojektligi synon ta adresojë një nga çështjet më serioze në sektorin e shëndetësisë, posaçërisht në sferën e shëndetësisë publike, atë të rezikut dhe dëmeve për shëndetin e njeriut nga tymosja e duhanit.

Aprovimi i këtij Projektligji – draftprojektligji do të mundësoni përkujdesje më të mirë shëndetësore për qytetarët e Kosovës përmes aplikimit të masave preventuese me qëllim të ruajtjes së shëndetit të popullatës.

Draftprojektligji për duhanin, në tekstin e mëtejme: Projektligji krijon bazë të domosdoshme ligjore për të mbështet zbatimin e ligjit për shëndetësi të Kosovës si dhe reformat e filluara në sektorin e shëndetësisë. Nxjerra e këtij Projektligi shihet si domosdoshmëri për shkak se duhani paraqitet si problem i madh për shëndetin publik, numrit të madh të raportuar të duhanxhinjve në Kosovë, reklamimit të pakontrolluar të prodhimit të duhanit, mbrojtjes së shëndetit të popullatës - një nga detyrat e Ministrisë që të koordinoje të gjithë aktivitetet në sferën e shëndetësisë, si dhe përcjellja dhe mbikëqyrja e kualitetit të prodhimeve të duhanit, mbrojtja e joduhanxhinjve nga pirja dytësore e duhanit.

Veçoritë e Projektligjit janë që përmes normave themelore të rregullojë dhe kufizojë konsumimin e prodhimeve të duhanit, të mbrojë shëndetin publik, të mbrojë fëmijët dhe adoleshentët nga efektet e dëmshme të pirjes së duhanit, të mbrojë joduhanxhinjt nga tymi i duhanit.

Në përpilimin e këtij Projektligji janë shfrytëzuar zgjidhjet dhe përvojat nga: legjislacioni bazë – Ligji për shëndetësi i Kosovës, drafti i parë i zhvilluar nga organizata joqeveritare – Lidhja qytetare e Kosovës, legjislacioni i vendeve në rajon – Shqipëri, Kroaci, Maqedoni, legjislacioni i vendeve të Evropës perëndimore dhe agjencioneve të Kombeve të Bashkuara – Britania e Madhe, Gjermania, SHBA, Organizata Botërore e Shëndetësisë, komentet e dhëna nga konsulentët e huaja ligjore në Ministrinë e Shëndetësisë.

Duhet theksuar se ky ligj nuk prek në sferat e rezervuara, po ashtu se Ministria e Shëndetësisë nuk ka ligj që tregullon këtë lëmi.

Projektligi për duhanin është përpiluar në dhjetë kapituj me këtë përbajtje.

Kapitulli 1 – dispozitat e përgjithshme, ku përcaktohet qellimi i këtij Projektligji për të mbështetur përpjekjet e shoqërisë për të zbutur dhe parandaluar dëmet për shëndetin e popullatës që shkakton tymosja dhe përgatitja e duhanit.

Kapitulli 2 – përkufizimet, në të cilin jepen definicionet për bimën, prodhimet, përbërësit e duhanit, pirjen, pasojat, masat dhe përvendet publike në të cilat kufizohet apo ndalohet pirja e duhanit.

Kapitulli 3 – kushtet e domosdoshme, ku përcaktohen kushtet për prodhimin dhe qarkullimin e cigareve.

Kapitulli 4 – masat për zvogëlimin dhe kufizimin e pirjes së duhanit, ku përcaktohet ndalimi i reklamimit dhe eksponimit të palejuar të duhanit si dhe sponsorimi i aktiviteteve nga prodhuesit e duhanit, si dhe shitja personave të mitur.

Kapitulli 5 – shitja e prodhimeve të duhanit. Në këtë kapitull përcaktohen ndalesat për shitjen apo ofrimin e duhanit.

Kapitulli 6 – ndalimi i pirjes së duhanit, është kapitull ku përkufizon vendet ku ndaloheret pirja e duhanit dhe definimi i hapësirave për duhanxhinj.

Kapitulli 7 – masat preventive kundër pirjes së duhanit, flet për obligimet që kanë institucionet e ndryshme për ndërmarrjen e aktiviteteve që promovojnë vetëdijesimin e popullatës dhe formimin e këshillit profesional për kontrollin e duhanit që duhet formuar nga Qeveria e Kosovës.

Kapitulli 8 – mbikëqyrja, është-neni ku përcaktohen organet për mbikëqyrjen e zbatimit të këtij ligji.

Kapitulli 9 – dispozitat ndëshkuese. Në këtë nen përcaktohen dispozitat ndëshkuese ku persona juridik apo fizik prodhojnë, shesin, ofrojnë apo pinë duhan në kundërshtim me këtë ligj.

Kapitulli 10 – dispozitat kaluese dhe përfundimtare, të cilat përmbyllin këtë Projektligi.

Të nderuar zonja dhe zotérinj, në fund desha të shpreh bindjen time se marrë parasysh rëndësinë e këtij Projektligji, ju – përmes diskutimeve, propozimeve dhe debatit konstruktiv – do të ndihmoni

në plotësimin e tij, duke përmbrushur edhe një detyrë të madhe që shtronhet para jush. Ju faleminderit.

KRYESUESI XHAVIT HALITI:

Faleminderit zoti zëvendësministër. Tani sipas radhës, pasi zëvendësministri prezantoi ligjin, hapim debatin. Për fjalë është paraqitur Nimon Alimusaj, në emër të LDK.

DEPUTETI NIMON ALIMUSAJ:

I nderuari zoti kryesues, të nderuar Minister dhe zëvendësministra, të nderuar kolegë, Duke pas parasysh faktin se shoqëria kosovare është ndër të parat në mos e para në rajon e më gjërë për konsumimin e duhanit, duke pas parasysh se në Kosovë duhani tymoset nga të gjitha grupmoshat dhe nga të gjitha shiresat e popullatës, duke pas parasysh se duhani tymoset edhe në kafene, edhe në zyre, edhe në klasë, edhe në amfiteatër, edhe në institucionë shëndetësore, edhe në prani të pacientit, edhe në autobus, edhe në rrugë e ku jo tjeter – e kur kësaj i shtronhet niveli i ulët i standardit jetësor, mungesa e theksuar e trajtimit adekuat shëndetësor, gjendja sociale, mbrojtja në masë jo të vogël e ambientit ku jeton dhe vepron, pastaj mungesa e hapësirave të nevojshme për pushim dhe rekreacion, por edhe moshfrytëzimi i atyre pak hapësirave me të cilat disponon, e tjerë, pra kur kihen parasysh të gjitha këto del se nevoja dhe rëndësia e një mekanizmi të tillë i cili do të tregullonte dhe do të sanksiononte këtë materie – është shumë e theksuar.

Prandaj, Projektligji që na ofrohet sot për shqyrtim, ndonëse shumë i vonuar, megjithatë është i mirëseardhur dhe gjithsesi duhet përvënë sponsoruesin.

Gjithashtu, që në fillim duhet theksuar se sot para veti kemi një tekst relativisht të mirë. Lënda që mëton të rregullohet me këtë ligji, ka një shtrirje të mirë organike si dhe shpërndarje adekuate nëpër kapituj nene e paragrafe. Por, megjithatë, po ashtu duhet thënë për të shumtën herë se praktika e hartimit të teksteve të tillë ligjore në një gjuhë tjeter dhe pastaj përkthimi i tyre joprofesional në gjuhën shqipe po vazhdon të dëmtojë në shkallë shumë të lartë edhe qartësinë e teksteve ligjore.

Në këtë tekst ligjor vërehen formulime të atilla që ofrojnë interpretim të kundërt me atë që synon ligji. Kështu, po përkujtojmë vetëm një shembull. Në kapitullin 3, nen 4 – thuhet: "shitia dhe ofrimi i prodhimeve të duhanit nuk lejohet në të gjitha llojet e institucioneve" nga del se në disa lloje të institucioneve lejohet. Pastaj, ka formulime gjysmëake dhe paqartësi të disa dispozitave. Për shembull, kapitulli 5, nen 10, pikë 10.5 thotë: "Hapësira e dedikuar për pirje (aty thuhet, e unë do të thosha: tymosje) të duhanit nuk guxon të jetë më e madhe se 30% nga hapësira e lokalit gjegjës" duke mos u përektuar se cili është është ai "lokal gjegjës".

Në tekst vërehen shprehje të tillë, si "ligje specifike", "evidentim i fortë shkencore", "pirje e duhanit në kuadër të këtij ligji", "në mënyrë qendrore" e shprehje të tjera që nuk i njeh gjuha juridike. Në ligji, gjithashtu, nuk sqarchet se kush është "institucioni i autorizuar".

Megjithëkëtë, Grupi Parlamentar i Lidhjes Demokratike të Kosovës, tekstin që e kemi në shqyrtim e miraton në parim. Për çudi, ka dal gjithkund në tekst "pirja" e asnjëherë s'ka dalë "ngrënja" e unë kujtoj se duhani as nuk pihet as nuk ngrënnet por tymoset. Ju faleminderit.

KRYESUESI XHAVIT HALITI:

Faleminderit zoti deputet. Në emër të Grupit Parlamentar të Partisë Demokratike të Kosovës, për ligjin do të flasë deputeti Zahirije Jusufi.

DEPUTETJA ZAHRIJE JUSIFI:

I nderuar zoti kryesues, i nderuar zoti Zëvendësministër, të nderuar deputetë, Projektligji për duhanin do të mbulojë një zbratzësi ligjore të rregullimit me ligj të pirjes së duhanit, do të kufizojë pirje të duhanit në vende publike si faktor madhor i rrezikut të smundshmërisë dhe vdekshmërisë së parakohshme.

Projektligji është harmonizuar me legjislacionin e Unionit Evropian duke iu përshtatur kushtetëse dhe rrëthanave në Kosovë. Domosdoshmëria përfshin këtë ligji është se duhani është dëmtues individual i shëndetit, njëherit edhe ndotës i ambientit. Kjo ndotje ndodhet nga tymi i cili thithet si nga ata që pinë duhan si nga ata që nuk e pinë. Ndotja shkaktohet nga tymi që del, por ky tym është më i pasur me lëndë helmuese sesa vetë tymi që thithet nga ai që e pin. Përfshin këtë arsy, është e nevojshme edhe mbrojtja e joduhanxhinjve me ligj.

Studimet e bëra me njerëz përfshirë efektit që shkakton tymi i duhanit, me disa përbërës që konsiderohen më të rrezikshmit, si nikotina, katranë dhe monoksid karboni - tregojnë se vdekshmëria në popullsinë meshkuj të moshës mbi 35 vjeç është 30 deri në 80% më e lartë sesa te njerëzit që nuk pinë duhan. Sëmundja e koronarëve është kryesorja nga shkaqet e kësaj vdekshmërie. Ajo është shumëherë më vdekjeprurëse se kanceri i mushkërive. Rreth 70% nga bronkopatitë kronike i detyrohen duhanit. Fatkeqësisht edhe tek ne, incidenca e pirjes, sidomos tek të rinjtë, është mjaft e lartë.

Mendojmë se mbikëqyrja e zbatueshmërisë së këtij ligji, do të jetë e vështirë në disa nene, përfshembull, neni 4.2 – të gjitha prodhimet e duhanit që prodhohen apo importohen dhe dalin në tregun e Kosovës duhet të testohen përfshirë katran, nikotinë dhe monoksid karboni. Ligji do të jetë jo plotësish i zbatueshëm pa laborator zyrtar përfshirë kontrollimin e duhanit sipas ISO standardeve dhe pa institucionin e autorizuar nga Qeveria si këshill profesional përfshirë mbikëqyrjen e përbërjes së prodhimeve të duhanit dhe rregullshmërinë e shenjave që prodhohen apo importohen dhe shitjen në tregun e Kosovës.

Mendojmë se nenet 8.2, 8.3, 13.2, 13.3 janë shumë restriktiv. Përfshembull, ndërsa të tjera: vendosja e prodhimeve të duhanit në pikën e shitjes duhet të jetë e fshehur nga publiku i përgjithshëm apo neni 10.4 dhe 10.5 në hapësirat publike të përcaktuara përfshirë pirjen e duhanit hapësira e dedikuar nuk guxon të jetë më e madhe se 30% nga hapësira e lokalit gjegjës dhe tek dispozitat ndëshkimore dënohen me vlerë 5 mijë deri 10 mijë euro personi juridik i cili lejon pirjen e duhanit në hapësira në kundërshtim me ninen 10 të këtij ligji.

Grupi Parlamentar i Partisë Demokratike e mbështet në parim. Ju faleminderit.

KRYESUESI XHAVIT HALITI:

Faleminderit zonja deputete. Në emr të Grupit Parlamentar të Aleancës përfshirë Ardhmërinë e Kosovës fjalën e ka deputetja Zylfiye Hundozi.

DEPUTETJA ZYLFIE HUNDOZI:

Zotni kryesues, deputetë të nderuar,

Ky ligj është mëse i nevojshëm përfshirë popullatën e Kosovës, duke marrë parasysh se të ne ekziston një numër i madh i duhanxhinjve të cilët e dëmtojnë shëndetin e vet dhe të personave që gjenden përreth tyre dhe kështu krijojnë problem të madh përfshirë shëndetin publik.

Me zbatimin e këtij ligji qëllimi i të cilit është që përmes normave ligjore ta kufizojë dhe kontrollojë prodhimin dhe përdorimin e duhanit, do të zgjedhjet edhe ndikimi i dëmshëm i duhanit në shëndetin publik. Me rëndësi është se me këtë Projektligj ndalohet shitja e duhanit fëmijëve nën moshën 18 vjeçare dhe kështu krijohet mundësia për mbrojtjen e të rinjve nga përdorimi i duhanit dhe shkaktimit të varshmërisë ndaj tij.

Megjithë përparësitë dhe nevojën për këtë ligj, sepse kjo fushë gjjer më tanë nuk ka qenë e rregulluar me asnjë ligj, në Projektligjin e dhënë ekzistojnë edhe disa mangësi. Njëra prej tyre është se në nenin 4 ku thuhet se testimet e substancave që i përban duhani siç janë katrani, nikotina, dioksidi i karbonit bëhen në laboratorin e licencuar nga Ministria e Shëndetësisë. Në Kosovë nuk ekziston laboratori toksikologjik i licencuar nga Ministria e Shëndetësisë. Ekziston vetëm laboratori për kontrollimin e barnave, i cili nuk merret me testimin e substancave toksike. Në Projektligj as nuk përmendet se a do të formohet ky laboratori dhe kur, ose do të përdoret ndonjë laboratori tjetër, për shembull i amerikanëve të cilët në Kosovë e kanë formuar për nevoja të tyre. Përndryshe, pjesa më e rëndësishme e këtij Projektligji nuk mund të zbatohet, se nje masë e madhe e tij i kushtohet përmbytjes së substancave në cigare si kusht i domosdoshëm për paraqitjen e duhanit në treg.

Në nenin 13 te dispozitat ndëshkuese, nuk ceket se mjetet nga ndëshkimet kush do t'i shfrytëzoje dhe ku do të derdhen ato dhe a ka personi i dënuar të drejtë ankesë.

Grupi Parlamentar i Aleancës për Ardhmërinë e Kosovës e përkrah në parim këtë Projektligj dhe do të japë kontributin e vet për përmirësimin e vërejtjeve të dhëna në këto diskutime sot në Parlament në Komisionin për shëndetësi. Faleminderit.

KRYESUESI XHAVIT HALJTI:

Faleminderit zonja deputete. Fjalën e ka përfaqësuesja e ORA Fatmire Mulhaxha-Kollçaku.

DEPUTETI FATMIRE MULHAXHA-KOLLÇAKU:

Faleminderit zoti kryesues. Kolegë deputetë të ndëruar,
Në emër të Grupit Parlamentar ORA përshtendes iniciativën për hartimin e Projektligjit për duhanin e në veçanti e përshtendes si joduhanxhi dhe si punëtore e shëndetësisë publike, meqenëse në bazë të të gjitha anketave që i posedon Instituti kombëtar i shëndetësisë publike, në fakt anketat anonime që kemi bërë sidomos në mesin e nxënësve flasin për shifrat alarmante të konsumuesve të duhanit te gjenerata e re. Edhe pse Instituti kombëtar i shëndetësisë publike ka ndërmarr shumë aktivitete edukative nepër shkolla me të rinjtë, gjithashtu edhe shumë OJQ kanë bërë një veprinë të tillë, është treguar se pa rregulluar edhe me anë të legjislacionit është e pamundur që të bëhet së paku një zgjedhje e konsumuesve të duhanit.

Shfrytëzoj rastin ta përshtendes edhe iniciativën e Lidhjes qytetare të Kosovës me seli në Pejë e cila në fakt e ka dhënë edhe draftin e parë, meqenëse kam qenë pjesëmarrëse e disa tryezave të rumbullakëta dhe gjithashtu një cikli të ligjëratave nepër shkolla ku do të thotë kam qenë pjesëtarë prej fillimit të kësaj iniciativë.

Edhepse është një ligj majft restriktiv dhe mendoj se ka vend në Kosovë, sidomos përfaktin që thash edhe më parë se kemi jo vetëm konsumues të duhanit te të rinjtë por e dimë dhe jemi prezenti çdo ditë në rrugë me fëmijët të cilët sheshin duhan dhe besoj se me këtë ligj nuk do të bëjmë shumë që në fillim por me siguri do të bëhen hapa të parë dhe të ndihmojë që në të ardhmen të rregullohet një dukuri që është negative e konsumimit të duhanit.

Por kam një vërejtje, sa i përket nenit 14 pikë 1, ku kërkohet që brenda 3 muajve pas hyrjes në fuqi të këtij ligji të gjithë prodhuesit vendosin domethënë këto shenjat e nevojshme, mendoj se eventualisht kjo kohë duhet të zgjatet sepse kërkon një procedurë më të madhe, e gjithashtu edhe kisha pas një vërejtje tjetër që të bëhet një standardizim te pakojë e duhanit dhe janë dhënë disa versione të teksteve por nuk është cek gjuha në të cilën duhet të jepen dhe kishte qenë mirë që të standardizohet edhe pse thuhet së paku 30% e hapësirës duhet t'i kushtohet vërejtje të përgjithshme. Faleminderit për vëmendjen.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit. E ka fjalën Shpresa Murati, le të bëhet gati Sanije Aliaj.

DEPUTETJA ŠPRESA MURATI:

Hala. Poštovani Predsjedničë, poštovani poslanici,
Nacrt zakona o duvanu je neophodan za stepen razvoja zakonodavstva na Kosovu i pruža jaku pravnu osnovu za zakonsko regulisanje pušenje duvana.

Kako je osnovni cilj preventivnih medicinskegrana, pre svega sprečavanje bolesti i unapredjenje zdravlja uopšte a s obzirom na veliki broj pušača na Kosovu, pušenje bi mogli nazvati velikim socijalnim medicinskim problemom odnosno problemom za javno zdravje. S toga je cilj ovog nacrtu zakona da osnovnim normama reguliše i ograniči konzumiranje duvanskih proizvoda, da zaštititi javno zdravje posebno dece i mladih od štetnog dejstva duvana ali i da zaštititi nepušače od duvanskog dima.

Cilj ovog nacrtu zakona je i da reguliše i kontroliše proizvode duvana, ograniči i zabrani pušenje duvana na javnim mestima odnosno na javnim ili privatnim institucijama u kojima se pružaju zdravstvene usluge, na svim javnim ili privatnim institucijama edukacije, obrazovanja dece i omladine odnosno u svim javnim prostorijama, sem normalno prostorijama koje su predvidjene za pušače.

Preventivne mere su jako značajne u cilju promovisanja i budjenja samosvesti kod mlađeg stanovništva o posledicama koje uzrokuje pušenje duvana.

Dosta je u sadržaju Nacrtu rečeno o hemijskom sastavu proizvoda duvana odnosno o količini katrana, nikotina, ugljen monoksida. Međutim, treba posebno istaći da je nikotin jak otrov jer je štetno dejstvo nikotina višestruko. Mnoge studije govore da se u najmanje 96% slučajeva operisanih karcinomom pluća pacijenti bili pušači. Znači da je incidencija karcinomom pluća u direktoj vezi sa pušnjem. Pušači takođe spadaju i u visoko rizičnu grupu nastajanja infarkta srca i mozga.

Zbog svega ovoga, ovaj nacrt zakona predstavlja neophodnost i u načelu ga Parlamentarna grupa 6+ usvaja. Hvala.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Unë do t'ju lutja përmjet një vendim që duhet të marrim. I kemi edhe katër projektligje tjera dhe shumë pikë të rendit të dites. Propozimi im është që seanca të deklarohet që deputetët 5 minuta të diskutojnë ose ta vazhdojmë nesër seancën ose të hënë. Prandaj, të deklarohemi.

(Polemikë)

Ju lutem, le të respektohet atëherë marrëveshja që dje është e arritur me shefat e grupeve parlamentare. Urdhëroni Sanije. E ka fjalën Sanije Aliaj.

DEPUTETJA SANIE ALIAJ:

Ju faleminderit zoti Kryetar. I nderuar zoti Kryetar, të nderuar deputetë, Vlerësimi i Projektligjit që po bëhet sot, mendoj se është me rëndësi dhe interes për shoqërinë tonë nga se kudo që shkojmë, kudo që të jemi duhani është prezent në shoqërinë tonë, një shok i keq, i bezdissihëm por mbi të gjitha i rrezikshëm.

Sot bota aplikon lloj-lloj strategjish për të luftuar përdorimin e duhanit. Shpenzohen sasi të mëdha parash për reklama kundër tij, nxjerren ligje për mospërdorimin e duhanit në vende publike apo për mospërdorim përpëra moshës 18 vjeç, krijohen të ashtuquajtura ditë botërore kundër duhanit, e tjera. Por, ç'ndodhë në të vërtetë? Së më shumë shpenzon para nëpër reklama kundër duhanit, aq më shumë rritet përdorimi i tij. Që është më e keqja, në të kaluarën ky ves ishte përgjithësisht pronë e meshkujve por pas viteve të 90-ta përdorimi i duhanit nga femrat filloj të rritje në mënyrë të frikshme. Duhani nuk është i dëmshëm vetëm për shëndetin e përdoruesve por edhe për personat që janë rrëth tyre. Bashkëshortja e një duhanpirësi është 30% më e rrezikuar për kancer se ajo e vetë duhanpirësit. Çdo njeri, në mënyrë konstante, është i eksposuar ndaj rrezatimit jonizues nga disa burime të ndryshme natyrore dhe artificiale. Sipas të dhënave kohëve të fundit, çdo person mesatarisht pranon dozën efektive mesatare vjetore rrëth 3.75 milisivertë, ndërsa duhani për ata që e pinë atë e shton këtë dozë edhe për rrëth 2.8 milisivertë që është rrëth 75%. Pra duhani është i rrezikshëm shikuar edhe nga aspekti i rrezatimit jonizues.

Prandaj, qëllimi i këtij Projektligji është të mbrojmë të rinjtë dhe të tjerët nga shkaqet që shiojnë përdorimin e prodhimeve të duhanit si dhe pirjes së tij, të ngrisë nivelin e njohurive përrrezikshëmérinë e përdorimit të duhanit, të mbrojë populsinë nga rrezimi i eksposimit jo të vullnetshëm të tymit të duhanit, të kontrollojë prodhimet dhe shpërndarjen e prodhimeve të duhanit.

Organi i autorizuar i Qeverisë së Kosovës në bazë të Projektligjit ndalon prodhimet e duhanit që shkaktojnë vartësi, duke i testuar monoksidin e duhanit, nikotinën dhe katranin për një cigare në laboratorët e licencuara, ngaqë konsumi i tepert i duhanit shton rrezikun për vdekje të papritura dhe kancerin e mushkërive.

Mendoj se rregullimi i kësaj çështjeje me ligj, mundëson kontrollimin e prodhimeve të duhanit që deri tani është përdorur pa kurrfarë kontrolli dhe ka rritet numrin e të sémurëve. Monoksidi i duhanit pakëson oksigenin në gjak, ndërkohë që nikotina shton punën e zemrës, prandaj vërejtje të përgjithshme dhe të atyre shtesë në paketimin e cigareve janë informacion i domosdoshëm përmirësuar përdoruesit e duhanit përrrezikun që paraqet pirja e pakontrolluar e tij. Ndalimi i shijes dhe pirjes së duhanit në institucionet publike zgjedhon numrin e atyre që i eksponohen tymit të duhanit pa vullnetin e tyre. Mendoj se në këtë Projektligj do të ishte mirë të ishin edhe disa nene që do të caktoton kriterë që pirja e duhanit të bëhej në hapësira të caktuara edhe në familje në mënyrë që edhe familja në djep të mos i ekspozohet këtij rreziku, e që te ne në Kosovë është pothuaj në çdo familje.

Mbikëqyrjen e zbatimit të Projektligjit e bëjnë inspektorët sanitari, të cilët edhe caktojnë masat ndëshkuese me vlera të përcaktuara në Projektligi për prodhimet jocilësore dhe tërë veprimtarinë shtesë përojellëse ndaj personave juridik dhe fizik.

Projektligji është në pajtim me standarde nderkombëtare dhe legjislacionin evropian dhe përcillet me deklaratën financiare, prandaj e përkrah në parim. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit. E ka fjalën Teuta Hadri, le të bëhet gati Ilaz Pireva. Teuta Hadri nuk është Urdhëroni Ilaz.

DEPUTETI ILAZ PIREVA:

Zoti Kryetar, heq dorë unë prej diskutimit. Në parim e miratoj, por heq dorë për diskutim. Në Komision do ta them fjalën time.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

E ka fjalën Ymer Halimi. Nuk e merr fjalën. Faleminderit shumë. Sala Berisha-Shala. Urdhëroni.

DEPUTETJA SALA BERISHA-SHALA:

Inderuari zoti Kryetar, të nderuar deputetë, Kosova sot është vendi me ambient më të ndotur në Evropë dhe dihet si vend më i varfër në rajon, me një shkallë të lartë të papunësisë.

Ndotjen i ambientit të ajrit po e rrezikon edhe pirja e duhanit në masë të madhe. Dikush do të thoshte se një cigare është pak për ambientin, por mendoni për kokë banori sipas statistikave llogaritet të jetë shumë. Është karakteristike se në Kosovë numri i duhanxhinjve është më i madh se numri i të punësuarve. Çdo i pesti kosovar është duhanxhi. Sipas statistikave del se janë regjistruar diku rrëth 600 mijë duhanxhinj dhe fatkeqësisht pjesa mjaft e madhe janë fëmijë të moshave të reja – të shkollave fillore dhe të mesme. Statistika që është dhënë gjatë Ditës botërore kundër duhanit, janë treguar shifra alarmante, ku thuhet se 17% të fëmijëve të moshave të reja prej 13 deri 15 vjeç janë duhanxhinj, e prej tyre del se 11% janë me potencial që pinë duhanin. Kjo është një plagë për Kosovën e varfër, e cila harxhon – diku llogaritet 1.5 milion euro për blerjen e duhanit. Këto shifra janë dhënë nga Instituti i shëndetësisë publike të Kosovës, prandaj sigurimi i një baze ligjore të përshtatshme për të bërë një Projektligj të tillë në Kosovë është nevojë imediate. Marrja e masave preventive përmbytjen e shëndetit të qytetarëve, fëmijëve adoleshentë bile edhe të porsalindurve dhe të të gjithë atyre që nuk janë duhanxhinj i përket Qeverisë së Kosovës përkatesisht Ministritë së Shëndetësisë, Ministritë së Arsimit, familjes dhe këtij Parlamenti dhe se ka ardhur koha që ky Parlament duhet të miratojë një projektligj të tillë nga se shtetet me zhvillim të lartë ekonomik e kanë miratuar në parlamentet e tyre shumë kohë më parë e të mos mbetet tek ne në Kosovë si shenjë e varfërës së problem soċial. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit. E ka fjalën profesor Mark Krasniqi, besoj Fadil Kryeziu mund të heq dorë se boll ka luftuar për Prizrenin. Urdhëroni profesor.

DEPUTETI MARK KRASNIQI:

Inderuar Kryetar, të nderuar deputetë, Unë nuk do të flas për paragrafet e këtij ligji, por desha me një historik të shkurtër të duhanit të kontribuoj diçka pak në miratimin e këtij ligji.

Duhani është importuar si shumë bimë tjera nga Amerika, siç dihet, e cila është zbuluar në vitin. Një atë kohë duhani është koncentruar në Evropë si një drogë shumë e rrezikshme. Cari i Rusisë ka pru një ligj shumë të ashpër, se çdo rus që zihet duke pirt duhanin do t'i pritet hundë, kështu që

shumë ruse kanë qenë me një gjysmë hunde nëpër rrugë duke ndejet. Papa i Romës ka pru gjithash tu një vendim se çdo besimtar që pinë duhanin ose zihet që pin duhanin të përashtohet nga kisha. Edhe ky ka qenë një dënim shumë i rëndë për mesjetën. Kështu, nuk dua t'i frikësoj këta shokët e mi që pinë duhan e mos të mbesin pa hundë por desha të them se duhet të merren ligje zakonike përmes tij.

Përveç kësaj, kam pas lexuar dikur se ata që pinë duhan ia shkurtojnë vites mesatarisht jetët përmes 11 vjet, kurse fëmrat plaken shumë më shpejt se sa ato që nuk pinë duhan. Janë të rrezikshme të dy këto gjini. Unë nuk do ta zgjas më tej, por le ta kenë parasysh këtë duhanxhinjtë, të paktën në objektet e myllura, në ato hapësira ku dëmtojnë edhe shokun ose njerëzit që janë pranë tyre. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Profesor ju faleminderit shumë. Fadil, urdhëro por shkurt.

DEPUTETI FADIL KRYEZIU:

Zoti kryetar, nga ajo që dëgjova, më shtyri të diskutoj dhe diskutimi del këtu se është fushatë kundër duhanit, ndërkohq ne po shqyrtojmë Projektligjin përmes duhanin. Kjo është e para.

E dyta. Këtu prezentohen të dhëna shumë interesante e nuk tregohen burimet, sepse aq sa ka dëme duhani, ka edhe ndoshta dobi tjeter që mund të dal ndoshta që unë po loboj përmes duhanin. Por, e vërteta është se nga karcinomët vdesin si ata që pinë si ata që nuk pinë duhan, si ata që rrinë me ta, por më shumë është te ata që pinë duhan, prandaj kërkoi nga koleget e mi deputetë që të jepin të dhëna, domethënë burime ku i kanë marrë ato të dhëna.

Ose, tjetra – Kosova vendi me ambient më të ndotur. Është shumë interesante. Ne dimë të lavdohemi nganjëherë se Kosova megjithatë ka një ambient të pastër, ndoshta jo në Obiliq, ndoshta jo në Mitrovicë, ndoshta jo edhe në Prishtinë por ka edhe ambiente tjera që me kënaqësi i përmendim. Ju faleminderit.

KRYTARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Faleminderit shumë. Ymer Halimi ka heq dorë. Nurishahe shkurt, se e di që je kundër duhanit. Urdhëro.

DEPUTETJA NURISHAHE HULAJ:

Faleminderit shumë. Inderuari Kryetar i Kuvendit, të nderuar ministra e deputetë, Unë që n'fillim kisha me propozuar që t'i ndërrohet titulli këtij ligji, dhe të jetë titulli: Projektligji përmes parandaluesës ndaj tymosjes së duhanit, sepse Projektligji përmes duhanin me këtë term po më lë përshtypje sikur po flasim përmes ndonjë fabrikë që prodhon duhan.

Projektligji përmes duhanin paraqet nevojën e domosdoshme që të kemi një bazë të fortë ligjore të rregulluar me standarde, normativa dhe harmonizime ndërkombëtare të përshtatura përmes Kosovës. Ligji paraqitet me qëllime të qarta, shumë përbajtësore. Qëllimi parësor është që të bëjë sigurimin e bazës së përshtatshme ligjore përmes politikat efektive të rregullimit të kësaj lëmje.

Qëllimi tjetër i rëndësishëm është që të mbrohet shëndeti publik i qytetarëve të Kosovës, sidomos fëmijët dhe adoleshentët nga efektit e dëmshme të pirjes së duhanit. Gjithash tu, ky Projektligji

mbështet përpjekjet e shoqërisë për të zbutur dhe reaguar ndaj një problemi të shëndetësisë publike. Nevojat për këtë Projektligj janë të domosdoshme duke ditur se ekziston:

Nën një, problemi i shëndetit publik;

Nën dy, problemi i përcjelljes dhe mbikëqyrjes së kualitetit të prodhimeve të duhanit;

Nën tre, problemi i duhanxhinjve pasivë.

Ligji ka deklaratën financiare, por më e rëndësishmja për mua është ajo përmaterialet e promovimit të masave parandaluese. Ekziston evidentimi i fortë shkencor të implikimit të duhanit në shtimin e incidencës së shumë sëmundjeve të tresskshme përfjetë. Në bazë të të dhënave të Organizatës botërore të shëndetësisë, vlerësohet se duhani është shkaktari i dytë i vdekjeve në botë. Çdo vit në botë vdesin 5 milion njerëz si pasojë e tymosjes së duhanit. Megjithatë, është shpresëdhënëse fakti se shumica e adoleshentëve nuk tymosin duhan. Mbi 60% të të rinjve nuk duan të jenë afër duhanxhinjve.

Prandaj, në fund, konsideroj se me ligjin përdor duhanin paraqiten masa të motivit të mirë përkontrollin, mbikëqyrjen, qarkullimin e prodhimit të duhanit, masat parandaluese të tymosjes, sidomos në vendet publike të cilat masa duhet të respektohen nga të gjithë. Ju faleminderit.

KRYTARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit. Dhe e fundit Remziye Nimanji, shpresoj shkurt.

DEPUTETJA RËMZIJE NIMANI:

Zotëri Kryetar i Kuvendit, të nderau ministra dhe zonja e zotërinj deputetë, Projektligji përdor duhanin është mëse i nevojshëm për Kosovën sepse do të mbulojë një zbraztësi të madhe ligjore që gjer tanë i ka munguar Kosovës.

Nevoja konkrete përdor duhanin është: mbrojtja e shëndetit të popullatës, mbrojtja e ambientit të punës dhe mbrojtja e institucioneve tona.

Në veçanti janë përdoruhur dispozitat e këtij Projektligji me të cilat ndalohet pirja e duhanit në vende publike, si dhe kufizimi i prodhimit të duhanit duke obliguar që prodhuesit të vejnë shenjat me të cilat konsumatorët informohen se është i dëmshëm.

Ky Projektligj është dashur të jetë më i thuktë, decidiv në ndalimin e reklamimit të duhanit.

Në dispozitën e nenit I të Projektligjit duhet se duhet reaguar ndaj një problemi të madh, në vend se të sanksionohet me dispozita ligjore në të gjitha institucionet e Kosovës.

Shumë ligje të miratuarë në këtë Kuvend mbrojnë të drejtat e qytetarëve, andaj edhe qytetarët që nuk e pinë duhanin duhet të mbrohen në aspektin shëndetësor që i shkaktojnë përsërit e duhanit.

Në këtë Projektligj duhet përdoruhur përcaktimi i vendeve ose këndeve ku duhet të pihet duhani.

Masat përdor duhanin dhe kufizimin e duhanit nuk janë edhe aq konkrete dhe të përcaktuara sa duhet me ligj.

Deputetë të nderau,

Unë do të ndalem në elaborim të nenit 8 pikë 5 të Projektligjit me të cilin ndalohet shitja apo ofrimi i duhanit te personat më të rinj se 18 vjeç dhe pikërisht e fatkeqësisht kjo është mosha e të

rinjve të papunë, të cilët më së shumti e shpërndajnë duhanin nëpër rrugë, jo prej dëshirës por nga skamja dhe nevoja për ta mbajtur familjen. Me këtë ligj ndalohet shitja e duhanit, por nuk precizohet se në cilat vende ndalohet. Për gjobat kisha propozuar të jenë edhe më të mëdha, sidomos për individet aty ku është 20 për mua do ta vësha edhe një zero dhe të mos e pinë në vende ku nuk duhet.

Me këto vërejtje dhe sugjerime Projektligji përkrahet në parim me shpresë se me amendamentet e komisioneve përkatëse do ta marrë formën e duhur. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Ju faleminderit. Edhe doktor Agani, pa u paraqitur në monitor dhe pa u paraqitur me shkrim. Megjithatë, urdhëroni doktor.

DEPUTETI FERID AGANI:

Ju faleminderit. I ndenuari zotëri Kryetar i Kuvendit, Jam paraqitur por si duket sot nuk pata fat me mbrri deri te ju në mënyrë elektronike, por faleminderit që më vërejtët.

I ndenuari zëvendësministër, të ndenuar deputetë, Arsyja pse e mora fjalën është vetëm që t'i parashtrojë disa fakte që ndoshta për opinionin dhe për ju janë të rëndësishme, meqenëse reflektojnë situatën në Kosovë sa i përket çështjes së pirjes ose konsumimit të duhanit.

E dimë se gjendja e stresit të vazhdueshëm dhe intensiv psiko-social në të cilën jeton popullata e Kosovës e predisponon atë konsumim edhe më të shtuar të duhanit me pasoja shumë të rënda për shëndetin individual dhe publik. Shkalla e konsumimit të duhanit në Kosovë sot paraqet kërcënëm serioz për shëndetin publik të popullatës dhe do t'i parashtroj disa argumente konkrete lidhur me këtë.

Janë bërë disa studime në këto vite të paslufte. Sipas studimit të bërit me 1.164 të rinj në Kosovë ose në vitin 2002 të moshës 15 deri 25 vjeçare, 49% prej tyre gjatë jetës së tyre kanë konsumuar duhanin. Studimi i ngjashëm në vitin 2002 ka treguar se 25% e rinisë sonë shkollorë konsumon duhanin. Në studimin e vitit 2003, në 1.005 të rinj kosovarë të moshës 15 deri 25 vjeçare u dëshmuia se 32% e të rinjve ka përdorur duhanin në mënyrë të irregullit në 30 ditët e fundit para kryerjes së hulumtimit, prej tyre 42% kanë qenë meshkuj.

Në shtetet e Bashkësisë Evropiane, përqindja e konsumimit të duhanit gjendet në spektrin prej 17.5% në Suedi deri në 45% në Greqi, ndërsa mesatarja është 29%. Do të thotë prevalenca e lartë e konsumimit aktual të duhanit prej 32% në mesin e të rinjve të Kosovës, e meriton kujdesin maksimal.

Unë do t'ju kursej nga këto të dhëna të cilat u dëgjuan nga parafolësit për dërme të mëdha të cilat duhani i shkakton në shëndetin e njeriut. Do të ndalem vetëm në dy fakte të cilat janë relevante për Kosovën.

Sipas të dhënave të Institutit kombëtar të shëndetësisë publike të Kosovës nga viti 2003 25% e sëmundjeve të zemrës dhe të enëve të gjakut, që përndrysht janë përgjegjës për 40% të vdekshmërisë së përgjithshme nga sëmundjet jongitëse, janë të shkaktuara nga konsumimi i duhanit.

Njëkohësisht konsumimi aktiv dhe pasiv dhe pasiv i duhanit nga gratë shtatzëna në Kosovë, është shkaktar i lindjeve të parakohshme dhe ngecjes në zhvillim të fryshtës shtatzënës. Sipas hulumtimit të kryer në vitin 2002 6% e të porsalindurve ka qenë nën peshën e lejuar, më pak se 2 kilogram e gjysmë.

Dë t' thotë këto janë disa fakte të cilat këtë Projektligj, ndonëse mjaft restriktiv, e bëjnë të domosdoshëm dhe jam i bindur se do të sjellë dobi të mëdha për shëndetin e qytetarëve, të familjeve të tyre, si dhe shëndetin publik në përgjithësi. Nga ana tjetër, ky ligj është i domosdoshëm edhe për realizimin e caqeve të strategjisë shëndetësore të Kosovës dokument ky i cili parashev që deri në vitin 2009 të ndalen trendët negative të shtimit të konsumimit të duhanit, ndërsa deri në vitin 2015 të zvogëlohet për 10% shkalla aktuale e konsumimit aktiv dhe pasiv të duhanit.

Natyrisht ky tekst ligjor ka mjaft mangësi të cilat në procedurën e amendamentimit do të plotësohen, në radhë të parë kisha vëçuar mosdefinimin e rolit të Institutit kombëtar të shëndetësisë publike në këtë aspekt.

Duke qenë se Projektligji për duhan, i përgatitur nga Qeveria, paraqet një bazë të mirë për përpilimin e një akti kualitativ ligjor në këtë lëmi, unë në parim e përkrah Ju falëminderit.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Faleminderit shumë. Unë besoj se kam bërë mirë që ua kam dhënë fjalën, uni se s'jeni mbërrni elektronikisht.

Përcaktohem i përvendimmarrje, ju lutem dhe ju fitoj të bëhem gati për të votuar. Votojmë tani.

Më lejoni të them se nga 72 pjesëmarrës në votim 70 janë në favor të përkrahjes së ligjit, vetëm 2 janë kundër... Ju falëminderit.

Kalojmë në pikën vijuese të rendit të ditës:

(Ndërpërje e incizimit)

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Po seanca mund të vendosë. Unë i shtrova se janë dy mundësi. Desha që ta përfundojmë. Ju lutem ka shumë dëshira, është e arsyeshme pauza, por sa donë kohë... Atëherë të vazhdojmë në orën 15. Fatmir Sejdiu dhe anëtarët e Kryesisë të mos largohen prej seancës. Ju falëminderit.

(Vijoi pauza)

(Pas pauze, Seanca vazhdoi punën në orën 15,05)

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Të nderuar deputetë, vazhdojmë me punën. Në sallë gjenden prezent 67 deputetë dhe mund të marrim vendime të plotfuqishme.

Me radhë është pika e dhjetë:

Shqyrtimi i parë i Projektligjut për përdorimin e gjuhëve.

Më lejoni t'i jap disa konstatime hyrëse.

Projektligi iu është shpërndarë deputetëve më 18 maj 2005 dhe janë përbushur kushtet për shqyrtim dhe miratim të tij në parim.

Vërejtjet parimore do t'i referohen për shqyrtim Komisionit funksional përgjegjes në raport me komisionet kryesore.

Lus përfaqësuesin e Ministrisë përkatesisht zëvendësministrin Mark Komoni që të paraqet ekspozenë hyrëse lidhur me këtë Projektligji. E keni fjalën zoti zëvendësministri.

ZËVENDËSMINISTRI MARK KOMONI:

I nderuar zoti kryesues, të nderuar ministra, zëvendësministra, deputetë të respektuar, Projektligi për gjuhët është ndër ligjet më të rëndësishme që ka hartuar Ministria e Shërbimeve Publike bazuar në të arriturat më të larta demokratike të Kosovës në fushën e legjislacionit. Kjo paraqet vlerat shqërore dhe institucionale për Kosovën. Andaj të nderuar deputetë shtrojmë para jush për aprovim Projektligin për gjuhët.

Ky Projektligi është miratuar nga ana e Qeverisë me vendimin e saj numër 7/146 të datës 10 maj të këtij viti dhe sipas procedurës ka parashtruar Kuvendit për shqyrtim dhe miratim. Projektligi për gjuhët ka për qëllim rregullimin në mënyrë ligjore dhe sipas standardeve më të përparuara ndërkombëtare të përdorimit të gjuhëve zyrtare në Kosovë në jetën institucionale dhe publike.

Projektligi për gjuhët, në përmbytjen e tij shpreh vlerat demokratike të popullit të Kosovës, traditën e tij për respektimin e vlerave gjuhësore të të tjerve, tolerancën dhe rregullon këtë çështje sipas standardeve të parapara ndërkombëtare.

Projektligi për gjuhët paraqet një lëmi shumë të rëndësishme përfundimin e shoqërisë kosovare dhe punën e individëve dhe komuniteteve ndërkombëtare për ruajtjen e vlerave gjuhësore. Kosova demonstron përkushtimin e saj për llojlojshmérinë e gjuhëve dhe paraqet mjetin esencial përintegrimin e shoqërisë shumejnike kosovare.

Për hartimin e Projektligjit për gjuhët janë shfrytëzuar burimet më të avancuara të së drejtës ndërkombëtare si: Konventa kuadër përmbytjen e pakicave; Këshilli i Evropës, Karta evropiane e gjuhëve; Rekomandimet e Hagës lidhur me të drejtat e shkollimit të pakicave kombëtare; Rekomandimet e Oslos për të drejtat gjuhësore të pakicave kombëtare.

Ky Projektligi është strukturouar si vijon:

Pjesa e parë, që përmban nenet 1 deri 4 – është pjesa më e rëndësishme. Në të është përcaktuar se cilat gjuhë janë gjuhë zyrtare të nivelit gendoror dhe lokal në Kosovë. Përveç gjuhëve shqipe dhe serbishtë, të cilat janë gjuhë zyrtare në Kosovë, është siguruar që edhe gjuhëve të minoriteteve t'u jepet statusi i gjuhëve zyrtare në nivel të komunave. Për këto gjuhë është përdorur kriteri i nivelit të ulët me përqindje 6% nivel ky aq i ulët që nuk aplikohet pothuaj në asnjë shtet evróperëndimor, ndërsa kjo është bërë me qëllim të lehtësimit të punëve të këtyre komuniteteve në administratën publike e lokale.

Pjesa e dyte e Projektligjit përfshin dispozitat ligjore lidhur me përdorimin e gjuhëve zyrtare në institucionet qendrore të Kosovës. Janë paraporë të drejtat e përdorimit të gjuhëve, varësisht nga institucionet për të cilat bëhet fjalë.

Një pjesë e këtij Projektligji përcakton rrëgullat e përdorimit të gjuhëve në komuna. Këto rrëgulla kryesisht kanë të bëjnë me nenin 3.

Neni 13 ka përcaktuar tregullat e përdorimit të gjuhëve në ndërmarrjet publike. Në një pjesë mjaft të gjerë është tregulluar e drejta e përdorimit të gjuhëve në procedurën penale dhe procedurat tjera gjuhësore. Këtu përmenden procedurat para gjykatave, në çështje penale dhe të tjera. Pastaj e drejta e informimit në gjuhën e vet për personat në institucionet e arrestit si dhe obligimi i institucioneve të burgut për të siguruar klientëve të tyre përkthyes.

Përdorimi i gjuhëve në arsim, është një kapitull i veçantë në të cilin përvetë gjuhëve zyrtare për mësim në arsimin publik është përcaktuar e drejta e komuniteteve që mësojnë në gjuhën e tyre amtare në shkollat publike. Kjo çështje iu është lënë Ministritë së Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë që përzbatimin e këtij Projektligji të nxjerrë udhëzime përkatëse administrative.

Pjesë tjetër e këtij Projektligji është ajo që bën fjalë për përdorimin e gjuhëve në media. Sipas këtij Projektligji i jepet e drejtë çdo personi të themelojë media në gjuhën të cilën ai e zgjedh. Emrat persona, është një pjesë tjetër në vazhdim, e cila iu jepet e drejtë çdo personi pa marrë parasysh identitetin kombëtar, ta përcaktojë emrin personal në gjuhën e zgjedhur si dhe e drejta që këtë emr ta regjistrojë në regjistra publik dhe në dokumenta publike të identifikimit.

Neni 21 garanton një të drejtë për çdo person që lirisht, publikisht dhe privatish ta përdore gjuhën e tij. Këtu bëhet fjalë për të gjithë personat pa marrë parasysh statusin e gjuhës së tyre amtare të përcaktuar me këtë Projektligji.

Në këtë Projektligji janë përcaktuar edhe tregullat e përdorimit të gjuhëve zyrtare në sférën private.

Pjesa e tretë e Projektligjit, në zbatim të tij ka paraparë që Qeveria e Kosovës të themelojë komisionin e gjuhëve. Ky komision, pas hyrjes në fuqi të këtij Projektligji do të sigurojë zbatimin e tij në tërë territorin e Kosovës si dhe do të ndërmarrë masa si: hetime, sipas kërkesës ose nismën e vet, do të nxjerrë vendime zbatuese, do të bëjë rekomandime dhe do të bëjë vërejtje.

Në kapitullin shkeljet dhe sanksionet – është përcaktuar me nenin 36 që Ministria e Shërbimeve Publike të nxjerrë udhëzimin administrativ në mënyrë që t'i përcaktojë këto sanksione.

Në pjesën e katërt – dispozitat kalimtare, në nenin 37 është përcaktuar që institucionet e Kosovës në punën e tyre, në kontaktet dhe në dokumentet zyrtare gjatë mandatit të administratës së përkohshme të Misionit të kombeve të bashkuara të përdorin gjuhën anglishtë.

Është paraparë afati gjashtëmujor për nxjerrjen e udhëzimeve administrative në zbatimin e këtij ligji. Ministria e Shërbimeve Publike hartimit të Projektligjit përgjithësisht i ka dhënë përparesi me qëllim të përmbytshjes së standardeve nga dokumenti standardet për Kosovën. Shpresojmë se ky Projektligji do të miratohet nga Kuvendi i Kosovës dhe do të nënshkruhet nga Përfaqësuesi special. Ju faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti zëvendësministër. Të ndervuar deputetë, dëgjuam ekspozenë e përfaqësuesit të Qeverisë dhe sipas radhës do të hapim debatin lidhur me Projektligjin. Në emr të Lidhjes Demokratike të Kosovës fjalën e ka deputeti Januz Kastrati. Urdhëroni...

DEPUTETI JANUZ KASTRATI:

Faleminderit. I nderuar kryesues, të nderuar ministra dhe zëvendësministra, të nderuar kolegë deputetë,

Grupi Parlamentar i LDK ka mirëpritur hartimin e Projektiligj për përdorimin e gjuhëve në Kosovë me të cilin tanimë po i afrohemri fundit të përbushjes së standardeve për Kosovën. Ky projektligji ka mbështetjen e vet në kreun 4 pikë 4 mbi të drejtat e komuniteteve dhe të anëtarëve të tyre të Kornizës kushtetuese për vëtëqeverisje të përkohshme në Kosovë me të cilën sanksionohet e drejta e përdorimit të gjuhës së komuniteteve dhe të anëtarëve të tyre.

Grupi Parlamentar i LDK, vlerëson se me këtë Projektligj, jo vetëm që ruhen të drejtat e trashëguara të komuniteteve për përdorimin e gjuhës së vet por ato avancohen edhe më shumë, sepse në nivel të komunave statusin e gjuhës zyrtare e fiton gjuha e minoritetit i cili përbën 6% të strukturës së popullsisë në nivel komune. Ndoshta ka vend që kjo përqindje të ulet edhe në 4 apo 5%. Ndërkaq, me këtë Projektligj komuniteti serb, në krahasim me komunitetet tjera është më i favorizuari sepse parashihet që në nivel qendror gjuhë zyrtare në Kosovë përvetësh që jetë edhe gjuha serbe.

Grupi Parlamentar i LDK vlerëson se deri në nxjerrjen e ligjit kushtetues mbi të drejtat e pakicave në Kosovë me Projektligjin për përdorimin e gjuhëve në Kosovë, komuniteteve në Kosovë iu sigurohet realizimi i të drejtës në përdorimin e gjuhës së vet në nivel të institucioneve qendrore dhe lokale, në arsimin publik, në administratën qendrore dhe lokale, në gjykata e tjera.

Grupi Parlamentar i LDK angazhohet që në fazën e amendamentimit disa nene të këtij Projektligji duhet të harmonizohen me ligjet nga fusha e arsimit, mbi ligjin kundër diskriminimit e tjera. Nga ana tjetër, vlerëson se disa nene, siç janë nenet 16 e 17 duhet hequr tërësisht sepse me këto nene të drejtat për përdorimin e gjuhës janë të sanksionuara shumë mirë me nenet përkatëse të kodit të procedurës penale dhe me Ligjin e procedurës kontestimore që është duke u aplikuar aktualisht.

Më pastaj, Grupi ynë mendon se ndoshta do të duhej gjetur zgjidhje më adekuate në pjesën e përkufizimit të nocioneve të përdorura në këtë Projektligj, siç është fjalë për nocionin "gjuha në përdorim zyrtar në komunë" ku në vend të përqindjes 3 - të gjendet një formulim më adekuat. Po kështu, të bëhet zgjerimi i përdorimit të gjuhës bosnjake dhe turke dhe alfabetet e tyre, të cilat mund të bëhen edhe gjuhë në përdorim zyrtar.

Në fund, Grupi parlamentar i LDK, mbështet në parim Projektligjin për përdorimin e gjuhëve në Kosovë, kurse mangësitë e sipërpërmendura dhe mangësitë tjera eventuale do të eliminohen në fazat e mëtutjeshme. Faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Të faleminderit zoti Kastrati. Në emër të Partisë Demokratike, fjalën e ka deputeti Enver Hoxhaj. Urdhëroni zoti Hoxhaj.

DEPUTETI ENVER HOXHAJ:

Të faleminderit zoti kryesues. Të nderuar kolegë, Më lejoni t'i shpreh disa qëndrime të Grupit Parlamentar të Partisë Demokratike të Kosovës sa i përket këtij Projektligji. Nga mënyra se si janë të rregulluar politikat gjuhësore në shoqëri, varet nga ajo se si e kanë pozitën e tyre të rregulluar në atë shoqëri.

Zakonisht Kosova ka pas dhe ka nevojë që përmes një kushtetutë të mirëfilltë të përcaktojë preras edhe pozitën e minoriteteve dhe bashkë me të edhe politikën gjuhësore. Mirëpo, meqë Projektligji

është i rëndësishëm për shkak të natyrës aktuale politike në të cilën gjendet Kosova, do të thotë meqë Projektligji është i rëndësishëm pikërisht për shkak të përbushjes së standardeve, ne si Grup Parlamentar e përkrahim miratimin e një Projektligji të tillë në parim, edhepse ideja jone kishte qenë paraprakisht që diçka e tillë të rregullohet në një të ardhme.

Shqetësimi ynë kryesor është që në këto pesë-gjashtë vite bashkësia ndërkombëtare vazhdimi shka përdorë termin do ta ndërtojmë një shoqëri multietnike, përderisa liderët politikë e ka përdorur termin që do ta ndërtojmë një shoqëri shumetetnikë, ndërsa nga mënyra se si është e rregulluar politika gjuhësore në këtë ligj del qartas se Kosova është shtet ose shoqëri mbjetnikë.

Sido që të jetë, Grupi ynë Parlamentar sugjeron që përballe ose krahas gjuhës shqipe, si gjuhë zyrtare, të jetë edhe gjuhë angleze, si gjuhë e dytë zyrtare dhe pastaj të jetë edhe gjuhë serbe si gjuhë e tretë zyrtare.

Për gjuhën angleze, argumentet janë në dy rrashë. Argumenti i parë është i natyrës pragmatike, ka shumë shtete përendimore sot që janë vende të Bashkimit Evropian, që janë kultura të mëdha gjuhësore, të cilat përfaqësojnë gjuhë edhe të lashta edhe të mëdha, por të cilat në kushtetutat e tyre anglishten e kanë gjuhë zyrtare, meqë një gjuhë e tillë zyrtare do t'u lehtësonte qytetarëve të këtyre vendeve që të komunikojnë me vende të tjera.

Meqë Kosova synon të bëhet pjesë e Bashkimit Evropian, meqë jemi vend i vogël dhe meqë synojmë që në të ardhmen të jemi jo të izoluar, do të ishte mëse e udhës që edhe gjuhë angleze po ashtu me një ligj të tillë të përcaktohej në një rrashë të njëjtë krahas gjuhës shqipe dhe gjuhës serbe si gjuhë zyrtare.

Argumenti i dytë është kryesisht i natyrës morale. Shtetet e Bashkuara të Amerikës dhe Britanisë së Madhe kanë dhënë kontribut jashtëzakonisht të madh sa në çlinimin e Kosovës dhe sa në ndërtimin e Kosovës pas luftës dhe mendoj se tek qytetarët e Kosovës – të të gjitha grupeve etnike – një propozim i tillë do të gjente mbështetjen e duhur.

Këto ishin ato sugjerimet tona dhe vërejtjet tonë parimore. Përndryshe, ligji është i hartuar jashtëzakonisht mirë, i respekton kriteret e politikave gjuhësore të Bashkimit Evropian dhe mund të them se është një prej ligjeve të tralla të cilat i kemi marrë në formën më të kompletuara deri më tash. Faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti Hoxhaj. Në emër të Alcancës është paraqitur deputetja Myrvete Dreshaj. Urdhëroni, e keni fjalën.

DEPUTETJA MYRVETE DRESHAJ:

Faleminderit. Inderuar zoti kryesues, inderuar ministra, zëvendësministra dhe deputetë, Ne përvihësuar nxjerjen e këtij Projektligji pasi që do të jetë një ligj i cili do të rregullojë përdorimin e gjuhëve zyrtare në Kosovë dhe i cili do të jetë plotësim në sistemin ligjor të Kosovës. Ky do të jetë një ligj i ri i cili do të rregullojë çëshijen e përdorimit të gjuhës zyrtare në jetën institucionale në Kosovë.

Ky Projektligj shpreh vlerat demokratike të popullit të Kosovës, traditën e tij në respektimin e vlerave gjuhësore të tij të tjera e dherëve të tolerancës së tij.

Projektligi për gjuhët paraqet një lëmë shumë të rëndësishëm për shoqërinë kosovare dhe punën e institucioneve të saja publike. Përmes respektimit të të drejtave të individeve dhe komuniteteve kombëtare për ruajtjen e vlerave gjuhësore, Kosova demonstron përkushtimin e saj për shumëlojshmërinë e gjuhëve dhe plotësimin e standardeve, si një shoqëri dhe shtet i cili ka të organizuar jetën institucionale në një periudhë më të gjatë.

E kemi kuptuar se burimi për hartimin e këtij Projektligji janë marrë aktet më të përparuara të së drejtës ndërkombëtare. Nga përbajtja e Projektligjit për përdorimin e gjuhëve, ne kemi këto vërejje dhe komente. Unë do të jam pak më e ndryshme tashti.

Gjithherë, duke u nisur nga parimi tradicional i popullit tonë në respektimin për gjuhët e të tjera, mendojmë se perfshirja e gjuhës serbe në territorin e gjithë Kosovës nuk është parim demokratik. Këtë e them për këto arsyen:

1. Bazuar në shtrirjen gjeografike të serbëve në Kosovë; dhe
2. Pse të jetë gjuha serbe në tërë territorin e Kosovës edhe atje ku nuk jetojnë serbët.

Cfarë reaksione negative mund të përbajt kjo? Popullit tonë, edhe një herë, ia përkujtojmë pushtimin politik të Serbisë përmes gjuhës në gjithë territorin e saj. Dhe, më pas, mund të reflektojë si shumë diskriminuese edhe për pjesëtarët e minoritetave të tjera, pasi që edhe ata jetojnë në Kosovë historikisht sa jetojnë edhe serbët dhe shtrihen në një territor gjeografik si edhe serbët.

Dhe, së terti, Ky tekost i këtij Projektligji për buxhetin e konsoliduar të Kosovës mund të jetë i kushtueshëm dhe investim i paarsyeshëm.

Bazuar në të gjitha këto, ne propozojmë që gjuha serbe do të përdoret vetëm atje ku jetojnë pjesëtarët e minoritetit serb dhe vetëm për nevojal e tyre, gjë e cila është shumë demokratike edhe për ne edhe për sistemin e drejtësisë demokratike në botë.

Ndërsa, ne përshtendesim futjen e gjuhëve zyrtare në ato komuna ku jetojnë vetëm 6% e minoritetave. Sipas shkresës shpjeguese të hartuesit të këtij Projektligji, ky nivel – aq i ulët – nuk aplikohet në asnjë vend tjetër në Evropë. Niveli më i ulët i përqindjes është paraparë, për shembull – thuhet: në Finlandë - për komunën mbi 8%.

Ne nuk jemi të pajtimit të bëjmë një akt bukur tolerant dhë një demokraci tepër të skajshme lidhur me nenin 3, pika 4 ku është paraparë edhe një kriter shumë i veçantë. Që në administratën komunale, komunitetet që përbëjnë mbi 3% të popullsisë së asaj komune të kenë në përdorim zyrtar gjuhën e tyre. Nuk jemi të pajtimit që ky kriter të ekzistojë në këtë ligj. Këtë e veçojmë për arsyet që u thanë më parë, por edhe për arsyen kostoje, duke parë buxhetin e brishtë të Kosovës dhe si më pas do të krijojë nëpër komunat tonë një administratë komplekse e të parealizueshme.

Ne fund mendojmë se për zbatimin e këtij Projektligji duhen mjete financiare të konsiderueshme të cilat propozuesi i këtij Projektligji i ka mbështetur në dokumente nga takimet me ekspertë ndërkombëtar në kohën kur kishte mungesë të legjislacionit për gjuhën në Kosovë. Dhe, duke respektuar sugjerimet e dala nga Grupi Parlamentar i AAK, konsiderojmë se ky Projektligji mund të procedohet më tutje në komisionet përkatëse të dala nga Kuvendi. Faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU

Faleminderit zonja-deputete. Në emër të Grupit Parlamentar 6+ është paraqitur deputeti Mahir Jagħiġi.

DEPUTETİ MAHIR YAĞCILAR:

Faleminderit zotj kryesues. Sayın Meclis Başkanı, sayın bakanlar, değerli milletvekililer, Önümüzde çok önemli kanun taslağı bulunmaktadır, bu kanun belki Kosova'da ki tüm toplumların geleceğini ve kaderini belirlerme niteliğine de sahiptir. Hepimiz her gün multi etnik ve demokratik Kosova'dan bahsetmektedir, dolayısıyla bu kanun da bunu kanıtlamalıdır. Eğer öyle olmazsa zaten Kosova'da multi etnik ve multi dillerden bahset edemeyeceğiz. O zaman iki dil ve iki toplumdan bahset edeceğiz.

Kosova Meclisinin ve biz milletvekillerin asıl ödevi, bu yanlışları düzeltmek ve multi etnik toplumu sağlamaktır.

KDTP ve Vakat adına yanı 6+ Meclis Grubu adına sözü alarak Kanun taslağını ve kanun da ki Türk dilinin ve Boşnak dilinin durumunu analizini yapmak ve önerileri vermek istiyorum.

Prensip olarak, bir kanunun iyi olması ve uygulanılabilirliği için, her şahısa ve her topluma eşit hak ve olanak vermesi gereklidir. Bu amaca ulaşabilmesi için şu metodlara başvurulması gereklidir:

1. Anayasa ve Temel uluslararası kanun ve beyannamesine uyumlu olması,
2. Eski kazanılmış veya değiştirilen kanunlardan daha iyi olması,
3. Yürürlükte olan ve önceden kabul edilen kanunlarla uyumlu olması,
4. Sahada ki gerçek durumla uyumlu olması,
5. Gelecekte olabilecek olayları takip edebilmesi. Yasaların başlıca amaçlarından biri hakları garanti altına alması ve bu hakların uygulanmasını engelleyen faktörleri ortadan kaldırmasıdır.

1. Anayasal çerçeveye ve Milli Azınlıklar dilleri beyannamesi bakmış olursak önemli noktalarda uymusuzluğun var olduğunu göreceğiz.

Anayasal çerçevenin 4 Bölümünde ve 4.4 maddede ki Topluluklar ve Topluluk Üyelerinin sahip olduğu hakları bir daha hatırlatmak istiyorum:

- (a) Kendi dillerini ve alfabelerini, Kosova'daki mahkemeler, ve diğer resmi kamu kurumlar ve kuruluşlar da dahil olmak üzere serbestçe kullanma,
- (b) Kendi dillerinde eğitim görme,
- (c) Kendi dillerinde bilgiye erişme,
- (i) Kendi basın ve yayın organlarını kurmak da dahil olmak üzere, kendi topluluklarının dili ve alfabetesinde bilgi sağlama,
- (j) Eğitim müfredatının, yürürlükteki yasalara uyumsa, kendi dillerinde ve alfabelerinde eğitim alma olmak üzere kendi topluluklarının kültür ve tarihlerine uygun eğitim sağlama ve eğitim kurumları kurma,

Onerilen Kanun taslağı aynı zamanda Milli Azınlıklar Koruma Konvansiyonu Çerçeveşi ve Bölgesel Azınlık Dillerin Avrupa haritasında "varolan" bazı maddelere aykırıdır. Bu Konvansiyonun hiçbir maddesinde yüzdelikten bahset edilmemektedir. Yüzdelikten anayasal çerçevede de bahset edilmemektedir. Buna göre Kanun taslağında da yüzdeliklere yanı 6% ve 3% ifadelerine yer verilmemiştir.

Kanun taslağı aynı zamanda eğitim bölümündede andığımız Konvansiyonun belli maddelerine aykırıdır.

2. Toplumların Eski kazanılmış hakları gözü önüne almış olursak ve kabul edeceğimiz kanun, 1977 yılına ait olan Kosova'da dillerin ve yazıların eşitliğini sağlayan kanunu değiştireceğini düşünerek, Onerilen kanun taslağına aynı bir dikkat vermeliyiz. Hukuk alanında kullanılan ve kazanılan haktan aşağıya gidilmeyeceği prensibinden başlayarak buna dikkat edilmesi gereklidir.

Bilginize, 1977 dil kanununda Türk dili Kosova'da üçüncü ve sınırlı resmi dildir. Oysa yeni kanun taslağında bundan çok aşağılara gidilmektedir ve Türk dili anulamamaktadır.

3. Kosova Meclisinde kabul edilen ilk kanunlardan, ilerici ve olumlu kanunlardan olan İlk ve orta eğitim kanunu, Yüksek öğretim Kanunu, Resmi gazete kanunu, Ceza kanunu, Ayrimcılığa karşı kanunlara, Dil kanununun uyumlu olması gereklidir. Kanun taslağının Eğitim bölümü önceden kabul edilen eğitim kanunlarının maddelerine aykırıdır. Dil kanunu taslağı toplumların ana dillerinde eğitim almalarına engeller ve yeni şartlar koymaktadır. Önerilen çözümle ne yazık eğitimi her seviyede yalnız Arnavut ve Sırp diline zorunlu maktadır. Dolayısıyla eğitim bölümünün çoğu kanundan çıkarılmalıdır düşündürsemiz.

4. Şimdiki duruma gelmiş ve incelemiş olursak, kanun taslağına göre önerilen %6 baraj göre Prizren'de Türk dilini yakın bir tarihte resmîyetten kalkacaktır. Türklerin yaşadığı diğer belediyelerde nice ki Priştine, Gilan, Vuçitîrin, Mitrovîca vd. türk dilinin kullanma imkanı olmayacağındır. Kosova için Standartlarla ve Başbakanlar ve diğer yöneticilerimizin desteğiyle başardığımız caddelerin, yolların, enstitülerin adlandırılmasının artık Türkçe olamayacaktır. Savaştan sonra Kosova'da Gilan belediyesinde asılan ilk Türkçe tablo da kalkacaktır, Kosova meclisinde artık biz Türk milletvekilleri tutanakları, bildirileri, bülteni vs Türk dilinde alamayacağız. Şimdiki ve gerçek durumu dikkate alarak bu yanlışların düzeltilmeleri gerekecek ve kanun taslağı en azından şimdiği duruma uyumlu olması gerekecektir....

KRYESUBSI FATMIR SEJDIU:

Ju lutem, që të shkojë më mirë përkthimi, ta përshtatni më ngadalë diskutimin. Mund të vazhdoni. Urdhëroni.

DEPUTETI MAHIR YAĞCILAR:

....5. Kanun tasarısında Türk ve Boşnak dili açısından temel eksiklerin varolduğu göze çarpmaktadır. Bu eksikler düzeltilemezse yakın gelecekte Kosova'da yalnız iki dil Arnavutça ve Sırpça varolacaktır ve bununla beraber bu iki toplumda ayakta kalıp diğerleri eriyecaktır. Oysa bizler yaşadığımız yerlerde dillerimizin statüsünün belirlemesini ve geleceğimizi Kosova da görmek istiyoruz. Bundan dolayı geleceği ve toplumlari düşünerek kanunları da getirmeliyiz. Kanun taslağında topluluklar ve topluluklar dilleri arasında bir karmaşa bulunmaktadır. Topluluklar dili, resmi diller ve resmi kullanımında ki diller net belirtilmelidir. Çünkü Kosova'da şu anda topluluk olan ve dili Arnavutça olan toplular vardır, aynı zamanda topluluk olan dilleri de Sırpça olan toplum bulunmaktadır. Oysa Türk toplumu hem diliyle hem de őzeliğile kendi başına bir toplumudur. Dolayısıyla bu toplumun ayakta kalması için dil konusunda hakların ve garantilerin devam etmesi gereklidir.

Kanun taslağında bir daha temel eksiklere dikkat çekerek kanunun daha iyi bir şekilde alınması için şu önerilerin eklenmesi gereklidir.

1. Maddenin 11. fikrasında Türklerin yaşadığı belediyelerde Türkçe ve Boşnak dilinin de eşitliğinin sağlandığı belirtilmeli

2. Maddenin 5. ve 5. fikraları silinmelidir ve 3. Maddenin 3. ve 4. fikraları çıkarılmalı yani yüzdelikler kaldırılmalıdır.

3. Maddenin 1. fikrasına "Türklerin yaşadığı yerlerde Türk dilinin ve yazısının da eşit olduğu ve Kosova kuruluşlarında eşit kullanıldığı" belirtilmelidir.

4. Maddenin 2. fikrasına ; "Türklerin ve Boşnakların yaşadığı yerlerde Kosova Merkez Kuruluşlarında Türkçe ve Boşnakça da eşit dildir" eklenmelidir.

5. Maddenin 6. fikrasına ; "Türklerin yaşadığı yerlerde Merkez kuruluşlarının resmi adları Türkçe de yazılır" eklenmeli.

8. Maddenin 1. ve 5. fikrasına, 13. Maddenin 1. 2. ve 3. fikralarına : "- belediyedeki " eklenmeli.

Kosova'nın multi etnik yapısı toplumların dil hakkının eşitliği ile korunabileceğine düşündürmektediriz. Meclis ve komisyon tarafından, uyarılarımıza yer verileceği inancıyla kanunu prensipte destekliyoruz. Diğer milletvekilleri de önerileri gözü önüne alıncaya inancıyla ve bir daha yapıcı rolümüzü kanıtlamak amacıyla tüm eksiklere rağmen dediğim gibi prensipte kanunu destekliyoruz. Kanun ikinci okunmasında bu eksikliler düzeltilemezse ...

(Ndërpërje nga regjia)

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

A e keni gati, ju lutem. Vazhdojani edhe për pak mundësinë për diskutim.

DEPUTETI MAHIR YAGCILAR:

....ve kanun içerisinde Türk ve Boşnak dilinin yeri ve statüsü belirlenmezse karşı oy kullanma mecburiyetinde olacağımıza şimdiden bildirmek istiyorum. İlginize teşekkürler.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti Jagxhillar. Në emër të ORA Ylber Hysa, edhe pse e keni têrhequr dhe po duket se herë e têrheqni e herë e kyçni butonin.

DEPUTETI YLBER HYSA:

S'është fare e vërtetë. Që nga fillimi kam kërkuar fajlen, i kam këtu edhe dy dëshmitarë, më duket se ka problem me teknikë e jo me Ylber Hysajn.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Jo, jemi këtu të gjithë së bashku dhe mund të jetë ndoshta tasteri juaj me probleme teknike. Ju lutem, vazhdoni.

DEPUTETI YLBER HYSA:

Mirë, do ta tejkalojmë këtë. Të nderuar, më lejoni që në parim të shpreh qëndrimin e ORA-s i cili e përkrah një barabarsi në përdorimin e gjuhëve dhe i cili akspeton nevojën që në mënyrë konform standardeve sa më të larta evropiane të zgjidhet çështja e përdorimit të gjuhëve. Por, konsiderojmë se në këtë aspekt duket se është bërë një nguti, duket që kjo është dashur të rregullohet më shumë përmes një lloj kushtetutës, e cila do të ishte garantuese pastaj në përdorimin e gjuhëve e cila do të duhej shkoqitur në ligj, sepse ashtu siç është sjell këtu në arsyetimin e ligjit se një gjë e tille pjesërisht mundësohet me Kornizën kushtetuese.. Unë Kornizën kushtetuese e kam para veti dhe duket se vetëm tri pika e rregullojnë këtë çështje në mënyrë mjaft riqjide. Logjika do të duhej të ishte që kjo të përpunohej në kushtetutë e pastaj të sillej këtu. Në këtë aspekt, përkundër faktit që ndoshta është e ngutshme për këtë Qeveri që ta akceptojë këtë ligj konform standardeve të

shtruara, besojmë përfaktin se është një ligj kaq me rëndësi dhe me peshë ai do të duhej shqyrtuar me kujdes, sidomos në disa nga pikat, siç është për shembull neni 22 përfitorimin e gjuhëve ndërsim. Besoj se, në mënyrë që të ketë një akceptim më të madh edhe nga qytetarët dhe sidomos pasi bëhet fjalë edhe përsimtimi fillor – ndoshja është e nevojshme që këtij ligji të rëndësishëm t'i paraprijë edhe një lloj shqyrtimi i gjithanshëm në komisione përkatëse dhe në debate të ndryshme në mënyrë që ai pastaj të ketë një vlerë përdorshmërie dhe jo vetëm të ketë një standard të aplikimit duke e kaluar gjithsesi nëpër institucionet siç është Parlamenti. Në këtë aspekt, ne përkrahim në parim nevojën që të ketë përdorim të barabartë të gjuhëve konform standardeve më të larta evropiane, por njëkohësisht konsiderojmë në mënyrë që ky ligj të mos shkaktojë hutj - të kthehet në një shqyrtim serioz në komision dhe mundësishët aty të përfshihen edhe vërejtjet sipas të cilës do të duhej kjo gjë të rregullohej me kushtetutën e ardhshme të Kosovës e cila do të akceptonte të gjitha vërejtjet që këtu mund të dëgohen. Ju faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti Hysa. Përfjalë është paraqitur deputeti Emrush Xhemajli, le të përgatitet deputeti Rifat Krasniqi. E keni fjalën zoti Xhemajli.

DEPUTETI EMRUSH XHEMAJLI:

I nderuari kryesues, të nderuar përfaqësues të kabinetit qeveritar, të nderuar kolege dhe kolegë deputetë,

Përmendimin e LPK ligji përfitorimin e gjuhëve duhet të kthehet, të konsultohet dhe të ripunohet e të sillet përsëri për shqyrtim. Pse? Një pjesë e pseve u tha edhe deri më tash, por sipas mendimit tonë:

E para, në ligj nuk ka nene ku përcaktohet se cilat kriterë duhet t'i plotësojë një gjuhë përf t'qenë gjuhë zyrtare në nivel të Kosovës;

E dyta, Kosova, nuk i ka kushtet që t'i shpërndajë dije dhe standarde gjithë botës. Në kushtet që i kemi ne, duhet të thirremi në një praktikë dikur si model përf këtë materie që po trajtojmë. Ne jemi shumë dakord që të jetë përqindja e përdorimeve të gjuhëve në komuna si në Finlandë ku mjafton përbërja 8% e një komuniteti përf t'qenë gjuhë zyrtare dhe e përdorueshme në komunë, por jo sikurse është propozuar 6 përkatesisht 3%.

Tjetra, Ky ligj është i natyrës së tillë që duhet të konsultohet që diskriminimi pozitiv të avancuar duhet konsultuar edhe me të tjerët, pra edhe me vendet e rajonit, edhe me vendet fqinje, jo aq për shkakun ionë të Kosovës sa për stabilitetin në rajon. Ne e dimë se në vendet fqinje gjuhë zyrtare në një komunë është ndryshe. Në Maqedoni – vetëm një komunitet që arrin 20% përbërje të populsisë, vetëm atëherë mund ta fitojë të drejtën përf t'pas gjuhë zyrtare; në Malizi dhe Serbi nuk është situata më e mirë. Nëse edhe shtetet fqinje nuk do të ishin në gjendje që të bëjnë një kuotë të përafert – të pranueshme përfitorimin e gjuhëve në nivel qendror dhe lokal, atëherë do të kishte reagime të komuniteteve në vendet fqinje përkatesisht do të kërkojnë ligj të ngjashëm si këtu dhe puna do të shkonte deri në atë shkallë saqë problemet do të reflektohen negativisht edhe në Kosovë, sikurse tjera probleme që janë reflektuar në Kosovë.

Nëse ky ligj shkon këshfu siç është, detyrimisht Kuvendi i Kosovës do të bëhet propagandues i disa standardeve të paarritshme, jo vetëm përf vendet fqinje por edhe përf vendet e Bashkimit Evropian dhe atëherë do të vjen në pikëpyetje se a na pranon me këto standarde Bashkimi Evropian i cili mund të kërkojë ta ndërrojmë këtë ligj, edhe pse tash në do ta punojmë. Pse ne me punuar dy herë.

Nëse dikush e konsideron këtë ironi, atëherë ky kualifikim më së miri do t'i shkonte këtij Projektligji, që e kemi në tavolinë.

Në arsyetimin që është dhënë përpunimin e ligjit, e që e tha këtu zëvendësministri, përmenden ekspertë të ndryshëm me përvojë në fusha të trajtimit të minoritetave... Të gjithë këta ekspertë në vendet e tyre i kanë punët shumëkeq në këtë fushë të jetës dhe legjislacionit. Edhe ata, janë sjellur disi - si socialistët utopist duke i dhuruar buxhetit të Kosovës ngarkesë - një faturë ashtu të përllogaritur mbi 2 milion euro për përkthyesit, buxhet vjetor - sa i gjithë Kuvendi i Kosovës nuk e ka. Llogaritë financiare nuk janë bërë këtu siç duhet. Edhe nuk janë ndarë, në fakt. Sa shkojnë për personel - për përkthyes, sa shkojnë për teknikë dhe sa material tjetër shpenzues i byrove të përkthimit. Përvece, po cek se me një llogaritje të thjeshtë, fatura financiare del shumë-shumë më e madhe sesa që është këtu. Ju falënderojoj.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti deputet. Fjalën e ka deputeti Rifat Krasniç, le të përgatitet deputetja Naxhije Doçi.

DEPUTETI RIFAT KRASNIÇ:

Sayın Meclis Başkanı, Sayın Başbakan, Sayın Bakanlar ve Değerli Milletvekilleri
Kosovalı Türkler olarak bizler hepimiz bu toprakların varlığımız. Kosovada çoğunluğu oluşturan
Arnavutlar ve Kosovada yaşayan tüm diğer topluluklar olarak, ...

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Ju lus, regji - përkthimi le të shkojë. Mund të vazhdoni, urdhëroni.

DEPUTETI RIFAT KRASNIÇ:

Faleminderit. Sayın Meclis Başkanı, Sayın Başbakan, Sayın Bakanlar ve Değerli Milletvekilleri
Kosovalı Türkler olarak bizler hepimiz bu toprakların varlığımız. Kosovada çoğunluğu oluşturan
Arnavutlar ve Kosovada yaşayan tüm diğer topluluklar olarak, bizler de Kosovanın daha güzel bir
geleceğe kavuşması için çaba sarfetmekteyiz.

Ben Mamuşalı bir Türk milletvekili olarak, ilk kayıdımı Meclise yaparken, milletvekili olduğuma
dair kimlik belgemi aldığımda neye uğradığımı şaşırdım. Neden diye soruyorsanız, kimlik
belgeminin sadece Arnavutça, Sırpça ve İngilizce yazılı olduğunu farkettim.....

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Siduket nuk ka përkthim. Ju lutem, teknikë te ka kujdes. A e kryet - përfunduan? Atëherë, mund të
vazhdoni.

DEPUTETI RIFAT KRASNIÇ:

Jo, jo Ben Mamuşalı bir Türk milletvekili olarak, ilk kayıdımı Meclise yaparken, milletvekili
olduğuma dair kimlik belgemi aldığımda neye uğradığımı şaşırdım. Neden diye soruyorsanız,
kimlik belgeminin sadece Arnavutça, Sırpça ve İngilizce yazılı olduğunu farkettim.

Sayın Meclis Başkanı, Sayın Başbakan, Değerli Milletvekilleri size şu soruyu yönelmek
istiyorum: Savaştan önce Kosovada 3 dilin resmi dil olduğunu biliyorsunuz. Bunların arasında

dilimiz Türkçe de resmiydi. Savaştan sonra ise hiç beklenmedik bir olay oldu ve dilimiz resmiyetten kalktı. Oysa şimdi multietnik ve demokratik bir Kosovadan bahsetmekteyiz. İleride bu Meclis tarafından onaylanmış olacak olan Dil Yasasına göre öngörülen yüzdelikler sonucu Türk dili resmiyetini büsbütün yitirmiştir. Acaba sizce demokratik bir toplumda, yıllar önceki kazanılan hakın hiçbir nedensiz alınması doğru mu?

Bugün görüşmüs olduğumuz bu Yasa Tasarısının bir maddesinde Kosovadaki diller açısından yüzdeliklere, yani yüzde 6 ile yüzde 3 oranına yer verilmektedir. Bence bu maddenin silinmesi gereklidir. Aksi takdirde, eğer Kosovadaki diller açısından bu yüzdelikler uygulanırsa, o zaman Türk dili ve bununla birlikte Türkler de zarara uğramış olacaktır. Ju faleminderit shumé.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti Rifat Fjalën e ka deputetja Naxhije Doçi, le tē përgatitet deputetja Nuran Malta. E keni fjalën zonja Doçi.

DEPUTETJA NAXHIJE DOÇI:

Faleminderit zoti kryesues. I nderuari zoti kryesues i Parlamentit tē Kosovës Fatmir Sejdiu, tē nderuar ministra, kolegë tē nderuar deputetë, tē nderuar tē pranishëm nē salë,

Duke ditur se gjuha është mjet komunikimi dhe se duke folur eksponojmë identitetin tonë, përkatësinë e një shtrese shoqërore tē një shteti për tē plotësuar zbatimin e kornizës ligjore tē mbrojtjes së tē drejtave tē njeriut, institucionet e Kosovës punojnë nē krijimin e mjedisit i cili ofron qasje tē barabart nē shërbimet sociale, publike, gjuhësore e arsimore për tē gjitha bashkësítë nē Kosovë – duke siguruar heqjen e tē gjitha barrierave. Projektligi që sot po e vlerësojmë, shpreh traditën e popullit tē Kosovës për respektimin e tē drejtave tē njeriut dhe tē komuniteteve kombëtare për ruajtjen e vlerave gjuhësore, shpreh angazhimin për standardizimin e gjuhës shqipe dhe për respektimin e gjuhës së tē tjerëve.

Përmes këtij Projektligji Kosova demonstron vullnetin e saj për shumëlojshmërinë e gjuhëve si mjet esencial për integrimin e shoqërisë kosovare dhe rrith numrin e ligjeve me prioritet që janë tē lidhura me standarde tē shënon tē arriturat më tē larta demokratike nē Kosovë nē fushën e legjislacionit.

Me dispozitat e përgjithshme tē Projektligjit sigurohet statusi i barabartë i gjuhës shqipe dhe i gjuhës serbe si gjuhë zyrtare nē Kosovë, siguron tē drejtën e komuniteteve për tē mbrojtur dhe kultivuar identitetin gjuhësor. Projektligi mundëson lirinë e shprehjes, që nénkupton: lirinë për tē punuar dhe komunikuar; për tē nxjerrë dokumente dhe për tē dhënë informata nē gjuhën amtare. Pra Projektligi për përdorimin e gjuhëve mënjanon diskriminimin nē baza gjuhësore.

Në institucionet qëndrore tē Kosovës, qysh nga fillimi, zhatohet barazia zyrtare e gjuhëve. Anëtarët e Kuvendit tē Kosovës gjuha amtare e tē cilëve nuk është gjuhë zyrtare, kanë tē drejtë ta përdorin gjuhën e tyre nē Kuvend, nē komisione e nē takime publike. Ligjet dhe dokumentacionet nxirren nē gjuhë zyrtare, mitépo përfshirja e barazisë së gjuhëve nē kornizën ligjore fuqizon edhe më tepër dhe përcakton se cilat gjuhë janë zyrtare nē nivelin qendror dhe lokal.

Një pjesë e këtij Projektligji çakton rregullat e përdorimit tē gjuhëve nē nivele komunale. Si ilustrim po përmendim se dokumentet dhe regjistrat publike mbahen dhë lëshohen nē përdorimin nē tē gjitha gjuhët zyrtare tē komunës. Emrat zyrtar tē institucioneve, shenjat zyrtare, emërtimet e vendbanimeve, rrugeve nē gjuhët zyrtare mendojmë se e plotësojnë një standard që rrallë mund tē

haset nē ndonjë shtet tjetër të Evropës. Ky Projektligji, nëse miratohet nē këtë Kuvend, do të jetë ndër ligjet më demokratike për përdorimin e gjuhëve të komuniteteve.

Ajo që vlen të theksohet është se nē këtë Projektligji sigurohet që komunitetet që përbëjnë 6% por edhe 3% të popullatës së komunës, nē administratën komunale të përdorin gjuhën e tyre si gjuhë zyrtare. Mendojmë se kjo është më tepër se standard. Një praktikë të tillë, të përafërt e ka vetëm Finlanda me përqindjen më të vogël - 8% nē krahasim me shtetet tjera.

Në shkollat publike dhe private, gjuhët kryesore të mësimit janë gjuhë zyrtare, mirëpo edhe më këtë Projektligji është caktuar edhe e drejta e komuniteteve për t'u arsimuar nē gjuhën amtare. Duke ndier nevojën për njohjen sa më shumë të gjuhëve të mjedisit, me Projektligji mundësohet mësimi i gjuhëve të tjera të cilat nxënësi me prindëri i zgjedh sipas dëshirës.

Mediat, luajnë një rol të rëndësishëm për demokraci nē Kosovë, të cilat duhet të ndërmarrin veprime profesionale të përgjithshme që ju shërbejnë të gjitha bashkësive. Vënia nën kornizë ligjore të kësaj veprimitarie krijon një themel të fortë për gazetarinë cilësore nē të ardhmen. Me këtë Projektligji çdo person ka të drejtë të themelojë media nē gjuhën të cilën e zgjedh. Komuniteteve iu garantohet emetimi i programeve nē media publike të cilat avancojnë diversitetin kulturor dhe kultivojnë shumgjuhësinë nē Kosovë.

Për rregullimin e përdorimit të barazisë së gjuhëve nē institucionet publike, ministritë përkatëse duhet të nxjerrin udhëzime administrative.

Per zbatimin e Projektiligjit, Qeveria themelon komisionin e gjuhëve, i cili ndërmerr masa për status të barabartë të gjuhëve zyrtare si dhe për të siguruar mbrojtjen dhe promovimin e gjuhëve të komuniteteve. Komisioni njofton Qeverinë dhe Parlamentin rrëth masave të ndërmarrë për zbatimin e këtij Projektligji.

Mendoj se krahas përpjekjes për status të barabartë të gjuhëve të mjedisit, duhet bërë përpjekje për përdorimin e gjuhës standarde shqipe....

(Ndërprerje nga rregjia)

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Falemnderit. Ju kaloi koha e paraparë për diskutim! A e keni afér përfundimit? Atéherë mund të vazhdoni, por duhet përbajtur parimit.

DEPUTETJA NAXHIJE DOQI:

Afér, por desha të them se ky diskutim është paraqitur për nivel tjetër - të nivelit të Grupit Parlamentar, por pastaj është bërë ndryshim. Kerkoj falje!

...Mendoj se krahas përpjekjes për status të barabartë të gjuhëve të mjedisit, duhet bërë përpjekje për përdorimin e gjuhës standarde shqipe sepse është domosdoshmëri dhe kulturë obligative jona që ta flasim dhe shkruajmë mirë gjuhën amtare. Ndryshe flasim me një mik, ndryshe nē familje, por krejtësisht ndryshe kur jemi në provim, para nxënësve dhe studentëve nē procesim edukativosimor e ndryshe nē parlament. Prandaj, përpjekjet e shoqërisë për zotërimin e variantit legjitim të gjuhës standarde shqipe janë të mundshme kur këto me ligje obligohen nē institucione. Pra, të obligohet me ligj respektimi i gjuhës së standardizuar shqipe.

Në fund, vërejtja ime është që të evitohen gabimet përbajtësore dhe gjuhësore që po i përcjellin ligjet në procedim. Projektligjin e përkrah në parim, sepse ai shënon të arriturat më të larta demokratike, garanton të drejtën e përdorimit të gjuhës amtare në institucione. Njëherë ceku se ky Projektligj është në pajtim të plotë me ligjet ndërkombëtare, Faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit. Duhet të kemi kujdes për kohën, ju lutem. Fjalën e ka deputetja Nuran Malta, le të bëhet gati deputeti Xhezair Murati.

DEPUTETJA NURAN MALTA:

(Në mungesë të diskutimit original, transkriptohet përkthimi nga përkthyesi simultan)

Drafti i ligjit për gjuhë, të cilin jemi duke e shqyrtuar është një pjesë me rëndësi e planit të zbatimit të standardeve për Kosovën. Drafti në fjalë pas marrjes së dimensionit final, në një mënyrë do të ndikojë në standarde të cilat janë përcaktuar nën kapituj të ndryshëm. Për këtë arsyë ky ligj duhet të jetë në përpushshmëri me planin e zbatimit të standardeve për Kosovën. Plani i zbatimit të standardeve parashikon arritjen e standardeve më të larta sa i përket përdorimit të gjuhës në hapësirën publike dhe në nivelin zyrtar. Kemi të bëjmë me ngritjen e statusit gjuhësor të komuniteteve nga niveli i tanishëm në një nivel më të mirë. Megjithatë, për këtë ligji duhet të shikohet nga ky aspekt. Kam pas rastin ta lexoj disa herë këtë draftligj në të cilin çdo herë kam has në mangësi të reja. Sugjerimet e mia janë si vijon:

Vërehet se gjatë hartimit të këtij drafti është anashkaluar parimi i të drejtave të fituara. Në konventen kornizë për mbrojtjen e pakicave kombëtare thuhet se nuk mund të merrin të drejtat e fituara. Nuk duhet të harrojmë se ligji i cili ka rregulluar përdorimin e barazisë së gjuhëve, nga viti 1977, përvëç gjuhëve shqipe dhe serbe ka garantuar përdorimin e barabart të gjuhës turke në ato vende ku jetojnë turqit. Po ashtu turqit kanë pas të drejtë për përdorimin e gjuhës edhe në nivel qendror. Ky draft kufizon përdorimin zyrtar të gjuhëve përvëç gjuhës shqipe dhe serbe. Sa i përket gjuhës shqipe dhe serbe, nuk kërkohet një përqindje e përcaktuar, ndërsa ka kufizime për gjuhë të tjera. Për shembull, gjuha boshnjake e cila më herët ishte rregulluar në terësinë e serbokroatishës, në periudhën e ardhshme do të përballet me diskriminime, si në komunat në të cilat komuniteti boshnjak është numerikisht më i madh se komuniteti serb serbishtës do t'i njihet një privilegi ndërsa privilegji i njëjtë nuk do t'i takojë komunitetit boshnjak. Haptazi, me këtë ligj, gjuha turke dhe boshnjake po përashtohen, ndërsa për të tjerët do të zbatohet një diskriminim pozitiv. Përvëç tjerash, ky ligj ka edhe mangësi të tjera. Duhet të përmendet kapitulli lidhur me përdorimin e gjuhëve në arsim, i cili meriton një rishikim të terësishëm. Pas leximit të parë mendoj se në këtë ligj duhet të bëhen ndryshime të rëndësishme. Në këtë moment, propozimet konkrete nga ana ime do të radhiten si vijon:

Duke marrë parasysh parimin e të drejtave të fituara dhe parimin e ruajtjes së multietnicitetit, është e domosdoshme që gjuha turke të marrë pozitën që ka gjëzuar më herët. Po ashtu edhe gjuhës boshnjake e cila më herët ishte trajtuar në terësinë e gjuhës serbokroate duhet t'i sigurohet statusi i merituar. Në këtë ligj duhet të potencohen se cilat janë gjuhë të komuniteteve në Kosovë. Mund të zbatohen dy regjime ose sisteme të gjuhëve në Kosovë, ai i gjuhëve zyrtare dhe gjuhëve në përdorim zyrtar, por kur bëhet kjo duhet të merrin parasysh të drejtat e fituara dhe duhet të riformullohen nenen që kanë të bëjnë me këto regjime ose sisteme. Dëshiroj që kjo të riformullohet përsëri. Neni 32 përban diskriminim dhe është e domosdoshme shlyerja e këtij nenit.

Do të theksoj edhe një herë se ky ligj është shumë i rëndësishëm nga aspekti i zbatimit të standardeve. Po ashtu, ka një rëndësi të veçantë nga aspekti i integrimit të komuniteteve në

shoqërinë kosovare. Besoj se për këtë të gjithë do të jemi të përgjegjshëm dhe të ndjeshëm. Ju faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zonja deputete. Fjalën e ka deputeti Xhezair Murati, le të përgatitet deputeti Fadil Geci.

DEPUTETI DŽEZAIR MURATI:

Gospodine predsedavajući, gospodo ministri, kolege,

Ako ovaj Nacrt zakona predstavlja suštinsko sredstvo za integriranje u kosovsko društvo, onda memorandum koji se nalazi pre njega, s obzirom da se radi o zakonu o jeziku, ne zaslužuje da se tako nazove, jer prema mojoj analizi koju sam izvršio na svakoj stranici memoranduma ima najmanje pedeset jezičkih grešaka. Svako ko želi da mi dokaže suprotno, ja mu naravno stojim, ali van skupštinske sale. To je jedno.

Drugo. U ovom memorandumu, koji je čak radjen i prilikom jednog seminara na Svetom Stefanu, ovde u poduzem spisku eksperata koji su radili postoji i jedan iz zajednice kojoj pripadam - dakle iz Bošnjačke. Mi ga poslanici iz naše zajednice i u opšte iz naše Grupe i ne znamo iako se pominje njegovo ime i ne znam kako jezički stoji ako je mogao da postavi potpis ovog memoranduma. No memorandum ćemo ostaviti po strani, prelazim na analizu samog zakona.

Naime, ovde je u pitanju isključiva primedba na jezike zajednica koje ne govore službenim jezicima - jednim od dva službena jezika, dakle albanskim i srpskim. On direktno je kontradiktoran sa odredbom u 1. članu tačka 3. gde pravo svih zajednica na Kosovu da sačuvaju, održe i promovišu svoj jezički identitet. Dakle, odmah je u suprotnosti sa ovim članom.

Ovde imamo opet jednu zagonetku. Naime, kaže: albanski i srpski jezik i njihovi alfabeti. Znamo alfabet albanskog jezika, ali ne znamo koji je alfabet srpskog s obzirom da oni kažu, dakle lingvisti srpskog jezika da su latinica i čirilica ravnopravni. Ako su ravnopravni, zašto latinica nije u većoj upotrebi. Mislim s obzirom na specifičnosti i realnosti kosovskog društva mogli bi smo ovo kao jednu realnost ovu primedbu da uvrstimo.

Najveća moja primedba se upravo odnosi na famozne procente 6. i 3%. Ovde je bilo dosta reči i govorika koji ovo uvažavaju. Neki od govorika kažu da primenimo Finski metod od 8%, međutim niko ne kaže da ima mnogo zemalja koje se uopšte ne bave procentima prisustva zajednica kada se utvrđuju ravnopravnost jezika nego se uvek koriste odredbom autentičnosti jedne zajednice. Bošnjačka i Turska zajednica su autentične na Kosovu, nisu na privremenom radu. Tu su nastale. I u tom smislu mora da se razluči ovo. Mislim da na sredine gde žive Turci i Bošnjaci mi ne možemo prihvati odredbe procenata jer procenti su varljive kategorije, one se menjaju od popisa do popisa tako da ovo nije u skladu sa konvencijama i pozitivnim propisima o kojima su govorili i drugi i kolega jeli Mahir vezano upravo za ove edredbe.

(Ndërrim fajli – nderprerje e shkurtër)

Ja bih takodje rekao, ovde su iznesene... Ja uvažavam primedbe da ima u ovoj oblasti u okruženju nepravednosti i prema Albanskoj zajednici i prema Bošnjačkoj zajednici. Naime, Zapadna Makedonija o kojoj je gospodin Xhemajli govorio - o 20% svi to znamo! Zar to nije poptencijalni izvor nevolja pa i sukoba kakav smo imali pre dve-tri godine - jedan pravedan puč gde su ljudi tražili da se ispune njihova prava a koji je privremen rešen nekako, i tako dalje. Međutim imamo slučajeve Preševske doline i Sandžaka. Dakle, kažem Preševsku dolinu i

Sandžaka, upravo Albansku zajednicu i Zajednicu bošnjačku, gde nisu ispunjeni ovi standardi i mi ne smemo da uzmemo takve primere kao putokaz nego naprotiv mi moramo da uzimamo zemlje koje su ove stvari rešele na mnogo pozitivni primer. Na primer, ja ću uzeti kao pozitivni primer Švajcarsku, gde 1% Retoromara u Švajcarskoj imaju pravo - jer su oni stari narod - na službenu upotrebu jezika i kažem jedna od koleginica ovde govorila o famoznim procentima koji su po nama neodrživi.

Pridružujem se da u narednoj proceduri ugradimo ove pozitivne preporuke za zajednice koje ne govore jednim od dva službena jezika. Naravno, ono što sam rekao u sredinama gde živimo u većem broju, tako da to ničim neće opteretiti kosovsko društvo, nego naprotiv - doprineće epitetu istinski demokratskog društva čime svi težimo.

Ubedjenja sam da će moji kolege iz većinske zajednice pozitivno prihvati moje preporuke baš zbog vrlo negativnog ličnog iskustva i duge i nepravedne diskriminacije koje su bili u ovoj osnovi izložene. Hvala vam lepa.

KRESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit. Fjalën e ka deputeti Fadil Geci, le tē përgatitet deputetja Sala Ahmeti. E keni fjalën zoti Geci.

DEPUTETI FADIL GEĆI:

I nderuari kryesues, tē nderuar ministra, tē nderuar deputetit,
Projektligji për përdorimin e gjuhës zyrtare shpreh edhe njëherë përkushtimin tonë të institucioneve demokratike të Kosovës për tē respektuar tē drejtat dhe liritë e qytetarëve të Kosovës për përdorimin e lirë të gjuhës së tyre amtare.

Ky Projektligj përmbrush një nga standarde evropiane të përdorimit të gjuhës zyrtare dhe këshut Kosova bëhet shembulli më i mirë i integrimeve evropiane të vendeve të rajonit e të Ballkanit. Në këtë mënyrë Kosova bëhet një vend i botës demokratike ku përdorimi i lirë i gjuhës sigurohet me ligj, megjithëse gjuga shqipe si gjuhë e popullit shumicë vihet në një pozitë të pabarabartë me gjuhën serbe, që është një gjuhë e një minoriteti pakicë në Kosovë. Kjo çështje duhet tē konsiderohet më tepër si një vlerë demokratike e shoqërisë sonë. Por, edhe në këtë drejtim, duhet tē jemi të kujdeshëm që mos tē taprojmë me demokraci megalomane. Pra, nëse në Drenas, Skenderaj apo Malishevë janë vënë mbishkrimet në hyrje tē qyteteve në gjuhën shqipe e në gjuhën serbe, kjo praktikë duhet tē zbatohet patjetër edhe në Graçanicë, edhe në Shtëpcë edhe në Veri të Kosovës. Në hyrje të Zveçanit, Leposaviqit të shkrinhen patjetër mbishkrimet në gjuhën shqipe dhe në gjuhën serbe. Pra, zyrtarizimi i gjuhëve në Kosovë do tē thotë zyrtarizimi i tyre në mbare territorin e Kosovës duhet tē shprehin identitetin e një vendi dhe ky identitet duhet tē shprehet në katër anët e Kosovës, Faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti Geci. Fjalën e ka deputetja Sala Ahmeti, le tē përgatitet deputeti Zylfi Merxha. Më falni, paraqitni për replikë, por nuk ju ka përmend emri. Ju lus... Nuk ka përmend emrë, ka thënë një ndër deputetët... Nëse është përmend emri, mund t'ua jap fjalën. Urdhëroni. Më falni Salë...

DEPUTETI EMRUSH XHEMAJLI:

Absolut, si subjekt ne mbështesim përdorimin e barabartë të gjuhës, në proporcione me popullsinë dhe përbërjen që e kanë në vendin e caktuar.

Sa i përket asaj që u tha këtu për Zvicrën, nuk është aspak e vërtetë. Këm jetuar 14 vjet e gjysmë në Zvicrë, e di mirë sistemin. Të gjitha shkresat vijnë në tri gjuhë: gjermanisht, frëngjisht dhe italisht, ndërkaq gjuha reformane është në përdorim në rajonin ku flitet, si dhe nëse drejtoshesh me shkresa si romanë Konfederatën Zvicrane. Kjo është. Nuk ka shembuj në formën qysh është ardh këtu ligji. Dhe nuk shembull, vetëm në Indi është marrë guha e pushtuesit gjuhë zyrtare – e ndoshta është ajo praktikë këtu marrë si kriteri për me hy gjuha zyrtare gjuha serbe. Domethënë e kanë marrë gjuhën e pushtuesit në Indi gjuhën angleze dhe këtu ndoshta ajo praktikë është marrë.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit. Mund të vazhdoni zonja Ahmeti.

DEPUTETJA SALA AHMETI:

I nderuar kryesues dhe të nderuar deputetë,

Shumë gjëra të cilat desha t'i them u thanë, por unë do t'i them edhe disa çështje tjera. Gjuha si mbivlerë kombëtare është elementi parësor i identitetit. Madje, lufta për prestigjin e gjuhës për një kohë të gjatë ka vazhduar gjithandje nëpër Evropë. Statusi i një gjuhe ka përcaktuar edhe statusin e një kombi, ose të një etnie. Kështu, statusi i gjuhës edhe sot, të shumtën e herës – përcakton statusin e kombit ose etnisë duke u realizuar edhe nga shkalla e demokracisë së një vendi; herëherë si gjuhë zyrtare, herë si gjuhë gjysmëzyrtare, herë as e lejuar as e ndaluar, herë e lejuar por jo e përfillur nga institucionet e herë e ndaluar. Gjuha shqipe në trojet etnike kishte statusin të ndryshëm jo të njëjtë varësisht nga statusi politik i shqiptarëve. Statusi jo i njëjtë i gjuhës krijoj vështirësi dhe ndikoi edhe në rrjedhat e normëzimit. Normëzimi në trojet shqiptare jashtë kufijve politik të Shqipërisë dhe në diasporë quhej si një përruajtje e identitetit kombëtar. Edhe sot, statusi i gjuhës shqipe nuk është përmirësuar kënaqshëm. Ligjërisht gjuha shqipe vetëm në Shqipëri mbrohet me kushtetutë – neri 59 i Kushtetutës së Shqipërisë. Në Maqedoni dhe Kosovë, lufta për status kombëtar dhe gjuhesor vazhdon. Në Kosovë ajo duhet të jetë gjuhë e parë zyrtare e nivelit qendror.

Mesa dimë në, duke përashtuar Zvicrën dhe Belgjikën, ku statusi i gjuhëve ka tjetër kualitet, është herë e parë në historinë e Evropës që gjuha e një minoriteti të ketë statusin e gjuhës zyrtare, siç është propozuar në këtë Projektili dhe në Kornizën kushtetuese statusi i gjuhës serbe në Kosovë. Ky domethënë duket si një mbistandard dhe një privilegi për vetëm një minoritet dhe diskriminim për minoritetet tjera. Dhe, natyrisht, në këtë mënyrë Kosova do të dukej si një parajse botërore demokratike që prodhon standarde. Prandaj, do të ishte vlerë demokratike që kjo normë të perfillej edhe në vendet tjera të rajonit, domethënë gjuhet e minoritetëve të kenë statusin e gjuhës zyrtare të nivelit qendror. Për ne, në Kosovë, mbetet dëshirë dhe synim që kualiteti i gjuhës edhe në Kosovë të mbrohet me kushtetutë, kurse ligjet shpresojmë – në të ardhmen, sepse sot po flasim vetëm për statusin gjuhesor e jo për kualitetin e gjuhës – në të ardhmen do të hartohen ligjet për të mbrojtur edhe kualitetin e gjuhës. Ju faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit. Fjalën e ka deputeti Zylfi Merxha, le të përgatitet deputeti Ramadan Kelmendi.

DEPUTETI ZYLFI MERXHA:

Faliminderes zotni kryesues, zotni ministär, Kryesi e nderuar, deputetë, zojë e zotri, Sot e kemi ligjin para nesh pér gjuhët. E pérkrah ligjin pér gjuhë, mirëpo diçka po më vjen çudi që gjuha e pakicave po përmendet vetëm gjuha turke dhe boshnjake, nuk po përmendet gjuha romë kurse në Prizren, vetëm në qytetin Prizren jetojnë 5.500 romë. A do të kam edhe unë të drejtë të marr një dokument në gjuhën amshore romë? Një. E dyta. Qysq po më do ket pér me mbush standardet gjithçka do ta boj Kosova ashtu që edhe prej decentralizimit po shoh ku eshtë komuna serb - 200-300 vetë do ta bajmë komunë veç ti mbushim standardet dhe ta mbushim decentralizimin. Unë nuk e di, demokracia aq përpëra ka shku, gjithkujna jepja të drejtën veç standardet t'i mbushim. Ju kisha latur këtyre deputetëve, edhe juve zotni kryesues, si njeri që më njihni shumë mirë, edhe mue t'ma jepni të drejtën që në komunë të bëhet edhe gjuha ime ku shkoj një dokument ta marr në gjuhën romë. E pérkrah ligjin pér gjuhët. Eshtë i shumëmirë, edhe sikur u tha zotni Hoxha kurrrë ma mirë se kemi ndëgjuë një ligj sikur këtë që e ndëgjuam pér gjuhët.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti Merxha. Fjalën e ka Ramadan Kelmendi, le të përgatitet deputeti Xhevati Bislimi.

DEPUTETI RAMADAN KELMENDI:

I nderuari kryesues, të nderuar ministra dhe deputetë të pranishëm, Unë pér këtë propozimligj do të bëj një vështrim të shkurtër dhe konkret nga një kënd pak sa tjeter juridiko-teknik të tij.

E para që dua të theksoj, eshtë fakti se sot në shqyrtim kemi Projektligjin pér përdorimin e gjuhëve në Kosovë, që duhet dalluar përbajtësish nga e drejtë e përdorimit të gjuhëve, duke dalluar nga e drejtë e gjuhës zyrtare në një territor shtet apo më gjerë dhe pika e tretë eshtë kuptimi përbajtjesor i vetë gjuhës. Me miratimin gjegjësisht shqyrtimin e këtij propozimligji pér përdorimin e gjuhëve në Kosovë nuk kupton edhe zyrtarizimin e gjuhëve, sepse kjo do të sanksionohet apo përcaktohet me aktin më të lartë. Kosova në mënyrë më të argumentuar me këtë propozimligj pér përdorimin e gjuhëve, argumenton dhe dëshmon vlerat demokratike civilizuese dhe barazisë qytetare pa dallim përdorimit të gjuhës dhe jozyrtarizimin e gjuhëve. Kosova, edhe më parë ka aplikuar barazi gjuhësore, si asnjë vend i Evropës e në veçanti i rajonit ku ne jetojmë. Ndonsëc barazia e gjuhës dhe aplikimi i gjuhëve në Kosovë është realitet, por propozimligji nuk përcakton mekanizmat juridik se si mund të realizohet përdorimi i gjuhës shqipe si gjuhë shumicë në Kosovë në të gjitha pjesët e saj dhe në veçanti në veriun e Kosovës në dokumentacionet zyrtare dhe mbishkrimet institucionale.

Ndonëse propozimligji është i mirë, ai ka nevoje të arsyeshme të ketë përcaktimë sa më të sakta, si pér shembull:

Nën një dokument - civile - duhet të përcaktohet që varësishi nga përkatësia kombëtare t'i lëshohen palës. Kjo eshtë përdorim si dhe pér punën që bëhet në dy gjuhë të ketë kompensim, që ligji fare nuk lëshohet.

Vlerësoj se të gjitha dokumentet zyrtare nuk eshtë mirë të lëshohen në sistemin dygjuhësor apo trigjuhësor, por varësishi nga kërtesa e palës siç e kanë disa shite, shumë pak. Mendoj se pa regjistrimin e popullsisë vështirë do të kemi të marrim një çelës të përqindjes pér përcaktimin e përdorimit të gjuhës lokale në vende të caktuara. Këto ditë kemi një shkelje evidente të përdorimit të gjuhës shqipe në veçanti ngase disa institucione të cilat i kanë vëre mbishkrimet e tyre në vendet

pa emrin e vendit dhe pa emrin e pranuar nga qytetarët e deklaruar - është shkelje gjuhësore e përdorimit të saj. Vlerësoj se përdorimi i gjuhës zyrtare në detaje siç ka paraparë ky propozimligj është e tepërt, ngase kjo pjesë duhet të jetë pjesë e Rregullores së punës të Kuvendit, si dhe rrafton që me një dispozitë të përcaktohet përdorimi i obliguar i gjuhës zyrtare në institucionet e Kosovës.

Në nenin 22, Propozimligji është i pëdefinuar në kuptimin e obligueshmërisë së saj. Nuk duha ta citoj, por vetëm ta elaboroj. Po ashtu, mbetet e paqartë se a do të mësohet reciprokisht shqipja apo serbishtja në mënyrë të obliguar apo fakultative. Përdorimi i gjuhës në media të shkruara, duhet të jetë korrekt, konkret, në pajtueshmëri me respektimin e gjuhës e jo të keqpërdorimeve të drejtës së përdorimit të gjuhës dhe ngaterrimin e saj me politikë, siç ndodhë për shembull në të gjitha gazetat ditore në shqip të cilat blihen nga lexuesi dhe nga unë. Vetëm shqiptarëve në to iu imponohet publikimi i konkurseve në gjuhën serbe dhe asnjë gazetë e tillë nuk shitet në pjesën veriore, atëherë pse ndodh kjo. A është barazi, a është përdorim i drejtës apo i zhdrejtë

Me propozimligj mbi përdorimin e gjuhës, në Kosovë duhet të përcaktohet që emri personal i qytetarit në vend të mbiemrit mos të lakohet por të shkruhet sipas natyrës së gjuhës shqipe e jo siç veprohet mbiemri përparrë pastaj emri, e tiera – e tiera.

Në propozimligj nuk sqarohet mënyra e formimit të përbërjes së komisionit gjuhësor, si dhe kompetencat e veprimit në raste konkrete të shkeljes së barazisë së gjuhëve – mosndëshkimi i aplikuesve, apo cfarë masë do të zbatohet ndaj atyre.

Dhe, së fundi, një shembull konkret, kuptimi jo i drejtë i përdorimit të gjuhës. Ne jemi deputetë të Kuvendit të Kosovës, pikenjsh Kuvendi i Kosovës në të gjitha propozimligjet që deri sot na i ka dërguar thotë: u dërgohet anëtarësve të Kuvendit të Kosovës. Ishte e vërtetë?

KRIVESLJEELEATMID GRIMU

Faleminderit Fiajton e ka deputati Xhevjet Bajraktari i tregon se qëndra e tij është:

DEERLICKS.COM 2000

Zoti kryesues, zotërinj deputetë dhe zotërinj qeveritarë,
Vërejtja imë konsiston te përdorimi i dy gjuhëve, si gjuhë zyrtare në Kosovë, i gjuhës shqipe që
është krejt e kuptueshme, dhe i gjuhës serbe si gjuhë e dytë zyrtare në Kosovë që do të përdoret

Dua të them se edhe deri tash ky Projektligj, edhepse nuk ishte ligj, ka gjend zbatim përdorimi i gjuhës serbe si gjuhë zyrtare në tërë territorin e Kosovës, në të gjitha mbishkrimet e mugevë, të institucioneve; të shkollave, tashmë ka gjend zbatim. Prandaj, ky Kuvend faktikisht ndodhet para aktit të kryer. Është një ligj që tashmë zotërohet.

Ne shqiptarët e Kosovës, dhe institucionet e kësaj Kosove, kemi përshtypjen se demokracinë e kemi marrë shumë me turp. Nuk mund ta kuptoj faktin që një gjuhë pakicë, siç është gjuha serbe, të jetë gjuhë e dytë zyrtare, gjuhë e barabartë me gjuhën shqipe në Kosovë. Në qoftë se kjo është një e drejtë, një privilegi që i bëhet gjuhës serbe, atëherë është një shkelje e rëndë për gjuhën shqipe dhe për popullin shumicë absolute në Kosovë. Shtrirja e gjuhës serbe në tërë territorin e Kosovës, edhe aty ku nuk ka asnjë serb dhe ku s'ka pas kurrrë - përbën shkelje, fyerej për dinjitetin dhe për të drejtat e shumicës shqiptare.

Nuk është mirë të përpiqemi të bëjmë më katolik se papa. Me këtë gjuhë, në fund të fundit, secili prej nesh e din pavarësisht se po bëhem i pak sikur po harrojmë, janë hartuar elaborate, janë hartuar ligje, janë dhënë urdhra për dëbimin, shfarosjen, masakrimin, vrasjen dhe djegien edhe të kufomave të shqiptarëve. Prandaj, mos pritni se do të tingellojë embët në veshin e shqiptarit kjo gjuhë, e as në syrin e shqiptarit mbishkrimet që vëhen kudo në Kosovë. Keni kujdes, keni pàrasysht se kjo gjuhë dhe futja e saj si gjuhë zyrtare nuk është vetëm çështje gjuhësore, ndoshta më së paku çështje gjuhësore. Mbi të gjitha është çështje politike, që paragjykon statusin e Kosovës. Ne vetë, me gishta tanë, me vota tona po bëjmë kornizën për statusin e ardhshëm të Kosovës. Prandaj, secili le të mendojë mirë para se ta votojë këtë ligj.

Kërkoi që ky ligj të shtyhet dhe të mund të vihet në zbatim pasi të nxirret kushtetuta e Kosovës dhe pasi të njihet shteti i Kosovës. Ju faleminderit,

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit. Fjalën e ka deputeti Fetah Berisha dhe le të përgatitet deputeti Hajredin Hyseni. E keni fjalën zoti Berisha.

DEPUTETI FETAH BERISHA:

I merituar zotni kryesues, përfaqësues të ministrisë, kolegë të ndëruar deputetë, Dihet se gjuhë është mjet i rëndësishëm për komunikim njerëzor në shkencë, kulturë, art e tjera. Pastaj, gjuhë është ai element i cili bën identitetin kombëtar, pra në këtë rast edhe të komuniteteve dhe pakicave të tjera.

Projektligji që është vënë para nesh për përdorimin e gjuhëve, nga Ministria e Shërbimeve Publike, e të cilin po e shqyrtojmë sot, është njëri nga projektligjet më të rëndësishme për Kosovën. Natyrisht, ndoshta ky do të jetë shumë i përsosur atëherë kur do të jetë i përfunduar statusi final i Kosovës ose kushtetuta e Kosovës.

Ky Projektligi shënon dhe shpreh vlerat demokratike të institucioneve të Kosovës. Ky shpreh edhe vlerat demokratike të shqiptarëve të Kosovës tanë legjitimisht shumicë, sepse shqiptarët respektojnë edhe vlerat e të tjerve, pra edhe të pakicave më të vogla në Kosovë të cilët me të drejtë të plota të zhvillojnë arsimin, kulturën, shkencën në gjuhën e vet amtare.

Atëherë, kur shqiptarëve në Kosovë, nga regjimi totalitar monist u ishte caktuar statusi i pakicës, edhe pse shqiptarët në Kosovë vazhdimisht kanë qenë mbi 90% - gjuhë e tyre deri me kushtetutën e 74-tës ishte e diskriminuar dhe gati aspak e përdorur në administratë. Prandaj, shqiptarët sot, si shumicë nuk lejojnë diskriminimin gjuhësor dhe kombëtar ndaj pakicave të tjera. Dhe, zotëri deputetë, këtu duhet ta kemi aksentin kur diskutojmë për ligjin për përdorimin e gjuhëve. Prandaj, Ministria e Shërbimeve Publike në Projektligji ka paraparë edhe rrëgullat dhe kriteret për përdorimin e gjuhës. Për shembull, aty është paraparë cilat gjuhë janë zyrtare të nivelit qendror dhe lokal, përdorimi i gjuhës së pakicës në ndërmarrjet publike, në procedurat gjyqësore, në arsim, në media, regjistrimi i emrave personal i cili gjithashtu shpreh identitetin kombëtar - edhe të minoritetëve dhe të pakicave dhe kujdoqoftë jetët prandaj këtu në këtë ligj është formuar edhe komisioni për mbikëqyrje në zbatimin e këtij ligji. Për nivelin dhe rrëthanat në të cilat jetojmë ende kështu pa status të Kosovës, ky ligj je ka një vlerë mjaft të mirë. Mirëpo, në mesin e vlerave që ka ky Projektligi, unë kam veçuar dy segmente mbështetëse duhet të jenë ndryshe. Për shembull, unë veçoj nenin 3 paragrafi - 3 dhe nenin 3 pika 4. Në nenin 3, thuhet, "nëse në një komunë komuniteti arrin 6% të numrit të banorëve gjuhë e tyre ka statusin e gjuhës zyrtare". Ndërsa, në nenin 3 pika 4 thuhet "nëse minoriteti përbën mbi 3% të popullatës së komunës, gjuhë e tyre është në përdorim

zyrtar". Prandaj, të dy këto nivele, kam mendimin se janë të ulëta dhe këto nuk përkijnë me normalitetin e standardeve ndërkombëtare.

Mirëpo, përbajtja e mirë e këtij Projektligji, sepse është një dëshmi e arritur demokratike në Kosovë dhe është një dëshmi e përbushjes së një standardi. Ky Projektligj ngërthen në veti standardin e përdorimit të gjuhëve brenda Kosovës për çdokënd dhe për çdo komunitet. Prandaj, unë këtë Projektligj e kam konsultuar edhe me bazën, me ekspertët në komunë dhe ju njoftoj se edhe Rahoveci i mrekullueshëm – me verën dhe rrushin, me rjerëzit punëtorë me nivel Kosovë, me stafin e mrekullueshëm të pushtetit lokal që ka bërë punë për katër vite sa s'është bërë punë dyzet vite – e përkrah në parim këtë ligj dhe unë bashkë me ta në parim e përkrah këtë ligj. Ju faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Ju faleminderit. Shpresoj se Rahoveci e meriton këtë ligj! Fjalën e ka deputeti Hajredin Hyseni dhe para se t'u ja përfshirë se Rahoveci i mrekullueshëm – me verën dhe rrushin, me rjerëzit punëtorë me nivel Kosovë, me stafin e mrekullueshëm të pushtetit lokal që ka bërë punë për katër vite sa s'është bërë punë dyzet vite – e përkrah në parim këtë ligj dhe unë bashkë me ta në parim e përkrah këtë ligj. Ju faleminderit.

DEPUTETI HAJREDIN HYSENİ:

Inderuari kryesues, zonja dhe zotérinj deputetë,

Projektligji përdorimin e gjuhëve, i cili vjen në Parlament, është një nga ligjet e rëndësishme, i cili mëton ta rregullojë dhe mbrojë e gjuhëve në Kosovë. Këtë të drejtë, e cila mbrohet edhe me konventa ndërkombëtare, si një nga liria themelore individuale dhe kombëtare, në disa vende të ndryshme të botës kjo çështje rregullohet me kushtetutë, që sanksionohet dhe precizohet se në çfarë limitesh mund të jetë një gjuhë zyrtare, dhe në vende tjera kjo çështje rregullohet edhe me ligj, siç është edhe ky Projektligj. Prandaj, duke pas parasysh komunitetet dhe gjuhët që janë në Kosovë, do të ishte mirë që edhe kjo çështje të rregullohet me kushtetutën e ardhshme të Kosovës, natyrisht duke respektuar konventat dhe standardet ndërkombëtare, të cilat duhet të janë parime të përgjithshme e të vlefjnë edhe për Kosovën.

Një nga shumë vështirësítë për të trajtuar në mënyrë meritore dhe për ta zgjidhur drejt këtë çështje në Kosovë është se ne ende nuk kemi të regjistruar popullsinë, me çka krijojen vështirësi në përcaktimin e drejtë të përgjindjes së komuniteteve, që duhet të jetë bazë për shërbimin e përcaktimit të gjuhëve të komuniteteve në vende të ndryshme ku ata jetojnë.

Një vështirësi tjetër është edhe buxheti i limituar i Kosovës, i cili nuk arrin t'i përbush nevojat elementare të popullsisë dhe nuk e di se a ka pas sponsoruesi parasysh këtë kur e ka përpiluar këtë Projektligj dhe përqindjen që parashihet që gjuhët të janë gjuhë zyrtare, projektligj i cili krahasuar edhe me shtetet më të zhvilluara demokratike dhe përqindjen që ato shtete e lejojnë që një gjuhë të jetë zyrtare është në përparësi. Për shembull, Finlanda parashihet përqindjen më të vogël nga të gjitha shtetet 8%, por kur t-ë merret parasysh proporcioni i zhvillimit ekonomik i Finlandës dhe Kosovës kjo duhet të shtyjë rishikimin e mundësive buxhetore të Kosovës dhe në rishikimin e 6% si limit përcaktues që parashihet në Projektligj që një gjuhë të jetë zyrtare në Kosovë.

Ne kemi nevojë të miratojmë ligje demokratike, por ligje që janë të zbatueshme dhe që përballojnë mundësinë buxhetore të Kosovës. Ne tuq duhet të luajmë role gjëja se jemi shteti më demokratik në botë. Ne duhet të punojmë dhe përpinqemi që vërtetë të ndërtojmë shtet demokratik.

Gjithashtu, me këtë Projektligj bëhet edhe një diskriminim ndaj komuniteteve tjera që jetojnë në Kosovë në raport me komunitetin serb. Derisa gjuha serbe parashihet të jetë gjuhë zyrtare edhe në ato vende ku atë nuk jetojnë, kurse komuniteti türk e të tjerët nuk e kanë këtë mundësi, mendoj se

nuk është trajtim i drejtë, sepse do të duhej të vlenin njësoj standarde ndërkombëtare për të gjitha komunitetet dhe jo të privilegjojet një komunitet sikur është rasti me komunitetin serb.

Po ashtu, pse në Besianë për shembull, të jetë gjuhë zyrtare gjyka serbe kur në Besianë nuk ka të organizuar jetën ky komunitet? Pse të ngarkohet buxheti i komunës pa nevojë. Besoj se ne si shoqëri nuk do të mund të jemi shoqëri demokratike në qoftë se me parime demokratike do të luajmë dhe do të interpretojmë me kute të ndryshme, varësisht prej vendit dhe kontestit. Dhe, në këtë formë ne nuk do të mund të ndërtojmë ligje demokratike. Ju faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti Hyseni. Dhe, i fundit, deputeti Sabri Hamiti. Urdhëroni, e keni fjalën.

DEPUTETI SABRI HAMITI:

Zoti kryesues, faleminderit. Ashiqare që është një ligj që ka ardhë këtu në Kuvend dhe është një ligj me një rëndësi të veçantë dhe me një peshë – unë do të thosha shumë të rëndësishme sistemore, prandaj edhe politike dhe mos të çuditën njerëzit këtu që dalin probleme politike. Ky është ligj sistemor i rëndësishëm që implikon edhe politikë dhe këtu duhet, s'kemi çka të përdorim litota, është shumë e vërtetë kjo. Prandaj, unë mendoj se kërkon një diskutim shumë të kujdeshëm pa kurrrarë emocionaliteti, po me një racionalitet të vërtetë. Ashiqare, që ka kësot konotacionesh, u pa edhe në diskutimet të cilat, edhe pse ishin të shkrucme, u mbusheshin me emociione dhe ne i hetuam të gjitha këtu. Meqë ka ardhë në bangat e Kuvendit dhe meqë ne po shqyrtojmë, unë mendoj se ky duhet të shqyrtohet në mënyrë të veçantë dhe mendoj se nuk duhet të ngutemi hiq po duhet ta shqyrtojmë edhe në nivele të komisioneve dhe në nivele të diskutimeve publike, pa i dhënë zor punës, sepse punët që nuk bëhen mirë – masandej vështirë ndreqen ose nuk ndreqen kurrit.

U bisuedua këtu, sidomos përfaqjesuesit e komunitetit turk, i rënë një pikë shumë që këtu po shkelet në këtë Projektligj një e drejtë e fituar. Unë mendoj që e drejta e fituar vërtetë ligjërisht – juridikisht shumë vështirë shkelet dhe nuk mund të merret, veçse ne duhet të bëhem i racionale dhe të shohim ajo drejtë e fituar në çka ka qenë e fituar, në çfarë gjendje politike të Kosovës, dhe çka synojmë më tutje. Kjo vlen për të gjitha diskutimet që ndodhën këtu, a? Duhet të specifikohet ku e çka ka qenë Kosova atëherë kur është fituar një e drejtë qoftë gjuhësore qoftë tjetër, çka synon tjetër. Nuk është njësoj. Unë nuk po ia përmend emrin asnjërs. Kjo vlen po ashtu kur bisedohet për dy gjuhët e propozuara zyrtare shqipe dhe serbe, po ashtu: Çka është e drejtë e fituar dhe çka është drejtë që fitohet.

Tjetër, statusi i gjuhës, i gjuhëve zyrtare dhe i gjuhës në përdorim zyrtar, këtu duket mirë dhe qartë që janë dy nacione në ligj. Ajo që është gjuhë zyrtare nën një – në tanësinë e Kosovës, ajo që bëhet gjuhë zyrtare me një përqindje në një komunë që është status tjetër dhe ajo që s'mund të bëhet gjuhë zyrtare qoftë edhe në një komunë, por është në përdorim të lirë. Sepse, duhet t'i diferencojnë njerëzit, edhe deputetët edhe të tjerët, të cilëve do t'u përcaktohen të drejtat me këtë ligj që përdorimi i gjuhës nuk është veç zyrtarizim. Përdorimi i gjuhës, si identitet - ushtrohet në shkollë, në kulturë, në art, në dije – që është pjesa e fortë e identitetit, për çka insistojnë të gjitha të drejtat e njeriut dhe të pakicave edhe në Evropë, por duhet të diferencohet përdorimi i gjuhës si zhvillim i kulturës dhe identitetit nacional me përdorimin e gjuhës si gjuhë obligative zyrtare, që do të thotë çdo pikë, çdo presë, çdo vëndim i nivelit më të ulët – duhet të shkruhet në të gjitha ato gjuhë. Kur t'i bëjnë njerëzit këto diferençime do ta shohin se nuk është krejt qysh flitet këtu përmendësh - në filan shteti bëhet kështu e në këtë shtet s'bëhet kështu.

Unë nuk duar tē paragjykoj, prandaj dua t'i lë problemet e hapura në këtë diskutim, por kërkoi që të mbeten pak a shumë të hapura edhe në Kuvend dhe ky problem tā diskutohet shumë mirë në komisione dhe përtetje komisioneve me ekspertë - dhe masandej tē kthehem i në sublimimin e përbajtjes së tij të fundit. Faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti Hamiti. Të nderuar deputetë, me kaq mbyllim debatin rreth këtij Projektligji, që ishte një debat jashtëzakonisht i gjërë në shtrirje, me propozime e vërejtje dhe një miratim i përgjithshëm në parim megjithatë. Lus regjine të bëhet gati për votim. Të deklarohemi. Ju bëj me dije se 77 deputetë gjenden në sallë. Tani votojmë.

Kush është që Projektligji për gjuhën të miratohet në parim?
Përfundon votimi.

Konstatoj se me 49 vota për, 18 kundër dhe 7 abstenime – u miratua në parim Projektligji mbi gjuhët.

Lus që ky Projektligji, në bazë të Rregullës 23 pika 6 dhe Rregullës 35 pika 2 t'u përcillet komisioneve: Komisionit për shërbime publike, administratë lokale dhe media si Komisioni funksional dhe referues; Komisionit për gjyqësi, legjislacion dhe Kornizë kushtetuese; Komisionit për buxhet dhe Komisionit për komunitete. Komisionet duhet që në afati ne paraparë nga shqyrtimi i parë ta përcjellin në Kuvend, natyrisht duke pas parasysh të gjitha shqyrtimet e nevojshme përgatitore që ky Projektligji tē jetë vëretej me përgatitje të mirë finale.

Kalojmë në pikën vijuese të rendit të ditës:

- Shqyrtimi i parë i Projektligjit për inspektoratin shëndetësor.

Projektligji iu është shpërndarë deputetëve më 25 maj 2005 dhe janë përbushur kushtet për shqyrtim dhe miratim të tij në parim.

Vërejtjet parimore do t'i referohen për shqyrtim Komisionit funksional përgjegjës në raport me komisionet kryesore.

Lus përfaqësuesin e Qeverisë – zëvendësministrin e shëndetësisë zotin Astrit Ajeti, që në emr të Qeverisë së Kosovës para deputetëve të Kuvendit të prezantonjë Projektligjin. Urdhëroni zotëri Ajeti.

ZËVENDËSMINISTRI ASTRIT AJETI:

I nderuari zoti kryesues, të nderuar ministra, të nderuar zëvendësministra, të nderuar deputetë.
Më lejoni të përshtendes fillimin e procedurës-parlamentare për miratimin e ligjit për inspektoratin shëndetësor, i cili do tē plotësojë legjislacionin e nevojshëm në lëminë e shëndetësisë dhe njëherit do tē ndihmojë qoftë edhe në masë të vogël qëllimin në përbushjen e standardeve për statusin e Kosovës.

Ky, si dhe ligjet tjera, të miratuara nga ky Kuvend – me një numër të aktave nënligjore të rixjerra nga Ministria e Shëndetësisë synojnë të vendosin mbikëqyrje dhe rregull të nevojshëm në sektorin e shëndetësisë, që do tē mundësojë-përkujdesje më të mirë shëndetësore për qytetarët e Kosovës përmes sigurimit të cilësisë së shërbimeve të ofruara.

Draftprojektligji për inspektoratin shëndetësor në tekstin e mëtejme: Projektligji, krijon bazën e domosdoshme ligjore që do të mbështetë zbatimin e ligjit për shëndetësi të Kosovës si dhe reformat e filluara në sektorin e shëndetësisë.

Nxjerra e ligjit për inspektoratin shëndetësor shihet si domosdoshmëri me qëllim të:

- përmirësimi të ofrimit të shërbimeve kualitative shëndetësore për qytetarët;
- krijimi i një perspektive të përgjegjshme të institucioneve shëndetësore;
- krijimin e sigurisë ligjore për trajtimin të mirëfilltë të gjithë qytetarëve të Kosovës në institucionet shëndetësore, si
- parandalimit të dukuriave negative në rast të shkeljes së ligjeve përkatëse.

Veçori dhe cilësi të këtij Projektligji janë se përmes tij mëtohet të sigurohet zbatimi i normave etike profesionale dhe i standardeve të aprovuara nga Ministria e Shëndetësisë lidhur me kualitetin e shërbimeve të ofruara.

Projektligji për inspektoratin shëndetësor është në pajtueshmëri të plotë me Kornizën kushtetuese përvetëzverisje të përkohshme në Kosovë - Rregullorja 2001/9, datë 15 maj 2001 neni 3 dhe neni 5 pikë e) ku e drejta në shëndet dhe kujdes shëndetësor si dhe rregullimi i marrëdhënieve në lëmin e shëndetësisë përcaktohen si e drejtë dhe liri themelore e qytetarëve; Është në pajtueshmëri të plotë me marrëveshjen lidhur me kryetarin dhe Qeverinë e Kosovës datë 28 shkurt 2002 ku sigurohet pakoja e përmirësimit të kujdesit shëndetësor për të gjithë qytetarët; Është në pajtueshmëri të plotë me Ligjin për shëndetësi të Kosovës neni 102 pikë 1, 102 pikë 2 dhe 102 pikë 3.

Gjatë hartimit të këtij Projektligji, është konsultuar legjislacioni i vendeve të rajonit; legjislacioni i vendeve të Evropës perëndimore dhe rekomandimet e agjencioneve të Kombeve të Bashkuara.

Ky ligj nuk prek në sferat e rezervuara. Po ashtu duhet përmendur se Ministria e Shëndetësisë nuk ka ligj që rregillon këtë lëmi. Ligji për inspektoratin shëndetësor është përpiluar me nenet vijuese, në këtë përbajtje.

Dispozitat themelore. - ku përshkruhen detyrat dhe qëllimet e inspektoratit shëndetësor; funksionet e inspektoratit shëndetësor. Në këtë nen përshkruhen funksionet specifike të inspektoratit shëndetësor ku më kryesoret shihet të janë mbikëqyrja e zbatimit të legjislacionit dhe sigurimi i këshillave teknike e profesionale për institucionet dhe profesionistët shëndetësor.

Organizimi i inspektoratit shëndetësor. - ku inspektorati shëndetësor përcaktohet si organ administrativ i Ministrisë së Shëndetësisë, e cila me akt të veçantë nënligjor do të përcaktojë organizimin brenda Ministrisë.

Kryeinspektori. - Kryeinspektorit shëndetësor i jepet detyrë që të mbikëqyrë zbatimin e ligjeve dhe zbatimin e vendimeve që kanë të bëjnë me shkeljen e tyre.

Financimi i veprimtarisë së inspektoratit. - Veprimitaria e inspektoratit shëndetësor do të financohet nga buxheti i Ministrisë së Shëndetësisë.

Inspektorët shëndetësor. - Në këtë nen përshkruhet fushëveprimitaria e inspektorëve shëndetësor, të cilët përmes punës së tyre duhet të sigurojnë që institucionet dhe punëtorët shëndetësor zbatojnë normat dhe standartet e përcaktuara me qëllim të arritjes së qëllimeve apo synimeve të politikës shëndetësore.

Përgjegjësitë dhe autorizimet e inspektorëve shëndetësor. - Në këtë Projektligi iu mundësohet inspektorëve shëndetësor qasje e papenguar gjatë punës së tyre në inspektimin e institucioneve shëndetësore.

Ushtimi i punës së inspektoratit shëndetësor. - Në këtë nen përshkruhet kush mund të ushtrojë detyrën e inspektorit shëndetësor.

Ndalimi i punës së inspektorit shëndetësor. - Ndalimi i ushtimit të detyrës së inspektorit shëndetësor, i cili përcaktohet në këtë nen, mund të ndodhë atëherë kur ai shkelë dispozitat e përgjithshme apo ato të veçanta ligjore.

Procedura sipas ankesës. - Në këtë nen, përshkruhen procedurat në rastet kur pala nuk është e kënaqur me vendimet e shoqiptuara nga ana e inspektorit shëndetësor.

Dhe, në fund – dispozitat kalimtare, ku Ministria obligohet të nxjerrë akte nënligjore për të zbatuar këtë ligj.

Dhe, së fundi, të nderuar zonja dhe zotërinj, jam i bindur se, marrë parasysh rëndësinë e këtij Projektligji – përmes diskutimeve, propozimeve dhe debatit konstruktiv ju do të ndihmoni në plotësimin e tij, duke përmbrushur edhe një detyrë të madhe që shtrohet para jush. Ju faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti zëvendësministër. Dëgjuam ekspozenë e zëvendësministrit, përfaqësues i Qeverisë së Kosovës, Tani hapim debatin. Në emër të Grupit Parlamentar të Lidhjes Demokratike të Kosovës, fjalën e ka deputeti Naim Jerliu.

DEPUTETI NAJM JERLIU:

Faleminderit zoti kryesues. Të nderuar kolegë deputetë,

Ligji për inspektoratin shëndetësor, sigurisht se do ta plotësojë legjislacionin e nevojshëm në lëmin e shëndetësisë duke synuar që së bashku me ligjet tjera të miratuara nga ky Kuvend – nga fusha e shëndetësisë të vendosë një mbikëqyrje dhe një rregull të nevojshëm në sektorin e shëndetësisë, që do të mundëson përkujdesje më të mirë për qytetarët e Kosovës përmes përmirësimit të cilësisë së shërbimeve në këtë fushë.

Ky Projektligj, të cilin sot po e diskutojmë, krijon bazë të domosdoshme ligjore dhe një mbështetje për zbatimin e ligjit për shëndetësi të Kosovës dhe në veçanti do të jetë i rëndësishëm për zbatimin e reformave në sektorin e shëndetësisë. Themelimi i inspektoratit shëndetësor si organ administrativ që do të ushtrojë mbikëqyrjen e jashtme profesionale në institucionet shëndetësore respektivisht ky ligj me materien e vet sigurisht se do të jetë rregullues dhe do të jetë stimulues i procesit të përmirësimit të ofrimit të shërbimeve kualitative shëndetësore për qytetarët e Kosovës, për një siguri ligjore në shfrytëzimin e këtyre të drejtave nga qytetarët e Kosovës, për parandalim të dukurive negative në rast të shkeljeve të ligjeve të miratuara nga Parlamenti dhe do të vëja theksin posaçërisht në vendosjen e një mbikëqyrjeje të zbatimit të ligjeve dhe të vendimeve që kanë të bëjnë me shkeljet në fushën e shëndetësisë nga institucionet shëndetësore.

Ky Projektligj siguron edhe zbatimin e normave etike profesionale dhe të standardeve të aprovuara nga Ministria e Shëndetësisë lidhur me kualitetin e këtyre shërbimeve, ikuq që i përcakton edhe funksionin e inspektoratit shëndetësor, organizimin dhe përgjegjësitë e këtij organi, në të cilin përshkrin dhe definim të përgjegjësive sigurisht se ka vend e vërejtje dhe mundësi që në procedurën e mëtejme të trajtimit – të shqyrtimit në Parlament, gjegjësish që komisione të kontribuohet në përmirësimin dhe ngritjen kualitative të tij.

Në emër të Grupit Parlamentar të Lidhjes Demokratike të Kosovës, deklaroj mbështetjen përmiratim në shqyrtimin e parë të këtij Projektligji dhe Grupi ynë Parlamentar do të jepë kontributin e vet maksimal në përmirësimin dhe ngritjen e cilësisë së këtij Projektligji në mënyrë që të jetë i aplikueshëm dhe efektiv në zbatimin e tij. Ju faleminderit zoti kryesues.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti Jerliu. Në emër të Partisë Demokratike është paraqitur deputetja Zahrije Jusufi. E keni fjalën.

DEPUTETJA ZAHRIJE JUSUFI:

I nderuari zoti kryesues, tă nderuar ministra, zëvendësministra dhe deputetë, Projektligji për inspektoratin shëndetësor është i domosdoshëm si hap shumë i rëndësishëm përmirësimin e mbikëqyrjes inspektuese të institucioneve shëndetësore.

Ky Projektligji do të mbulojë zbratzësitën ligjore që nuk është irregulluar gjë më tanë me ligjin bazik për shëndetësi. Domosdoshmëria e këtij ligji qëndron në përmirësimin e ofrimit të shërbimit shëndetësor, rrjeten e cilësisë së shërbimeve shëndetësore ndaj qytetarëve në institucionë shëndetësore dhe ngritjen e përgjegjësisë së institucioneve shëndetësore pa marrë parasysh formën e pronësisë dhe të financimit dhe të parandalimit të dakurive negative në rast të shkeljes së Ligjit për shëndetësi.

Projektligji mbështetet në Kornizën kushtetuese, në Ligjin për shëndetësi – nenet 102 pikë 1, 2 dhe 3.

Projektligji ka mangësisë përbajtësore dhe procedurale. Kështu siç është hartuar do të paraqet problem për implementimin, për inspektorët dhe institucionet që inspektohen. Është vështirë të realizohen të drejtat, detyrat, përgjegjësitë dhe organizimi i mbikëqyrjes së zbatimit të këtij ligji dhe të ligjeve tjera për shëndetësi kur shumë irregullativa të ligjit për shëndetësi nuk janë miratua nga Kuvendi. Shumë nga aktet nënligjore, si menaxhimi i cilësisë në shëndetësi, pastaj irregullativa për veprimtari private, standardet dhe normat të cilat duhet t'i plotësojnë institucionet nuk janë nxjerrë nga Ministria e Shëndetësisë.

Shumë nga nenet e Ligjit për shëndetësi nuk kanë filluar të implementohen. Për shembull, institucionet shëndetësore që janë në marrëdhënie kontraktuese me fondin për sigurime shëndetësore nga neni 57 pikë 1 sigurojnë barnat nga lista esenciale ose neni 124 pikë 2 – fondi i sigurimeve shëndetësore fillon të funksionojë më 1 janar 2005. Është e paqartë si do të realizohet inspektimi vëtëm nga ana e kryeinspektorit dhe dy inspektorëve për shembull te neni 17 pika j) e ligjit për shëndetësi, i mbikëqyrjes së shërbimeve të kontrollit të cilësisë së ushqimit dhe të lëndëve të para bujqësore me qëllim të mbrojtjes së konsumatorit pa koordinim të punës me Ministrinë e Bujqësisë. Askund nuk përmenden përgjegjësitë e subjekteve të ndryshme e as subordinimi i këtyre subjekteve.

Neni 8.1 dhe 8.2 janë anë kundërshtim me mënyrën e inspektimit. Mbikëqyrjen e zbatimit të ligjit nuk mund ta bëjnë punëtorët me kualifikim më të ulët sesa subjekti e mbikëqyrjes.

Neni 6 pika i) nuk detajohet. Inspektimi i përgjithshëm përmes së cilët sigurohet një nivel i lartë i kujdesit shëndetësor dhe askund nuk përmendet trajtimi shëndetësor jokonvencional që në bazë të vlerësimit nga institucioni përkates nuk është i bazuar në faktet e mjekësisë bashkëkohore.

Grupi Parlamentar i Partisë Demokratike të Kosovës e miraton në parim. Në shqyrtim të mëtutjeshëm do ta plotësojmë. Ju faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zonja Jusufi. Në emër të Aleancës për Ardhmërinë e Kosovës është paraqitur deputetja Zylfiye Hundozi. E keni fjalën.

DEPUTETJA ZYLFİYE HUNDOZI:

Zotni kryesues, zotni ministra, deputetë të nderaur,

Me këtë Projektligj do të jetë e mundshme që të formohet inspektorati shëndetësor i cili me punën e tij do të mbikëqyrë zbatimin e ligjit të shëndetësisë dhe akteve tjera nënligjore në institucionet shëndetësore pa marrë parasysh se a janë private apo publike. Për formimin e këtij inspektorati ekziston nevoja sepse prej kohës së pas luftës të gjitha institucionet shëndetësore kanë punuar pa ndonjë mbikëqyrje të duhur. Edhe pse ekziston nevoja për këtë Projektligj, në bazë të asaj se si është hartuar, nuk e di sa do të jetë e mundshme që të realizohet zbatimi i tij në praktikë, për shkak se nenen e ofruara nuk kanë lidhëmëri logjike në mes-veti dhe nuk sigurojnë përmbrushje cilësore të qëllimit të këtij Projektligji. Shembulli konkret, në bazë të tekstit të ofruar në nenin 1, thuhet se inspektorati shëndetësor do të ushtrojë mbikëqyrjen e jashtme profesionale në institucionet shëndetësore, e në nenin 8 – funksionin e inspektorit shëndetësor ka të drejtë ta ushtrojë personi i cili e ka kryer fakultetin e mjekësisë, të farmacisë apo të stomatologjisë. Shërbimet shëndetësore terciare dhe sekondare i kryen specialistët, subspecialistat në lëmi të caktuara, shumica prej tyre me thirrje shkencore, pra inspektorët me përgatitje të cekur vetëm me fakultetin e kryer, nuk do të janë kompetent ta mbikëqyrin punën profesionale shëndetësore dhe kjo gjë mund të shkaktojë shumë keqkuptime dhe mosmarrëveshje të cilat ndoshta vetëm do ta pengojnë funksionimin e një pjese të shërbimeve shëndetësore.

Vërejja tjetër në këtë Projektligj është se inspektorimi do të bëhet vetëm në institucionet shëndetësore. Në veprimtarinë e tyre nuk është përfshirë inspektorimi i funksionimit të mjekësisë alternative, ku hyjnë mjekët popullor, hoxhët, falltaret – që po vepron me të madhe në tërë territorin e Kosovës, edhe pse Ligjin për shëndetësi lejohet vetëm ajo veprimtarie alternative mjekësore e cila shkencërisht është vërtetuar se ndihmon njeriun dhe nuk lejohet reklamimi i këtyre veprimtarive, gjë që gjë gjë më tanë nuk është përsillur fare.

Mediat, sidomos ato elektronike, kanë bërë reklamimin e këtyre veprimtarive, duke i ftuar personat që merren me këtë, në emisione të tyre.

Pasi që nuk është paraparë kurrfarë inspekstorimi i kësaj veprimtarie, atëherë edhe më tutje ajo do të zhvillohet dhe do të reklamohet në dëm të qytetarëve të Kosovës.

Nën 3. Te nen 3 thuhet se inspektorati përbëhet nga kryeinspektori dhe dy inspektore. Si do të jetë e mundshme që tre inspektorë ta kontrollojnë tërë shëndetësinë kosovare. Kam edhe shumë vërejtje tjera, por që të mos humbim kohë me detaje, mund të them në tërësi nga i tërë teksti i ligjit fitohet përshtypja-se-ky është shkruar shpejt e shpejt, sa për-ta kryer një-punë pa marrë-parasysh cilësinë e tij. Mirépo, megjithatë, Grupi parlamentar i Aleancës për Ardhmërinë e Kosovës e perkrah miratimin e këtij Projektligji në parim edhe pse apriori jemi të vetëdijshëm se Komisionin për shëndetësi e pret një punë e madhe. Faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zonja Hundozi. Në emër të ORA deputetja Fatmire Mulhaxha-Kollçaku.

DEPUTETJA FATMIRE MULHAXHA-KOLLÇAKU:

Faleminderit. Në emër të Grupit Parlamentar ORA që në fillim të them se Projektligji për inspektoratin shëndetësor në të vërtetë pretendon ta plotësojë vakumin ligjor në këtë lëmi. Inspektorati shëndetësor, do të thotë, do të ushtrojë mbikëqyrjen e jashtme të veprimtarisë profesionale të institucioneve shëndetësore pa marrë parasysh format e financimit të tyre dhe përkatësinë pronësore. Që në fillim do t'i paraqes disa vërejtje lidhur me këtë Projektligj.

Në Projektligj parashihet që organizimi i brendshëm dhe funksionimi i inspektoratit bëhet me akt të veçantë nënligjor nga ana e Ministrisë, kështu që ne në fakt nuk e shohim se si do të funksionojë në nivel regional dhe nivel komunal. Mendoj se kjo do të duhej të rregullohej me këtë Projektligj.

Sa i përket vërejtjes tjetër, është te neni 6. 1. Parashihet që inspektorët shëndetësor të ushtrojnë veprimtarinë e tyre në pajtim me nenin 2 të këtij ligji si dhe mbikëqyrin cilësinë e shërbimeve shëndetësore sipas lëmive, mënyrën adekuatë të aplikimit të metodave për parandalim, diagnostifikim, terapi dhe rehabilitim, inspektimin e përgjithshëm përmes të cilit do të sigurohet një nivel i lartë i kujdesit shëndetësor dhe njëra ndër pikat është, që e kam vërejtje, është për shembull se parashev domethënë inspektimin e shëndetit publik dhe gjendjen shëndetësore të popullatës. Në qoftë se kihet parasysh se për inspektor mund të konkurrojë një mjek, një farmacist dhe një stomatolog, shtrohet pyetja si do të kryejnë të gjitha këto veprimtari përvëç tjerash këtu që janë. Do të thotë, nëse shohim përgatitjen, ku te neni 8 pikë 2 parashihet që mbikëqyrjen në zbatimin e ligjit nuk mund ta bëjnë punëtorët me kualifikim më të ulët profesional se sa punëton që është subjekt i mbikëqyrjes. Besoj se këtu është paraparë që kemi të bëjmë me një spektër të gjerë të specializimeve të ndryshme të ambulancave dhe institucioneve që kanë të bëjnë me një spektër të specializimin shumë të ngushta, ndërsa inspektori që ndoshta e ka kryer fakultetin që mund të konkurrojë e ka krye para dy-tre muajve, parashev ta mbulojë një sferë që të gjerë të mbikëqyrjes.

Tjetër është që ato kompetencat e mëdha që lejohen, që është te neni 7 pikë 11 që ka të drejtë të ndalojë plotësisht veprimtarinë e caktuar, apo pjesërisht, të institucionit deri në plotësimin e kushteve ligjore. E te kush do të ankohet ai i cili do të jetë i dëmtuar, do t'i ankohet inspektoratit përkatës të shëndetësisë dhe atëherë në instancën e fundit gjyqit. Do të thotë duhet të kemi shumë kujdes se ne kemi përvoja edhe më inspektoratin sanitari ku ka qenë, bila këtu janë kufizuar ata që minden me konkurencë se aty ka qenë me profile edhe më të gjera, dhe kemi pas njëzë joprofesionist në vende shumë të rëndësishme. Unë si epidemiologe, jam ballafaquar me një rast të tillë ku është dashtë me të vërtetë, edhe pse edhe këtu parashihet se do të angazhohen ekspertë por nuk do të lejojnë me siguri që vazhdëmisht t'i marrim ekspertët por edhe inspektorët do të duhej të kenë së paku përgatitje adekuate e mos të flasim edhe për trajnime të shumta për me ushtrua, do të thotë duhet të parashihen.

Duke pas parasysh një rëndësi shumë të madhe të këtij Projektligji dhe pas konsultimeve me kolegë të mi, megjithatë e votoj në parim në emër të Grupit Parlamentar ORA mirëpo duke paraparë që shumë intervenime do të bëjmë në punën e komisionit tonë - Komisionit për shëndetësi, punë dhe mirëqenie sociale. Faleminderit për vëmendjen.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit. Në emër të Grupit 6+ e ka fjalën Shpresa Murati, le të bëhet gati deputeti Ferid Agani.

DEPUTETJA SPRESA MURATI:

Hvala, Poštovani predsedavajući, poštovani ministri i poslanici,
 Nacrt zakona o zdravstvenoj inspekciji je vrlo značajan nacrt koji reguliše odnose u oblasti
 zdravstva. Potreba za donošenjem ovog zakona su mnoge: "poboljšanje pružanja kvalitetnih
 zdravstvenih usluga građanima, stvaranje zakonske sigurnosti za adekvatno tretiranje svih
 građana Kosova od strane zdravstvenih institucija i sprečavanje negativnih pojava u slučaju
 kršenja zakona o zdravstvu."

Inspektorat zdravstva je upravni organ Ministarstva za zdravstvo, koji vrši: spoljno-stručno
 nadgledanje zdravstvenih institucija, obezbeđuje primenu normi etike, profesionalizma i
 usvojenih standarda od strane Ministarstva zdravstva. Ovim zakonom se regulišu njegove funkcije,
 organizovanje i finansiranje delatnosti inspektorata. Inspektor zdravstva nadgleda kvalitet
 zdravstvenih usluga, način prijema, tretmana i otpuštanje pacijenata od strane zdravstvenih
 institucija, odnose medicinskog i tehničkog osoblja prema pacijentima i građanima, propisivanje i
 način upotrebe lekova, rok upotrebe kao i transportovanje, skladištenje i čuvanje lekova, nadgleda
 način primenjivanja metode za dijagnostiku, terapiju i rehabilitaciju, održavanje medicinske
 dokumentacije i evidencije, način i reagovanje medicinskih osoblja u hitnim situacijama, kontrolu
 javnog zdravlja stanovništva u opšte i osjetljivih grupa stanovništva, naravno u saradnji sa
 Nacionalnim institutom za javno zdravstvo.

Moramo priznati, previše odgovornosti, previše obaveza za samo tri člana od kojih se sastoji
 inspektorat za zdravstvo, odnosno od jednog glavnog inspektora i dva njegova zamenika.

Naravno, imamo i drugih primedbi na neke članove Nacrtu zakona ali smo sigurni da će
 Funkcionalna komisija u toku svog rada sve propuste i nedostatke otkloniti i time dopuniti i
 obogatiti sadržaj Nacrtu zakona kako bi se mogao sprovoditi na pravi način.

Dakle, Parlamentarna grupa 6+ ga u načelu usvaja. Hvala.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit. Paru se t'ia jep fjalën deputetit Ferid Agani, le tē kthehen deputetët që janë jashtë
 sallës së Kuvendit. Urdhëroni zoti Agani dhe le tē përgatitet deputeti Iliaz Pireva, i fundit.

DEPUTETI FERID AGANI:

Ju faleminderit zoti kryesues. Kolegë tē zderuar, jemi duke debatuuar për një Projektligj i cili ka
 rëndësi tejet tē madhe për sektorin e shëndetësisë dhe për situatën e tanishme në sektorin e
 shëndetësisë. Problemi qëndron në atë se Ministria e Shëndetësisë në momentin e tanishëm, përpos
 roli politik bërës i cili i takon në bazë tē Komizës kushtetuese, njëkohësisht është edhe në pozitën
 e menaxhuesit të institucioneve tē kujdesit shëndetësor posaçërisht nivelin-dytësor dhe tretësor dhe
 në këtë mënyrë shpenzon në masë tē madhe kapacitetet e saja teknike në kryerjen e tē dy detyrave
 njëkohësisht duke lënë njëkohësisht shumë gjëra tejet tē rëndësishme jetike pa arritur t'i kryej me
 kohë.

Ky Projektligj jep bazën ligjore për themelimin e një organi i cili duhet tē plotësojë këtë
 zbrutësirë, një organi i cili duhet tē riritë kapacitetet mbikëqyrëse tē Ministrës së Shëndetësisë dhe
 në këtë mënyrë tē ndihmojë shumë në zbatimin e legjislacionit tē miratuar në këtë Kuvend deri më
 tanë.

Projektligji ka disa mangësi, ka disa lëshime, disa prej tyre përmendën parafolësit e mi, unë do të ndalem në tri prej tyre, të cilat mendoj se kanë rëndësi dhe në masë të madhe janë të lidhura me vërejtjet që u dhanë deri më tani. E para ka të bëjë me nevojë për një qartësim të organizimit të inspektoratit shëndetësor në kuptim të definimit të përgjegjësive dhe autorizimeve të kryeinspektorit shëndetësor, dy zëvendëskryeinspektorëve dhe inspektorëve shëndetësor.

Nevoja e dytë për plotësim, kërkon edhe nen 8 paragrafi 3 dhe 4 që kanë të bëjnë me provimin e licencës së inspektorëve shëndetësor që nuk janë të qartësuara dhe lihet mundësia që inspektorët shëndetësor gjatë një viti të ushtrojnë veprimtari, por një veprimtari të paautorizuar sepse ende provimin e licencës nuk do ta kenë të dhënë.

Vërejtja e fundit, ka të bëjë me periudhën tejet të gjatë kohore prej 60 ditësh brenda së cilës inspektorati shëndetësor duhet të marië vendim lidhur me ankesën e palës. Konsideroj se periudhë është shumë e gjatë kur të kihet parasysh paragrafi 4 i këtij neni, se ankesa e ushtruar nuk shtyen ekzekutimin e vendimit, do të thotë do të vjen në situatë që një institucion shëndetësor të jetë praktikisht i penguar në punë gjatë dy muajve.

Mendoj se në procedurën e mëtutjeshme këto paqartësi dhe lëshime do të mund të tejkalojen dhe me këtë ky tekst ligjor të fitojë në kualitet deri në masën e nevojshme që të shndërrohet në një instrument efektiv për mbikëqyrjen e zbatimit të Lligjit për shëndetësi dhe akteve përcjellëse ligjore dhe nënligjore. Ju faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti Agani. E ka fjalën deputeti Iljaz Pireva. Ftoj edhe një herë deputetët të vijnë në sallë.

DEPUTETI ILJAZ PIREVA:

Inderuari kryesues, të nderuar deputetë,

Si duket, edhe kësaj radhe, Komisionit të shëndetësisë do t'i bie një barrë relativisht e rëndë lidhur me Projektligjin për inspektoratin e shëndetësisë. Është një mendim i anëtarëve i përgjithshëm të Komisionit të shëndetësisë se vërtetë përkundër punës që kemi bërë në disa ligje të kësaj natyre dhe përkundër vërejtjeve që janë dhënë edhe më herët, vazhdon praktika e mëparshme që ligjet të na vijnë me lëshime të cilat kanë mund së paku t' mos përsëriten që sa herë, duke u nisur nga preambula, sepse një ligj i kësaj natyre nuk mund të ketë mbështetje në anekset dhe rregulloret e ndryshme.

Disa vërejtje u thanë edhe nga parafolësit, por edhe unë me këtë rast do të vëçoja prej organizimit të inspektoratit shëndetësor ku nuk është e qartë niveli prej atij qendror dhe deri ku ka shtrirje në Kosovë përkatesisht në njësitë tjera komunale.

Gjithashtu, lidhur me përgjegjësitë se kujt duhet t'i japë kryeinspektori dhe zëvendësinspektorët dhe mënyra e zgjedhjes së tyre, pastaj kemi një ngatërrim dhe një renditje jo të qartë të paragrapheve lidhur me inspektionin dhe përzierjen e definicioneve çka mbikëqyrë dhe çfarë inspeksioni bën inspektori shëndetësor. Pastaj, jepen shpeshherë autorizime tepër të mëdha për inspektorin shëndetësor, të cilat janë të një natyre krejtësisht tjetër. U tha edhe me këtë rast, që përgatitja profesionale përkatesisht universitare paraqet pengesë në kryerjen e punëve të inspektorëve, sepse dihet ne kemi një fakultet të mjekësisë me disa degë por nuk kemi fakultet të stomatologjisë, nuk kemi fakultet të farmacisë dhe fakultet të fushave të tjera. Prandaj, këtu Komisioni do të ketë punë që këto t'i qartësojë sepse inspektori shëndetësor do të ketë vështirë të bëjë punën e tij kur ka

nivele shumë më të larta duke u nisur prej doktorëve të shkencave të cilët janë nëpër klinika dhe në vende të tjera, kurse me këtë ligj ne bëjmë pengesë për kryerjen e punës me sukses.

U thanë edhe nga të tjerët vërejtje të tjera, por edhe kësaj radhe provim i mbetet komisionit që të ketë një punë mjaft me peshë për të mund që ky ligj nesër të bëhet i zbatueshëm. Ju faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti Pireva. Të paraqitur tjerë për fjalë nuk ka. E myillim debatin rreth Projekthijit për inspektoratin shëndetësor. Të nderuar deputetë, dëgjuat edhe eksponenë të përfaqësuesit të Qeverisë, dëgjuat qëndrimet parlamentare, po ashtu edhe diskutimet e deputetëve. Të pranishëm në sallë gjenden 74 deputetë dhe mund të hyjmë në proces të vendimmarjes. Lus regjinë të përgatitet. Tani votojmë. Mirë, ju faleminderit. Përfundon procesi i votimit.

Nga 74 deputetë prezantë, 67 janë për, 5 kundër dhe 1 abstenon.

Prandaj, konstatoj se u miratua në parim Projektligji për inspektoratin shëndetësor. Në bazë të Rregullës 23 pika 6 dhe Rregullës 35 pika 2 të Rregullores së punës të Kuvendit, Kuvendi ngarkon këto komisione: Komisionet për shëndetësi, punë, mirëqenie sociale dhe për persona të zhdukur si Komision funksional dhe referues; Komisionin për gjyqësi, legjislacion dhe Kornizë kashtetuese, Komisionin për buxhet dhe Komisionin për komunitete. Luten komisionet që të bëjnë punën e tyre dhe në afatin e paraparë sipas Rregullores së punës të Kuvendit t'i paraqesin Kuvendit Projektligjin për shqyrtim të dyte. Ju faleminderit.

Kalojmë në pikën vijuese të rendit të ditës, pika e dytëdhjetë

- Shqyrtimi i parë i Projektligjit për grevat,

Projektligji iu është shpërndarë deputetëve më 31 maj 2005 dhe janë përbushur kushtet për shqyrtim dhe miratim të tij në parim.

Vërejtjet parimore do t'i referohen për shqyrtim Komisionit funksional përgjegjës për raportim komisioneve kryesore.

Lus përfaqësuesin e Qeverisë, ministrin Ibrahim Selmanaj, që në emër të Qeverisë së Kosovës para deputetëve të prezantojë Projektligjin. E keni fjalën zoti ministri.

MINISTRI IBRAHIM SELMANAJ:

Zoti kryesues, të nderuar deputetë dhë ju të pranishëm tjerë,

Më lejoni që para jush të shkoqis disa aspekte të Projektligjit për grevat. Në kuadër të angazhimeve të Ministrisë së Punës dhe Mirëqenies Sociale hyn edhe hartimi i Projektligjeve që rregullon fusha të caktuara me interes për të gjithë qytetarët tanë. Deri tani jemi përpjekur që planin e punës së Qeverisë në lëmin e legjislacionit për vitin 2005 ta përbushim sipas dinamikës së përcaktuar. Në këtë kuadër, bën pjesë edhe Projektligji për grevat, të cilin sot e keni në shqyrtim.

Të nderuar deputetë,

Drafti i parë i Projektligjit për grevat është përgatitur nga Grupi i punës të Ministrisë së Punës dhe Mirëqenies Sociale, i përbërë nga ekspertë përkatës, në bashkëpunim me partnerë tjerë social, përkatësisht Bashkimin e Sindikatave të Pavarura të Kosovës dhe Odën Ekonomike të Kosovës,

kurse shqyrtimi dhe finalizimi i tij është bërë nga Grupi punues qeveritar në përputhje me dispozitat e udhëzimit administrativ numër 8/2004.

Gjatë hartimit të këtij Projektligji, Grupi punues paraprakisht ka shqyrtuar dhe studiuar legjislacionin përkates të kësaj fushe me qëllim të hartimit të një Projektligji që përbush parametrat dhe standardet ndërkombëtare që rregullojnë këto lëmi siç janë: konventat ndërkombëtare të punës të aprovuara nga Organizata Ndërkombëtare e Punës (ILJ), konventat ndërkombëtare për organizimin dhe lirës sindikale, e drejta parësore e bazuar në legjislacionin e kësaj fushe në vendet e Bashkimit Evropian dhe praktikat legislative në këtë lëmi të vendeve të rajonit e veçmas ato të Republikës së Slovenisë.

Të nderuar deputetë,

Esenca e hartimit të këtij Projektligji qëndron në faktin se përmes ligjit të institucionalizohet dhe legalizohet organizimi dhe mbajtja e grevave si një nga drejtat themeloret të të punësuarve në njëren anë, dhe në anën tjetër - krijimin e bazës ligjore me të cilën përcaktohet kjo e drejtë.

Me këtë Projektligj do të rregullohet përcaktimi i rregullave – standarde për organizimin dhe mbajtjen e grevës; evitim i veprimeve të kundërligjshme të punëdhënësve ndaj pjesëmarrësve në grevë; deklarimi i lirë i të punësuarve përkitazi me të drejtat dhe përgjegjësitë e tyre gjatë grevës; realizimi i kërkesave të ligjshme të punëtorëve përmes grevave.

Hartimit të këtij ligji i jemi qasur edhe për faktin se deri tanë ka ekzistuar vakumi ligjor që rregullon këto lëmi, si: mungesa e legjislacionit primar për rregullimin e grevave; mosrregullimi i grevës me ligjin themelor të punës dhe ligjeve tjera nga fusha e punësimit dhe pamundësia e rregullimit të grevës me legjislacion sekondar.

Të nderuar deputetë, ndër të tjera, me dispozitat e Projektligjit për grevat, rregullohen të drejta te të punësuarve për t'u organizuar në grevë: koha, vendi dhe rrëthanat kur organizohet ajo, të drejtat dhe përgjegjësitë e organizatorëve dhe pjesëmarrësve në grevë si dhe kushtet për ndërsprerjen e saj.

Përmes këtij Projektligji synohet të arrihen këto objektiva:

- mbrojtja e të drejtave ligjore për organizatorët dhe pjesëmarrësit e grevës;
- rregullimi i raporteve, të drejtave dhe përgjegjësive të punëdhënësit dhe punëmarrësit grevist;
- deklarimi i lirë i punëtorëve për realizimin e të drejtave nga marrëdhënia e punës;
- deklarimi i lirë dhe i drejtë i grevistëve përkitazi me veprimet e kundërligjshme të punëdhënësit dhe dukuritë tjera negative;
- plotësimi i kërkesave ligjore punëtorëve si rezultat i parashtrimit të kërkesave publike me rastin e organizimit dhe mbajtjes së grevës;
- përbushja e kërkesave ligjore punëtorëve që nuk janë realizuar sipas legjislacionit në fuqi;
- ndalimi i çdo veprimi të kundërligjshëm ndaj punëmarrësve për shkak të pjesëmarrjes ose mospjesëmarrjes në grevë.

Të nderuar deputetë,

Këto janë disa nga aspektet që rregullon ky Projektligj. Duke çmuar kohën tuaj, dhe duke parë se edhe jeni lodh, edhe një herë ju falënderoj për vëmendjen, me shpresë se gjatë shqyrtimit të këtij Projektligji me qasje dho angazhimin tuaj do të ndihmoni në avancimin e tij dhe në këtë mënyrë do të jepni kontributin tuaj të cilin ne e vlerësojmë që njëkohësisht është shumë i vlefshëm dhe me interes ër të gjithë të punësuarit në Kosovë.

Dhe, krejt nē fund, dëshiroj t'ju bēj me dije se nē bazë të vlerësimit të eksperiëve, implementimi dhe zbatimi i këtij ligji nē praktikë është i mundshëm edhe pér arsyen se nuk paraqet implikime buxhetore. Ju falëminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDI

Faleminderit zoti Ministër. Të nderuar deputetë, dëgjuat ekspozenë e Ministrit. Tani hapim debatin dhe shkojmë sipas radhës së paraqitur për diskutim. Në emër të Lidhjes Demokratike të Kosovës e ka fjalën deputeti Nafise Berisha.

DEPUTETJA NAFIJË BERISHA:

Inderuari kryesues, i nderuari Ministër dhe deputetë të nderuar,
Duke pas parasysh lodi hjen tuaj dhe punën e cila po zgjat paksa sot, unë do të mundohem që t'i bij
pak shkurt e t'mos ju detyroj juve me shkua në grevë.

Grupi Parlamentar i Lidhjes Demokratike të Kosovës ka analizuar Projektligjin për grevat dhe mendon se është shumë me rëndësi për punëmarrësit që me ligj iu garantohet e drejta për grevë për të shprehur pakënaqësitë e tyre dhe të mbrojnë interesat sociale, pagesën e pagës, mbrojtjen shëndetësore dhe mbrojtjen e përgjithshme në punë. Pra, greva sipas këtij ligji është ndërprerje e organizuar e punës nga punëtorët për të realizuar të drejta te tyre dhe interesat e tyre që rrijedhin nga ligji i punës.

Është me rëndësi shumë të madhe, pra zotëri Ministër, që ligji i punës sa më shpejt të sillet në Kuvend, sepse të gjithë e dini se sot në Kosovë është në fuqi Rregullorja 2001/27 për ligjin e punës e cila nuk parasqeh shumë çështje dhe shumë të drejta të punëmarrësve. Gjithashtu, ky ligj është shumë i rëndësishëm sepse nuk mund të keqpërdoren grevat dhe kërkesat e grevistëve për qëllime të ndryshme. Është shumë me rëndësi edhe liria e organizimit sindikal, e paraqitur në këtë ligj, sepse kohëve të fundit është në shprehje organizimi i organizatave të ndryshme në intencë që sindikalistët të realizojnë qëllime të veta sikur për shembull sindikata e pensionistëve, sikur diçka jo fort e zakonshme.

Përmdryshe, nuk do t'ju lodhi më historikun e gjevave, nuk do të ju lodhi me reformat që janë duke u bërë në Evropë dhe region lidhur me ligjet e gjevave, do t'i tejkaloj të gjitha këto, vetëm që dua të them se Projektligji, duke synuar që të jetë i shkurtë dhe i qartë, në disa raste është pak konfuz dhe është pak i paqartë si dhe një pjesë e neneve nuk është tekstualisht e njëjtë në të gjitha gjuhët. Do të thotë shfaqen probleme gjatë përkthimit. Mirëpo, shpresoj se ky Grupi Parlamentar i Lidhjes Demokratike të Kosovës do të jepë kontributin e vet për ta përmirësuar aty ku është e nevojshme dhe për ta plotësuar këtë ligj në punën në komision. Prandaj, përkrahim në narim kësaj ligj

KRYESUESI FATMIR SEMIJI

Faleminderit zonja Berisha. Në emër të Partisë Demokratike – Grupit Parlamentar të saj – e ka fjalën deputeti Gani Koci.

DEPUTETI GANI KOĆI

Faleminderit zoti kryesues. Të nderuar deputetë,
Ne sot kemi para veti një ligj që rrëgullon një pjesë të marrëdhënive të punës dhe jemi mësuar të
dëgjojmë nga propozuesit gjithmonë se ligji ose projektligji është përgatitur nga profesionistët dhe
kur i lexon emrat e tyre nuk shih asnjë nga ata që mund të kenë ndonjë ekspertizë në këto çështje,
s'dua t'i përmend emrat e tyre, sepse po të ishin profesioniste ata si të tillë nuk do ta sillin këta

ligj para Kuvendit por do tē përpinqeshin tē krijonin ligje bazë tē punës dhe tē marrëdhënive tē punës dhe nē kuadër tē tyre tē futet edhe greva si e drejtë themelore e punëtorëve për realizimin e kërkësave tē tyre.

Legislacioni nē sferën e marrëdhënive tē punës nē Kosovë akoma është i mangët dhe këto marrëdhënie si sferë e veçantë e marrëdhënive shoqërore ende janë larg rregullimit tē mirefillt ligjor. Nëse me drejtë e punës kuptojmë tërësinë e tē drejtave dhe detyrimeve tē punëtorëve gjatë procesit tē punës respektivisht marrëdhëniet punëtor-punëdhënës, si dhe normat që rregullojnë këto marrëdhënie, atëherë e drejta për grevë, si e drejtë themelore – do tē duhej tē ishte pjesë e kodit tē punës ose e ligjit tē veçantë për organizimin dhe veprimin sindikal tē punëtorëve. Në Kosovë nuk kemi ende ligjin bazë tē punës. Ministria këtë do tē duhej ta kishte parasysh. Rregullorja numër 2001/27 e emërtuar si ligji themelor i punës, as përsëafërmë nuk rregullon marrëdhëniet nē sferën e punës dhe tē punësimit.

Në mungesë tē legjislacionit tē mirefilltë sot nē Kosovë mbretëron një kaos nē fushën e marrëdhënive dhe tē tregut tē punës dhe problemet që dalin nga kjo janë tē shumta dhe tē ndërlikuara. Statusi i punëtorëve nuk është i sigurt dhe akoma tē drejta te tyre janë tē padëfinuara. Ata janë tē diskriminuar, nuk respektohen standartet evropiane dhe konventat ndërkombëtare mbi tē drejtat e punës dhe tē punëtorëve. Organizimet e tyre sindikale vetëm pjesërisht janë tē rregulluara me rregulloren që cekëm më lartë. Edhe aty ku ekzistojnë dhe veprojnë këto organizata e ndëshkuan po mund tē lirohen nga karakteri monistik i trashëguar. Në praktikë ka jo pak raste që sindikatat ndeshen me një prirje tē punëdhënësve vendas e tē huaj për tē mos lejuar krijuimin e tyre por edhe kur krijojnë refuzojnë t'i njohin ato. Kjo ndodh sidomos nē sektorin privat ku shumica e punëtorëve punojnë siç thuhet nē tē zezen dhe këta assesi nuk mund t'i realizojnë tē drejtat e tyre. Ristrukturimi dhe privatizimi i sektorëve kryesor tē ekonomisë publike i ka prekur rënd punëtorët dhe tē drejtat e tyre. Ata kanë mbetur nën mëshirën e dosarë rregullash tē ndërmarrjeve pa status, tē tillë që askund nuk janë tē bazuara edhe nē ato pak ligje ekzistuese. Nuk ka gjykata tē specializuara dhe tē veçanta për tē zgjidhur konfliktet e punës. Edhe pse legjislacioni ekzistues shprehimisht ndalon punën e fëmijëve, sot fëmijët dhe punë e tyre shfrytëzohet pakufi dhe nē mënyrë çnjerëzore. E drejta e sigurimeve sociale që nënkupton tē drejtën e sigurimit pensional, invalidor dhe shëndetësor nuk mund tē realizohen për shkak tē së legjislacionit. Edhe pse njihet e drejta për kontrata individuale, punëtorët janë tē diskriminuar dhe ato janë tē imponuara nga punëdhënësit. Kontrata kolektive nuk zbatohen as nga Qeveria, edhe pse është nënshkruese e saj, po as kontratat kolektive nē nivel tē sektorëve ose tē degëve. E gjithë kjo ndodhë sepse mungon legjislacioni i mirefilltë që do tē rregullonte nē detaje marrëdhëniet e punës që nga momenti fillostar i krijimit tē tyre. Në mungesë tē kësaj është lënë liri dhe hapësirë e veprimit atyre që kanë interes nē shkeljen e tē drejtave tē punëtorëve.

Projektligji që po e diskutojmë sot, përpigjet tē rregullojë vetëm një segment tē tē drejtave tē punëtorëve. Ministria përkatëse, para se ta sillte nē Kuvend këtu, siç u tha më lartë, do tē duhej tē kishte përgatitur ligjin për punën, i cili do tē ishte bazë edhe për ligjet tjera që do tē rregullonin këtë materie.

Ne, si Grup Parlamentar, mund ta përkrahim këtë Projektligji, por si i tillë ai ka shumë tē meta dhe zbratzësira. Si për shembull, Projektligji pretendon tē rregullojë organizimin sindikal si e drejtë e organizimeve profesionale tē punëtorëve dhe atë vetëm me një nen – nenin 4. Askund, nē asnjë ligj, nē asnjë praktikë nuk mund tē rregullojë një nen organizimin dbe veprimin sindikal. Kjo çështje nuk mund tē rregullohet me një dispozitë tē vetme. Vendet tjera dbe ato tē demokracisë evropiane kanë ligje tē veçanta për sindikatat dhe organizimet profesionale tē punëtorëve, tē cilat përcaktojnë mënyrat e organizimit dbe veprimit, nē kuadër tē tē cilave rregullohet edhe e drejta për grevë si formë e veçantë e veprimit tē punëtorëve.

Projektligji, edhe pse ka për objekt grevë, si e drejtë e punëtorëve, nuk e përcakton drejt subjektin për organizimin e tyre. Nëse sipas ligjit vetëm sindikatat kanë të drejtë të organizojnë grevë, atëherë lind pyetja: si të veprohet aty ku nuk ka organizim sindikal. Ligji nuk ka ofruar zgjidhje përkufizuar që e ofron shpëtëtepërshtatje kundërthënëse. Derisa në nenin 4.4 këtë të drejtë ua njeh edhe punëtorëve që nuk bëjnë pjesë në organizimeve sindikale, në nenin 5 grevat e ligjshme i përkufizuar vetëm ato greva që organizohen nga sindikata. Ligji nuk definon fare llojet e grevës. Prandaj, nje dispozitë e veçantë në këtë Projektligji do të duhej të definonte saktë se çka nënkuqtohet me grevë të përgjithshme ose në nivel kombëtar, çka me atë në nivel dege ose sektori dhe çka në nivel ndërmarrjeje ose në nivel të nje punëdhënësi, si dhe subjektit që mund të organizojnë këto greva. Ligji nuk ka asnjë nen ose dispozitë përmbyrat që mund të zhvillohet greva. Kjo nuk do të duhej t'i shpëtonte propozuesit. Dihet se greva mund të bëhet në vendin e punës me ndërprenje të përkohshme të punës si masë paralajmëruese, me grumbullim të punëtorëve në hapësirat e jashtme të ndërmarrjes, me mosardhjen në punë ose edhe me marshim përmbytë vendimi për grevë dhe paralajmërimi siç janë kërkesat e grevistëve, kohën e fillimit të grevës, vendin e mbajtjes së grevës, numrin e përafert të pjesëmarrësve në grevë, përbërjen e këshillit organizativ me emër dhe mbiemr, kujdestarët e grevës, emrat e tyre dhe shenjat që duhet t'i përdorin ata.

Dhe, në fund, ky Projektligji nuk ka zgjidhur në mënyrë të duhur mënyrën e organizimit të grevës në degët e veprimtarive të interesit të përgjithshëm. Në administratën publike dhe në atë shtetërore, si dhe mënyrën e përcaktimit dhe të sigurimit të minimumit të punës të interesit të përgjithshëm. Shpresojmë se kodi i përgjithshëm i punës do të mbulojë të gjithë zbrazësitë në aferën e marrëdhënjeve të punës dhe të drejtave të punëtorëve. Faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti Koci. Në emër të Aleancës për Ardhmërinë e Kosovës e ka fjalën deputeti Mazllo Kumova. E kenj fjalën.

DEPUTETI MAZLLOM KUMNOVA:

Zoti kryesues, ministra,

Grupi i AAK në këtë Kuvend, e ka pas në dorë Projektligjin për grevat dhe ka përgëzaar hartuesin për një përpjekje më në fund që infrastruktura ligjore në fushën e punësimit ka filluar të ngritet qoftë edhe kah qasja e të drejtave të punëmarrësit sidomos në këtë kohë kur gjendja sociale e punëtorëve të të gjithë punëdhënësve aktual nuk është e nivelit të kërkuar.

Së pari, dëshirojmë të theksojmë që Projektligji i propozuar sipas konstatimit tonë nisë të krijojë, e them edhe një herë: nisë të krijojë kushte elementare, kriteri, forma të futjes në grevë të punëmarrësve në raste të caktuara kur shkelet ose nuk plotësohen kushtet e kontratës së punës. Pakënaqësia e punëtorëve, e shprehur me greve, është e drejtë elementare, realistë është një mundësi e pamohueshme për t'i bërë të njohura kërkesat përmbytjen e interesave të tyre. Me këtë Projektligji bëhen përpjekje serioze që kjo e drejtë mos të keqpërdoret dhjetë raste të caktuara të moskëinterpretohet si e drejtë legitime.

Së dyti, aktualisht Kosova nuk ka asnjë bazë ligjore që sadopak merrët me të drëjtat e punëtorëve. Kjo përpjekje duhet të pëskrahet me këtë rast të shqyrimit në parim.

Përbajtja e këtij ligji, sipas konstatimit tonë, ka pretendime reale që në këtë fushë të jetë gjithëpërfshirëse, edhe pse gjatë procedimit në Kuvend duhet të harmonizohen çështjet që kanë të bëjnë me kontraten kolektive dhë statutin e sindikatave.

Ndoshia këto dy dokumente të fundit mund të ofrojnë zgjidhje më praktike në fushën e të drejtave si iniciim i procedurës ose pjesëmarrje në grevë.

Është e qartë se ky Projektligj zgjidh mjaft probleme sipas objektivit të përcaktuar. Këto zgjidhje janë mbështetur në dokumente dhe konventa ndërkombëtare të punës për të drejtat në punë.

Si gjithnjë, edhe në këtë Projektligj vërehet një pasiguri gjuhësore, edhe pse në krahasim me projektligjet tjera që i kishim në dorë, është më i mirë.

Vërejta më konkrete, ka të bëjë me nenin 4, ashtu si thanë edhe parafolësit para meje. Pika 4 e 5 duhet të konkretizohet.

Neni 5, te kushtet e grevës.

Pika 2 e 3 e nenit 7 nuk është definuar mirë – kush e merr vendimin për grevë. Nuk i takon këshillit grevist kjo. Sipas këtij Projektligji, mund të dihet fillimi i grevës, por mbyllja nuk është dhënë në asnjë dispozitë.

Në vazhdim, jemi të mendimit se duhet trajtuar më seriozisht, sidomos neni 12, pamundësia e mbajtjes së grevës si dhe niveli i gjobës te personi juridik dhe ndërmarrjet.

Si përfundim, mund të themi se Grupi i AAK përkrah këtë Projektligj dhe kërkon nga deputetët tjerë që t'i hapim udhë në procedim duke bërë përpjekje përmirësimin e tij. Më kaq unë e përfundoj.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zotë Kumnova. Në emër të Grupit Parlamentar ORA Ylber Hysa. E keni fjalën.

DEPUTETI YLBER HYSA:

Ju faleminderit. Të nderuar,

Në parim konsiderojmë se Kosovës i ka munguar një ligj i cili i rregullon çështjet e grevës dhe çështjet e të drejtave të punëtorëve si një ligj shumë i rëndësishëm sidomos në këtë fazë të zhvillimit politik edhe ekonomik në Kosovë. Dhe, përkundër faktit se kjo përpjekje synon që të arrije këtë objektiv, duket se ajo nuk ka arritur që të jetë gjithëpërfshirëse. Nëse shikoni me kujdes Grupin punues, ju do të shihni se aty bëjnë pjesë vetëm një anëtar i BSPK. Me fjalë të tjera, në përpjekje përtak hartuar këtë ligj, duket se Ministria nuk ka qenë gjithëpërfshirëse, sidomos sa i përket përfshirjes së imputeve të grupeve të interesit. Dhe si i tillë, konsiderojmë se nuk mund të jetë një ligj i cili duhet të aprovohet pa vërejtje. Në fakt, një përpilimi të ligjit të tillë do të duhej t'i parapinte jo vetëm një debat por edhe një dialog me interesentet dhe në këtë aspekt sidomos me sindikalistët dhe vërejtje tjetër është që përkundër faktit se ligji mundohet të rregullojë këtë materie, ai më shumë kufizohet në raportet që kanë të bëjnë me sferën private të punësimit dhe nuk përfshin sektorin publik. Janë disa vërejtje të tjera dhe inkozistencia brenda ligjit dhe sidomos fakti që ky ligj sillet në mungesë të një kompleksi më të gjere ligjesh që tregullojnë çështjen e të drejtave të punëtorëve dhe në përgjithësi të veprimit sindikalist dhe në këtë aspekt ne dëshirojmë në parim të përshtendesim dhe të mbrojmë çfarëdo ligji i cili rregullon çështjen e grevës dhe çështjen e të drejtave të punëtorëve, por konsiderojmë që para se ai të aprovohet, sidomos në shqyrtimin e dytë t'i paraprijë një fazë serioze e punës dhe një fazë e debatimit me grupet e interesit të cilat do të duhej ta kishin fjalën e tyre serioze në këtë ligj, sepse në fund të fundit, ky ligj bën fjalë për ata dhe jo për Ministrinë. Ju faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti Hysa. Për fjalë është paraqitur nga radha e deputetëve në vazhdim Gjylshen Berisha, le të bëhet gati deputeti Fetah Berisha. Urdhëroni, e keni fjalën.

DEPUTETJA GJYLSHEN BERISHA:

Inderuari kryesues, të nderuar deputetë,

Në kohën kur me shumë vëshitërisë mbrohen interesat sociale të punëtorëve, marrëdhënia e punës, pagesat dhe ngritja e pagave, nivelizimi i tyre, mbrojtja shëndetësore, mbrojtja e interesave të përgjithshme të qytetarëve - rrjedhimisht rezulton se mund të ballafaqohemi me pakënaqësi qytetare sociale të cilat në shoqërinë demokratike shprehë edhe në formën e grevës. Andaj, në Projektligjin për grevë, rregullohen shumë çështje me rëndësi si: përpengimin e mosbatimit të ligjeve; për modalje të grevave jashtë kontrollit shoqëror dhe grevat e protestat të moskeqpërdoren nga subjekte politike, siç kemi pas përvjetorë më herët.

Është me rëndësi të krijohet një bazë ligjore se si mund të veprojnë apo ndërhyjnë institucionet e Kosovës në rast të paraqitjes së grevës për të siguruar sundimin e ligjit dhe të drejtësisë, duke i trajtuar në mënyrë të barabartë të gjithë qytetarët, strukturat e saj si dhe nivelet shoqërore, lirinë dhe të drejtën e sindikatit, nga se greva si një formë e mbrojtjes së të drejtave keqpërdoret edhe nga individët për interesa individuale kinse në emër të interesave të përbashkëta apo të përgjithshme legjitime të grevistëve. Mungesa e ligjit për grevë, e drejta për grevë, përgjegjësitet e pjesëmarrësve në grevë shtrojnë domosdoshmérinë e përcaktimit ligjor të të drejtës për grevë.

Vlerësoj se greva dhe grevistët nuk duhet nënkuptuar vetëm punëtorët që ndërprenin punën por edhe individin që shprehë pakënaqësi përmes grevës. Këtë ne e shikojmë si mangësi në nenin 3 të Projektligjit. Në anën tjeter, liria e organizimit sindikal nuk nënkupton edhe të drejtën e vëprimeve anarkike në emër të një të drejtë edhe nga punëtorët tjerë, ngase pjesëmarrja në grevë është vullnetare por ndodh që është e imponuar dhe e paguar për qëllime krejt të tjera për dalim të grevës parimore dhe ligjore.

Vlerësoj se me Projektligi duhet të përcaktohen, saktësohen dhe numërohen kushtet e përgjithshme se kur mund të organizohet greva, arsyet e mbajtjes së saj, kohëzgjatja dhe cilat janë kriteret për vlerësimin e përbushjes së këtyre parakushteve për të organizuar grevë, sepse – për shembull: ambienti i papërshtatshëm për punë dhe hapësirë të përhershme për grevë në arsim, shëndetësi dhe gjetju. Shtröhët pyetja: punëtorët apo inspektorët e punës, të shëndetësise, të arsimit, të teknologjisë e tjera vallë a jepin lejen e grevës. Natyrish se jo, ngaqë grevat ndodhin pa paralajmërimi si shprehje e revoltës, tekeve apo qëllimeve tjera pa kohë, pa vend të caktuar dhe pa këshill grevist, dhe jo si pasojë e rrëthanave reale. Paralajmërimi i grevës 7 ditë përrpara, nuk është kriter i vënicës së grevës në kufij të ligjërjes por respektimi i ligjit në të gjitha nivelet dhe institucionet dhe bizneset e Kosovës, duke përfshirë edhe procesin e privatizimit.

Projektligji mbi grevën nuk përcakton masat dhe procedurat disiplinore nëse greva është e kundërligjshme dhe shkakton humbje financiare e tjera, si dhe nuk ka përcaktim se në pjesën vitale të prodhimit, në shëndetësi, në arsim, nuk guxon të bëhet grevë apo të keqpërdoren të tjerët, si dhe bashkëpunimi i grevës me këshillin grevist në Shërbimin Politor të Kosovës, e tjerë. Dhënia e rolit të mbikëqyrësit në grevë nga inspektori i punës – neni 24 i këtij Projektligji – është në kolizion juridik me Ligjin mbi inspeksionin të aprovuar nga ky Kuvend me disa lëshime. Vlerësoj se denimi i paraparë në masën ndëshkimore janë asq. të ulëta saqë devalvojnë këtë Projektligj.

Megjithëkëtë, vlerësoj se në parim duhet aprovuar, për të plotësuar me amendamente në fazën e dyte. Faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit. Fjalën e ka deputeti Fetah Berisha dhe le të përgatitet deputeti Nexhat Rexha dhe ata që kanë dal për t'pirë kafe – le të kthehen brenda.

DEPUTETI FETAH BERISHA:

I nderuar zoti kryesues, të nderuar kolegë deputetë, Gjithashu sot, në Seancën e radhës, kemi përparrë dhe po shqyrtojmë Projektligjin për grevat që është paraqitur nga Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale. Ky Projektligi ka lidhje të ngushtë me Ligjin për punësim, të cilin nuk e kemi, por i cili është në procedurë e sipër. Me ligjin për punësim rregullohet punësimi i punëtorëve, mandej puna e dhënë nga punëdhënësi, paga, pushimi, mbrojtja shëndetësore dhe kushtet e përgjithshme të punës.

Kosova, në periudhën historike të transicionit dhe si shumë vende tjera postkomuniste, është kjo e cila shumë fusha i ka të pambuluar me ligj. Prandaj, Projektligi për grevat është Projektligi historik për Kosovën. Historik, sepse Kosova kurrë nuk ka pas një ligj të tillë dhe i cili lejonte organizimin e grevave si formë që punëtorët të shprehin pakënaqësinë e tyre ndaj punëdhënësit. Në sistemin monist organizimi i grevës ishte i ndaluar dhe dënohej. Mirëpo, edhe kur Kosova frymonte në sistemin komunist, studentët, punëtorët e minatorët për të shprehur pakënaqësitë e tyre kundër padrejtësive të regjimit dhe kushteve të rënda e padrejtësive kombëtare ata organizonin greva, demonstrata, protesta e tjera, por regjimi monist i ka shuar me dhunë dhe i ka dënuar organizatorët ngase në monizëm fjala, mendimi i lirë dhe organizimi i grevave ishte i dënuar.

Megjithatë, historia e grevave në Kosovë është e begatishme dhe e dhembshme. Kosova, mendoj, ka grevar dhe protestuar si asnjë vend tjeter në Ballkan, bile-bile edhe në Evropë. Në Kosovë u greva jashtë dhe brenda Kosovës.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Zoti Berisha, për Projektligjin ju lutem, nëse keni mundësi. Faleminderit.

DEPUTETI FETAH BERISHA:

Është për t'u përmendur Greva e minatorëve – e cila është historike. Ata grevuan tetë palë nën tokë, nën dhe – por u dënya mizorisht nga sistemi. Prandaj, ky Projektligi për Kosovën është historik dhe demokratik ngase është i përpiluar prej ekspertëve sipas standardeve ndërkombëtare. Pra, greva lejohet me ligj, janë caktuar kriteret për organizimin e grevës si këshilli grevist, vendi, ora, paralajmërimi legal, jo me dhunë, mbrohen të drejtat e punëtorëve, trajtimi i barabartë i të gjithëve para ligjit. Neni 12 parashev raste të jashtëzakonshme kur greva mund të ndërpritet. Mirëpo, gjithashu ky Projektligi parashev edhe ndërryjen ligjore të Qeverisë dhe qartësimin e objektivave të grevës, ngase ka individ të cilat e keqpërdorin grevën dhe kërkesat e grevistëve për të perfitime të ndryshme. Kështu patë ndodh me grevën e mësimdhënësve tek ne para dy viteve, e cila realizimin e qëllimeve të prapështa politike u mundua t'i plotësojë me destabilizimin e shkollave në Kosovë.

Megjithatë, ky Projektligi për grevat me meritat e shumta që ka, siç begaton fushën legislative, ngrit nivelin demokratik, bën edhe përbushjen e standardeve – ky ligj ka edhe të meta të veta, të cilat unë i kam veçuar, për shembull: në nenin 11 pika 2 dhe 3 ku sipas mendimit tim duhet të riformullohet. Gjithashu edhe nenin 20 të bëhet më i qartë se në cilat mënyra greva nuk është e ligjshme. Mandej mendoj se edhe gjoba për ndërrarjet dhe personat juridik mendoj duhet të jetë

më e lartë. Sepse, punëtorin grevist kur zëvendësohet nga punëdhënësi, domethënë pushim nga puna, dhe ky nën të qartësohet më mirë.

Për fund, mendoj se ky Projektligj këshfu në parim duhet të pranohet sikur të tjerët. Faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti Berisha. Dhe, i fundit Nexhat Rexha. Lus deputetët të kthehen në sallë. Urdhëroni zoti Rexha.

DEPUTETI NEXHAT REXHA:

I nderuar kryesues, të nderuar ministra dhe kolegë deputetë,
Duke pas parasysh rëndësinë e këtij Projektligji përgrevat, gjatë leximit të tij, unë kam shënuar disa vërejtje dhe konsideroj se gjatë punës së mëtutjeshme do të gjejnë vend në rrjeten e cilësisë së tij. Është mirë që komisioni i cili do të menet me këtë Projektligj përgrevat të gjejë vend në ndonjë nen dhe disa specifika që mund të dalin gjatë mbajtjes së ndonjë greve kudoqoftë ajo. Për shembull, para hyrjes në grevë, të shënohet gjendja faktike edhe pse në Projektligjin përgrevat janë shënuar shumë specifika të rëndësishme, por në të duhet të saktësohen me qëllim të përgjegjësisë dhe ruajtjes së pasurisë qofiqë asaj shoqërore apo private nga personat përgjegjës të grevës.

Të qartësohen disa nene. Për shembull neni 4, pika 4 nuk qartëson kuptimin domethënës të tij. Është e nevojshme të saktësohet ndonjë nen se a ka të drejtë greve punëtori që paraprakisht e ka nënshkruar kontratën e punës përgjithësia dhe pagë e të cilat nuk i janë shkelur e që pastaj ai mund të kundërshtojë këtë kontratë me grevë. Pastaj, personat të cilët gjatë kohës së grevës nuk gjenden në vendin e grevës, të saktësohet se a mund të jenë nënshkrues të asaj greve.

Besoj se hartuesit i kanë marrë përmodel ligjet më progresive edhe pse greva është zgjidhja e fundit e jetës përgjegjës.

Konsideroj se finalizimi i këtij Projektligji përgrevat është i nevojshëm dhe ka rëndësinë e vet sepse ai mund të zbatohet në praktikë dhe me këtë mbështetje ligjore që ka brenda këtyre 29 neneve ai mund ta bëjë jetën e vet.

Marrë në tëresi, Projektligji përgrevat është hartuar mirë dhe si të tillë unë e përkrah në parim. Ju faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti Rexha. Të nderuar deputetë, me këtë përfundon debati tretë Projektligjit përgrevat. Në sallë gjenden 68 deputetë. Tani do të hyjmë në proces të vendimmarjes. Lus regjine të jetë e gatshme lidhur me këtë. Tani votojmë. Ju faleminderit. Me këtë përfundon procesi i votimit.

Nga 68 deputetë, 63 kanë votuar përmjet Projektligjin; 5 janë kundër; abstenime nuk ka.

Konstatoj se Kuvendi miratoi në parim Projektligjin përgrevat.

Duke pas parasysh Rregulloren e punës dhe Rregullën e saj 23 pika 6 dhe Rregullën 35 pika 2, ngarkohen përgjegjës për punë të mëtejme këto komisione: Komisioni përgjegjës për shëndetësi, punë, mireqenie sociale dhe persona të zhdukur si Komisioni funksional e referues; Komisioni përgjegjës, legjislacion dhe Komizi komitetë; Komisioni përgjegjës për buxhet dhe Komisioni përgjegjës për komunitete. Lusim komisionet dhe

deputetët që të bëjnë punën e tyre në afatin e paraparë me Rregullore në mënyrë të vazhdojmë procedurën e miratimit të këtij ligji në shqyrtimin e tij të dytë dhe më tej.

Në radhë është pika e trembëdhjetë:

- Shqyrtimi i parë i Projektligjit për procedurën e dhënies së koncesioneve.

Projektligji iu është shpërndarë deputetëve më 10 qershor 2005 dhe janë përbushur kushtet për shqyrtim dhe miratim të tij në parim.

Vërejtjet parimore do t'i referohen për shqyrtim Komisionit funksional përgjegjes për raportim si dhe komisioneve tjera kryesore.

Në këtë rast këtë Projektligi e kemi të sponsoruar nga Komisioni i Kuvendit. Lus deputetin Bajrush Xhemajli që në emër të Komisionit para deputetëve të prezantojë Projektligin. E keni fjalën zoti Xhemajli.

DEPUTETI BAJRUSH XHEMAJLI:

Faleminderit zoti kryesues. E nderuara Kryesi, të nderuar ministra Çeku, Dugolli, Selmanaj, të nderuar kolegë deputetë,
E di se jemi lidhur, por nuk ka mundësi që t'i bie më shkurt, për shkak se duhet sqaruar në rend të parë se pse ky Projektligi ka ardhë edhe një herë në Parlament, e të tjera.

Ligi për koncesione i miratuar nga Kuvendi i Kosovës më 28 korrik 2004 nuk është shpallur nga Përfaqësuesi special i Sekretarit të përgjithshëm por i është kthyer Kuvendit për rishqyrtim. Komisioni i Kuvendit për ekonomi, tregti, industri, energjetikë, transport, telekomunikacion e ka bërë shqyrtimin e këtij ligji në bazë të komenteve dhe propozimeve të zyrës ligjore të UNMIK-ut dhe të Shtyllës së katërt të UNMIK-ut të datës 21 shtator 2004 respektivisht të datës 30 shtator 2004 dhe ka ardhë në përfundim se pasi që kërkesa e zyrës ligjore të UNMIK-ut dhe Shtyllës së UNMIK-ut janë përfundim se pasi që kërkesa e zyrës ligjore të UNMIK-ut dhe Shtyllës së propozimligj të ri i cili në pika thelbësore të trajtuara dallon konceptualisht nga ligji i mëparshëm për koncesione të cilin e patëm miratuar në Kuvend. Në ligjin e mëparshëm për koncesione të miratuar nga Kuvendi i Kosovës përcaktohej objekti i koncesionit sipas sektorëve ekonomik. Kjo rezultoi në kritikën e zyrës ligjore të PSSP se një përcaktim i tillë i objekti të koncesionit është në kundërshtim me Kornizën kushtetuese sepse në shumë sektorë ekonomik ende ka kompetenca të rezervuara të PSSP. Për shkak të paqartësisë së Kornizës kushtetuese sa i përket ndarjes së kompetencave në mes PSSP dhe IPVQ-ëve një vërejtje e tillë mund të diskutohet dhe të kontestohet, mirëpo nuk ndryshon faktin se për këtë arsy PSSP ka kërkuar rishqyrtimin e ligjit të mëparshëm për koncesione.

Një prej kritikave themelore të zyrës ligjore të UNMIK-ut por edhe të Shtyllës së katërt të UNMIK-ut lidhur me ligjin e mëparshëm për konsensione ishte vlerësim se ligji kishte zbratzësira të konsiderueshme dhe se nuk ishte në pajtim të plotë me standarde ndërkombëtare ashtu siç e kérkon Kreu i pestë, pika 7 e Kornizës kushtetuese. Si përgjigje ndaj kësaj kritike, propozimligji i tanishëm ka inkorporuar dispozitat e modeligjit të "Uncitralit" për koncesione që paraqet standardin ndërkombëtar në këtë lëmi, mirëpo gjithnjë duke u marrë parasysh praktika dhe legjislacioni i shteteve në rajon, legjislacion përkates evropian si dhe nevojat specifike të Kosovës si një vend me një ekonomi në zhvillim e sipër dhe me nevojë për investime të kapitalit privat në të gjithë sektoret ekonomik.

Për të evitar një konflikt të mundshëm me Kornizën kushtetuese dhe një zvarritje të mëtutjeshme nga ana e zyrës ligjore të PSSP, propozimligji i tanishëm niset nga parimi se autorizimi për dhëni e koncesioneve si dhe objekti i konsensionit përcaktohet me ligj të veçantë sektorial. Për shembull, ligji për energetikën, ligji për telekomunikacionin, ligji për rrugë e tjera. Procedura e dhënieve së koncesionit dhe përbajtja e kontratës së koncesionit rregullohen në pajtim me dispozitat e ligjit për koncesione. Nisur nga kjo, këtu kisha dashur ta theksoj, koncesioni jepet në bazë të bashkëveprimi mes ligjit të veçantë sektorial dhe ligjit për procedurën e dhënieve së koncesionit.

Qëllimi i propozimligjit për koncesione është të krijojë një bazë ligjore e cila favorizon investimet private në infrastrukturë publike dhe që i jep Qeverisë dhe organeve tjera të autorizuara me ligj një mijet ligjor me të cilin do të mund të financohen projekte, një infrastrukturë publike të cilat përndryshe nuk mund të mbulohen me mjete të buxhetit të konsoliduar të Kosovës. Propozimligji i ri synon të gjejë balancën e duhur në mes nevojës për nxitjen e investimeve private në infrastrukturë publike dhe mbrojtjes së interesit publik, si për shembull vazhdimësinë e kryerjes së shërbimeve, mbrojtjen e ambientit, pajtueshmërinë me standartet e parapara në fushën e mbrojtjes së shëndetit, sigurisë dhe cilësisë, çmimeve adekuate, trajtim të barabartë të konsumatorëve dhe fleksibilitet në përshtatje me kushtet e ndryshuara ose të shtuara. Mirëpo, zbatimi i sukseshëm i këtij Projekti me koncesion në infrastrukturë publike përvëç shpalljes së një ligji për koncesione kërkon plotësimin e shumë parakushteve tjera si për shembull: harmonizimin e legjislacionit sektorial; krijimin e strukturave efektive administrative; aftësimin organizativ; ekspertizë teknike, si dhe resurse të mjaftueshme njerëzore dhe financiare brenda atyre organeve publike që do të merren me dhëni e koncesionit.

Megjithatë, dhe duke marrë parasysh këto vështirësi, përparësitë e kontratave të koncesionit janë shumë të qarta dhe duke marrë parasysh kufizimet buxhetore që kemi, sigurisht është edhe alternativa më e mirë për financimin e projekteve në infrastrukturë publike. Ky koncept i Projektit ligjor ka edhe përparësi tjera të cilat objektivisht ngrisin cilësinë e rregullimit të dhënieve së koncesionit siç janë:

Ligji i veçantë sektorial, mund ta parasohet një rregullim individual për dhëni e koncesioneve përkates duke marrë parasysh nevojat, rrethanat dhe politikat zhvillimore të këtij sektori. Konsiderohet se një fleksibilitetit i tillë legjislativ siç është paraparë në këtë propozimligj do të lehtesojë dukshëm zhvillimin ekonomik në sektorët përkates.

Pasi që nevojitet një bazë ligjore për dhëni e koncesionit në ligje të veçanta sektoriale, Kuvendi i Kosovës i mundësohet një kontroll efektiv parlamentar se në cilët sektore, cilit organ dhe nën cilat kushtet lejohet dhënia e një koncesioni. Një kontroll i tillë parlamentar është i domosdoshëm kur merrë parasysh se koncesioni ka të bëjë me autorizimin e një personi për kryejen e shërbimeve publike për një kohë mjaft të gjatë.

Propozimligji-niset-nga-supozimi-që-ministrivë-dhe-organeve-tjera-publike-in-jepet-e-drejtë-e-dhënieve-së-koncesionit-me-ligj-të-veçantë, pasi-që-këto-organe-kanë-ekspertizën-dhe-përvojën-e-duhur-në-fushën-për-të-cilën-janë-përgjegjës, janë-më-afër-problemit-dhe-më-këtë-janë-sigurisht-më-efektiv-në-përgatitjen-dhe-dhëni-e-koncesionit.

Duke u nisur nga parimi i ekonomicitetit, dhe me qëllim që të mos dyfishohen strukturat administrative, propozimligji parasohet që organi mbikëqyrës për punët e dhëni së koncesionit të jetë Komisioni rregullativ për prokurimin publik i themeluar në bazë të Ligjit për prokurim publik. Kjo është bërë për arsy se ky Komision, përvëç që është në funksion, dhe si tillë kryen punët e mbikëqyrjes ligjore në fushën e prokurimit publik, që përga sistematika juridike është kategori e

përgjithshme në cilin hyn edhe dhënia e koncesionit. Pas që anëtarët e Komisionit janë të emëruar nga Kuvendi i Kosovës përmes këtij Komisioni po ashtu i garantohet një mbikëqyrje parlamentare.

Në fund, pak fjalë për strukturën e propozimligjit. Pjesa e parë e propozimligjit përmban përkufizimet më të rëndësishme të termave juridike të përdorura në ligj, qartëson reportin në mes ligjit për koncesione dhe Ligjit për prokurim publik si dhe parasheh që një kontratë e koncesionit e cila është lidhë në kundërshtim me dispozitat e ligjit për koncesione është e pavlefshme.

Në pjesën e dytë rregullohet procedura e seleksionimit koncesionare, duke përfshirë aty fazën e paraseleksionimit si dhe seleksionimin në bazë të një propozimi të kërkuar nga organi përkatës publik. Kjo pjesë gjithashtu përmban rregulla për dhënen e koncesioneve me procedurë të përspejtuar - urgjente, si dhe rregulla se si duhet vepruar në raste kur një person privat i drejtohet një organi publik me një porpozimprojekt.

Pjesa e tretë, ka të bëjë me kontratën e koncesionit, përbajtjen e domosdoshme të saj si dhe çështjet e ndërlidhura, si për shembull pronësinë, servitutet, mjetet siguruese dhe bartjen e kontratës.

Pjesa e katërt, rregullon modalitetet e kohëzgjatjes, të vazhdimit dhe shkëputjes së kontratës së koncesionit si dhe përmban dispozitat për rregullimin e raporteve të palëve, pas shkëputjes së kontratës së koncesionit.

Pjesa e pestë, ka të bëjë me zgjidhjen e kontesteve; dhe

Pjesa e gjashtë, me ushtrimin e mbikëqyrjes ligjore nga Komisioni rregullativ për prokurim publik.

Dhe krejt në fund, falënderoj Komisionin dhe në veçanti Grupin punues të cilët kanë punuar me përkushtim të madh si dhe të gjithë ata ekspertë të cilët kanë ndihmuar me rastin e dëgjimit publik dhe dhënen e konsultave të ndryshme të cilat janë bërë me ta. Njëherit falënderojmë Kryesinë e Kuvendit përkrahje të nismës së Projektligj.

Të nderuar kolegë deputetë,

Ju fitoj që, pas shqyrtimit në parim, ta votoni këtë Projektligi që të procedohet në shqyrtim të dyte. Ju faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti Xhemajli. Tani po vazhdojmë me debat rrëth Projektligj të Komisionit për ekonomi, tregti, industri, energjetikë dhe transport e telekomunikacion - emër shumë i gjatë, që prezantoi përfaqësuesi i Komisionit. Në emër të Grupit Parlamentar të Lidhjes Demokratike të Kosovës, fjalën e ka deputeti Fatmir Rexhepi. Urdhëroni...

DEPUTETI FATMIR REXHEPI:

Faleminderit zotëri kryesues. Edhe unë, para se ta jep mendimin e Grupit Parlamentar për Projektligjin për procedurën e dhënieve së koncesioneve do të vazhdoj me një sqarim plotësues.

Së pari, Projektligi mbi dhënen e koncesioneve, i hartuar nga viti 2004 dhe që i është kthyer Parlamentit gjatë këtij viti, që të shqyrtojë disa nga vërejtjet nga ana e zyrës ligjore të UNMIK-ut dhe në shkresën që kam marrë unë si kryetar i Komisionit nga Kryetari i Parlamentit zoti Daci kemi punuar gjatë muajit mars dhe i kemi diskutuar të gjitha çështjet e hapura që kanë qenë në atë Projektligj që nuk janë nënshkruar dhe që kanë qenë vërejtjet kryesore nga zyra ligjore e UNMIK-ut.

Unë kam organizuar disa takime dhe për hir të deputetëve dhe opinionit dua të svaroju me sa vijon:

Pjesëmarrësit në ato takime kanë qenë nga zyra e Presidentit, nga zyra e Kryeministrit, nga zyra e Ministrisë që ka qenë sponsor, nga zyra ligjore e UNMIK-ut dhe nga zyrat tjera ligjore që punojnë në Kuvendin e Kosovës. Dhe në takim kemi shqyrtuar një nga një vërejtjet të cilat kanë qenë dhe në fund, më 2 prill, në përfundim të këtyre takimeve i kemi hartuar disa amendamente që nuk ka qenë numër i vogël i tyre për t'i proceduar më tutje në Komisionin funksional në mënyrë që ato të aprovohet, të plotësohen apo të ndryshohet diçka nga ajo. Të gjitha këto kanë qenë të përfunduara në pajtim dhe Projektligji për dhënen e koncesioneve ka shumë dallim nga ky Projektligj sot që kemi para veti. Këtu është përashtuar kryesisht pjesa e parë ku ka të bëjë me vendimarrjen, me autoritetin juridik që ka të vendosë për resurset, për pasurinë publike të Kosovës. Në atë Projektligj kanë qenë pra pjesëmarrës edhe Qeveria edhe Kuvendi për dallim nga ky. Ka mbet vetëm ajo pjesë e procedurave për dhënen e koncesioneve. Edhe gjatë atij debati që unë kam pas me këta përfaqësues këtu, kanë qenë në pajtim të plotë me butelin këtu që përmendet këtu të "Uncitralit" – të Unionit Evropian që janë inkorporues si vërejtje të domosdoshme për t'u kompletuar vërejtjet që kanë qenë nga ana e UNMIK-ut.

Përmendimin tim, bindja ime e plotë, si kryetar i Komisionit, është se ai Projektligj, i cili është dashur të procedohet nga ana e Komisionit të vije në Parlament me tërësinë e vet, me vërejtjet të cilat i kemi bërë ne – ka qenë shumë më i mirë dhe ka përbushur nevojën në të cilën është hartuar ligji qysh në start në vitin 2004.

Unë për veti, po them, po habitem dhe nuk kam besuar – po i drejtohem drejt përsëdrejti zotit Bajrush Xhemajli – pse e ka dorëzuar domethënë e ka qitë flamurin e bardhë dhe kush e ka detyruar me ndërrua, sepse ka qenë shumë parimor gjatë gjithë punës në Parlament, dhe kjo po më habit pak. Nuk është dash kujtoj, sepse ai Projektligji ka qenë shumë më i mirë se ky që është. Kjo është vetëm një pjesë parciiale që rregullon pjesën e procedurës dhe pa atë pjesë është një ligj që, edhe pse kryen një punë, jo atë për të cilën është hartuar.

Prandaj, për obligim po them, e kanë pas Komisioni me pru në Parlament në tërësi atë projektligj dhe të shqyrtohen. Nëse Parlamenti e kthen prapa, nuk ka kurrfarë problemi.

Tash po i referohem pjesës së dytë për Projektligjin në fjalë, të cilin ne e kemi lexuar dhe në Grupin Parlamentar po ashtu kam shfaq mendim se për materien që mbulon ky Projektligj, pra përkrahim në parim. Prandaj, tash po flas pak fjalë për të, sepse përcakton disa nga rregullat dhe detyrimet ligjore për subjektet kontraktuese seleksionimin e koncesioneve mbi disa parime dhe kriterë që janë praktika të domosdoshme të zbatohen edhe në Kosovë dhe kjo do ta ndihmojë atë por tash i mungon disa e madhe, pra si pjesë e veçantë është shkëputur nga tërësia që nuk është dashur. Mbi këtë bazë, ne me këtë vërejtje parimore, e përkrahim që të shkojë më tutje dhe të mos bie ndesh edhe me punën e Komisionit. Faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti Rexhepi. Në emër të Grupit Parlamentar të Partisë Demokratike e ka fjalën deputetja Hatixhe Hoxha.

DEPUTETJA HATIXHE HOXHA:

Faleminderit Zoti kryesues, të nderaur deputeti,

Pasi që ligji për koncesione, i miratuar nga Kuvendi i Kosovës, nuk është shpallur nga Përfaqësuesi special dhe pas rekomandimeve të Kryesise të Kuvendit të Kosovës që Komisioni

funktional tē zhvillojē procedurēn e rishqyrtimit tē ligjt pēr koncesione, nē pajtim me vērejtjet e zyrēs sē Pērfaqēsuesit special, Komisioni ynē i hyri punēs sē hartimit tē kētij Projektligji.

Projektligji u formulua dhe u quajt Projektligji pēr procedurat e dhēnies sē koncesioneve. Projektligji pēr procedurēn e dhēnies sē koncesioneve ēshtē harmonizuar me legjislacionin e Unionit Evropian. Mendoj se ēshtē shumē e nevojshme tē kēti ligj pēr arsy se me ligj pēr procedurēn e dhēnies sē koncesioneve normohet veprimtaria nē lidhje me qēshtjen e procedurēs dhe dhēnies sē koncesioneve. Ne mendojmē se me kēti ligj krijohet bazē ligjore e cila hap mugēn pēr investime dhe tērheqjen e investitorēve. Pra, do tē ndihmojē zhvillimin ekonomik tē Kosovēs. Ne mendojmē gjithashtu se pas inkorporimit tē vērejtjeve qē mund tē bēhen sot nē Kuvend nga deputetēt do tē arrihet qē ky Projektligji tē pērplotēsohet mē mirē.

Duke pas parasysh rēndēsinē e kētij ligji, Grupi Parlamentar i Partisē Demokratike tē Kosovēs mbēshtet nē parim dhe kērkon tē procedohet mē tutje. Ju faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zonja deputete. Nē emēr tē Aleancēs pēr Ardhmērinē e Kosovēs Xhevdet Neziraj. Urdhēroni e keni fjalēn.

DEPUTETI XHEVDET NEZIRAJ:

Faleminderit zoti kryesues. Me anē tē kētij ligji plotēsohet njē vakum ligjor i cili ka qenē nē pengesē pēr investimet private nē infrastrukturēn publike pēr mbrojten e interesit publik. Ky ligj hap njē zhvillim dhe bashkēpunim ekonomik me botēn e jashtme qē ka njē rēndēsi tē madhe pēr qđo ekonomi kombētare. Prandaj, pēr vendosjen e bashkēpunim tē qđo sferē pēr krijimin e kushteve optimale pēr funksionim tē shērbimeve publike dhe standardeve bashkēkohore ēr shērbime nuk ēshtē qēshtje alternative por imperativ i kohēs. Me anēn e kētij ligji, krijohet infrastruktura ligjore e ngashme me atē tē vendeve tē zhvilluara me qēllim tē nxitjes sē investimeve dhe financimēn e projekteve e sidomos tē projekteve me infrastrukturē publike dhe kjo mundēson njē zhvillim tē ekonomisē sē tregut tē lirē.

Ky ligj ēshtē i harmonizuar me legjislacionin e Unionit Evropian, por ēshtē marrē edhe modeli i legjislacionit ndērkombētar, pra me modelin e Unionit e "Uncentalit".

Ne si Grup punues kemi bērē pērpjekje qē mos tē biem nē kundērshim me zyrēn ligjore tē UNMIK-ut dhe pēr kētē qēllim ēshtē bērē qē bīle nē kētē mandat tē nēnshkruhet ky ligj mjaft i rēndēsishēm pēr ekonominē e Kosovēs qē nē kētē mandat tē nēnshkruhet nga pērfaqēsuesi special. Prandaj, Grupi i Aleancēs pēr Ardhmērinē e Kosovēs, pērkrāh nē parim kētē ligj dhe mendojmē se ēshtē njē ligj mjaft me rēndēsi. Faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti Neziraj. Nē emēr tē Grupit Parlamentar ORA Teuta Sahatqija. E keni fjalēn.

DEPUTETJA TEUTA SAHATQIIJA:

Faleminderit. Zotēri kryesues, tē ndēruar ministra, tē ndēruar deputetē tē Kuvendit, Ligj pēr koncesione, sē bashku tē ligjet tjera, si ai pēr investime tē -huaja, ka njē rol tē rēndēsishēm nē zhvillimin ekonomik dhe jep bazēn e mirē dhe nxit investime tē mēdha tē jashtme nē vend dhe si i tillē ēshtē jashtēzakonisht i nevojshēm. Kosova, duke pas parasysh buxhetin me tē cilin disponon, nuk mund tē illogarisē nē projekte dhe investime kapitale nē ekonomi dhe

infrastrukturë publike pa ndihmën e kapitalit të jashtëm, i cili do të mundëson investime në infrastrukturë publike, rrugore, miniera, energetikë e tjera.

Në këtë fazë të zhvillimit kur Kosova është duke kaluar nëpër një stagnim ekonomik dhe kohë të vështirë për të gjithë popullin, aprovimi i këtij ligji pritet si një shpresë që këto investime do të nxisin ekonominë tonë të stagnuar dhe do të hapen mundësi për bizneset çkiztuese apo edhe lindjen e bizneseve të reja. Versioni i ri i ligjit për koncesione, i ripunuar nga Komisioni, dhe me ndihmën e madhe të ekspertit ligjor nga Shtylla e katërt, ka ndryshime nga ai i kaluar, i cili ishte kthyer pasi në mes tjerash në këtë rast këtu nuk përmenden objektet e koncesioneve dhe ky ligj do të ketë fuqinë e plotë në koordinim me ligjet e veçanta sektoriale. Ky ligj favorizon investimin privat në infrastrukturën publike dhe shpresojmë se së shpejti do të promulgohet dhe t'i hapë shtigjet e reja për zhvillimin e ekonomisë.

Besojmë se këto vërejtjet të cilat janë dhënë, do të inkorporohen gjatë punës së Komisionit dhe do të tentojmë të jetë një ligj i mirëfilltë dhe një gjenerator i ekonomisë. Prandaj, ne si Grup Parlamentar përkrahim në parim këtë Projektligj. Faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zonja deputete. Vazhdojmë me diskutime. Për fjalë është paraqitur deputeti Milazim Haliti. E keni fjalën, le të përgatitet deputeti Sabri Hamiti.

DEPUTETI MILAZIM HALITI:

Faleminderit zoti kryesues. Të nderuar ministra, të nderuar kolegë deputetë. Në kohën kur po debatojmë për Projektligjin për procedurën e dhënies së koncesioneve, në të njëjtën kohë kemi të miratuar edhe ligjin për koncesione nga legjislacioni i kaluar numër 2004/27 i cili nuk është nënshkruar përkatësisht nuk është i shpallur. Mendoj se do të duhej një vendim formal për abrogimin apo shfuqizimin e tij se përmdryshe pas miratimit do t'i kemi dy ligje të miratuara.

Tani po debatojmë për variantin e dytë të këtij Projektligji dhe është e domosdoshme që sa më parë të kemi të miratuar dhe besoj kësaj radhe edhe të nënshkruar nga Përfaqësuesi special i Sekretarit të përgjithshëm. Projektligji për procedurën e dhënies së koncesioneve është nijaft përbajtjesor dhe krijon bazën ligjore për investime private dhe mundëson financimin e projekteve të infrastrukturës publike si dhe tërheqjen e investimeve sidomos të investitorëve të huaj që kanë të bëjnë me projekte kapitale.

Ky Projektligj, në dispozitat e përgjithshme, përmban përkufizime të termave juridike, vazhdon me rregullimin e procedurës së seleksionimit të koncesioneve dhe rregullat për dhënien e koncesioneve. Rendesi e veçantë i kushtohet përbajtjes dhe zbatimit të kontratës së koncesionit, pastaj kohëzgjatjes së kontratës, të drejtat dhe detyrimet e palëve, vazhdimin dhe shkëputjen e kontratës si dhe llogaritjen e kompensimit. Për dallim nga ligji i mëparshëm i pashpallur i koncesioneve i cili parashihet agjencionin e koncesioneve, me këtë Projektligj parashihet komisioni rregulativ për prokurimin publik i paraparë me Ligjin për prokurimin publik me detyrë që të bëjë mbikëqyrjen dhe zbatimin e tij. Përkundër pretendimeve të Grupit punues që të hartoje Projektligjin e përkryer, megjithatë ky Projektligj ka qisqa vërejtje dhe mangësi siç është mungesa e lëndës së koncesionit, që mund të jetë ndërtimi, mirëmbajtja, shfrytëzimi i objekteve të ndryshme të infrastrukturës por parashikimi i tyre në këtë Projektligj do të bie ndesh përsëri me kompetencat e rezervuara dhe me kapitullin e tetë të Kornizës kushtetuese dhe sigurisht ndoshta nuk do të nënshkruhet.

Meqë Projektligji për procedurën e dhënies së koncesioneve i përbush kriteret e duhura dhe është në harmoni me legjislacionin e Unionit Evropian, e mbështes në parim dhe mendoj se gjatë procedurës së amendamentimit të tij, me vërejtjet dhe sugjerimet që do të bëhen, ky Projektligji do të plotësohet dhe kompletohet. Ju faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit. Fjalën e ka deputeti Sabri Hamiti, le të bëhet gati deputetja Nerxhivane Dauti, dhe thërras deputetët të kthehen në salë.

DEPUTETI SABRI HAMITI:

Faleminderit zoti kryesues. Natyrisht kjo është materie që nuk i takon fushës së njohurive të mia themelore, mirëpo u paraqita të flas për shkak se kemi bë kaq zhurmë e fjalë për këtë ligj edhe në përbërjen e kaluar të Kuvendit dhe jemi lavdua dhjetë herë më shumë se sot - çfarë pune historike po bëjmë që po aprovojmë këtë ligj.

Ne na mbyten fjalët e mëdha këtu, shumë të papeshuara, që edhe një herë po them - çdo njeri çohet këtu dhe thotë filan e filan ligji është sipas normave evropiane ndërkombëtare, kosmike, marsiane e çfarëdoni. Kjo nuk na bën kurrfarë nderi, se po shihet që nuk po ndodhë kështu realisht. Ne kemi aprovuar një ligj, i cili nuk është nënshkruar. Pse nuk është nënshkruar? Ne nuk është herë e parë që kemi rimarrë ligje dhe i kemi ripunuar këtu në Parlament dhe i kemi rikthyer, e janë nënshkruar. Kësaj radhe është metodë tjeter dhe unë po ju them se këtu janë do parregullsi që nuk po artikulohen drejt. Shefi i Komisionit - që e ka hartuar këtë gjysmë ligji, sepse është gjysmë e tij, - ka munguar. Dhe, Komisioni pa shefin e vet, e ka hartuar këtë gjysmë ligji që na e propozojnë sot. Kjo është e vërteta, edhe si materie edhe si komponentë. Tash arsyetohemi - Kuvendi ynë po mbaron ligj sepse po ta ndërtojë vetëm për procedurat e koncesioneve do t'na e nëshkruan administratori. Unë mendoj se Kuvendi i Kosovës as s'e ka detyrë, as nuk duhet të hartoje ligje për asnjë lëmi që ta kodifikojë fuqinë e UNMIK-ut, sepse - fuqinë e vet UNMIK-u e ndëront me rregulllore dhe s'i të vetë hiq.

Nëse ne ndërtojmë ligj për procedura të koncesioneve, duke imagjinuar se ndërtojmë procedura që do t'i japë fuqinë UNMIK-ut të kryejë punët e veta, unë jam të mos bëjmë ligje të tilla dhe të mos e votojmë. Dhe unë, po ju them se do të votoj kundër këtij Projektligji. Faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit. Për fjalë është paraqitur e fundit deputetja Nerxhivane Dauti. Lus deputetët të kthehen në salë.

DEPUTETJA NERXHIVANE DAUTI:

Inderuari zoti kryesues, të nderuar deputete,

Projektligji për procedurën e dhënies së koncesioneve krijon një bazë ligjore e cilë favorizon investimet private në infrastrukturën publike dhë iu ofron institucioneve të autorizuara që me ligje të veçanta të krijojnë mundësinë e dhënies së koncesioneve në pajtim me akt ligjor procedural qëllimi i të cilët është financimi i projekteve në infrastrukturën publike e në funksion të shërbimeve publike. Ligji në përgjithësi plotëson kushtet për procedimi të mëtejme në komisionet parlamentare duke marrë në konsiderim vërejtjet themelore sidomos lidhur me kompensimin pas zgjidhjes së kontratës së koncesionit, konkretisht nenit 47; masat përfundimtare dhe procedura përbartjen e mjeteve tek autoriteti kontraktues, konkretisht nen 48; zgjidhja e kontesteve në mes

autoritetit kontraktues dhe koncesionarit dhe kontestet që kanë të bëjnë me konsumatorë ose shfrytëzues të infrastrukturës, konkretisht neni 50.

Ligji për procedurën për dhënen e koncesioneve duhet harmonizuar me Ligjin mbi prokurimin publik, në veçantë lidhur me komisionin irregullativ për prokurimin publik.

Sa i përket dispozitave përfundimtare, neni 52 dhe 53 - të njëjtat duhet riformular në mënyrë analoge, si me ligjet tjera të miratuara në këtë Kuvend.

Projektligjin e propozuar e përkrah me vërejtjet konkrete të propozuara. Ju faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit. Përfaqësuesi i Komisionit dëshiron sqarime plotësuese. Urdhëroni e keni fjalë.

DEPUTETI BAJRUSH XHEMAJLI:

Ju faleminderit zoti kryesues. E pash të nevojshme të dal dhe t'i them nja dy-tri fjalë, mendoj se do të plotësoja diçka nga krejt ajo çka u debataua për çka ju falënderoj për debatin që bësë. Sa i përket çështjes së asaj çka tha më herët zoti kryetar i Komisionit zoti Fatmir Rexhepi, qëndron plotësisht derisa ishte në krye të Komisionit ku pastaj 3 muaj ishte në Amerikë, unë në atë kohë isha në Greqi dhe s'mund t'imirremi vesh direkt kështu por megjithatë mendoj se mi kanë transmetuar të gjitha ato çka kanë qenë dash dhe ne kemi dash të procedojmë ashtu siç edhe keni thënë, po thjesht ka ndërhyrë zyra ligjore e Përfaqësuesit special dhe thotë se ky Projektligi nuk do të nënshkruhet nëse ju procedoni sot, unë e kam shtyrë për një javë Komisionin në mënyrë që të merremi vesh, ata s'kanë dash as të dëgjojnë, i kanë fnuat të vijnë në Komision dhe pa ardhë në Komision nuk do ta shqyrtojmë më këtë ligj. Ka ardhur zoti Ernst, e din Komisionin, të gjitha punët i ka bërë fort transparente me Komision dhe Grup punues, do të thotë çdoherë kanë qenë prezent së paku Grupi punues - prej 5 vetësh që jemi. Ata nuk vijnë në grupin punues siç u morëm vesh të punojmë dhe ta bimë një variant që të jetë i pranueshëm dhe i nënshkrueshëm. Por, çojnë fjalë që ne derisa është çështja e koncesioneve, jepet përmes një bordi të vetëm, e jo në sektor të ndarë përmes ligjeve të tjera sektoriale - ne nuk do ta nënshkrumjë. Tash unë kam ardhë para një dileme, që thonë hamletiane të shprehëm kështu, unë nuk kam dash që edhe një herë Parlamenti të bie dhe të injorohet dhe siç është injoruar se ky është thjesht injorim i Parlamentit dhe s'është hera e parë që është injoruar Parlamenti në këtë mënyrë qoftë nga zyra e UNMIK-ut, qoftë nga zyra ligjore e Përfaqësuesit special. Ne kemi biseduar gjatë, çdoherë ka qenë edhe kryetari zoti Daci. Kemi shkuar me komision si të procedojmë. Ata kushtet i kanë përcaktuar në fakt se çka mund të bëhet që t'i jepet koncesioni dhe rruga e mëtutjeshme. I vetmi ka qenë ky variant. S'kemi pas përparrë çfarë. Ose ta vëmë edhe një herë në sprovë vetë Kuvendin, ta bimë prapë ngashëm siç ka qenë dhe prapë të na kthehet. Do të thotë kjo ka qenë ajo loja me Kuvendin që do të ishte përsëritur sigurisht, dhe s'besoj se iu kishte ardhur marr me na i kthye sikur na i kanë kthye edhe përparrë.

Për ndërhyrje të UNMIK-ut. Mendoj se në këtë Kuvend kam qenë një ndërt më të zhëshmit, s'pa them kam qenë më i zhëshmi në ndërhyrje që ka bërë në këtë mënyrë. Në hartimin e Projektligjit për energjetikë kam qenë me dhjetëra herë në zyrën ligjore dhe mund t'ju them lirisht dhe hapur se jam konfrontua. Po tash dilema është kjo, e unë s'jam i kënaqur, po ju them singlerisht - a po e aprovojmë një ligj që i përcakton irregullarë se si të vihet deri te ligjet tjera për dhënen e koncesionit në fushat ku ka projektligje të tillë, ku ka ligje në të vërtetë të tillë apo e lëmë kështu, e lëmë për kohën kur të përcaktohet statusi i Kosovës. Po mendoj, këtu është çështja. Unë vetë kështu e ndiej. Ne kemi menduar si Komision, kemi marrë iniciativën që ta bëjmë në këtë mënyrë. Kuvendi e ka aprovar, ne kemi punuar. Në këtë variant siç është këtu, mendoj nuk është keq, po a jemi për atë a jo - vendosë ky Kuvend. Ju faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti Xhemajli. Të nderuar deputetë, me kaq përfundon debati rreth Projektligjit për procedurën e dhënieve së koncesioneve. Lus regjine të përgatitet për votim elektronik. Në sallë gjenden 73 deputetë. Votojmë tani dhe të deklarohemi kush është për ose kundër. Përfundon procesi i votimit.

62 deputetë janë për, 7 deputetë janë kundër. Ju faleminderit.

Me këtë konstatoj se u miratua në parim Projektligji për procedurën e dhënieve së koncesioneve. Dhe sipas dispozitive të Rregullores së punës, për punë të mëtejshme ngarkohen Komisioni për ekonomi, tregti, industri, energetikë, transport dhe telekomunikacion, si Komision funksional dhe referues; Komisioni për gjyqësi, legjislacion dhe Kornizë kushtetuese, Komisioni për buxhet dhe Komisioni për komunitete. Po ashtu lus komisionet që konform Rregullores së punës ta kryejnë punën e tyre në afatin e paraparë me të, sipas Rregullës 35 pika 6.

Vazhdojmë me pikën vijuese të rendit të ditës. Në vazhdim është pika e katërmëdhjetë:

- Miratimi i Propozitimit të Marrëveshjes për promovimin dhe mbrojtjen e investimeve Kosovë-Turqi me qëllim të krijimit të një klime të mirë për investime në Kosovë dhe të integrimit të saj në strukturat rajonale ekonomike.

Qeveria e Kosovës i propozon Kuvendit që të miratojë Marrëveshjen për promovimin dhe mbrojtjen e investimeve Kosovë-Turqi.

Prezantimin e kësaj Marrëveshjeje në emër të Qeverisë para deputetëve të Kuvendit do ta bëjë Ministri për Tregti dhe Industri zoti Bujar Dugolli. E keni fjalën zoti Minister.

MINISTRI BUJAR DUGOLLI:

I nderuari kryesues, e nderuara Kryesi e Kuvendit, të nderuar deputetë,
Para se të ofroj një koncept të shkurtër për qëllimin dhe objektivat e rregullimit të Marrëveshjes për promovimin dhe mbrojtje reciproke të investimeve në mes Republikës së Turqisë dhe Kosovës, më lejoni të përmend se sipas Ligjit numër 2004/14 të Kuvendit të Kosovës, Ligi për marrëveshje ndërkombëtare financiare përcaktohet se marrëveshjet financiare hyjnë në fuqi dhe krijojnë detyrime për Kosovën pas pëlqimit me shkrin të Qeverisë dhe miratimit nga Kuvendi i Kosovës dhe pas miratimit në këtë Kuvend Projektmarrëveshja për promovimin dhe mbrojtjen e investimeve dërgohet në procedura të mëtutjeshme për nënshkrim.

Duhet theksuar se Ligi për marrëveshje ndërkombëtare financiare nuk ofron një definicion përkufizuar me përbajtjen dhe fushëveprimin e marrëveshjeve ndërkombëtare financiare përderisa sipas interpretimit të zyrës juridike të UNMIK-ut, dispozita e ligjit 2004/14 zbatohet në rastin konkret. Pra, në mungesë të legjislacionit konkret, që duhet ta rregullojë këtë veprimtar, ne paraqesim këtë marrëveshje në procedurë të tillë të Kuvendit të Kosovës.

Draftmarrëveshja për promovimin dhe mbrojtjen reciproke të investimeve në mes republikës së Turqisë dhe Kosovës është një marrëveshje bilateralë, e para e këtij lloji që sillë në Kuvendin e Kosovës, e që ka përqelli promovimin e bashkëpunimit më të madh ekonomik në mes Kosovës dhe Turqisë dhe veçanërisht do të nxise investimet nga investitorët e njërsë palë kontraktuese në territorin e palës tjetër kontraktuese.

Për më tepër, kjo Marrëveshje do të rregullojë edhe mënyrën e trajtimit të investimeve për të stimuluar rrjedhën e lirë të kapitalit dhe të teknologjisë si dhe zhvillimin ekonomik të vendeve - Kosovë-Turqi si palë në marrëveshje.

Duhet theksuar, po ashtu, se palët kontraktuese pajtohen që trajtimi i drejtë dhe i barabartë i investimeve është kusht esencial për të siguruar një kornizë stabile për investime dhe shfrytëzimin efektiv maksimal të burimeve ekonomike. Përsa i përket trajtimit të investimeve nga palët kontraktuese të kësaj marrëveshjeje, duhet theksuar se investimet e investitorëve të secilës palë kontraktuese gjithmonë do t'u sigurohet trajtim i drejtë dhe i paanshëm. Për më tepër, investimet do të kenë mbrojtje të plotë për territorin e palës tjeter kontraktuese dhe asnjëra palë kontraktuese nuk do të dëmtojë në masë jo të arsyeshme dhe diskriminuese menaxhmentin, përbajtjen, shfrytëzimin apo heqjen e këtyre investimeve.

Në draftmarrëveshje është përcaktuar se secila nga palët kontraktuese do të pranojë në territorin e vet investime dhe aktivitetë të ndërlidhura me to, në bazë jo më pak të favorshme se sa atyre që iu janë dhënë me status të ngjashëm investimet e investitorëve secilës palë të tretë kontraktuese brenda kornizave ligjore dhe rregullave të saja.

Marrëveshja po ashtu përcakton se investimet e investitorëve të çdonjérës palë kontraktuese në territorin e palës tjeter kontraktuese nuk do të jenë aspekt i konfiskimit apo subjekt i masave që kanë efekte të njëjtë me konfiskimet përvëç nëse një masë e tillë është e domosdoshme për ruajtjen e interesit publik në pajtim me ligjet e palës tjeter kontraktuese dhe mbi bazë jodiskriminuese.

Në rast të zhvillimit të procedurës së konfiskimit, autoriteti vendor që zhvillon procedurën e konfiskimit, do të detyrohet të ofrojë pagesë të menjëherëshme adekuate dhe efektive për investitorin e cila do të ketë madhësinë e vlerës së tregut të investimit, përfshirë këtu edhe kamatën përkompensim adekuat përvëç eventuale apo shtyrjes së pagesës që mund të ndodhë nga data e marrjes deri te data e pagesës.

Sipas marrëveshjes, secila palë kontraktuese do t'i njoftë palës tjeter kontraktuese me shkrim përbushjen e procedurave dhe formalitetet e saja të brendshme të nevojshme për hyrjen në fuqi të kësaj marrëveshjeje.

Pas hyrjes në fuqi të marrëveshjes, është paraparë të qendrojë në fuqi në periudhë prej dhjetë viteve, me përfashtim të anulimit në pajtim me dispozitat e kësaj Marrëveshjeje.

Prandaj, duke pas parasysh qellimin dhe fushëveprimin e kësaj Marrëveshjeje dhe komizën normative për respektim nga autoritetet vendore në rëolucion me procedurat e hyrjes në fuqi të marrëveshjes rekomandojmë që Kuvendi sot t'i japë mbështetje sot kësaj Marrëveshjeje dhe të hapet rruga përmes ta nënshkruar konform ligjeve në fuqi. Në praktikën e vendeve të pavarura, procedurat janë më ndryshe të marrëveshjeve të llojit të tillë, por shpresoj se shumë shpejt edhe Kosova do të ndjek praktikën e shteteve të pavarura kur qeveritët arrijnë marrëveshje dhe Kuvendi ato i ratifikon. Prandaj, unë përmenda natyrën e rëndësise që ka kjo për Kosovën, kurse rëndësine politike që ka kjo marrëveshje bilaterale - e para e këtij lloji në mes Kosovës e Turqisë - po e lë ta kuptoni ju, sepse edhe dihet rëndësia politike dhe nuk kam çka t'i shfoj dhe shpresoj se pas miratimit nga Kuvendi të caktohet së shpejti data e nënshkrimit konform ligjeve në fuqi dhe këtë ne përmes Qeverinës së Kosovës, UNMIK-un - Perfaqësuesi special dhe pala tjeter ta bëjmë në një datë sa më të afërm. Pra, marrëveshja është standarde, domethënë kështu parashihet, çdo shtet i bën kështu kurse edhe ne kemi rast që për herë të parë kështu të aplikojmë. Ju falëminderit për vëmendjen.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti Ministër. Të nderuar deputetë, dëgjuam ekspozenë e Ministrat. Para veti keni po ashtu Projektmarëveshjen dhe mendoj se është moment i rëndësishëm në punën e Kuvendit të fillohet edhe me këtë veprimtari, duke pas parasysh pikërisht edhe këtë që tha zoti Ministër më herët: natyrën e vendosjes së këtij tipi të marrëveshjes apo ratifikimin e tyre për proces të miratimit të mëtejmë. Lus deputetët të marrin pjesë në debat. Në emër të Lidhjes Demokratike të Kosovës, e ka fjalën Alush Gashi. Urdhëroni, e keni fjalën.

DEPUTETI ALUSH GASHI:

I nderuari zoti kryesues, ju falënderoj për mundësinë e dhëne që të deklarohem lidhur me këtë çështje.

Ne përvendosim këtë fazë të pjesëmarries së Ministrisë në emër të Qeverisë së Kosovës, së bashku me UNMIK-un i cili në këto rrëthana vepron në emër të institucioneve të Kosovës. Ne kishim pas dëshire dhe shpresojmë se së shpejti do të vjen faza e zhvillimeve tona ku Qeveria e Kosovës do të jetë nënshkruese e marrëveshjeve. Në këtë fazë, Qeveria e Kosovës është në atë pozitë që vetëm jep iniciat - jo nënshkrimin e marrëveshjes, gjë e cila është e paraqitur në mënyrë shumë korrekte në versionin anglisht.

Grupi Parlamentar i Lidhjes Demokratike të Kosovës, mbështet përgatitjen për nënshkrim të marrëveshjes në mes Kosovës dhe Turqisë dhe falënderon institucionin i cili përfaqëson në këtë rast Kosovën dhe kërkon që sa më parë të kalohet nga faza e inicialeve në fazë të nënshkrimit. Faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti Gashi. Në emër të Grupit Parlamentar të Partisë Demokratike, deputetja Nerxhivane Dauti.

DEPUTETJA NERXHIVANE DAUTI:

Të nderuar deputetë,

Në emër të Grupit Parlamentar të Partisë Demokratike të Kosovës, përkrah miratimin e Propozitimmarrëveshjes bilaterale për sigurinë e investimeve Kosovë-Turqi. Padyshim, konsideroj se ky është një hap i madh përpara në themelin e një klime optimale për investime të kapitalit në Kosovë. Po ashtu, konsideroj të dobishëm arsyetimin që dha zoti Ministër lidhur me procedurën "Sui generis" për Kosovën në rastin konkret, dhe e parashoh si shumë të dobishme këtë Marrëveshje që është e para e këtij lloji në Kosovë. Prandaj, konsideroj shumë të suksesshëm këtë hap dhe ju dëshiroj sukses. Ju faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zonja Dauti. E ka fjalën deputeti Mazlom Kumnova, në emër të Aleancës, për Ardhmerinë e Kosovës.

DEPUTETI MAZLLOM KUMNOVA:

Edhe Grupi i AAK mbështet nismen për, këtë veprim dhe besojmë se në seancat tjera, të kemi të njëjtat dokumente edhe për fusha të tjera. Ju faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti Kumnova. Në emër të Grupit Parlamentar ORA Teuta Sahatqija.

DEPUTETJA TEUTA SAHATQIA:

Faleminderit. Zoti kryesues, të nderuar ministra dhe të nderuar deputetë, Edhe ne mirëpresim këtë Marrëveshje për shkak të rëndësise së madhe ekonomike por edhe, si tha zoti Ministër, për shkak të rëndësise së madhe politike të këtij akti.

Shpresojmë që së shpejtë do të vazhdojnë të na vijnë edhe marrëveshje tjera të ngjashme - të këtij lloji dhe shpresojmë që edhe Kosova do të ketë çka të investojë në Turqi, e jo vetëm Turqia në Kosovë. Prandaj, si Grup Parlamentar e përkrahim këtë Marrëveshje.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zonja Sahatqija. Në emër të Grupit 6+ e ka fjalën Mahir Jagxhillar.

DEPUTETI MAHIR YAGCILLAR:

Faleminderit zoti kryesues. Sayın Meclis Başkanı, saygıdeğer bakanlar ve milletvekilleri 6+ Parlamentar grubu adına söz alırken, çok önemli bir evrakı görüşüğümüzden dolayı duyduğum memnuniyeti belirtmek istiyorum.

Kosova'ya şu anda, sermaye ve teknolojinin teşvik edilmesi ve iktisat kalkınmanın desteklenmesi amacıyla ek yatırımların yapılması gerektiğini hepimiz biliyoruz.

Türkiye Cumhuriyeti'nin, yatırım ve ekonomik kalkınma alanındaki başarılı görgüsünden ve işadamının bu alandaki yatırımların gerçekleşmesi ve yoğunlaşmasına sundukları katkılardan başlanarak, Kosova'nın da, başarılı ekonomik kalkınması ve tıretimlerin tanıtımı ve plasmanı konusunda, Türkiye'nin ritmine adım uydurabileceğine inanıyorum.

Kosova'da Türk azınlığının temsilcisi olarak, Kosova Meclisi'nde, anayurdum ve ikinci vatanım olarak bildiğim Türk Cumhuriyeti Hükümeti ile Yatırımların korunmasına ait Sözleşme hakkında tartışmamızdan özel memnuniyet duymaktayım.

Türk topluluğunun temsilcileri olarak biz, her zaman Türkiye cumhuriyeti ile yakın ilişkilerde bulunmak ve bu dostane ilişkilerimizin köprüsü olmak için çaba harcamışızdır. Bu yönde başarılı olduğumuza sanıyorum, örnek olarak, eğitim, çeşitli kadroların öğrenimi ve uzmanlaşması,

Kosova'dan farklı halklardan oluşan 800 kadar öğrencinin Türk Cumhuriyeti Üniversitelerinde öğrenim ve eğitimi, kültürel, mimari, binaların korunması ve kültür derneklerine destek, sağlık alanındaki yardım ve diğer etkinlikler alanlarında bu dostluğumuzu ve desteği gerçekleştirmiştir. Bu münasebetle, Kosova'da tüm topluluklara ve topluluk üyelerine adaletli, faydalı ve eşitaklı yardım sunulması amacıyla Türk KEYFOR'un (KFOR) özel olarak takdir edilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Bu Sözleşmeyi desteklerken, en kısa bir zamanda Türkiye Cumhuriyeti Parlamentosu ve belirli Meclis Komisyonları ile resmi temaslarda bulunacağımıza ve bu alanda da ilişkilerimizi geliştireceğimize inanıyorum.

Sonunda ben kişisel olarak, bundan sonraki benzeri sözleşmenin, en kısa bir zamanda, bağımsız ve özerk Kosova hükümeti tarafından doğrudan imzalanacağına inanmakta olduğumu belirtmek istiyorum. Dikkatiniz için teşekkürler.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti Jagxhillar. Për fjalë është paraqitur deputeti Ferid Agani dhe le të përgatitet i fundit deputeti Gani Koci dhe fitoj deputetët që janë jashiq sallës të kthehen brenda.

DEPUTETI FERID AGANI:

Faleminderit zoti kryesues. Të nderuar kolegë,

Duke përvendetur miratimin e kësaj marrëveshjeje, tërheq vëmendjen vetëm në një lëshim në artikullin 9, në paragrafin 1, rreshti i katërt, fjalia që fillon me "do të qëndrojë në fuqi për periudhën prej dhjetë vjetëve, përvëç të anulimit në pajtim me paragrafin 2 të këtij artikulli". Paragrafi 2 i këtij artikulli nuk parasqeh anulimin para periudhës dhjetëvjeçare, por pas përfundimit të periudhës dhjetëvjeçare, duke thënë në mënyrë decidive "në fund të periudhës fillostarë prej dhjetë vjetëve apo në çfarëdo kohe pas kësaj". Kështu që, kisha latur Komisionin ose grupin i cili do ta finalizoje këtë Marrëveshje ta ketë parasysh këtë vërejtje. Faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit. E ka fjalën deputeti Gani Koci,

DEPUTETI GANI KOçi:

Faleminderit zoti kryesues. Edhe unë do ta jap një notë pozitive nënshkrimit të kësaj marrëveshjeje, por nuk di - nga praktikat e nënshkrimit të marrëveshjeve ndërkombëtare paraprakisht Kuvendi duhet të deklarohet apo të përdoret ajo klauzula në marrëdhëni të ndërkombëtare ad referendum që quhet dhe gjithmonë marrëveshjet e tillë pas nënshkrimit nga Qeveria sillen në Kuvend përratifikim në Kuvend dhe vetëm atëherë mund të marrin fuqishmërinë ose plotfuqishmërinë e saj. Si e tillë, unë konsideroj se po bëjmë thyrje të rregullave në këtë lëmi dhe në këtë fushë. Nëse është çështje e ngutshme....? Ne kemi miratuar sot në parim Projektljin përsigurimin e investimeve të huaja dhe tash nuk di kjo marrëveshje sa është në përpunhje me atë Projektljin që nesër do të bëhet ligj, ose jo.

Çështja tjetër, që duan ta shtroj, është se ne kemi në gjuhën shqipe dy variantat e kësaj Marrëveshjeje dhe ka dallim nga varianti i parë në atë të dytin dhe athua çfarë do t'na dalë varianti i fundit i nënshkruar.

Unë po përmendi vetëm nenin 1 te definicionet. Në variantin e parë thuhet termi "investitor", domethënë "person fizik i cili sipas ligjit relevant të palës kontraktuese është një bashkëkombas i Republikës së Turqisë", ndërsa në variantin e dyte është një "shtetas i Republikës Turqisë". Është dallim esencial kjo. Ka dallime në mes "bashkombas" dhe "shtetas". Në variantin e parë është "apo banor i qëndrueshmëri Kosovës", ndërsa në variantin e dyte "banor i përhershëm i Kosovës".

Këto çështje, po them që në fillim - start na bëjnë me dyshuar se çfarë do të jetë përfundimi i kësaj Marrëveshjeje dhe çfarë termash e çështjesh do të futen në këtë marrëveshjeje. Prandaj, konsiderojmë që sot mund t'u përkrahim miratimin e saj në parim por gjithësesi kjo Marrëveshje do të duhej të kthehet edhe një herë në Kuvend pas nënshkrimit përratifikimin e saj.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti Koci. Zoti Dugolli, a keni nevojë për ndonjë sqarim? Urdhëroni.

MINISTRI BUJAR DUGOLLI:

Unë thash se ne nuk kemi rrregullativa ende ligjore për t'i aplikuar procedurat e ratifikimit të marrëveshjeve si shtetet e pavarura. Përfaqësuesi special, zoti Petersen ka kërkuar ta ndjekim këtë procedurë pasi që është marrëveshje e parë e këtij lloji dhe gjatësia që do të qëndrojë në fuqi kjo është shumë më e gjatë, sepse UNMIK-u nuk është ai garantuesi në një distancë aq të gjatë dhe do të jenë institucionet e Kosovës dhe populli i Kosovës që do ta përfaqësojnë këtë, prandaj ne kemi respektuar këtë formë por për format tjera dhe ligjet - pas themellimit të ministrisë së Jashtme - ne do t'i aplikojmë ato.

Ndërsa, sa i përket punës së dy variantave. Varianti i fundit më 20.06 që ka ardhë në Kuvend është përkthimi adekuat në gjuhën shqipe, për shkak se përkthimi i parë nuk ka qenë në nivel dhe përkthimi i dytë është bërë nga Ministria e Tregtisë, Industrisë dhe mendoj se përkthimi i dytë është në nivel, prandaj për ata edhe e kemi dërguar më vonë, por pengesat kanë qenë teknike sepse më së shumti, në këtë rast. Faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti Ministër. Të nderuar deputetë, dëgjuam eksponenë dhe diskutimet tuaja - të kolegëve tanë. Mendoj se disa nga vërejtjet duhet të kohen parasysh dhe Qeveria të ketë kujdes posaçërisht në përputhshmërinë e teksteve të tillë.

Në sallë gjenden 66 deputetë. Ju fitoj të deklarohemi për miratimin e këtij dokumenti. Vazhdojmë me teknikën elektronike. Ju lus të votojmë. Përfundon procesi i votimit.

Konstatoj se 67 deputetë janë për, 1 është kundër. Abstenime nuk ka. Me këtë është e miratuar Propozim Marrëveshja për promovimin dhe mbrojtjen e investimeve Kosovë-Turqi.

Vazhdojmë me pikat tjera të rendit të ditës. Në radhë është pika e shtatëmbëdhjetë, sepse disa nga pikat e rendit të ditës ja në tërheq për debat në seancë tjetër:

- Shqyrtimi i Propozimvendimit të Qeverisë së Kosovës për emërimin e anëtarëve të Komisionit të pavarur për miniera dhe minerale.

Propozimin e kenë. Ju lus të deklarohemi, a ka nevojë debati. Urdhëroni zoti Gashi, në emër të Grupit Parlamentar të LDK.

DEPUTETI ALUSH GASHI:

Grupi Parlamentar i Lidhjes Demokratike të Kosovës mbështet këtë propozim dhe do të votojë për. Ju faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti Gashi. Në emër të Gurpit Parlamentar të Partisë Demokratike Sala Berisha-Shala. E keni fjalën.

DEPUTETJA SALA BERISHA-SHALA

Faleminderit. Zoti kryesues, të nderuar deputetë dhe ju ministra të Qeverisë, Grupi Parlamentar i Partisë Demokratike të Kosovës, me seriozitetin më të madh ka shqyrtuar dhe analizuar edhe këtë pikë të rendit të ditës – Propozimvendimin e Qeverisë për emërimin e anëtarëve të Komisionit të pavarur për miniera dhe minerale.

Që në fillim mund të konstatojmë se Qeveria e Kosovës ka nxjerrë një vendim pa pas të qartë se çka është komisioni e çka është bordi drejtues. Për të dhënë mendimin rreth këtij vendimi të Qeverisë, para se gjithash, ky Parlament duhet të ketë informacion bazë për komisionin e pavarur për miniera dhe minerale. Se cilat janë detyrat e komisionit, cili është stafi dhe kush e menaxhon, a e ndihmon zhvillimin ekonomik të Kosovës, në çfarë forme është riorganizuar së fundi nga Drejtoria e Minierave dhe Mineraleve në komision të pavarur për miniera dhe minerale, nga cili buxhet financohet dhe sa shpenzon e plotë pikëpyetje tjera.

Duke u mbështetur në Propozimvendimin në fjalë, del se Ministria e Energetikës dhe Minierave nuk ka njojuri rreth këtij subjekti dhe sillet me aq papërgjegjësi dhe neglizhencë në këtë fushë të rendësishë jo vetëm ekonomike, siç janë minierat dhe mineralet apo pasuritë nëntokësore.

Se sa është serioze Qeveria shihet edhe nga materiali që na është ofruar. Veni re! Në pikën 1 të Vendimit të Qeverisë thuhet, citoj: "Anëtarët e komisionit të pavarur për miniera dhe minerale propozohen kandidatët" - në fjalë. Ndërsa, duke shikuar Rregulloren e UNMIK-ut 2005/2 për themelimin e komisionit në Kosovë, në nenin 3 të kësaj Rregulloreje pika 3.2.b) kërkohej dy anëtarë të Bordit drejtues" e jo dy anëtarë të komisionit, siç thuhet në vendim.

Shprehimisht dhe juridikisht Qeveria i ka ngatëruar apo nuk ka pas të qartë dallimin në mes të bordit dhe Komisionit. Bazuar në Vendimin e Qeverisë dhe Rregullores 2005/2, janë bërë edhe shkelje tjera procedurale. Për shembull, në nenin 3 pika 3.2 të Rregullores në fjalë thuhet, citoj: "që brenda 90 ditësh nga shpalja e kësaj Rregulloreje emërohen anëtarët e bordit". Domethënë, edhe pas pesë muaj të fuqizimit të Rregullores në fjalë bordi nuk është në përbërje të plotë. Athua, si ka funksionuar komisioni për miniera dhe minerale pa këtë bord tash e pesë muaj? Këtu fitohet përshtypje se Qeveria është hamendur gjatë në mes asaj - t'i përvishet punës në hartimin e Projektligjit për miniera e minérale dhe t'm proçedoje atë në Kuvend apo të zbatojë urdhra të UNMIK-ut në atë sfertë e t'na ofrojë propozimvendime të tilla, kështu që Qeveria në vend se t'na sillte Projektligjin për miniera dhe minerale propozon kandidatë që nuk plotësojnë as kriteret bazë të përcaktuara edhe me nenin 3.7 të kësaj Rregulloreje, ku thuhet "së paku dy anëtarë të bordit duhet të kenë përvojë të konsiderueshme në miniera". Me këtë rast, propozon njerëz jokompetent në aspektin profesional, njëri është teknolog e tjeter metallurg - pa përvojë punc në miniera, pa dashur t'i fyej kandidatët në fjalë, sepse nuk i njoh personalisht asnjërin, përvëç nga biografitë e tyre që na janë ofruar nga Qeveria, ku njëri prej tyre biografinë e ka të shënuar në gjuhën angleze ndoshta për t'na krijuar përshtypjen se duhet t'i themi: okej! Apo, ndoshta - për Qeverinë në këtë mënyrë këta kandidatë kanë plotësuar ndonjë kriter tjetër - përkushtim partiak apo ku ta di unë. Së paku, edhe në këtë aspekt, Qeveria është dash t'mos e harrojë Mitrovicën, atje ku është një Fakultet që prodhon quadro në fushën e gjeologjisë dhe minierave, duke mos u dhënë rast të integrohen edhe në aspektin profesional. Të ju përkujtoj, nga ai Fakultet kanë dalë më tepër se 200 inxhinier të gjeologjisë, po aq të xehtarisë dhe dhjetëra prej tyre doktorë shkencash në lëmin e minierave.

Duke shfrytëzuar mosgatishmérinë dhe paafësinë e Qeverisë, UNMIK-u vazhdon t'ia zgjasë jetën vetes në këtë segment të rëndësishëm ekonomik, siç janë minierat dhe mineralet. Them kështu nga se me themelimin e Ministritë se Energetikës dhe Minierave, Qeverisë se Kosovës i është dhënë një sinjal i gjelbër në marrje të kompetencave në këtë fushë dhe se logjikisht ish drejtoria e

minierave dhe mineralete - tani Komisioni i pavarur për miniera dhe minerale me tërë stafin do të duhej të inkorporohet në Ministrinë e Energetikës e jo të formohen institucionë paralele me të njëjtat funksione, që paguhën prej të njëjtët buxhet, siç është rasti me drejtoren e minierave dhe mineralete në kuadër të Ministrisë dhe komisionit në kuadër të UNMIK-ut, e që kanë vetëm një dallim: njëra menaxhohet nga Qeveria tjeter nga UNMIK-u. Ky fenomen, është i kushtueshëm për buxhetin e Kosovës. Keni parasysh, vetëm për zyrat e Komisionit të pavarur për miniera e minerale, buxheti i konsoliduar i Kosovës paguan mbi 10 mijë euro në muaj - pa llogaritur pajisjet dhe shpenzimet tjera që bën ky Komision, e të mos flasim për politikat e dëmshme të këtyre subjekteve. Ta marrim vetëm edhe një shembull, Komisioni i pavarur për miniera dhe minerale hap konkurse, pranon staf me kriter diskriminues etnik që në njëfarë mënyre e shtynë në lojë të djallit edhe Ministrinë e Ekonomisë dhe Financave të ndajë nga buxheti i konsoliduar i Kosovës për stafin e ashtuquajtur "pjesë jugore dhe pjesë veriore e Mitrovicës".

Të gjitha këto mangësi dhe dobësi, vijnë si pasoje nga mangësitë dhe dobësitë e programit të Qeverisë në të cilin me asnjë fjalë të vetme nuk përmenden minierat dhe mineralet.

Bazuar në këtë që u tha më lartë, dhe në përgjegjësinë dhe seriozitetin që duhet ta ketë Parlamenti i Kosovës, karshi minierave dhe mineralete, Grupi Parlamentar i Partisë Demokratike kërkon që ky Propozimvendim t'i kthehet Qeverisë. Partja Demokratike e Kosovës propozon që urgjentisht Qeveria të sjellë në Parlament Projektitjin për miniera dhe minerale, meqenëse dihet se jemi në procesin e privatizimit dhe tenderimit edhe të minierave dhe pasurive nëntokësore. Ministria e energjetikës dhe Minierave, të gjejë zgjidhje në mënyrë që të mos funksionojnë dy subjekte paralele për të njëjtin qëllim, prej të njëjtët buxhet të finansuara, siç janë Drejtoria e minierave në kuadër të Ministrisë dhe Komisioni i pavarur për miniera dhe minerale. Me propozimet tona, do t'i ndihmonim shumë buxhetit të konsoliduar të Kosovës dhe zhvillimit ekonomik në fushën e minierave dhe mineralete. Në të kundërtën, ky Parlament do t'ia jap vizën një komision apo subjekti që nuk e kontrollon veprimtarinë e tij. Anëtarët e bordit të propozuar nga Qeveria do t'ia mbajnë isën valles ndërkombëtarëve në lojën e minierave të Kosovës.

Grupi Parlamentar i Partisë Demokratike të Kosovës është kundër këtij Propozimvendimi. Faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zonja Berisha. Për fjalë, në emër të Aleancës për Ardhmérinë e Kosovës është paraqitur deputeti Mazllo Kumnova.

DEPUTETI MAZLLOM KUMNOVA:

Grupi i AAK ka marrë informacione nga kjo Ministri dhe informacione plotësuese lidhur me këtë çështje, prandaj e kemi të qartë dhe mbështesim këto propozime të Ministrisë.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti Kumnova. Për fjalë është paraqitur edhe deputeti Bajrush Xhemajli.

DEPUTETI BAJRUSH XHEMAJLI:

Ju faleminderit zoti kryesues. S'di në këto rrëthana nganjëherë njeriu hamendet a me marrë fjalën a jo, por thuhet se me folë e me shpëtua shpirtin nganjëherë.

Unë nuk di, por më vjen mirë që fillimi shështë zoti Ministër për energetikë dhe miniera këtu, të cilin në mënyrë të veçantë e përshëndes. Unë habitem si ka pranuar Ministria dhe Qeveria që të dërgojë për të emëruar dy anëtarë të një komision, Komisioni për miniera dhe minerale. Po them kështu, sepse pavarësisht prej disa atyre që thuhen në preambulë, për shembull thirren në do nene, disa aline e tjera e tjera, unë nuk konsideroj se ky Kuvend duhet të emërojë në bazën e rregulloreve të UNMIK-ut këtu, por mbi bazën e ligjit. Unë kam pritur, dhe zoti Çeku e di që kemi pritur, dhe besoj edhe ata janë në këtë drejtim të angazhuar, por kam pritur që ligji të na vjen në vend të këtyre emërimeve. Të na vjen ligji dhe mbi bazën e ligjit, ashtu siç do të thotë ligji, të emërojmë ne njerëz në këtë bord.

Pse po e them këtë? Mendoj se Kuvendi nuk duhet të bie në këto gracka. Nëse Qeveria ka gabuar nuk mendoj se duhet të gabojmë edhe ne. Ky Komision i pavarur i minierave dhe mineraleve është pikërisht qysh e ka edhe emrin - i pavarur, ama totalisht i pavarur. Ky Komision askujt bash s'i jep llogari në Kosovë, edhe pse paguhet prej buxhetit të konsoliduar të Kosovës. Dhe bile ndahen mbi 50 anëtarë që marrin rroga të këtij Komisioni dhe ky Komision i pavarur bën q'të dojë me miniera punë të minierave, dhe që sa e sa afate caktohen dhe asnjë s'realizohen.

Çështja është se kohë më parë zoti Reiner ishte në Departamentin e mineraleve dhe minierave. Është shumë interesant në këtë rast të thuhen dy-tri fjalë për historikun e një projektligji që më askund nuk është e që ka qenë dashtë pikërisht të vjen tash. Është një projektligi, s'është i thënë bash ai. Ka pranuar zoti Reiner, në fakt kësia ka pranuar, për mos ta kryer një ligji kurrë, treth 6 muaj me një staf prej 30 deri 40 vetësh. Dhe, në fund, s'e ka pru këtu për ta proceduar në Parlament por e çua në Nju-Jork si rregullore dhe ajo është sot rregullore. Përse e ka bërë këtë? E ka bërë këtë për ta bunkerizuar edhe më shumë - sesa që është - fushën e minierave dhe mineraleve. Dhe kjo fushë është më e patransferuar, së paku mendoj ka qenë dashur sa energjetika e tjera. Edhe ajo s'është kusħediċka por megjithatë ka disa kompetencë të transferuara dhe ne e kemi edhe një pikë këtu po s'di sot nuk do të procedojmë që është plotësisht e drejti me proceduar për zyrën e rregulatorit të energjisë dhe me u emërua edhe dy vetë, por jo për këtë që është mbi bazën e rregullore. Singheristi, unë për veti kurrë nuk do të kisha votuar për një çështje të tillë, sepse s'mendoj edhe që është rregull për këtë. Ju faleminderit, më falni që e zgjata pak.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit. Teuta mund ta merrni fjalën në emër të ORA-s por më kohë të lajmëroheni, sepse desha ta mbylli debatin. Urdhëroni.

DEPUTETJA TEUTA SAHATQUA:

Po, edhe unë isha në dyshim tash pas këtyre diskutimeve a të diskutojë. Duke pas parasysh këto që u thanë edhe prej PDK, propozojmë të shiyhet kjo pikë e rendit të ditës për ndonjëherë tjetër.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit. Në kemi hyre në débat dhe kjo më parë është miratuar si pikë e rendit të ditës. Zoti Ministër, a keni nevojë për ndonjë sqarim? Urdhëroni, e keni fjalën.

MINISTËR ETHEM ÇEKU:

Faleminderit zoti kryesues. Unë dua të shpreh mirënjohje për vërejtjet, kritikat, opinionet shumë të mira por megjithatë e di që një pjesë e deputetëve, sidomos zoti Bajrush e din shumëmirë se cilat

janë kompetencat, si po punohet, cilat janë funksionet. Prandaj, nuk dua ta përdori këtë pozitë dhe këtë ku jam ulur për t'i thënë ato të cilat të gjithë ne në fakt i dimë.

Vetëm për t'ju përkujtua juve, t'i them dy-tri fjalë. Materialin e keni përparrë rreth ndërtimit të këtij mekanizmi të rëndësishëm, pavarësisht që e kemi si Rregullore këtu. Kjo Rregullore është nënshkruar, është nënshkruar më 21. 01. 2005 dhe mbi atë Rregullore është vepruar dhe veprohet dhe kemi edhe procesin e privatizimit mbi ato rregulllore, posaçërisht rreth procesit të privatizimit të Feronikelit. Prandaj, duhet të jemi edhe të kujdeshëm ndonjëherë se çka thomë.

Bordi ka 5 anëtarë. Tre i emëron dhe janë të emëruar, ata funksionojnë dbe i ka emëruar PSSP-ja. Ne kemi pas për t'i dërguar dy kandidatë në këtë bord.

Unë do të doja, edhe një herë të them se kush janë dy kandidatët. Është Naim Zeka dhe të gjithë e dimë, është nga njëzet profesional, i cili tërë jetën e ka kaluar në këtë lëmi, dhe po ashtu Blerim Baruti, i cili është profesor në Fakultetin e Xehetarisë në Mitrovicë dhe ka një varg gradash shkencore të punuara. Kemi kombinuar dy forma të punës: njëren anë një, i cili e njeh shumë mirë anën problematike ekzekutive të tregut dhe çdoqje, dhe tjetren – e cila është shkencore. Unë mendoj se kemi bërë të gjitha përpjekjet për ta afuar – kolegë të ndëruar deputetë – dy emra të shquar të cilët do të punojnë.

Sa i përket ligjit të minierave, apo ne që e kemi quajtur ligji i xehetarisë, të cilin si Ministri jemi duke e punuar dhe jemi në draftin final, nuk e kemi proceduar ende në Parlament sepse mendojmë që përgjegjësitë në fushën e minierave duhet t'i kalojnë shumë më shpejt institucioneve vendore dhe jemi duke bërë përpjekje që këto borde të pavarura të hyjnë në funksionin e zhvillimit dhe nën mekanizma të plotë të Parlamentit dhe të Qeverisë së Kosovës. Prandaj, jemi duke biseduar vazhdimisht që pjesa më e mirë dhe më funksionale të futet në kuadër të institucioneve vendore.

Unë, edhe një herë po ju lus, sepse është çështja që ka të bëjë me licenca, ka të bëjë me riaktivizim të potencialeve dhe resurseve minerale në Kosovë që deri në hartimin e ligjeve dhe aprovimin e ligjit të procedojmë më tutje me këtë që kemi propozuar sot në emër të Qeverisë. Faleminderit përmirëkuptim.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit zoti Ministër. Kemi edhe dy deputete që janë paraqitur përfjalë, pas kësaj që ne dëshiruam ta mbyllim debatin me propozimin tuaj të përbashkët. E ka fjalën Besa Gaxherri.

DEPUTETJA BESA GAXHERRI:

Faleminderit zoti kryesues. Do të jam shumë e shkurtër. Kam parasysh lodi që kemi të gjithë. Megjithatë, më shumë respektin përfshikoj Bajrush, që pak më parë dual dhe e arsyetoj, ishte shumë i sinqertë përligjin mbi koncesionet. Edhe tash, pa elaboruar, sepse Ministri e shpjegoj mire, e dimë në cilën situatë jemi; qysh, çka e si përfshikoj se pak më parë 'kolegu' im kërkoi nga deputetët që të votojmë ligjin mbi koncesionet por përfshikoj faktikisht ne e votuam këtë ligj. Kush e zbaton këtë. Domethënë, ne bëmë ligj përfshikoj faktikisht. Prandaj, mos t'ë vijmë deri aty ku ndoshta kemi ndonjë interes më të ngushtë të them dhe të votojmë apo t'ë mos votojmë, sepse vërtetë nuk ka arsy. Faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit. Dhe e ka fjalën deputetja Sala Berisha.

DEPUTETJA SALA BERISHA:

Faleminderit. Unë desha t'i përgjigjim Ministrin e energetikës dhe minierave, sepse përmendi se kemi çua dy njerëz - të dëshmuar - ekspertë. Po ia përkujtoj ninen 3.7 të kësaj Rregulloreje. Ne decidivisht jemi kundër emërimit të këtyre kandidatëve, por meqenëse ju keni vendos ashtu, por s'do me thënë se ju jeni për - dhe vendos Kuvendi. Por, në qoftë se ju jeni për këtë bord, atëherë ju lutem përfillni - respektoni edhe pikën 3.7 të nenen 3 ku thotë: "nga anëtarët e bordit kërkohet që të kenë së paku 5 vjet përvojë pune profesionale" dhe së paku dy prej këtyre anëtarëve të bordit të kenë përvojë të konsiderueshme në miniera. Neve nuk po na intereson për të anëtarë të UNMIK-ut, ai ndoshta i bie ata që kanë qenë atje - ndoshta - ku ta di unë, krejt rrugaçë dhe vinë këtu. Ne të paktën t'i respektojmë këto të fushës profesionale që janë shumë të dobishme për ekonominë e Kosovës dhe për Kosovën. Kandidatët në fjalë, megjithë respektin që kam për ta, megjithëse nuk i njoh nuk janë asnjë të fushës përkatëse. Asnjëri prej tyre nuk ka punuar në miniera. Desha me dhënë një krahësim sa për informatë deputetëve. Nuk është njëjtë sikur me thënë ka punuar në Qendrën Klinike Universitare në Prishtinë - sikur me thënë po e çojmë pacientin që vuani prej syve në repartin e veshëve. Metalurg dhe xehetar, ka dallim shumë të madh. Kandidatët në fjalë kanë dallim shumë të madh në fushën përkatëse për të cilën i keni çua. Kosova ka myftë ekspertë në këtë lëmi.

Edhe një tjetër desha, e të mos zgjatem. U përmend se nuk e kanë proceduar Projektligjin për miniera për shkak të kompetencave, e të gjitha... A ua merr mendja juve, se - duke e vonuar atë projektligji - UNMIK-u do të thotë urdhëroni, që ku c'keni në pjetë, se keni ato kompetenca - bëne tash edhe projektligjin? Faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Mirë, faleminderit. Për replikë Bajrush Xhemajli, por shkurtas Bajrush, të lutem.

DEPUTETI BAJRUSH XHEMAJLI:

Një moment - një minutë dhe s'do ta zgjas. Unë mendoj se thelbi i diskutimit tim ose s'është dashtë të kuptohet ose s'ka mund ta kuptoj shumëkush, por Ministri i ka ikë mirë qendrës së diskutimit tim. Në rregull, unë thash ma fort ndoshta me shpëtua shpirtin se nuk më bën ndonjëfare nderi unë tash kundër UNMIK-ut e kundër atij e atij, por mendoj se duhet ngritur zërin në këtë Parlament, jo pasi të dalë prej këtij Parlamenti, ndërsa kolegen Besë po e siguroj se s'jam marrë ndonjëherë me biznes, e ndoshta ka qenë mirë me u marrë por edhe s'jam kah merrna, për dallim prej shumë tjerëve që kanë interesa pikërisht në këtë Kuvend. Ndoshta s'po i nënçmoj ata që merren dhe bashkëmirë që merzen, por mun s'më ka ra me u marrë. Absolutisht pra asnjë interes së paku material nuk e kam, por interes është se thash me këtë logjikë minierat shumë herët ia kane nisë me punua, por asnjë kazmë deri sot nuk është në veprim, pikërisht me këtë logjikë këshfu. Çështjet janë shumë të ndryshme nga ajo që tha kolege Besa. Është çështja se ne po punojmë në bazë të rregulloreve, jo të ligjit. Kjo është çështja, e ju si të doni...? Faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit. Ju lus ne mund të vazhdojmë sepse operohet, ju them me përgjegjësi operohet me te dhëna të pasakta. Edhe njëri kandidat, edhe kandidati tjetër kanë përvojë të drejtë përdrejtë edhe në miniera. Nëse Feronikeli është bazen i minierës së feronikelit dhe një njeri ka qenë i angazhuar në atë proces kohë të gjatë, s'mund të themi se s'është përvojë edhe e njërit pikërisht. Por, pavarësisht prej kësaj, s'dëshiroj të shkoj më tej. Ju lus ta përmbyllim debatin sipas pëlgjimit tuaj. Replikë Besë, urdhëroni por shkurt.

DEPUTETJA BESA GAXHERRI:

Me respekt shumë pér kolegut, jemi keqkuptuar. Absolutisht nuk kam menduar pér ndonjë përfitum material qfarë e tha, sepse vërtetë kam respekt. Unë mendova, dhe po e them edhe tash, pér interesat partisake mos tē zgjatemi sepse mos është problemi te kandidatët, ndërsa procedura është krejt në rregull. Faleminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

Faleminderit. Ta përmbyllim. Doni replikë, por e keni shfrytëzuar tē drejtën. S'ka më. Ju lus ta mbyllim debatin Ramadan.

(Reagim – pa kryje të mikrofonit)

Po është problem i Kosovës, nuk është problem i Mitrovicës Ramadan. Të lutem. Të deklarohemi sipas propozimit. Lus regjinë tē përgatitet pér proces tē votimit. Votojmë tash pér ose kundër.

Ju faleminderit. Përfundon procesi i votimit.

44 deputetë janë pér, 20 deputetë janë kundër, 6 deputetë abstenojnë. Konsideroj se miratohet propozimi i Qeverisë.

Kalojmë në pikën e nëntëmbëdhjetë:

- Shqyrtimi i kërkesës së Grupit Parlamentar të Partisë Demokratike të Kosovës pér zëvendësimin e një anëtar në Komisionin pér gatishmëri emergjente.

Në pajtim me Rregulloren e punës Kryesia e Kuvendit ka mbështetur propozimin e Partisë Demokratike të Kosovës që deputeti Xhevati Bislimi tē emërohet pér anëtar në Komisionin pér emergjente dhe gatishmëri civile në vend tē deputetit Arsim Bajrami.

Propozimi iu është shpërndarë deputetëve me kohë.

Të përgatitemi pér procesin e votimit dhe tē deklarohemi.
Ju faleminderit. Mbylljet procesi i votimit.

63 deputetë janë pér, 4 deputetë janë kundër, abstenime nuk ka.
Konstatoj se u miratua propozimi dhe n bë zëvendësimi sipas propozimit të Partisë Demokratike të Kosovës që Xhevati Bislimi tē emërohet pér anëtar tē Komisionit pér emergjencë dhe gatishmëri civile.

Pika e njëzetë:

-
- Shqyrtimi i kërkesës së Partisë Demokratike Serbe dhe Komisionit pér tē drejtat dhe interesat e komuniteteve pér zëvendësimin e një anëtar tē këtij Komisioni.
-

Në pajtim me Rregulloren e punës, Kryesia e Kuvendit ka mbështetur propozimin e Partisë Demokratike Serbe dhe tē Komisionit pér komunitete në Kosovë që deputeti Sasha Gjokiq tē emërohet pér anëtar tē Komisionit pér komunitete dhe kthim dhe në Komisionin pér bashkëpunim ndërkombëtar në vend tē deputetit tē deritashëm Sllavisha Petkoviq.

Propozimi iu është shpërndarë deputetëve me kohë. Lus regjinë tē përgatisë procesin e votimit. Përfundon procesi i votimit.

48 deputetë janë pér zëvendësim, 8 deputetë janë kundër dhe 7 deputetë abstenojnë.

Me këtë konstatoj se u bë zëvendësimi sipas propozimit të komisioneve.

Pika e fundit e njëzetenjëta:

- Është përgjigja e Ministrit Qemajl Ahmeti në pyetjen e deputetit Gazmend Muhaxheri lidhur me zbatimin e Ligjit për rrugët.

Në pajtim me Rregullën 26 pika 4 të Rregullores së punës të Kuvendit, deputeti Gazmend Muhaxheri, anëtar i Kryesisë së Kuvendit, përmes Zyrës për propozime i është drejtuar me pyetje përgjigje gojore Ministrit për transport dhe telekomunikacion zotit Qemajl Ahmeti. Në pamundësi që personalisht të merr pjesë në këtë seancë dhe të përgjigjet me gojë në pyetjen e deputetit Ministri Ahmeti ka dorëzuar përgjigjen me shkrim më 22 qershor 2005, e cila iu është shpërndarë të gjithë deputetëve.

Ftoj të deklarohet deputeti Gazmend Muhaxheri a është i kënaqur lidhur me pyetjen - në përgjigjen me shkrim, ose dëshiron të presë përgjigje me gojë.

DEPUTETI GAZMEND MUHAXHERI:

Zonja e zotërinj, e mora përgjigjen me shkrim të Ministrit zotit Ahmeti. Në mënyrë të tërthortë në përgjigjen e tij shihet se Ministria ka punuar shumëpër në zbatimin e këtij ligji. Besoj se për seancën e ardhshme do ta bëj edhe një pyetje shtesë dhe shpresoj se Ministri në fjalë të ketë mundësi të përgjigjet në këtë pyetje shtesë. Ju falëminderit.

KRYESUESI FATMIR SEJDIU:

E di se jeni të ladhur. Ju falënderoj për kontributin të gjithëve. Ata që kanë dalë, me premtim se do të kthehen, vërejtje për ta. Mirupafshim në seancën e ardhshme.

Seanca përfundoi punën në orën 19.15.

Shënim:

- Oskulimi në formën me shkrim, që i bashkengjitet Transkripti - preferohet it do të zotohet gjatë punës së Seancës.
- Kërkesa për korrigejmë të gabimi të Transkriptit i bëhet Sekretari i së Kuvendit - dhe me autorizim, të rënëshkruar nga deputeti - transkripti eviton gabimin.

E transkriptoi: rxhcp.tullari@assembly-kosova.org (përvetë fq. 60-61 + diskutim i bashkëngitur me shkrim)